

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

NOBENE
ZALETAVOSTI

Sobota, 21. decembra 1963
št. 50, leto XXI

RAZMIŠLJANJA PRED PLENUMOM ZVEZE SINDIKATOV ZA SLOVENIJO

SAMOUPRAVLJANJE IN NAGRAJEVANJE PO DELU

Nedvomno je treba gospodarske rezultate, ki jih le-
tos dosegamo, pripisati razvoju delavskega samouprav-
ljanja in decentralizacije. Ob vseh nedvomno vzpodbud-
nih uspehih pa ne smemo niti za hip pozabiti, da je bil
ustvarjalni proces sicer sprožen, ne pa s tem tudi že
zagotovljen, da je treba prav zato sistem samouprav-
ljanja, nagrajevanja po delu razvijati, odpravljati sla-
bosti in vse ovire, ki hromijo in zavirajo njegov nadalj-
nji razvoj.

NUJNA POVEZANOST DRUŽBENIH IN EKONOMSKIH PROCESOV

Ce hočemo pravilno oceniti
položaj, v katerem se nahaja-
mo, in poiskati boljše poti za
bodoče, potem nikakor ne
smemo preostro ločevati neka-
terih nalog, ki nam jih vsiljuje
vsakdanja praksa. Samouprav-
ljanje v delovnih organizacijah,
delitev dohodka po delu, ka-
drovska politika, organiziranost,
ekonomika, poslovanje gospo-
darskih organizacij, problemi
prehoda na 42-urni delovni te-
den, izdelava statutov, vse to
so konkretne naloge, ki pa jih
ni mogoče uspešno razrešiti, če
jih gledamo oddvojeno drugo od
druge, če smatramo, da jih je
mogoče opraviti drugo za drugo,
ob tem pa prezreti njihovo
vzročno povezanost.

Ze uvodoma smo omenili, da
smo dosegli velike gospodarske

rezultate predvsem zaradi sa-
moupravljanja. Toda ti uspehi
nas ne smejo uspavati. Doseže-
ni so bili iz prvih pobud, iz ob-
čutja proizvajalcev, da so s
samoupravljanjem dani vsi
družbeni pogoji in možnosti za
boljše gospodarjenje, za nagra-
jevanje po delu, da bomo z
njimi ustvarjali boljše družbe-
ne odnose. Toda začetna pobuda
lahko začne usihati, če bomo
ostali samo pri načelnih po-
splošitvah. Ne smemo se v ne-
dogled zanašati in uspavati nad
zavestjo delovnih ljudi, ampak
je treba sistem samoupravljanja
in delitve neprestano izpopoln-
jevati.

Prav zato so za nadaljnji
razvoj zelo nevarne teze, da je
samoupravljanje povsem politi-
tična, da je samoupravljanje de-
mokratična pridobitev, ki z go-
spodarjenjem nima neposredne
zveze. V resnici pa ima ravno
samoupravljanje najtesnejšo po-

litično in gospodarsko zvezo. Če
smo danes lahko s političnim
stanjem zadovoljni, če lahko
ugotavljamo, da so dani vsi po-
goji, da bi lahko samoupravlja-
nje razvili že na višjo stopnjo,
pa moramo hkrati ugotoviti, da
smo z ekonomskim instrumenta-
rijem samoupravljanja marsik-
je še v zaostanku. Prav zato
kaže v bodoče posvetiti vso skrb
izdelavi takih določil o pristoj-
nosti in odgovornosti, ki bodo v
večji meri spodbujala, zavezo-
vala, nagrajevala in tudi kazno-
vale vsakodnevne akcije proiz-
vajalcev.

OD SPLOŠNIH GESEL H KONKRETNIM MERILOM

Nadaljnemu razvoju samo-
upravljanja, predvsem pa nje-
govim ekonomskim osnovam
zavira pot nekaj idejnih in vse-
binskih nejasnosti in nekaj člo-
veških slabosti. Skala teh ovir
se začena od rahlega nezaupa-
nja, podcenjevanja, povsem
konkretnih lenobe in oportuniz-
ma, do nerazumevanja bistva in
poti, po kateri je treba usmer-
jati naše nadaljnje akcije. Prav
zato postaja vse bolj jasno, da
ne potrebujemo več splošnih
gesel niti pozivov, nujno pa po-
trebujemo bolj pretehtan in-
strumentarij delitve nagrajeva-
nja, bolj natančne razmejitve
pristojnosti in odgovornosti.

Namesto da bi začeli spre-
minjati slabo prakso in se vsaj

za nedoločen čas izmaknili delu,
si v nekaterih delovnih organi-
zacijah izmišljajo vrsto pavšal-
nih in »teoretičnih« podkreplje-
nih izgovorov. Zanimivo bo, če
si približe ogledamo nekaj izgo-
vorov in trditev.

V delovnih organizacijah, ki
imajo kakorkoli opravka z re-
konstrukcijami, se zelo radi iz-
govarjajo, da v takih pogojih
ni mogoče razvijati samouprav-
ljanja.

Ta trditev ne vzdrži tehtnej-
še kritike. Prvič se v večjih ali
manjših rekonstrukcijah nahaja
večina podjetij, kajti industrijs-
ki razvoj zahteva nenehno iz-
popolnjevanje in modernizacijo
delovnega procesa. Zato rekon-
strukcije v industriji niso nekaj
povsem izjemnega. Veliko ko-
ristneje bi bilo, če bi se na-
mesto izgovarjanja o rekon-
strukcijah vprašali: kdo se
pravzaprav ukvarja z rekon-
strukcijo? Osnovna, bazična
proizvodnja teče naprej. Pri
montiranju in prireditvi na no-
ve stroje je delovni proces ok-
rjen. V glavnem pa poteka na-
prej ter se samo razvija na viš-
jo stopnjo. Zaradi tega je res
potrebno nekatera merila na-
grajevanja spremeniti. Toda
spreminjati jih je treba tudi
brez rekonstrukcij, kajti delov-
ni proces in proizvodnja z isti-
mi stroji ni nekaj statičnega in
merila nagrajevanja niso zace-
mentirane, enkrat za vselej pro-
učene in postavljene osnove.

Odklonilna stališča do raz-
vijanja samoupravljanja takrat,
ko je podjetje v večji rekon-
strukciji, pa zrcalijo še nekaj
drugače. Jasno namreč kažejo,
da del tistih ljudi, ki so z re-
konstrukcijo tesneje povezani,
nima časa za drugo delo. To pa
lahko pomeni, da brez njih ni
mogoče ničesar tehtnega napra-
viti, da morajo biti pri vseh
akcijah prav oni navzoči in an-
gažirani. Lahko pa tudi pomeni
povsem tehnokratski odnos do
samoupravljanja, če so najvaž-
nejše predvsem novi stroji in
nove hale.

Drug izgovor na »teoretično
višjem nivoju« je v tem, da je
treba iskati nova, ustrežnejša
merila, ki bolj odgovarjajo duhu
socialističnega nagrajevanja, kar
pa se navadno izrodi v neskonč-
ne razprave brez tehtnih skle-
pov in odločitev. Nekateri trdi-
jo, da je treba ukinjati indivi-
dualna merila nagrajevanja, ki
proizvajalce izčrpavajo, ki so v
bistvu kapitalistična, ne pa so-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Težak je pri nas položaj izrednega študenta. Pa naj
gre tu za bodočega komercialista, strojnega inženirja, eko-
nomista ali koga drugega. Težak zato, ker zvečine po
delovnih organizacijah ne kažejo zanimanje zanje. Kakšen
dan izrednega dopusta pred izpiti je večini nemogoče
dobiti, zakaj tudi, »kajti človek, ki je zaposlen, mora to
pač opravičiti in se ne sme razlikovati od drugih.« Takšno
je pri nas mišljenje. Le v nekaj delovnih organizacijah
v Sloveniji imajo v svojih pravilnikih opredeljen status
izrednega študenta... Toda na prste bi jih lahko prešteli,
ki imajo to že danes urejeno, številka bi se še znižala,
če bi pogledali, v koliko se pisana določila v praksi tudi
upoštevajo.

Je že res, da marsikje soglašajo, da so nam strokovni
kadri potrebni, da bo brez njih kaj težko še naprej dvi-
govati proizvodnjo... Marsikateri direktor, marsikateri
član delavskega sveta vam bo to potrdil. A kaj so v de-
lovnih organizacijah v resnici napravili in kako so po-
magali med drugim tudi izrednim študentom, zlasti in v
prvi vrsti tistim, ki nadaljujejo šolanje v stroki, ki jim
je že itak poklic. Večina je ostala le pri besedah. Pri
praznih besedah. In to istočasno, ko ugotavljajo, da priliv
rednih absolventov šol druge stopnje, in tudi prve stop-
nje rednih šol, nazaj v proizvodnjo ni zadovoljivo. Le-ti
najpogosteje nadaljujejo študij.

V nekaterih delovnih organizacijah pa še vedno ča-
kajo na kadre, ki jih bodo lahko »kupili« oziroma »odku-
pili«, ko jih bodo potrebovali. Čakajo na strokovnjake »od
zunaj« in kaže, da jih pojmujejo kot nekaj abstraktno-
ga... med njimi pa izredne študente, ki so že v podjetju

(Ne)gospodarska investicija

in poleg vsakodnevnega rednega dela še študirajo, se
izobražujejo (in ponekod celo sami plačujejo šolnino, kajti
od nje »so dvignili roke«, tako skladi kot gospodarske
organizacije, da stroškov prevoza in drugega sploh ne
upoštevamo), ne jemljejo v obzir kot perspektivni kader,
sredstva za njihovo šolanje pojmujejo kot negospodarsko
naložbo. In vendar bi bilo prav, da bi celo redne študente
vedno bolj rekrutirali iz proizvodnje. Menda je značilno,
da je najmanj pogojev za izobraževanje (tudi izredni
študenti) prav v tistih delovnih organizacijah, ki jih
vodi strokovno neusposobljeni ljudje

Izredni študentje to potrjujejo.
In da bo mera polna. Ponekod zaposleni, ki poleg vsega
še študirajo, raje v kolektivno tega ne povedo, kajti utegne
se zgoditi, da bi zato »imeli težave«. Praksa namreč kaže
tudi take primere; bodisi, da so izrednega študenta z de-
lom tako zatrpali, da poleg tega ni zmogel več redno
slediti študiju, bodisi da so ga kako drugače onemogo-
čili.

Pri nas se še pogosto pojmuje, da je nemogoče v redu
delati na delovnem mestu in poleg tega še študirati. V
mislih imajo pri tem seveda odgovornejša delovna mesta.
Praksa pa taka pojmovanja vsak dan demantira.
A kljub temu, da jih demantira, se položaj izrednega štu-
denta ne izboljšuje, marveč obratno — slabša. Kljub
raznim konferencam, ki so jih pripravili izredni študentje,
da bi opozorili na svoj nič kaj zaviljiv položaj, kljub
apelom, ki so bili naslovljeni na razne delovne organi-
zacije, kljub... vse to ni obrodilo večjega uspeha.

Ne da bi ponavljal, kakšne so lahko koristi od člo-
veka, ki je vsak dan povezan s prakso in se poleg tega
tudi teoretično izobražuje (kaj ni doseči to, cilj vseh naših
šol), pa je dejstvo, da bi bilo treba položaj izrednega
študenta pri nas korenito spremeniti. V statutu delovne
organizacije bi bilo potreba opredeliti ta izredni študij.
V tujni so ga opredelili s posebnimi splošnimi predpisi.
Pri nas ga verjetno v tej obliki ne bomo, pač pa ima vsa-
ka delovna organizacija sama možnost, da v okviru svojih
potreb, možnosti, predvsem pa perspektivne kadrovske
politike kolektivna — vse to uskladi in uzakoni v svojem
statutu.

In kar je najvažnejše: da bi se ta določila v praksi
tudi upoštevala, ne pa, da se v njih iščejo »luknje«, kako
bi se ta določila lahko negirala.

JANEZ GOVC

RAZMIŠLJANJA OB SEJI GLAVNEGA ODBORA SZDL SLOVENIJE

PROGRAMIRANJE JE VEČ KOT SEŠTEVEK Odstotkov

»Organizacije Socialistične
zveze vsekakor niso pristojen
organ za presojo čiste strokov-
nih vprašanj sodobne tehnike
in znanosti. Kljub temu pa
imajo organizacije Socialistične
zveze odgovorno dolžnost, da v
sleheri delovni kolektiv vne-
sejo razmišljanja o njihovi bo-
dočnosti, skrb za hitrejšo obli-
kovanje dinamičnih sil tehnič-
nega napredka...«

S takšnega vidika in zornega
kota so udeleženci razpravljali
o številnih drugih vprašanjih,
prav tako »strokovnih« kot je
na primer sodobna tehnika in
znanost ter o njenem uveljav-
ljanju v delovnih organizacijah.
S takšnega zornega kota so na
primer obravnavali programi-
ranje, predvsem dolgoročno pro-
gramiranje, tako v delovni or-
ganizaciji kot tudi občini.

Planiranje je doslej na pri-
mer domala v vsaki delovni
organizaciji samo domena stro-
kovnjakov iz proizvodnje, s
področja ekonomike, skratka za-
deva in pristojnost strokovnega
vodstvenega kadra. Spričo tak-
šnih gledišč je potem plan po-
navadi seštevke števil in od-
stotkov in zrcali predvsem
kvantitativna razmerja in od-
nose v delovni organizaciji.

Vendar, ali je programira-
nje, predvsem dolgoročno pro-
gramiranje, res samo seštevke
predvidenega količinskega po-
dalje proizvodnje in dohodka,
dalje procentualnih razmerij
med dohodkom in stroški ter
podobno?

Programiranje je bilo na to-
kratni seji osvetljeno predvsem
z njegovega kvalitativnega vi-
dika, ki je za sedaj še podce-
njevan, potisnjen ob stran in
skorajda neznan. V referatu z
naslovom »Osnovna politična
vprašanja gospodarskega in
družbenega razvoja« je progra-
miranje osvetljeno takole:

»Za naš nadaljnji razvoj po-
staja odločilnega pomena to, da
se odločimo usmerimo k po-
gledjenemu, sistematičnemu in
celovitemu dolgoročnemu pro-
gramiranju nasploh, še prav po-
sebej pa v vsaki delovni orga-
nizaciji.

Programiranje bodočega raz-
voja naj postane stalna delovna
metoda tudi v majhnih delov-
nih organizacijah, ker jim le-to
lahko odpira jasne perspektive
ter jih pravočasno usmerja na
potrebne preusmeritve v proiz-
vodnji in načinu gospodarjenja.

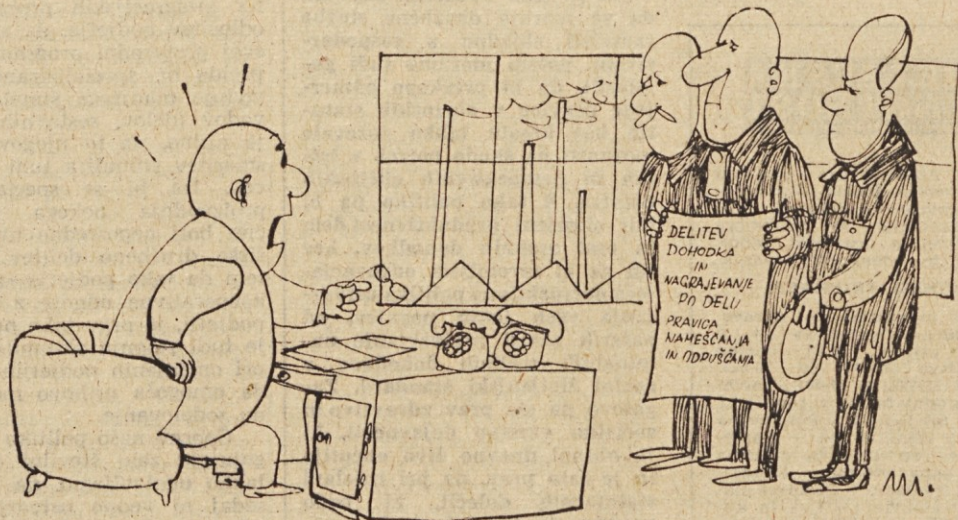
Razvojni programi delovnih
organizacij naj omogočijo de-
lovnemu človeku, da se kar se
da stvarno seznani s pogoji, na-
čin in sredstvi, ki mu bodo
omogočili, da bo uresničeval
svoje lastne interese in načrte.
V programiranju naj zavzame
posebno mesto prav odgovor na
vprašanje, kako in v kakšni
meri dvigniti produktivnost, da
bi hitreje povečevali osebne do-
hodke in ustvarjali potrebna
sredstva za rast splošne potroš-
nje. Takšna fiziognomija progra-
mov delovnih organizacij naj
pokaže slehernemu proizvajalcu
konkretne perspektive, ki so
povezane z nadaljnjim uveljav-
ljanjem samoupravljanja, nje-
govo učinkovitostjo v celotnem

gospodarjenju, in končno nje-
govo mesto v organizmu, v
katerem bo ob vsesplošnih na-
porih lahko čimprej uresničeval
svoje težnje po boljši bodoč-
nosti...

To pa nam narekuje zaklju-
ček, da je uspešno družbeno
planiranje možno samo ob raz-
vijanju takšnega demokratič-
nega mehanizma upravljanja,
ki bo na vseh ravneh omogo-
čalo čim večjo stopnjo skupnih
spoznanj in enotnosti v oceni
bodočih objektivnih in mate-
rialnih odnosov, s tem pa tudi
olajševalo zavestno družbeno
akcijo za reševanje perečih pro-
blemov, skratka: skupen druž-
beni dogovor za vsklajeno ak-
tivnost pri odpravljanju kritič-
nih elementov našega razvoja.
Samo plan, ki temelji na znan-
stvenih osnovah in širokem
družbenem sporazumevanju, je
lahko učinkovita usmerjevalna
sila v našem gospodarstvu...«

Programiranje, osvetljeno s
tega zornega kota, osvetljeno z
njegove kvalitativne strani, to-
rej neha biti samo delo stro-
kovno planskih organov v de-
lovnih organizacijah ali izven
njih. To je priložnost za pre-
tresanje številnih problemov:
na primer oblikovanja in de-
litve dohodka, meril delitve po-
ložaja in vloge delovnih enot
in njihovih samoupravnih or-
ganov, materialnih razmerij med
enotami. Predvsem pa je to
priložnost za razgovor, za za-
vzemanje stališč o nadaljnji
krepitevi in razvoju samouprav-
ljanja in mestu vsakega posa-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Samoupravljanje do svoje meje

— Dobro, hoteli ste obračunske enote in sem vam jih dal, hoteli ste še ekonomske
enote in ste jih dobili — ampak, slišite, to, kar hočete zdaj, pa ni več šala!

Karikatura: MILAN MAVER

KONKRETIZIRATI POZITIVNE IZKUŠNJE

Da sta zdravstveno in socialno varstvo občanov, ki zagotavljata boljše delovne in življenjske pogoje, v vzajemni odvisnosti z dvigom produktivnosti, to vprašanje ni sporno. Izkušnje namreč dan za dnem jasneje kažejo, da le integrirano obravnavanje proizvodnje in družbenih služb vodi do uspehov. Načelna stališča zdravstvenega in socialnega varstva, podprta z izkušnjami, bi torej logično morala dobiti svojo konkretizacijo v temeljni samoupravni skupnosti občanov — komunih. Z drugimi besedami povedano: zdravstveno in socialno varstvo naj bi bilo v občinskih statutih obravnavano ne le z deklarativnimi določili, temveč naj bi bile pravice občanov podrobno obdelane. Prav tako pa tudi iz teh pravic izhajajoče dolžnosti.

V osnutkih občinskih statutarov, ki so sedaj v razpravi, sicer nikjer ne manjkajo temeljne določbe, da je obveznost občine skrb za zdravstveno in socialno varstvo občanov, vendar pa so v večini ostali le pri pravicah in dolžnostih, ki so zagotovljene že z ustavo in z republiškimi predpisi.

Prepisovanje splošnih načelnih določil zahteva prav gotovo najmanj truda, načelnja pa resno vprašanje, kdo naj bo potem tisti, ki bo pravice in dolžnosti občanov spravil v konkretno prakso. Če naj bo statut temeljni samoupravni akt občanov, potem ni mogoče prelagaati konkretnih nalog na neko »imaginarno družbo«, pač pa jih je treba skrbno in preudarno uokviriti prav v občinskih statutih.

Težko je reči, zakaj v osnutkih občinskih statutarov področje zdravstva in socialnega varstva ne odraža specifične potreb posameznih območij. Ponekod je temu kriva pretirana in škodljiva skrb, da ne bi s statutom preveč na široko odprli vrata potrebam. Zato so v svojih določilih izpustili še tiste pravice, ki jih občani že sicer imajo. Drugod pa so pavšalne določbe odraz pomanjkanja sodelovanja zdravstvenih, socialnih in družbeno-političnih delavcev, skratka ljudi, ki bi znali in mogli oceniti potrebe na določenem območju in jih spraviti v statut. S tem pa, tudi pomagati, da bi v prihodnje bila zdravstvena in socialna politika komune pravilno usmerjena.

Kakršno koli prepisovanje »vzorčnega statuta« (čeprav si ga mnogi želijo), ki zgleda temeljni cilj, napraviti statut, ki naj bo odraz dejanskih razmer, potreb in možnosti. Prav pa je, da opozorimo na nekatere pomanjkljivosti, ki spremljajo domala vse osnutke občinskih statutarov. Da opozorimo na pomanjkljivosti, ki jih tudi v dosedanjih razpravah o osnutkih niso odkrivali.

Vsakomur, ki dela v gospodarstvu, je jasno, da ni gospodarjenja brez sredstev. Ko pa statuti, obravnavajo družbene službe, konkretneje zdravstveno in socialno varstvo, ob načelnem določilu: občina skrbi za zdravstveno in socialno varstvo občanov — vsi dosledno izpuščajo konkretno obveznost, zagotoviti za to dejavnost potrebna sredstva.

Skrb občine namreč ni samo v tem, da zagotovi občanom dobro zdravstveno in zobozdravstveno pomoč, preskrbo z zdravili, reševalno službo itd., skratka, da bedi nad organizacijo kurativne dejavnosti, za katero gredo sredstva v glavnem iz skladov zdravstvenega zavarovanja. Prav tako ali pa še bolj važen je drugi del skrbi — preventivna in sredstva za to vejo dejavnosti. Ta pa je v vseh osnutkih občinskih statutarov bodisi izpuščena, bodisi de-

klarativno in pomanjkljivo obdelana.

Ne bi mogli reči, da pomanjkanje preventivne zdravstvene in socialne dejavnosti občane in občinske organe ne žuli, da ne čutijo potrebe po njej. Vendar pa energično možnosti bolj perspektivnega reševanja teh problemov niso našli ali pa je niso hoteli najti v statutarnih določilih.

Se vedno ostaja v osnutkih statutarov zdravstvena in socialna dejavnost »proračunska« dotirana, čeprav se je tak način financiranja že povsod pokazal kot neuspešen, kot »okla«, ki zavira kvaliteto dela, hromi iniciativo delavcev in krni njihove samoupravne pravice. Nikjer pa ni v določbah osnutkov statutarov skladov, ki bi predstavljali tako za zdravstveno kot socialno varstvo stalen vir dohodkov v določenem odstotku od narodnega dohodka v komunih. Le s stalnim virom dohodkov iz namembnih skladov, ki imajo svoje organe družbene upravljanja, bi namreč lahko zagotovili organizirano in kvalitetno delo na teh področjih.

Tako kot naj bi statuti določali občinskim skupščinam in njenim organom politiko dodatnega financiranja zdravstvenih in socialno varstvenih preventivnih akcij, naj bi konkretno obravnavali tudi poseben občinski investicijski sklad za eno ali drugo področje. Dosedanja sredstva amortizacije zdravstvenih in socialno varstvenih zavodov komaj zagotavljajo tekoče vzdrževanje, nikakor pa ne omogočajo razširjene reprodukcije, vzgoje novih kadrov itd.

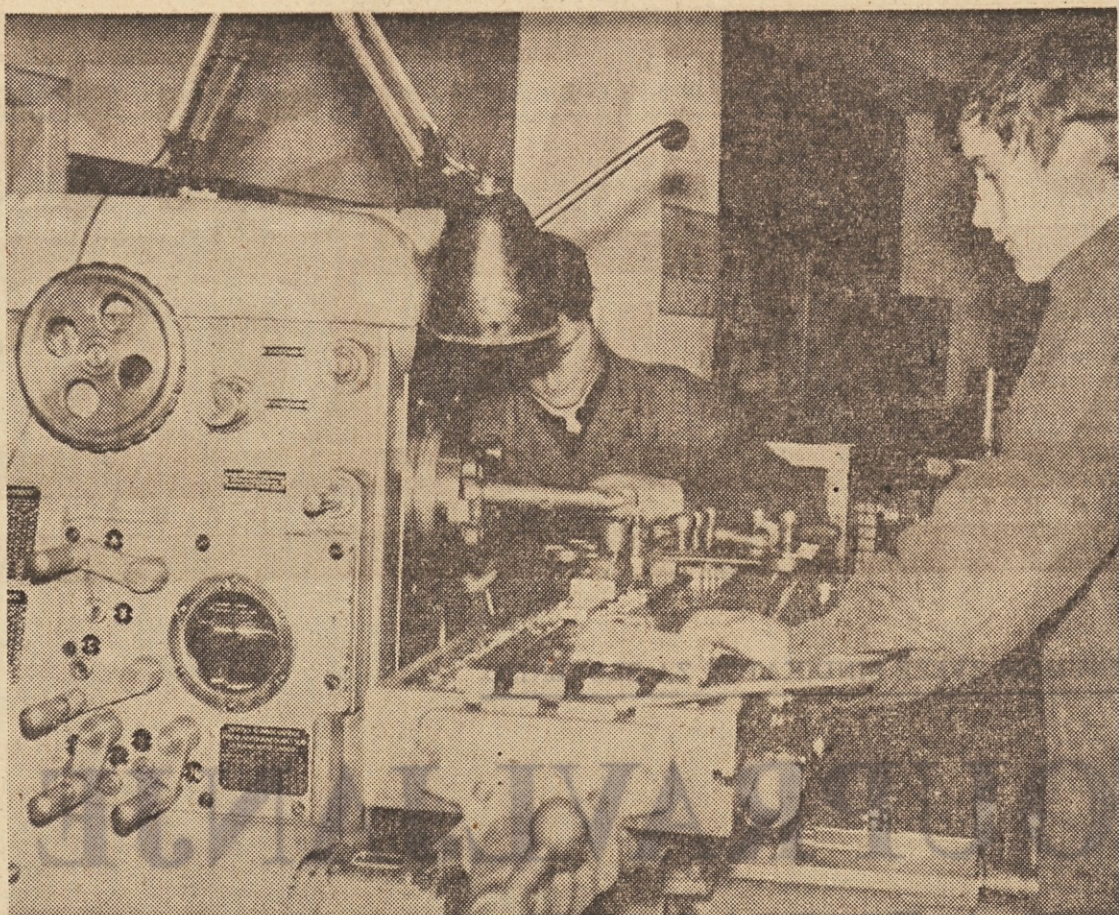
Ker pa se tudi sredstva zdravstvenega zavarovanja ustvarjajo v komunih, v nobenem občinskem statutu ne bi smela izostati določila, ki razmejujejo pristojnost občinskih skupščin do skladov socialnega zavarovanja. Komunalno skupnost ustanavlja občinska skupščina, zato je pomembna tudi njena vloga pri določanju politike o uporabi sredstev iz skladov socialnega zavarovanja.

Dosledno izpeljan novi način financiranja zdravstvenega in socialnega varstva pa je možen le na programiranem delu, ki naj bi ga obravnavala komuna, oziroma njeni organi in družbene organizacije. V statutarjih določili jasno opredeljene pristojnosti občinskih skupščin in njenih organov, nujnost vsakoletnih strokovnih programov zdravstva in socialnega varstva in pa ustaljen vir dohodkov, bodo omogočali dolgoročne in bolj uspešno načrtovanje v komunih.

Morda za socialno varstvo ni tako karakteristična ne povezanost in nekoordiniranost dela, kot je to potrebno za delo v zdravstvu. Zdravstveni centri, ki naj bi kot strokovne službe predvsem s sistematičnimi analizami zdravstvenega stanja ter programiranjem dela in razvoja zdravstvene službe, oziroma s koordiniranjem programov posameznih zdravstvenih institucij, odigrali zelo pomembno vlogo pri razvijanju organizacije zdravstvene službe, so bili sicer formirani, vendar v večini občin obstajajo zgolj formalno. Ustanavljanje medobčinskih zdravstvenih centrov pa poteka tam, kjer so potrebni, pogosto prepočasno. Kateremu koli vzroku naj bo pripisan ta zastoj — pomanjkanju kadrov, sredstev ali nerazumevanju za razvijanje take strokovne službe pri pristojnih občinskih forumih ali pri zdravstvenih delavcih, ne spreminja v bistvu potrebe po temeljitem premisleku, kaj in kako zapisati v statut, da bo zdravstvena služba za ljudi boljše in v perspektivi tudi cenejša.

In če smo uvodoma zapisali, da se morajo družbene službe razvijati skladno z gospodarstvom, potem moramo tudi poudariti, da bi preskopo odmerjene pravice v občinskih statutih kaj kmalu lahko zoževale možnosti na škodo potreb v letnih in perspektivnih občinskih načrtih. S tako politiko pa bi bili okrnjeni produktivnost dela in rast osebnih dohodkov, ker jih ne bi spremljala odgovarjajoča perspektivna politika ustvarjanja vseh tistih pogojev, od katerih zavisi pretvarjanje nominalnih osebnih dohodkov v realni življenjski standard. Zagotovo pa sta prav zdravstvo in socialno varstvo dejavnosti, ki ju občani dnevno živo občutijo in je zato prav, da pri izdelavi statutarnih določil, ki bodo uravnavala tok teh dveh družbenih služb, sodelujejo.

N. LUZAR

Prvič, z novim strojem...

Foto: M. ŠPAROVEC

„SANA“ SE SANIRA

Tovarna »Sana« v Hočah ima vse značilnosti slovenske prehranske industrije: zastarele stroje, večinoma obrtniško proizvodnjo, preobsežen proizvodni program in zaradi majhne rentabilnosti zelo majhne osebne dohodke, še manjše pa možnosti, da bi se z lastnimi sredstvi modernizirala.

Delovni kolektiv »Sana« se je več let trudil, da bi dobil potrebna sredstva za modernizacijo proizvodnje, predvsem za nabavo najpotrebnejših strojev. Toda brezuspešno. Medtem pa je v drugih republikah zrastle več kot 20 modernih tovarn s podobnimi proizvodnimi programi, ki zaradi mehanizirane velikoserijske proizvodnje zlahka ceneje prodajajo svoje izdelke in spodbujajo s tržišča vse manjše producente.

»Sana« se je znašla v slepi ulici. Že lani je 88 odst. čistega dohodka porabila samo za osebne dohodke, čeprav so bili veliki pod občinskimi povprečjem. Letošnji rezultat ni nič boljši: skoraj ves čist dohodek »zajejo«. Jedo pa slabo. V prvih devetih mesecih je znašalo povprečje osebnih dohodkov komaj 22.096 din, občinsko pa 36.177 din, čeprav so v prvem polletju linearno povečali prejemke za 15 odst. Baje je okoli 96 delavcev (kolektiv šteje okoli 200 ljudi) zaslužilo manj ko 15.000 dinarjev na mesec.

Občinski ljudski odbor, nakačerega so se že večkrat zamenjali, zavoljo kredita, je končno le uvidel resnost položaja in »Sani« odobril 34 milijonski kredit za nakup najnujnejših strojev. Tovarniško vodstvo pa je začelo resneje analizirati proizvodni program in ekonomičnost proizvodnje. Pri tem je prišlo do zaključkov, ki pome-

nijo prelomnico ne samo v proizvodni tradiciji, ampak tudi v kadrovski politiki.

Ena izmed glavnih ugotovitev je bila, da se morajo v proizvodnji specializirati za tiste artikale, ki jih najlažje plasirajo in jim tudi v prihodnje zagotavljajo največjo rentabilnost: pecilni prašek in vanilijin sladkor, pudinge in razne vrste peciva. Proizvodnjo čokoladnih desertov, ki so jo pred nekaj leti uvedli, pa bodo povsem opustili. Namesto tega nameravajo proizvajati škrob in krompirjevo moko, saj sta Dravsko in Ptujsko polje močna surovinska baza in tržišče slabo oskrbovano s tema izdelkoma.

Tretji, nič manj pomemben sanacijski ukrep naj bi bil boljša kadrovska zasedba. Proizvodno vodstvo sicer obrtniško proizvodnjo obvlada, ni pa sposoben izvesti večjih tehnoloških izboljšav, ker mu manjka strokovnega znanja. Trenutno ta problem sicer še ni pereč, ker pač »Sana« še nima sodobnih strojev, marsikaj pa bi morda že ob sedanjih proizvodnih napravah izboljšali, če bi vodje obratov imeli več kot mojstrsko izo'razbo.

Za zdaj poskušajo okrepiti šele strokovne službe. Zaposlili so strokovnjaka, ki bo sistematično proučeval tržišče, in ekonomista, ki bo analiziral ekonomičnost in rentabilnost proizvodnje. V slab gospodarski položaj so namreč zašli tudi zato, ker so se z ekonomiko premalo ukvarjali.

Z novim pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov, ki so ga letos sprejeli, so strokovnjakom zagotovili primerne dohodke. Do zdaj, ko je imel na primer tehnični vodja — inženir — 42 tisoč din osebnih dohodkov,

»Sana« z vsemi svojimi proizvodnimi in komercialnimi težavami zanje ni bila privlačna.

POLOVIČNI UKREPI

Nedvomno so omenjeni ukrepi umestni in potrebni, da »Sana« ne bo več doživljala na tržišču tako hudih porazov v spopadanju z nadmočnimi kolosi prehranske industrije.

Vprašajmo se samo še, kaj je ukrenila, da bi delavci več in boljše proizvajali ter gospodarstvenje ravnali s skupnimi sredstvi?

V začetku leta so v vseh petih oddelkih organizirali ekonomske enote in s tem prenesli soodgovornost za dobro gospodarjenje na vse člane kolektiva. Spremenili pa so tudi delitev osebnih dohodkov. S točkvalnim sistemom so uvedli participacijo vseh zaposlenih pri povečanju ali zmanjšanem poslovnem uspehu.

Tako na papirju.

Praktično pa, vsaj po izjavi predsednika tamošnje sindikalne podružnice, vrednost točke ne varira. Torej se ni v nagradovanju nič spremenilo. Ob koncu meseca dobi vsakdo samo planirano vrednost točke in presežek norme. Zakaj, ni vedel pojasniti: »Sindikalna podružnica še ni načela tega vprašanja, sam pa se zaradi preoblike dela v svojem oddelku — sem namreč obratovodja — ne utegem ukvarjati s skupnimi vprašanji podjetja...«

Odgovor je kljub vsej pomanjkljivosti zelo zgovoren. Prvič kaže, da ekonomske enote še ne razpolagajo s prigrisanimi sredstvi in da pravzaprav še nimajo pregleda nad gospodarjenjem. Če predsednik sindikalne podružnice, ki je

vodja oddelka, ne ve, čemu računovodstvo ne izplačuje pre-sežkov (kolikor jih ustvarijo), prav gotovo tega ne vedo tudi vodilni člani ekonomske enote v »njegovem« oddelku. Drugič pa ta odgovor kaže, da se sindikat v »Sani« ne zavzema dosledno za primerno materialno stimulacijo proizvajalcev in za zaščito zakonitosti. Sprejeti pravilnik o delitvi osebnih dohodkov je interni zakonik, ki ga je dolžno upoštevati tudi vodstvo, ne samo proizvajalci.

Izigravanje internih predpisov pa seveda diskreditira ves sistem delitve dohodka in proizvajalcev ne spodbuja k boljšemu delu, čeprav verjetno tudi v »Sani« obstajajo še bogate notranje rezerve.

PREKRŠEK, KI NE BREMENI SAMO ENE DELAVKE

Ze letos, ko imajo v »Sani« ekonomske enote, se je zgodilo tole: Na pobudo svojih kolegic je neka delavka popoldne brez dovoljenja zapustila svoje delovno mesto in se vtihotapila v pisarno, kjer je v miznici ležal seznam mesečnih osebnih dohodkov.

Zaradi tega jo je disciplinska komisija kaznovala s prenehanjem. Baje ji je direktor tudi namignil, naj čimprej odide iz podjetja. Med zaslišanjem so ji člani disciplinske komisije rekli, da bi lahko po redni poti zvedela, koliko zasluži vodilni ljudje v podjetju, razen tega je osnutek novega pravilnika visel skoraj dva meseca na oglasni deski in bi že tedaj lahko ugotovila razpon med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom.

Oboje je najbrž res.

Vendar ostane nepojasnjeno, zakaj obdolžena delavka in vse tiste delavke, ki so jo nagovorile, naj skrivaj pogleda seznam osebnih dohodkov, tega niso vprašale na sestanku svoje ekonomske enote? So se bale? Zakaj so se bale? Ali pa morda niso dobile odgovora?

Prekršek pa ima še globlje vzroke. Osnutek pravilnika o delitvi osebnih dohodkov je resda zelo dolgo visel na oglasni deski, toda sindikalno vodstvo ni organiziralo razprav o njem. Predsednik je bil tedaj v mojstrski šoli, tajnik pa je ali zapostavljal pomen takšnih razprav ali pa temu ni bil kos.

Tako je kolektiv potrdil akti, ki ga pravzaprav še niti dobro ni poznal in je novi sistem delitve pričel ocenjevati šele, ko je bil uveljavljen. Sindikalno vodstvo pa še tedaj ni čutilo potrebe, da bi s primerno obrazilitvijo pomirilo duhove in preprečilo neupravičene govornice, češ da so strokovnjaki pre-dobro plačani.

V »Sani« več kot 60 odst. delavcev in delavk nima nobene strokovne kvalifikacije. Pogoji za razvoj delavskega samoupravljanja so zato težavnejši kakor v mnogih drugih tovarnah, s slabim informiranjem pa se neposrednih proizvajalcev tudi ne usposablja za boljše gospodarjenje in sodočlanje v vseh pomembnejših ukrepih. Delavci ostajajo kljub formalno danim samoupravnim pravicam takšni, kot so bili: nevedni in pasivni. In zato so notranje rezerve samo toliko izkoriščene, kolikor jih odkrije proizvodno vodstvo.

Za gospodarsko sanacijo »Sane« pa je to najbrž premalo.

M. K.

VPLIV CEN IN PROMETNEGA DAVKA NA INTEGRACIJSKE PROCESSE

Ne samo sistem delitve dohodka, temveč tudi politika cen lahko pospešuje ali pa zavira razvoj v smeri specializacije in kooperacije oziroma drugih oblik integracijskih procesov. Za odločitev podjetja, da zreducira svoj proizvodni program ter da preide na specializirano proizvodnjo manjšega števila proizvodov (delov, sestavnih delov), je nujno, da to njegovo preusmeritev stimulira tudi politika cen.

Da bi se specializirana proizvodnja nekega podjetja čim bolj neposredno uvrstila v širšo družbeno delitev dela, s tem da tako podjetje »stopa« v kooperativne odnose z drugimi podjetji, je prav tako nujno, da je tudi stopnja akumulativnosti pri omenjenih podjetjih takšna, da omogoča njihovo medsebojno sodelovanje.

Ceprav našo politiko cen pogosto zelo številni činitelji, lahko ugotavljamo, da le-ta do sedaj ni vedno ustvarjala posebno ugodne okolnosti za širše kooperacijske vezi v našem gospodarstvu. Stopnja akumulaci-

je je namreč pogosto zelo različna v raznih industrijskih strokah in to tudi v tistih strokah, ki so zaradi tehnologije proizvodnje — »predstirane« za poslovanje na temelju specializacije in kooperacije.

Povsem normalno je, da v našem gospodarstvu obstajajo razlike v cenah med posameznimi strokami in proizvodi ter razlike med polizdelki in gotovimi izdelki, vendar pa bi bilo želeli in bi bilo tudi družbeno upravičeno, da občasno odstranujemo nekatere nevsklajenosti v cenah, ki se porajajo v našem razvoju. Pri tem mislim na takšne primere, ko omenjene razlike že v celoti zamegljujejo dejanske učinke v poslovanju ter objektivno že zavirajo uveljavljanje neposrednejšega proizvodnega sodelovanja med podjetji, katerih proizvodni programi se sicer med seboj organsko povezujejo. Zaradi tega bi bilo potrebno, da organi, ki so odgovorni za politiko cen, upoštevajo spremembe, ki se odvijajo v smeri modernizacije in

izpopolnitve proizvodnih procesov, tako da bi tudi naša politika čim neposredneje podpirala tak razvoj in ga usmerjala k zaželenemu cilju.

V naši praksi se čisto sljijo ugovori s strani »finalistov«, da se jim ne izplača povezovanje z drugimi podjetji-kooperanti, zaradi tega, ker ti nudijo svoje proizvode po relativno visokih cenah in ker je njihova stopnja akumulacije »na višjem nivoju«. Vsekakor je možno, da so taki primeri, zlasti v pogojih deficitarnosti določenega blaga, torej takrat, ko se potencialni kooperanti nahajajo v položaju proizvajalca-monopolista za določene proizvode. Ob tem pa velja opozoriti, da takšni ugovori mnogokrat nimajo trdne podlage, ker so obstoječe razlike v cenah lahko rezultat tudi drugih — subjektivnih činiteljev. Znano je na primer dejstvo, da je naša strojogradnja, kot tipičen primer »finalista«, še vedno zelo mlada stroka našega gospodarstva ter da ne posveča dovolj pozornosti eko-

nomiki svoje proizvodnje, da je njena organizacija relativno primitivna, da so v njenih proizvodnih kapacitetah in delovni storilnosti še velike neizkoriščene rezerve. Od tod se pojavlja nekoliko nižja stopnja akumulacije — kot rezultat vseh poprej navedenih slabosti. Višja stopnja akumulacije pri podjetjih, ki se v odnosu do podjetja s področja strojogradnje pojavljajo kot njeni možni kooperanti, je lahko tudi posledica tega, da ta podjetja boljše izrabljajo svoj proizvodni potencial — ker so specializirana, ker proizvajajo v večjih serijah, ker je njihova stopnja produktivnosti dela višja.

Torej ni nujno, da je višina stopnje akumulacije rezultat trenutne tržne konjunkturo, temveč je lahko tudi posledica racionalnejše proizvodnje. Zato presojati vse tovrstne prigovore, ker se z njimi čisto prikrivajo tudi lastne slabosti tistih, ki jih navajajo.

Ko govorimo o politiki cen,

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS, za Slovenijo Izdaja CŽP Ljubljana pravica v Ljubljani List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštini — predaj 813-VI. telefon uredništva 33-722 in 36-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Narodna le: četrtletna 950, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kilešeli CŽP Ljubljana pravica Ljubljana

POMOČ SPREMENJENA V — POTUHO

Ob razpravi o letnih družbenih planih, pa tudi med letom, vznikajo predlogi in zahteve za zmanjšanje družbenih obveznosti. Zahteve po takšnih generalnih olajšavah za vso panogo ali dejavnost hkrati so utemeljene vselej enako, pa naj gre za kmetijstvo, trgovino ali na primer kot sedaj, za zmanjšanje družbenih obveznosti panoge — proizvodnja in predelava lesa. Oglejmo si obrazložitve:

■ zato, da bi se izboljšali pogoji gospodarjenja v proizvodnji in predelavi lesa, je potrebno zmanjšati družbene obveznosti na najmanjšo možno mero...

(Iz razprave v odboru ZIS za gospodarstvo)

Kolikšen obseg je zavzelo doslej to zmanjšanje družbenih obveznosti in kako je to v skladu z načeli gospodarskega sistema in instrumentarija, zasnovanega pred leti, ki ga sicer res velja nenehno izpopolnjevati?

Kje je meja zmanjšanja družbenih obveznosti na najmanjšo možno mero?

Ali je sedanj način zmanjšanja družbenih obveznosti kot oblika pomoči panogi in dejavnosti res edina in najboljša rešitev?

Odgovore na ta in podobna vprašanja je dalo nedavno posvetovanje naših ekonomistov tako s predloženim gradivom, udeležencev kot tudi z njihovimi prispevki v razpravi.

Dokler so bila prizadevanja družbe usmerjena na to, da proizvedemo čim več blaga, ne glede na višino proizvodnih stroškov, zato da se ekonomsko osamosvojimo, je bila nekoliko opravičljiva tovrstna »pomoč« nisko akumulativnim panogam in dejavnostim. Toda ta praksa je v veljavi, oziroma se uveljavlja še sedaj, čeprav je že marsikaj spremenjeno v odnosu: skupnost — delovna organizacija. Res, tudi sedaj ni skupnost nič manj zainteresirana za večjo proizvodnjo. Toda ob tem imajo elementi: ekonomičnost, rentabilnost in produktivnost vse pomembnejše mesto v družbeni oceni rezultatov poslovanja posamezne in vseh delovnih organizacij. Zato je bilo ob uveljavitvi novega gospodarskega sistema rečeno, naj bi n. pr. racionalno in učinkovito izkoriščanje sredstev, s katerimi upravljajo posamezne delovne organizacije, postalo mnogo odločilnejši činitelj pri delitvi proizvoda družbenega dela. Toda to načelo ni bilo in ni povsod vselej dosledno uveljavljeno. To pa prav zaradi vse večjega obsega olajšav pri poravnavanju družbenih obveznosti. Če pri oblikovanju gospodarskega sistema in njegovega instrumentarija je bil dosežen kompromis glede družbenih obveznosti, in sicer zaradi socialno ekonomskih ozirov in večletne prakse, da probleme nizko akumulativnih in zaostalih grupacij delovnih organizacij ali celo slabih in brezperspektivnih delovnih organizacij urejamo z generalnimi olajšavami pri delitvi neto produkta. Prvemu kompromisu je sledil drugi in tretji, to je bilo izhodišče za številne kasnejše ukrepe in rešitve pri nadaljnjem oblikovanju načel delitve. Vse to je prispevalo k postopni ne-

objektivizaciji delitve in tako k njegovi vse izrazitejši vrnitvi k poprež že opuščeni načelom. Prispevek na izreden dohodek in raznovrstne olajšave v delitvi skupnega dohodka najbolj zrcalijo takšno preusmeritev sedaj obstoječega sistema delitve proizvoda družbenega dela. V podkrepitvev teh trditvev, navedenih v gradivu za posvetovanje, nekaj številčnih podatkov:

● čeprav naraščajo sredstva poslovnega sklada, obresti nanj iz leta v leto padajo. Z revizijo gospodarskega sistema in s predpisi o delitvi družbenega proizvoda dela ne samo, da ni povečana vloga sredstev poslovnega sklada kot činitelja družbene delitve, temveč je nasprotno ta vloga zmanjšana;

● razlogi za to so tudi v generalnih olajšavah. Iz razpoložljivih podatkov je mogoče razbrati, da so delovne organizacije iz 46 različnih dejavnosti osvobojene — v celoti ali delno — vplačili prispevka iz dohodka. Hkrati ob tem uživajo olajšave glede plačevanja obresti na poslovni sklad delovne organizacije iz 99 dejavnosti. Delovne organizacije iz 35 dejavnosti pa sploh ne plačajo obresti na sredstva svojih poslovnih skladov. Razen tega so za posamezne kategorije osnovnih sredstev še posebej oproščene obratuna in vplačili odgovarjajočega dela obresti na sredstva poslovnega sklada;

● gospodarstvo je v celoti vplačalo lani na osnovi obresti na poslovni sklad in obresti iz dohodka samo 49,6 % zneska, ki

naj bi ga vplačalo, če bi bila načela sedaj obstoječega sistema delitve dosledno in enotno uveljavljena.

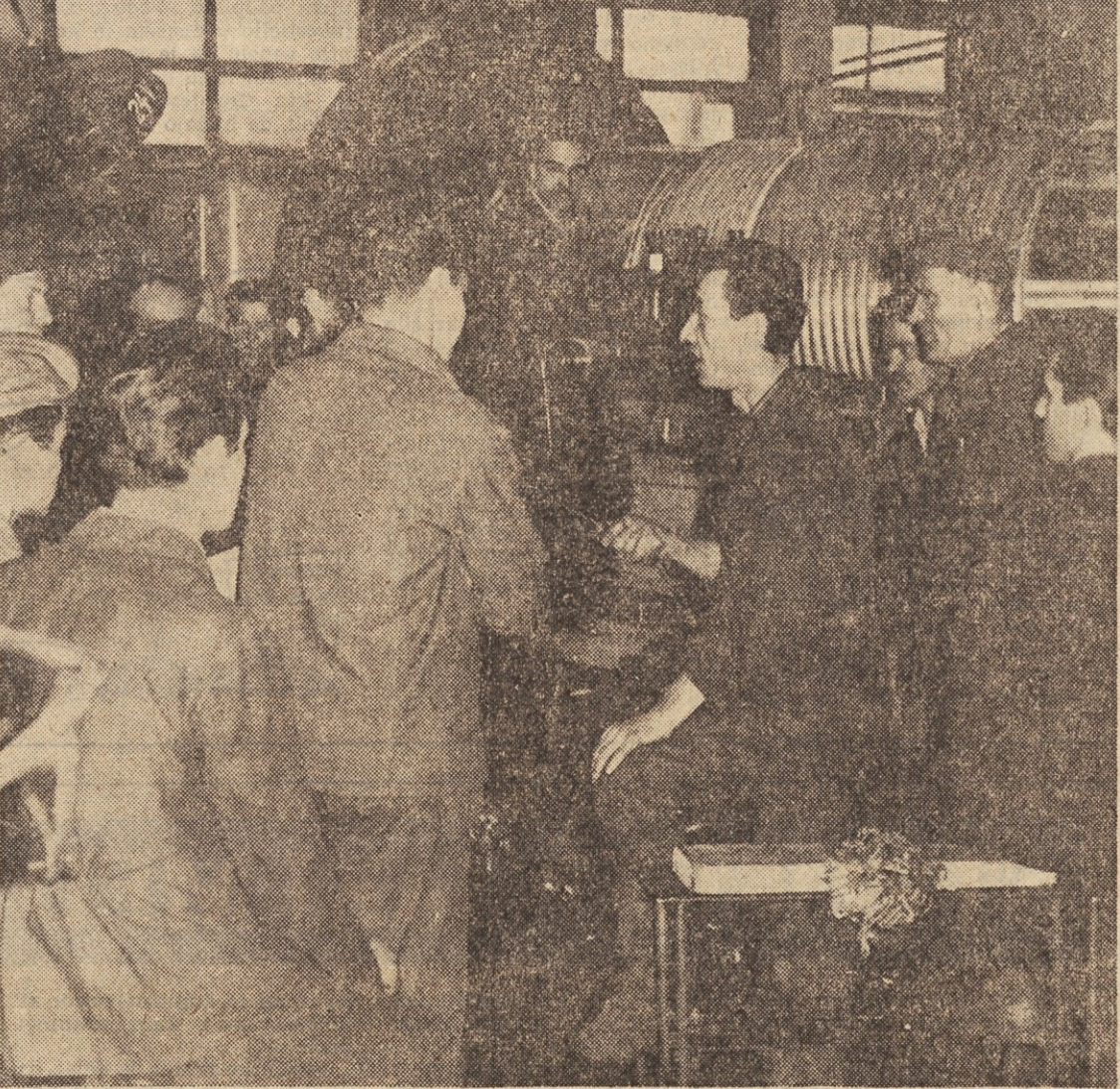
Res je, da dobi družbena skupnost v povračilo za del akumulacije, ki jo prepušča delovnim organizacijam v posameznih dejavnostih in panogah prek olajšav, sredstva nazaj z vplačilom — prispevka na izredni dohodek. Res pa je tudi, da je s takšnim instrumentom delitve — zasnovanim v osnovi na konceptih, da dajejo skupnosti sorazmerno več sredstev delovne organizacije, ki ustvarjajo večji dohodek, ne glede na njegov izvor — je najočitneje zmanjšeno načelo delitve po delu. Hkrati s tem je zmanjšana spodbudnost za rast produktivnosti dela, za ekonomičnost in rentabilnost, družbena delitev pa je konceptijsko vrnjena na prejšnjo tezo realiziranega dohodka kot osnovnega kriterija za oblikovanje in obračun individualiziranih obvez vsake delovne organizacije do skupnosti.

Posledica tako širokih in generalnih olajšav in hkrati zmanjšanje izrednega prispevka ne glede na njegov izvor dobre »kaznuje«, slabe pa »uspava«. Dosedanji načini odobravanja olajšav imajo značilen socialni karakter pomoči, s katerim naj bi začasno ublažili posledice zaostlosti, neenakomernosti razvosti, premajhne ekonomske moči, slabega dela itd. in niso trajen in učinkovit činitelj, ki naj bi odstranjeval vzroke, zaradi katerih te posledice tudi

nastajajo. Takšen značaj olajšav sam po sebi ustvarja pri gospodarsko slabših delovnih organizacijah zelo ugodno ozračje za stagnacijo produktivnosti in ekonomičnosti. Zaradi takšne metode družbene pomoči ekonomsko slabe in razvojno zaostale delovne organizacije niso prav z ničemer spodbujene in zadolžene za boljše poslovanje, večje izkoriščanje poslovnega sklada in podobno.

Izhod bo treba najti, kajti zadrževati še vnaprej takšen praktičističen in s socialnimi ozirom diktiran način pomoči slabim delovnim organizacijam, ne bi samo kompromitiral načel delitve po delu, temveč bi zaviral razvojne perspektive pravih delovnih organizacij, ki dobivajo »pomoč« zato, da bi pospešile svoj razvoj. Izhod iz obstoječih težav torej ne more biti v tem, da uvedemo nove oblike subvencij in različnih ugodnosti, da ugodimo zahtevkom po še večji zaščiti domače proizvodnje, temveč v celovitem kompleksnem obravnavanju in izpopolnjevanju gospodarskega sistema. V to domeno pa spada tako politika cen, amortizacije, tehnična pomoč naprednejšim delovnim organizacijam, specializiranim ustanovam in birojev, neposredna materialna pomoč skupnosti, vendar v drugačni namenski obliki in z jasnim ciljem, da je potrebno takšno pomoč izkoristiti za pospeševanje razvoja, ne pa da je nekomu v potuho, drugi pa zaradi tega plačuje »kazeno«.

P. D.

Leto gre h kraju, zato so sestanki delavskih svetov v podjetjih sedaj predvsem namenjeni razgovorom o izpolnitvi letnih proizvodnih planov
Foto: M. ŠPAROVEC

o njenem vplivu na razvoj interakcijskih procesov, je treba posebej proučiti tudi vprašanje plafoniranih cen. Kaže, da nizke plafonirane cene nekaterih polizdelkov (zlasti deficitarnih) negativno vplivajo na vzpostavljane kooperativnih vezi v našem gospodarstvu. Podjetju, ki proizvaja te artikole, se ne rene, da takšno proizvodnjo odstopi po nizki ceni za nadaljnjo predelavo ali dodelavo drugemu specializiranemu podjetju, temveč samo teži, da te polproizvode finalizira v okviru svojega podjetja, ker se na tak način regresira skozi višjo ceno finalnega proizvoda. Razumljivo je, da je treba proces despecializacije preprečiti, kar je možno najhitreje doseči z revizijo sistema plafoniranih cen.

Pri proučevanju vplivov posameznih instrumentov gospodarskega sistema bi se bilo potrebno ugotoviti, ali so in v kakšnem obsegu upravičene kritike, ki v naši politiki davka na promet proizvodov prav tako vidijo enega od elementov, ki delujejo nestimulativno na hitrejši razvoj v smeri specializacije in kooperacije. Posebej je treba oceniti, ali je oportuno, da obstaja tako imenovani medfazni prometni davek, ker ta podpira polproizvode in lahko privede do večkratnega ob-

davčenja istega proizvoda (najprej kot polproizvoda, kasneje, ob realizaciji pa še gotovega proizvoda).

Enak vpliv na ceno blaga ima tudi tako imenovani fazni prometni davek na reprodukcijski material. Ker je v povprečju na poti od proizvajalca do potrošnika 3 do 5 faz, skozi katere prihaja blago v spremeni ali pa nespremenjeni obliki, pomeni, da se na promet določenih proizvodov plačuje davek 3 do 5-krat. Olajšava pri tem kumulativnem obdavčevanju je sicer možnost plačevanja davka samo od dodatne vrednosti, ki jo je blago pridobilo v določeni fazi, vendar to olajšavo je moč upoštevati le v kolikor se plačuje sicer za predelani ali dodelani proizvod davka na promet po isti davčni stopnji iz iste tarife številke.

Medfazni prometni davek opravičujejo z ekonomskimi razlogi, se pravi s potrebo enakega obdavčevanja prometa istovrstnih proizvodov, ne glede na to, ali te proizvode posameznega podjetja proizvajajo iz materiala lastne proizvodnje ali iz nabavnega materiala. Tako naj bi z obdavčenjem medfaznega prometa ustvarili približno enake pogoje poslovanja, oziroma približno enake družbene obveznosti za vse go-

spodarske organizacije. Če namreč ne bi obstajala obveznost medfaznega prometnega davka, potem bi bila podjetja, ki iz materialov lastne proizvodnje proizvajajo druge proizvode, v ugodnejšem položaju kot vsa druga podjetja, ki tak reprodukcijski material nabavljajo.

Vsa razprava o mestu in vlogi davka na promet proizvodov — ki pa še ni končana — kaže, da bi bilo najbolj smotno in tudi davčno učinkovito, če bi uvedli enkratno obdavčitev in to čim bližje zaključni fazi proizvodnje določenih potrošnih dobrin. Osnovne surovine bi kazalo obdavčevati le, če bi s tem zoževali — ali pa preusmerjali reprodukcijsko potrošnjo iz ene vrste materiala na drugo.

Omeniti je treba, da se za razliko od drugih ekonomskih instrumentov — ki so bili nešteto krat spremenjeni in dopolnjeni — politika davka na promet proizvodov ves ta čas v glavnem ni menjala, razen manjših sprememb in dopolnitev ter občasnih korekcij davčnih stopenj pri posameznih proizvodih. V vsem obdobju naše ekonomike sta v bistvu obstajali samo dve Uredbi o davku na promet: prva, ki je veljala od l. 1947 do konca leta 1953, in druga, ki velja od l. 1954 ozi-

roma je v prečiščenem besedilu bila objavljena v letu 1961. Temu lahko pripišemo ne samo to, da se nismo v svojem dosedanjem razvoju dovolj smotno posluževali tega drugače zelo učinkovitega instrumenta usmerjanja proizvodnje in potrošnje, temveč tudi, da je prihajalo do tega, da tarifa davčnih stopenj ni bila vedno organsko vgrajena in vsklajena z ostalimi ekonomskimi instrumenti. Pomen in vloga tega instrumenta se nam očituje že v tem, da v letu 1962 zajema skoraj 33 % vse akumulacije ter da v dohodkih zveznega proračuna predstavlja že 54 % vseh dohodkov.

Zaradi tega so, kot kaže, upravičeni ugovori nekaterih podjetij, da jih davek na promet proizvodov pri določenih polizdelkih (delih, sestavnih delih) ne samo ovira pri širšem medsebojnem povezovanju, temveč da jih pogosto celo usmerja na sumljivo in problematično avtarkijo ali pa finaliziranje lastne proizvodnje in s tem na širjenje asertimana. Vsekakor bi bilo potrebno, da tudi ta instrument za usmerjanje osebnih in proizvodne potrošnje doživi ustrezne adaptacije, ki bi odstranile ovire na poti k hitrejši specializaciji in kooperaciji.

BORIS ŠAJINA

Samoupravljanje in nagrajevanje po delu

(Nadaljevanje s 1. strani)

cialistična prvina nagrajevanja. Po njihovem, je treba v našem sistemu težiti k skupinskim osnovam nagrajevanja, ki krepijo socialistično zavest in smisel za gospodarjenje.

Ker pa je pritisk proizvajalcev čedalje močnejši, da je treba zastarela merila nagrajevanja spreminjati, si v nekaterih delovnih organizacijah izmišljajo vse mogoče kombinacije, da bi pod novim plaščem ohranili staro prakso.

Ko smo povedali, da s samoupravljanjem, z osvobajanjem dela, z novo delitvijo med delovno organizacijo in družbo odpravljamo mezdne odnose, so po omenjenih razpravah poiskali »salomonsko« rešitev. Ker so urne postavke pomenile čiste mezdne odnose, ker je bilo treba stalne prejemke »nekako« ukiniti in nadomestiti z novim, so si namesto dinarjev omislili točke. Prej je na primer delavec zaslužil 100 dinarjev na uro ali 800 na delovni dan, k temu pa dobil še nekaj dobička. Po »novem izumu« pa je delovno mesto istega proizvajalca vrednoteno z 80 točkami, od katerih je vsaka vredna 10 dinarjev. Po novem dobi torej proizvajalec prav tako 800 dinarjev plus rezultate gospodarjenja, ki dvigujejo vrednost točke. Edina sprememba — poleg računске operacije, ki spremeni dinar najprej v točko, da bi jo potlej spet spremenila — je v tem, da vrednost točke neke mesečno obračunavajo. Največkrat so to akontacije, bolj predvidevanja kot pa idealni izračuni. Z gibljivo vrednostjo točke, trdijo avtorji te »novotarije«, zbuja pri proizvajalcih ekonomski interes za gospodarjenje in samoupravljanje.

Samo s tem, da smo dinar spremenili v točko, da na zelo širokih relacijah nagrajujemo skupinska prizadevanja, se nismo v nagrajevanju pomaknili nikamor naprej. Kajti skupinske akorde smo poznali tudi že pred samoupravljanjem. Kaj pa je proizvajalec prigospodaril, kako lahko vpliva na stroške, kako jih sploh lahko zasleduje in participira pri njihovem zmanjševanju, o čem proizvajalec na nivoju poslovne ali ekonomske enote odloča, o tem pa imamo še velikokrat zelo neizdelana meglena merila in v pravnih in o nagrajevanju zelo posplošene formulacije.

Treba je tudi zapisati, da si v vseh delovnih organizacijah ne zamišljajo in ne puščajo v življenju ohlapnih birokratskih sistemov nagrajevanja, ker bi za vsako ceno radi obdržali staro prakso. Takšni sistemi nagrajevanja so lahko ohranjeni predvsem zaradi tega, ker v delovni organizaciji še ni trdnega spoznanja, da je treba vztrajno iskati nova, sodobnejša merila nagrajevanja, da samoupravljanje lahko zaživi šele takrat, kadar proizvajalci lahko odločajo, neposredno vplivajo in razdeljujejo del dohodka. Marsikje bi že imeli sodobnejše principe nagrajevanja, če bi jih bilo mogoče enostavno prepisati od

drugod, če bi jih lahko naročili pri kakšni ustanovi. Ker pa to ni mogoče, ostaja marsikje pri starem. Raje zavijajo sistem samoupravljanja, delitve in nagrajevanja v demagoške fraze in razprave, kajti veliko laže je pletenčiti o splošnih načelih, kot pa spreminjajo slabo prakso.

PROBLEME BOMO RAZREŠILI SAMO V BOLJ RAZVITEM SAMOUPRAVLJANJU

Ker smo si v razpravljani pridobili že precejšnjo prakso, se pogosto namesto k rešitvam zatekamo k neskončno dolgim debatam, kjer predvsem izostrujemo obe skrajnosti, pogosto z željo, da bi potlej ne bilo treba ničesar spreminjati. Razpravljamo: Ali je treba vsa sredstva decentralizirati, ali je bolj smotno, da ostanejo centralizirana? Ali je bolje imeti velike ali majhne ekonomske enote? Ali so boljše individualne ali skupinske norme? Ali je treba pri prehodu na 42-urni delovni teden predvsem izboljšati delovno disciplino, ali je treba izboljšati samo organizacijo dela? Razpravljamo, razpravljamo, grmadimo najbolj skrajne dokaze za različne teze, veliko manj pa iščemo smotnih, trenutno realnih in možnih rešitev, veliko premalo spreminjamo.

Od tako skrajnih diskusij je potem samo kratek korak k izoliranemu obravnavanju različnih problemov.

Ob vsem tem se nam vsiljuje najbolj bistveno vprašanje: Kako je mogoče ločevati samoupravljanje v delovnih organizacijah od nagrajevanja po delu, od kadrovske politike, izdelave statuta, prehoda na 42-urni delovni teden, kako je mogoče samoupravljanje ločiti od gospodarjenja? Vse to je povezan klobčič družbenih in ekonomskih procesov, kjer zapostavljanje ene naloge hromi učinkovitost druge.

Tako ločevanje je mogoče predvsem v centraliziranem sistemu, kjer le majhen krog ljudi misli in odloča. Če se torej hočemo zoperstaviti birokratizmu in tehnokratizmu, potem imamo predvsem eno pot — razvijati, krepiti samoupravljanje. Naloge, ki stoje pred nami, so preobsežne, da bi jih lahko uspešno razreševali v majhnem krogu ljudi, na star način. K sodelovanju, k razreševanju problemov je potrebno pritegniti čim širši krog proizvajalcev. Če tega ne bomo storili, se bomo nujno znašli v kampanjsčini, zmanjkalo nam bo sil, da bi lahko bojevali bitko na več frontah. Vsaka kampanjsčina v svojih posledicah pelje v večjo ali manjšo improvizacijo ter je tako vedno izhod za silo. Uspešno zoperstavljanje slabostim pa zahteva več razmišljanja, več poglobljanj in in tehtanja, zahteva pogumnejšega iskanja novih rešitev, ki pa ne smejo ostati zgolj na papirju in v glavah posameznikov. Treba jih je uresničevati v praksi. Nova spoznanja, širši vidiki pa zahtevajo tudi spremenjene metode dela.

VINKO TRINKAUS

Programiranje je več kot seštevek odstotkov

(Nadaljevanje s 1. strani)

meznega proizvajalca v njegovem organizmu.

S takšnih kvalitativnih vidikov je bil na primer tudi osvetljen sistem delitve dohodka. Rečeno je bilo:

»V sistemu delitve dohodka ne gre samo za materialno stran nagrajevanja, temveč za oblikovanje takšnega mehanizma, ki proizvajalec vse bolj vključuje v spoznavanje pogojev gospodarjenja in ga s tem tudi dviga nad mezdna delavca. Srečujemo se z raznimi ostanki mezdnih odnosov, ki pasivirajo delovnega človeka, ker ga zapirajo v ozke okvire dela na delovnem mestu, zato ga tudi deformirajo in enostransko usmerjajo na pot »zaslužkarstva«, ki pa nima nič skupnega z razvijanjem bogatih oblik delovnih in ustvarjalnih naporov.

Za odpravljanje mezdne miselnosti je predvsem potrebno dalje razvijati prizadevanja za takšno organizacijo notranje informativne službe, administracije, knjigovodstva in celotne ekonomske organizacije v podjetjih in širši skupnosti, ki bo omogočala delovnemu človeku,

da se seznanja in pronica v komplicirani mehanizem upravljanja in s tem tudi premaguje sebične interese, ki mu omogočajo spoznavati globoko povezanost njegovih vsestranskih osebnih interesov z družbenimi, s celotnim materialnim, kulturnim in moralnim napredkom naše družbe.

Sistem samoupravljanja je edina ustreza oblika razreševanja takih številnih protislovij, ker z oblikovanjem novih odnosov med ljudmi razvija tudi moralno solidarnost in večjo stopnjo povezanosti delovnih ljudi v procesu reprodukcije socialističnih družbenih odnosov...

Takšni pogledi na programiranje, na delitev, na nagrajevanje po delu in podobne zadeve, predvsem pa uresničevanje takšnih pogledov pri vsakdanjem delu in odločanju, bo krepilo samoupravljanje kot tisto tvorno ustvarjalno silo, ki lahko edina zagotavlja tako pospešen razvoj materialnih dobrin kot tudi socialističnih družbenih odnosov.

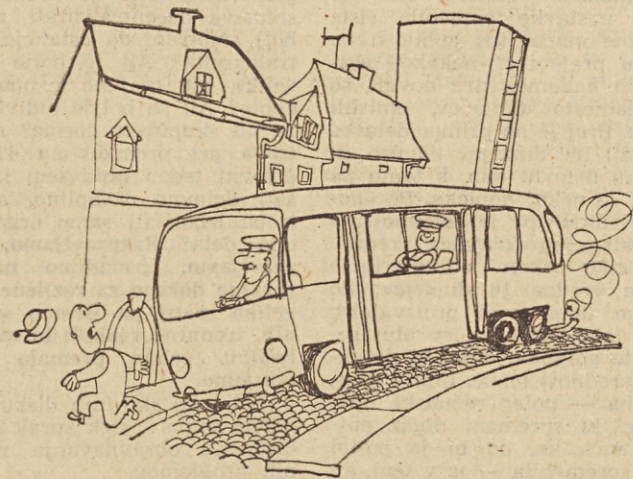
PETER DORNIK

Malo hoče postati veliko

Majhno mesto, ki, kot pravijo, stoji na skali, je hotelo postati veliko mesto. V ta namen so pred leti njegovi občani že pričeli graditi velik nebotičnik, ki bi že kdo ve kdaj moral biti dograjen, in ki bo zdaj kdo ve koliko dražji kot, so sprva menili. Pa to še ni vse. Sprva so rekli, da bo ta nebotičnik v okras velikemu mestu, zdaj pravijo, da ruši skladnost tistega starega in majhnega in se z njim ne spaja.

Pa nič ne de, le v tem je težava, ker en sam nebotičnik majhnega mesta še ne bo napravil velikega. Treba je bilo pač razmišljati naprej in rezultati za dosego cilja so že tu.

V majhnem mestu, ki kot pravijo, stoji na skali, ki ima ozke ulice, da se dva fička težko srečata, so uvedli mestni avtobusni promet. Veliki nerodni avtobusi križa-

rijo po ozkih mestnih ulicah in ljudje kot jata prestrašenih piščancev lovijo ravnotežje na še mnogo ožjih pločnikih, da bi jih velika kolesa ne pohrustala.

Lepo. Zakaj bi se razburjali? Le zakaj vendar?

Glavno je, da imajo tam v majhnem mestu tudi avtobusni promet, prav tako kot v velikih mestih. Ali skoro ravno tako. Kajti v velikih mestih ti avtobusi vozijo vedno polni in v radost državljanov, v tem majhnem mestu (ki pa bo postalo veliko), pa se ti avtobusi podijo po mestnih ulicah skoraj prazni — sofer, sprevoznik in sem ter tja kakšen potnik, državljani pa kolnejo to pošast, ki jim krati življenje.

Lepo. Nič ni lepo, v majhnem mestu bodo še naprej morali razmišljati, kako bi vendarle lahko postali veliki. Kazno pa je, da v tem majhnem mestu, Kranju, pri tem nimajo najbolj srečne roke.

0 kadrih-relativno

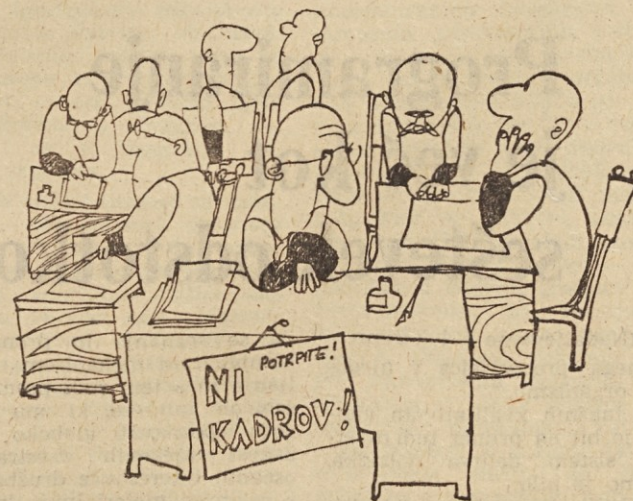
Streljaj pred Zagrebom, še na slovenski strani, je Krško. In ker je Krško središče, ima tudi občinsko upravo. Občinska uprava ima svoje pisarne v lepi hiši. In v teh pisarnah je veliko ljudi.

Zdaj pa konec z naštevanjem. Če imajo ljudi po pisarnah, če so tam, opravljajo seveda svoje delo. Opravljajo ga... Točno. A delitev dela imajo na občinski upravi v Krškem bolj slabo razvito. Načelniki oddelkov pogostokrat sami rešujejo administrativne posle... Zakaj? Kader, ki naj bi to delal, imajo slab in to kljub temu, da imajo polne pisarne.

V Krškem pravijo: Načelniki se morajo ubadati s takšnimi drobnjarijami, da do svojega pravega dela niti ne pridejo.

Lepo. Ali je res glavno, da imajo v Krškem polne pisarne?

Ze desetletje in več sprejemajo odloke, pravnik pa vse do pred dnevi nismo imeli, tako da smo odloke kar sami nekako formulirali. Pa tudi študijsko se nimamo

časa poglobljati. 250 odlokov je kar bolj ali manj nepreštudiranih prišlo ven. Veste, nimamo kadra. Pravzaprav je to problem.

Je problem, pravim in pogledam v pisarne. Polne so. Kako da ni kadra, kaj pa tile tu?

A ti? To ni dober kader. Tako veste, za silo.

A? Tako.

Načelniki mnogokrat opravljajo posle, ki bi jih...

A, tako.

Tako.

Cepnav je razgovor izmišljen, primer pa resničen, se postavlja eno samo vprašanje! Če v Krškem na občinski upravi vedo, da je kader slab, oziroma da bi bilo treba sistem dela spremeniti, ali kader zamenjati — zakaj potlej tega ne napravijo?

Zakaj? Ali je krška občinska uprava socialna ustanova za zaposlovanje, ali pa je to občinska uprava, kjer naj v redu delajo?

To je zdaj vprašanje, čeprav je odgovor na dlani.

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. »Majhno« mesto — Kranj — JANEZ GOVC
2. Občinska uprava Krško — JANEZ GOVC

KAJ NAM JE STORITI?

Saj poznate tri občine: Kozje brdo, Spodnji podplat in Gornje sedlo. Ne poznate? Da ne veste zanje? Nič ne de, jih boste pa spoznali.

Zanimivo pa je nekaj. Namreč te tri občine so imele vse tri hudo isto željo ali bolje, njihovi občani so si silno želeli, da bi njihova občina postala znana v deželi. Vsaka zase, seveda. Znana, pa naj bo že kakor koli.

V majhni občini Kozje brdo so dolgo premišljevali, kako bi uresničili ta svoj sen in ker so bili tam v Kozjem brdu doma premožni ljudje in so imeli veliko tovarn, so sklenili, da bodo zaježili Bistvo reko, ki je tekla skozi mesto in ga delila na dva dela. Pa je niso mislili zaježiti zato, da bi potlej morda zgradili električno centralo. Ne, vendar pa je bila to vseeno neke vrste gospodarska investicija, vsaj tako so rekli občani, kajti turizem naj bi se odsihmal pri njih razvijal kar se le da.

In istočasno kot so pričeli z zaježitvijo reke, so naročili posebnemu reklamnemu oddelku v mestu (ki so ga v ta namen ustanovili), naj jim takoj napravi 458 velikih panojev, ki bodo vabili ljudi v mesto Kozje brdo, kjer se razvija turizem. Vse te panoje pa je bilo treba razposlati po vsej lepi deželi, kajti naj tudi drugod vedo, da tam v Kozjem brdu tudi investirajo in mislijo na bodočnost.

V Spodnjem podplatu pa so bili občani še bolj premožni in so imeli še več tovarn v upravljanju, kot oni v Kozjem brdu, zato so takoj, ko so na velikem panoju prebrali, kaj in kako se v Kozjem brdu pripravljajo in mislijo na bodočnost, tudi sami sedli za mizo in dolgo premišljevali, kako bi tudi sami postali znani v deželi.

Potlej pa so jo po dolgem premišljevanju vendarle pogruntali in zedinili so se, da bodo pričeli graditi mogočen in velik Luna park, ki naj bi delal dneve in noči v radost državljanov. Kakšne bodo samo koristi od tega, tega nam menda ni treba zapisovati.

Najeli so letalo, ki je po vsej lepi deželi trosilo listke z naslednjim vsebino: — Obiščite Spodnji podplat. Lepo se boste zabavali. Postrežba solidna, cene zmerne.

V Gornjem sedlu za tema dvema občinama seveda niso mogli zaostajati oziroma niso

hoteli in ker je bil njihov kraj potisnjen med hribe in je bilo tam vedno dovolj snega, so se odločili, da bodo napravili veliko 500-metrsko žičnico. Tako seveda, z gondolami so rekli občani Gornjega sedla, in že so se v mislih videli, kako se peljejo tja proti vrhu.

Tudi v Gornjem sedlu so mislili na reklamo in po radiu so tri dni in tri noči ponavljali med obvestili in reklamami, kako koristno bo, če bodo državljani obiskali Gornje sedlo.

Minilo je že troje let in nihče več v lepi deželi ni mislil ne na Kozje brdo, ne na Spodnji podplat in tudi na Gornje sedlo so že pozabili, le v treh občinah so delali s polno vnamo.

Po treh letih pa je reklamno podjetje v Kozjem brdu napravilo 1500 velikih panojev, še enkrat večjih kot tri leta poprej in na teh panojih je bilo zapisano z velikimi črkami: — Obiščite Kozje brdo. Mesto, ki ga deli reka. Ena stran mesta je na desni strani Bistre reke, drugi del je na levem bregu. Povezava med obema deloma pa vzdržuje prvi in največji trajekt v vsej lepi deželi. Z mostu je tudi prelep razgled na panoramo Kozjega brda. Ta most prav tako povezuje obe strani mesta. Obiščite Kozje brdo! Vljudno vabljeni!

»Jo!« so tedaj zakričali tudi v Spodnjem podplatu, »na reklamo smo pa čisto pozabili.«

Najeli so takoj veliko letalo, ki je potlej teden dni krožilo nad vso lepo deželo in trosilo listke: — Naš Luna park se je vrtil, hopla, hopla tri li li... Pričakujemo vas. Solidna postrežba. Cene zmerne. Spodnji podplat postaja največje zabavišče v vsej lepi deželi.

In medtem ko je krožilo letalo nad lepo deželo, je napovedovalec v radiu že 10.500 krat ponovil: — Obiščite Gornje sedlo. Čudovita 500 m vožnja z gondolo. To je nekaj najbolj mogočnega, kar sploh imamo v vsej naši lepi deželi. Ko so si to žičnico ogledali tuji strokovnjaki, so še o njej najpohvalneje izrazili. Zato ne zamudite priložnosti, ne bo vam žal. Pridite!

Potlej so res prišli ljudje tako v Kozje brdo kot v Spodnji podplat in celo v Gornje

sedlo so se zakadili. Pa so se peljali s trajektom v Kozjem brdu čez Bistvo reko, potlej pa so spoznali, da je peš iti prek mostu mnogo ceneje in bolj varno in se na trajekt niso več spuščali. Trajekt pa je vozil tri dni poln, četrti dan pa že prazen in potlej vse leto tako. Voznega reda se je posadka držala točno, zato je prevozila vsak dan kar 145-krat z levega na desni breg Bistre reke.

V Spodnjem podplatu je Luna park sicer delal noč in dan, a streljšča, vagončki ter vrtiljaki so bili vsak dan manj zasedeni, dokler se končno niso vrteli prazni.

Žičnica v Gornjem sedlu je 14 dni delala s polno zmogljivostjo, potlej pa so ljudje spoznali, da 500 metrov prehoditi ni hudo (predvsem pa je ceneje) in hitrih nog so se napotili proti vrhu.

Vse je potlej tako teklo eno leto, dokler niso v občini Kozje brdo izračunali, da jih je trajekt stal 35 milijonov čiste izgube, Luna park v občini Spodnji podplat je bil še bolj deficiten, kar 57 milijonov so mu našteali, žičnica v Gornjem sedlu pa je imela sicer samo 22 milijonov izgube, a vendarle dovolj, da so se občani zganili. Pa tudi v Kozjem brdu so se zganili in tudi v Spodnjem podplatu so se zamislili.

A ker v Kozjem brdu niso vedeli, da imajo tudi v Spodnjem podplatu škodo s svojo investicijo v turizem in ker ti niso vedeli, da je tudi trajekt v Kozjem brdu delal z izgubo in ker Gornjesedlčani niso vedeli, da nimajo samo oni iz-

gube, pač pa da se enako godi tudi onim v Kozjem brdu in Spodnjem podplatu, so se vsi prav pošteno prestrašili.

— Zakaj imamo izgubo samo mi, so se vprašali v Kozjem brdu, enako so vprašanje ponovili v Spodnjem podplatu in prav tako so rekli tudi v Gornjem sedlu. Zakaj?

Vsak zase so najeli skupino detektivov, ki se je takoj napotila v drugi dve občini in poizvedovala, kako so pri njih ukrepali, da je stanje drugačno. Detektivji so bili na terenu štiri mesece, a izvedeli niso ničesar.

In spet je stopila v ospredje reklama. Panojev ob cestah je bilo že toliko, da se ni videla več panorama pokrajine, letala so nenehno krožila nad lepo deželo kot v času vojne, ali skoro tako, v radiu pa so ukinili vse oddaje in odslej posredovali svojim poslušalcem le posebna obvestila — reklamirali so turizem v Kozjem brdu, Spodnjem podplatu in Gornjem sedlu.

Turistov pa ni ne v Kozje brdo in trajekt še vedno vozi prazen sem ter tja, ne v Spodnji podplat, Luna park še vedno dela noč in dan in tudi v Gornje sedlo jih ni, kjer se gondole še vedno zibljejo prazne.

— Kaj naj še storimo, se vprašujemo vsak zase v Kozjem brdu, Spodnjem podplatu in Gornjem sedlu. Prav vse smo že napravili, da bi privabili turiste. Turistov pa ni in ni!

Kaj nam je storiti?

JANEZ GOVC

STROKOVNJAKI MED SEBOJ

Hišni svet stolpnice S-13 v Novem naselju je imel letos dve redni in eno izredno sejo.

Na prvi redni seji, ki je bila v začetku junija, so njegovi člani razpravljali o dejavnosti hišnika in o njegovem odnosu do samoupravnega organa stanovalcev, ki mu nudi zaposlitev.

Nekaj dni pred tem je namreč hišnik izročil predsedniku hišnega sveta naslednjo vlogo:

»Ker sem strokovnjak za montažo in popraviljanje dvigal in ste me kot takega tudi sprejeli v službo; ker svoje službene dolžnosti v redu opravljam, pa naj gre za dolžnosti hišnika, kot tudi za dvigalsko-strokovno, o čemer pričam dejstvo, da stanovalci povprečno le dvakrat mesečno hodijo peš v svoja stanovanja od prvega do štirinajstega nadstropja ter obratno; ker so se v minulih dveh letih, odkar sem podpisal hišniško pogodbo, povečali osebni dohodki mojih nekdanjih kolegov v podjetjih za izdelovanje in montažo dvigal, pa tudi v servisu za popravilo istih, moji osebni dohodki pa so ostali na enaki ravni, čeprav so se podražili skoraj vsi, za življenjsko raven najbolj potrebni artikli, predlagam,

da mi zvišate mesečni osebni dohodek od sedanjih 32.000 na 42.000. kar je glede na prej omenjena dejstva povsem upravičeno.«

Ko je predsednik hišnega sveta prebral to hišnikovo vlogo, se je razvila diskusija, v kateri so sodelovali naslednji tovariši: ing. Kováč iz prvega nadstropja, tekstilni tehnik Furlan iz drugega nad-

stropja in šef kadrovskega sektorja tovarne »Tostroj« iz tretjega nadstropja.

Tovariši inženir je dejal:

»Ne vem, kako se hišnik upa priti na dan s takšnimi zahtevami. Problem strokovnih kadrov je danes res zelo aktualen, toda, tovariši, kje pa je rečeno, da bi lahko takšni kadri izkoriščali trenutno konjunkturo za postavljanje svojih individualnih zahtev takšnim organom, kot je hišni svet. Hišnik predlaga, da bi mu dali 42.000 dinarjev. Saj to je komaj za deset tisočakov manj kot jih dobivam jaz, ki delam kot inženir in to neposredno v proizvodnji. Če bi ugodili njegovim zahtevam, bi porušili pravilno razmerje in s tem škodovali vsej naši skupnosti. Pa tudi, če mu ugodimo, se bomo znašli pred drugim problemom: na mesec dobimo 189.000 dinarjev (toliko nam ostane, ko odplačamo vse dajatve), in zdaj dajmo njemu 42.000 plus dajatve na osebni dohodek; s čim pa bomo gradili kopališče

na terasi in kupili televizor za klubsko sobo. Zato glasujem proti.«

Tekstilni tehnik je dejal, da se strinja z izvajanjem tovariša inženirja, šef kadrovskega sektorja pa je še pojasnil:

»Najnovejša akcija za pridobivanje in saniranje kadrov v naši skupnosti nima ničesar skupnega s težnjami po večjih osebnih dohodkih in zato moramo takšne poskuse odkloniti in obsoditi.«

Potem je bilo razprave konec, kjer so drugi člani hišnega sveta — občinska službenka iz sedmega nadstropja, kovnostrugar iz enajstega nadstropja in trgovska pomočnica iz štirinajstega nadstropja — molčali.

Hišni svet je odklonil hišnikovo vlogo kot neutemeljeno.

Na drugi (izredni) seji, ki je bila v začetku julija, je hišni svet sprejel hišnikovo odločitev in sestavljal besedilo razpisa za novega hišnika, ki so ga naslednji dan objavili vsi

naši dnevni časopisi. V razpravi so sodelovali tovariši: inženir, tekstilni tehnik in šef kadrovskega sektorja, ki so hišnikovo odločitev ocenili kot izsiljevanje, »ki nima ničesar skupnega z našo kadrovsko politiko.«

Štiri mesece kasneje, torej v začetku decembra, se je hišni svet tretjič sestel, tokrat na redno sejo. Na tem sestanku so v razpravi sodelovali kovnostrugar, občinska službenka in trgovska pomočnica, vsi iz višjih nadstropij.

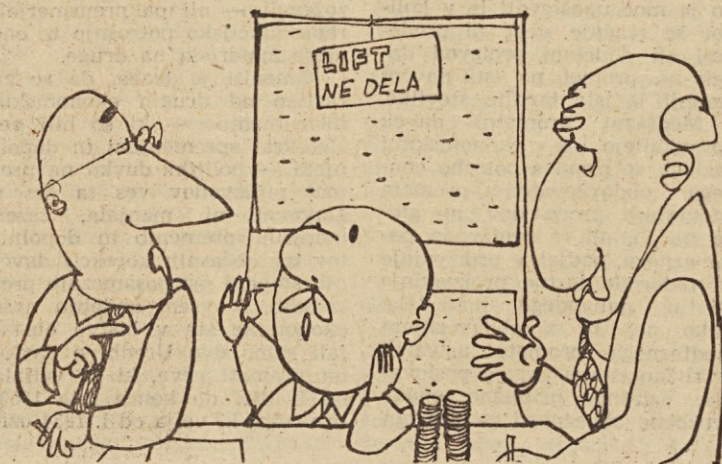
Kovnostrugar je dejal:

»Prejšnji hišnik, ki je bil strokovnjak za dvigala, je odšel in že štiri mesece imamo novega, ki dvigala popravila le toliko, kolikor zna, koliko pa zna, najbolj občutimo mi, ki stanujemo v višjih nadstropjih. Prej smo povprečno dvakrat mesečno hodili po stopnicah, zdaj pa hodimo povprečno dvakrat tedensko. Prej smo dajali hišniku, ki nam je zraven hišniških dolžnosti popraviljal dvigalo, 32.000 dinarjev na mesec, novemu hišniku dajemo prav toliko, toda za popraviljanje dvigala plačujemo povprečno 48.000 dinarjev na mesec.«

Občinska službenka in trgovska pomočnica sta se strinjali z izjavo kovnostrugarja. Inženir in tekstilni tehnik sta molčala, le šef kadrovske službe je pripomnil: »Pa vendar se ne moremo odpovedati načelom, ki naj veljajo pri kadrovanju strokovnih kadrov.«

S tem se je končala zadnja letošnja seja hišnega sveta stolpnice S-13 v Novem naselju.

JANEZ VOLJC

NOBENE ZALETAVOSTI

V Stolu — Industriji pohištva Kamnik že postopno prehajajo na 42-urni delovni teden. Akcija, ki se je pričela pred dvema mesecema, bo predvidoma trajala celo leto. 14,3 % povečanje produktivnosti, s katerim bodo zadostili tudi drugim panogam za časovno skrajšanje proizvodnje, se jim zdi prevelik zalogaj, da bi ga na hitro snedli brez nevšečnih gospodarskih in političnih posledic.

Uspel začetek

»Ognjeni krst« je kolektiv že srečno prestal. V oktobru in novembru, ko so bili po eno soboto prosti, so dosegli celo lepše proizvodne in poslovne rezultate kakor lani ob istem času. Lani v oktobru so v 4000 več urah proizvedli 5000 manj proizvodnih enot. Ali drugače povedano: letos je porasla produktivnost za 5 %.

Novembrski rezultati so prav tako zadovoljivi: lani 90.081 proizvodnih enot, letos 106.664 proizvodnih enot.

Kljub prosti soboti, morda celo deloma po njeni zaslugi, kajti mojstri zatrjujejo, da »se da z ljudmi po prosti soboti veliko lažje delati.« Strokovne službe pa ugotavljajo ob ponedeljkih in torkih po prosti soboti precejšen porast produktivnosti.

Da, in še tole: zasluži so v primerjavi z lanskimi v teh dveh mesecih porasli. Povprečni osebni dohodki so znašali lani v oktobru 30.096 din, letos pa 34.362 din.

Ta mesec pa tja do konca marca bodo preizkušali vpliv dveh prostih sobot na količinski obseg proizvodnje, na finančne rezultate in na osebne dohodke. Če jim uspe doseči pričakovane rezultate oziroma povečati produktivnost za 7 % — to je namreč glavni pogoj — bodo v aprilu delali samo še eno soboto.

Sukcesivno bi tako v enem letu res lahko prešli na 42-urni delovni teden, ne da bi se bali naknadnih težav, zaradi katerih bi enoletni trud padel v vodo.

Nevarnosti izven tovarne

Seveda pa je boljše izkoriščanje delovnega časa samo eden izmed ukrepov, s katerimi poskušajo doseči pogoje za uvedbo skrajšanega delovnega časa, predvidenega z novo ustavo. Zaježiti skušajo tudi bolezenske izostanke. Skrb za to so prepustili poslovnim enotam, ki bodo razpolagale tudi s sredstvi za izplačevanje bolnin. Dalje so zavezali administracijo, vzdrževalno in transportno službo, da zaradi skrajšanega delovnega časa ne bodo zaposlile novih moči, niti povečale nadurnega dela. Izboljšujejo notranji transport. Terminiranje proizvodnje bo v najkrajšem času opravljal IBM stroj z dvema človekoma, medtem ko se zdaj ukvarja s tem delom 6 uslužbencev. Skratka, v podjetju iščejo do zdaj neizkoriščene možnosti za povečevanje produktivnosti in poslovnih uspehov.

Razgovori o tem presegajo celo tovarniške zidove. Če bi mogli, bi v svoj in, kakor pravijo, v družbeni prid spremenili celo investicijsko in izvozno politiko v lesni industriji.

Kakor sem že omenila, ne nameravajo spremeniti proizvodnega asortimenta. Specializirani so za proizvodnjo stolov iz bukovine in stole bodo tudi v prihodnje proizvajali. 80 % jih zlahka prodajo v tujino in s tem doprinejo k skupnemu deviznemu fondu letno 1.100.000 dinarjev, s preostalimi 20 % pa še zdaleč ne morejo pokriti domačih potreb. Proizvodna preusmeritev, za katero bi potrebovali precej družbenih sredstev, torej v nobenem pogledu ne bi bila umestna, ne koristna.

Toda... Za izpolnitev svojega letnega proizvodnega načrta potrebujejo 20.000 kubičnih metrov bukovine hlodovine. Dobijo jo pa vedno težje, odkar je v bližnji in manj bližnji okolici zrasla (in še raste) vrsta novih žag, ki se ukvarjajo z izvozom.

Za prihodnje leto ima na primer Stol zagotovljenih samo 10.000 kubičnih metrov hlodovine, torej samo polovico. Če je ne dobi, bodo vsa prizadevanja s povečanjem produktivnosti zaman. Stroji bodo stali ne samo ob sobotah, kakor so predvideli, ampak tudi druge dneve.

»Mi ne verjamemo, da se bolj izplača izvažati žagan les kakor predelane ga,« pravijo v Stolu, »z 18.000 kubičnimi metri bukovine ustvarjamo mi 1.100.000 ameriških dolarjev, medtem ko dobe žage za žagan les samo 550.000 dolarjev. Resda jim ni treba odšteti premij — na vsak dolar 300 dinarjev — kakor nam, toda ta dinarski prihranek ne odtehta našega deviznega uspeha.«

Jezi jih, da tega ne morejo nikomur dopovedati. Občinski ljudski odbori ne vidijo čez plot lastnih potreb in želja, zanje je važen samo njihov dohodek, ne skupni. Zato so zrasle in še rastejo nove žage, ko še sedanje niso izkoriščene. V Stolu so ugotovili, da bi ob sedanji sečnji zadoščala polovica obstoječih kapacitet. Ker naravni prirast ne dopušča večjega izkoriščanja gozdov, bodo pač vse žage z njihovo vred samo na pol izkoriščene. V tovarni pa se borijo med drugim tudi za čimboljše izkoriščanje strojev in drugih proizvodnih naprav.

Za žago ta zahteva seveda v celoti ni izvedljiva, ker pač presega tovarniško območje...

Dobava glavne surovine postaja že tragikomična. Bukovina, ki raste okoli Litije, je za krivljenje najboljša, zato je poskušajo v »Stolu« kar največ odkupiti. Ko so iz časnikov zvedeli, da nameravajo v Litiji zgraditi novo žago, so pristojne organe opozorili, da ta investicija ni potrebna, ker lahko Stol predela vso tamkajšnjo bukovino. Peticija pa ni uspela. V Litiji je zrasla nova žaga in Stol ne dobi več bukovine od tam. Pravzaprav jo bo dobil 3000 kubičnih metrov z »litijskega konca«, če bo v zameno zanj posljal s »kamniškega konca« 3000 kubičnih metrov smrekovine.

»Stol« se torej ukvarja s prekupčevanjem, da dobi potrebno surovino...

Razen tega pa je vsaj transport smrekovine v »litijski konec« z vidika družbene ekonomike spotakljiv, če že ne docela neopravičljiv. Toda kako krivce prepričati?

Za realizacijo načrtov v zvezi z 42-urnim delovnim tednom v Stolu (in verjetno še kje drugje) pa bi bilo tudi to potrebno.

M. K.

Spopad s starimi delovnimi navadami

boljšim izkoriščanjem delovnega časa in proizvodnih zmogljivosti in z raznimi drugimi ukrepi, ki naj bi zmanjšali poslovne stroške.

Reči: produktivnost se da že z boljšim izkoriščanjem delovnega časa povečati, je veliko lažje, kakor to izvesti. V Stolu so na primer že lani analizirali izkoristek časa na posameznih delovnih mestih in prišli do osupljivih ugotovitev. V eni poslovni enoti so delavci porabili 55 minut za osebne potrebe — poleg 30 minut, ki so zakonitimi za odmor, v drugi enoti 53 minut, v tretji 44... 40... skoraj povsod pa precej več, kakor bi bilo upravičeno in gospodarno. Malica se v malokateri poslovni enoti ni zavlekla vsaj za pet minut, v brizgalnici stolarnar pa so jo podaljšali za debele pol ure. Zaradi tega in neracionalne priprave delovnega mesta so tedaj v Stolu efektivno delali samo 26 % delavnikov ali 4,9 ure,

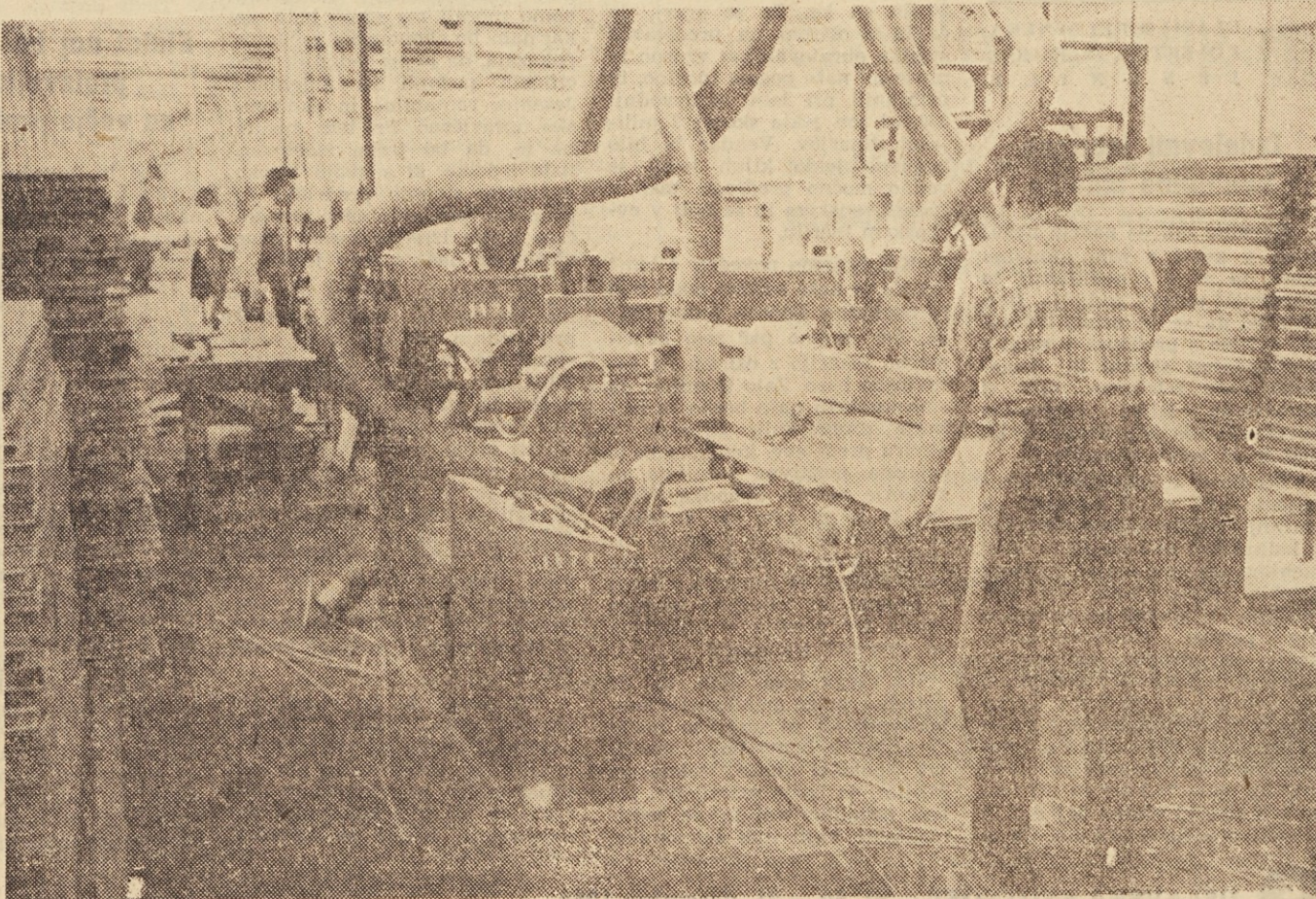
Ta ugotovitev je zadoščala, da se je samoupravno vodstvo začelo resno ukvarjati z notranjimi rezervami, ki so tičale (in še tičijo) v slabo izkoriščenem delovnem času. Za vsak stroj oziroma delo je posebej predpisal tabelo pripravljalnih časov, poleg tega pa še tabelo dodatnih časov.

Ukrep je bil zelo korenit. Za osebne potrebe je delavski svet dovolil samo še 15 minut, časovno pa je omejil tudi razgovore z mojstri, kratke prekinitve dela, pripravo stroja in vrsto opravil, ki so sicer potrebna, toda predolgotrajna. S tem pa je bila dana normirski službi zakonita osnova za zamenjavo starih izkušenih norm, ki so vlekle za seboj stare proizvodne navade in preveliko tratenje delovnega časa za osebne potrebe, z novimi, tehnično dognanimi normami.

Nove norme so precej višje kakor prejšnje. Marsikateri delavec je sprva zmaheval z glavo in dvomil, da jih je mogoče izpolniti, ne da bi se morali preveč gnati pri delu. Po nekajmesečni uporabi pa že pričenjajo verjeti, da se da več proizvajati, ne da bi se pretegnili. V poslovni enoti žaga so stare norme izpolnili v avgustu 117 %, septembra pa nove komaj 91 %, toda že v oktobru se je rezultat izboljšal na 95 %. V krivilnici je izpolnitev norm po reviziji padla s 125 % v avgustu na 101 % v septembru, naslednji mesec pa se je povzpela na 106 %. Praktično to pomeni, da so v oktobru proizvedli že več kot v avgustu. Stare norme bi namreč ta mesec dosegli 129 %. Pa ne na račun večjega »garanja«, česar so se bali, ampak predvsem zaradi večje delovne discipline in smotnosti.

Marsikateri cigareti se je treba odpovedati, kar za strastne kadilce ni ravno lahko, omejujejo se kramljanja med potjo v sanitarije, razgovori z mojstri in tako dalje. Navidezno pravzaprav malenkosti, ki pa močno vplivajo na produktivnost. Če jim ne bi zašle v meso in kri, bi se jim hitro odrekli. Tako pa... Saj veste, kako je s starimi navadami. Spopadajo se že z njimi, otrešajo pa se jih počasi.

Prav to pa je tovarniško vodstvo upoštevalo tudi pri prehodu na 42-urni delovni tednik. Odločilo se je za postopno povečevanje produktivnosti, čeprav je ugotovilo, da bi jo že z boljšim izkoriščanjem delovnega časa lahko dvignili za celih 10 %.

Na dnevnem redu: statuti

● SLATINA RADENCI:

Plod večmesečnih razprav

Delovni kolektiv Zdravilišča Slatina Radenci je predložil prvi osnutek statuta v razpravo že pred meseci. Prvi osnutek je bil dokaj načelen. V tako dolgotrajni razpravi na skupnih sestankih v okviru posameznih proizvodnih in ekonomskih enot (ki zajemajo zelo različne dejavnosti kot so zdravstvo, gostinstvo, komunala, turizem in proizvodnja) je bilo izrečenih vrsta pripomb in predlogov, ki jih bodo upoštevali pri dokončni redakciji.

● KAMNIK:

Statuti krajevnih skupnosti niso samo zadeva nekaterih odbornikov

V kamniški občini so se sredi novembra začeli pogovori v krajevnih skupnostih o pripravah za izdelavo statuta. Predstavniki krajevnih odborov, odborov družbenih organizacij in društev, odborniki občinske skupščine so se dogovorili o poteku izdelave novih samoupravnih aktov.

Glede na to, da bodo novi statuti krajevnih skupnosti temeljiteje obravnavali tudi odnose delovnih organizacij do krajevnih skupnosti, bi bilo prav, če bi na teh posvetih sodelovali tudi predstavniki sindikatov in samoupravnih organov iz delovnih kolektivov. Kot kaže, nekateri kolektivi še vedno preveč ločeno obravnavajo svoje statute in v njih ne nakazujejo smeri, v katero naj se razvijajo odnosi med delovno organizacijo in krajevno skupnostjo.

Marsikje prevladuje napačno mišljenje, češ mi imamo dovolj opraviti z lastnim statutom, zakaj bi se mešali še v statut krajevnih skupnosti. Razumljivo je, da ni treba posebej poudarjati, kako koristno bi bilo usklajevanje stališč, zlasti na relaciji skrb za družbeni standard, v sodelovanju pri urejanju vrste komunalnih problemov itd.

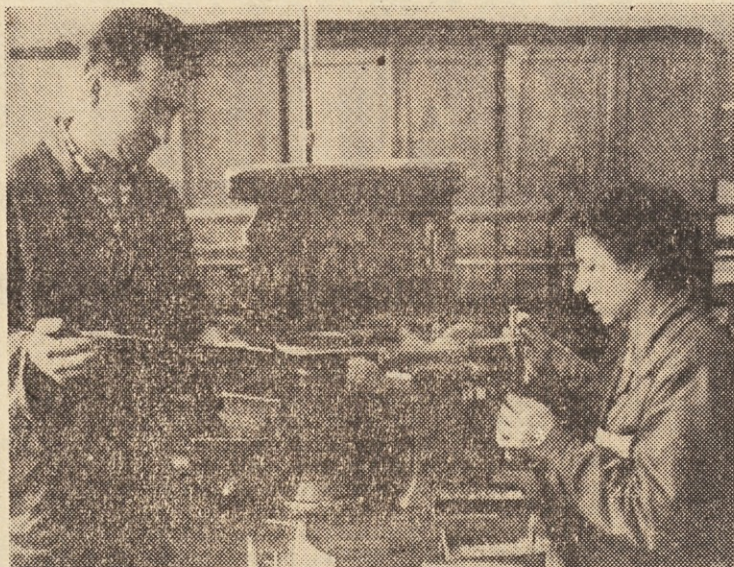
V pogledu materialne osnove bodočih krajevnih skupnosti zadeve še niso jasne. Vrsta predlogov govori, naj bi bile krajevnih skupnosti udeležene pri dohodku, ustvarjenem na njihovem področju in spet so predlagali, naj bi krajevnih skupnosti financirali na osnovi programa in občinskega proračuna, torej namensko. Ta drugi predlog utemeljuje s tem, da bi bila sredstva na ta način pravilneje razdeljena. Če bi obveljal prvi predlog, bi bile po mnenju nekaterih prizadele tiste krajevnih skupnosti, ki na svojem področju nimajo nobene gospodarske dejavnosti, zlasti hriboviti predeli.

Podobno kot glede financiranja še niso povsem razščiščeni kriteriji, po katerih naj bi ustanovili krajevnih skupnosti. Gre predvsem za to, kaj je pogoj, da lahko v določenem kraju ustanove krajevno skupnost. Zdi se, da se verjetno ne bodo povsod dosledno držali načela naj bo krajevna skupnost teritorialno, urbanistično itd., zaokrožena enota. Zlasti bo to problem v hribovitih predelih občine. Zelo pogosta so mišljenja, da bi morala biti osnovni pogoj za ustanovitev skupnosti pripravljenost ljudi za urejanje vseh problemov svojega področja. O tem pa naj bi rekli zadnje besede občani v posameznih krajih.

● LENDAVA:

Znova v obravnavi

Ceprav so občinski statut lendavske občine dali v javno razpravo že letos spomladi, ga bodo dopolnjenega znova obravnavali na sedanjih zborih občanov. Vzporedno z javnimi razpravami o osnutku občinskega statuta bodo razpravljali tudi o statutih krajevnih skupnosti, v delovnih organizacijah pa o statutih delovnih organizacij. Dosedanje priprave so pokazale, da se občani in tudi proizvajalci v tej občini zelo zanimajo za statutarno gradivo.

Odkar so v kranjski »iskri« uvedli kontrolo kvalitete na delovnih mestih, so tudi občutno izboljšali kvaliteto svojih proizvodov
Foto: M. ŠPAROVEC

● ZREČE:

Oblike izobraževanja prilagojene potrebam

V tovarni kovanega orodja v Zrečah pri Slov. Konjicah so v letošnjem letu ustanovili center za izobraževanje. Njegov namen je, izobraževati in usposabljači člane tega okoli 800-članskega delovnega kolektiva na raznih področjih. O začetnih nalogah centra nam je tehnik tov. Franc Ban, ki je pred dvema mesecema prevzel vodstvo, povedal naslednje:

»Potrebe po izobraževanju v podjetju so iz dneva v dan večje, pa najsi gre za strokovno usposabljanje, za družbeno-ekonomsko izobraževanje ali pa za organizacijo raznih šol, seminarjev, predavanj itd. Za potrebe našega podjetja smo izdelali več predlogov, kako naj izobraževanje poteka. Prav zdaj pripravljamo program za večerno politično šolo. Menimo, da bomo tako dobili kader, ki bo lahko uspešneje deloval v organizaciji upravljanja in v političnih organizacijah. Računamo, da bo šola v decembru že pričela z rednimi predavanji, trajala pa naj bi dva do tri mesece. V njej bi predelali najbolj osnovne stvari, ki so potrebne upravljavcem za uspešnejše delo in lažje presojanje oz. odločanje. Seveda bomo v tem okviru obravnavali razen splošnih tem tudi konkretne naloge iz podjetja.

Med večje izobraževalne akcije sodi tudi širši strokovni tečaj za vodstveni kader v tovarni. Po sedanjih razpravah naj bi trajal leto in pol, v njem pa nameravamo v več kot tisoč urah predavanj zajeti precej podobne naloge, ki jih morajo posamezniki v proizvodnji poznati in obvladati. Tudi za kralice, ki so nam zelo potrebne, pripravljamo krajši tečaj. Razen teh imamo v načrtu še različne druge strokovne tečaje,

kot na primer za prvo pomoč, za pomoč vajencem pri praktičnem delu v podjetju itd.

Kot rečeno, smo celotno akcijo zasnovali dokaj široko in potrebam primerno. Za predavatelje bomo deloma poskrbeli v domačem podjetju, za ostale pa se bomo verjetno pogovorili z delavsko univerzo v Slov. Konjicah.

L. V.

● »NAFTA« LENDAVA:

Razprava o skrajšanju delovnega časa

Delovni kolektiv »Nafta« v Lendavi se je odločil, da bo z začetkom prihodnjega leta prešel na uvedbo 42-urnega tednika. O skrajšanju delovnega časa se dan razpravljajo v vseh obratih oziroma ekonomskih enotah. Kako bodo v okviru posameznih obratov oziroma ekonomskih enot skrajšali delovni čas, še niso točno odločili. Odločitev bo po vsej verjetnosti sprejeta do konca meseca. — D.

Tudi pri nas bomo kupili televizor...

Foto: M. ŠPAROVEC

● LESNA INDUSTRIJA LITIJA:

Porast proizvodnje in izvoza

V Lesni industriji Litija, ki se je v zadnjih letih razvila v tretjo najmočnejšo industrijsko delovno organizacijo v občini, te dni že razpravljajo o razvoju proizvodnje v prihodnjem sedemletnem razdobju.

Za investicije bo poročeno do naslednjega leta okoli 173 milijonov dinarjev, predvsem za rekonstrukcijo in novogradnjo žagarskega obrata v Zagorici. Z rekonstruiranjem obrata bodo prihodnje leto povečali fizični obseg v žagarski proizvodnji za 68%; celotna delovna organizacija pa bo povečala fizični obseg proizvodnje za 15%. V prihodnjem letu bodo izvoz povečali za nadaljnjih 15%, računajo pa, da bodo izvozili 26% skupne proizvodnje.

V okviru sedemletnega plana razvoja predvidevajo v litijski Lesni industriji investicijska vlaganja za rekonstrukcijo oziroma novogradnjo mizarskega obrata, ki bo potekala v dveh etapah. V prvi nameravajo urediti obrat za proizvodnjo manjšega furnirnega pohištva, ki bi ga v celoti izvažali; v drugi fazi pa bi uredili obrat za serijsko proizvodnjo stavbnega pohištva, ki bi ga izvozili 25%. Za to investicijo bi rabili predvidoma 300 milijonov dinarjev, računajo pa, da bodo za to prispevali 200 milijonov dinarjev lastnih sredstev.

Z investicijami, predvidenimi za razdobje 1964—1970, bi povečali fizični obseg proizvodnje v letu 1967, ko bo končana prva faza rekonstrukcije, v primerjavi z letom 1964 — za 21%; po končani drugi fazi rekonstrukcije v letu 1968 pa — v isti primerjavi — za 47%. Računajo, da bi že leta 1968 dosegli realizacijo v višini 1 milijarde 200 milijonov dinarjev. Občutno naj bi povečali tudi izvoz, saj predvidevajo, da bo že 1967. leta izvoz večji od planiranega za prihodnje leto za 67%. — k.

7 dni
v sindikatih

IDRIJA — Občinski sindikalni svet je predlagal reorganizacijo dveh dosedanjih sindikalnih organizacij znanstvene in prosvetne stroke. Te organizacije sta bili doslej v Idriji in v Cerknem.

Zaradi goratega in razbitega terena je bilo sindikalno delo doslej zelo težko, kar se je opazilo posebno pri sklicevanju sestankov. Razen tega sta bili dosedaj organizaciji pravi konglomerat raznih šol, ustanov in predvsem tudi različnih problemov.

V bodoče naj bi bilo v občini šest prosvetnih sindikalnih organizacij. Gledano na prihodnje dni plana, na katerem bodo razpravljali o osnovnih smernicah razvoja gospodarstva v prihodnjem letu in o osnutku statuta občine. Svet pa pripravila še posvetovanje s predstavniki manjših delovnih organizacij, na katerem naj bi si udeleženci izmenjali izkušnje pri izdelavi osnutkov statuta delovnih organizacij in razstili nekatera nejasna vprašanja. — k.

LITIJA — Občinski sindikalni svet Litija pripravljajo za prihodnje dni plana, na katerem bodo razpravljali o osnovnih smernicah razvoja gospodarstva v prihodnjem letu in o osnutku statuta občine. Svet pa pripravila še posvetovanje s predstavniki manjših delovnih organizacij, na katerem naj bi si udeleženci izmenjali izkušnje pri izdelavi osnutkov statuta delovnih organizacij in razstili nekatera nejasna vprašanja. — k.

HRASTNIK — Plenum občinskega sindikalnega sveta Hrastnik je razpravljalo na zadnji seji med drugim o organizaciji javnih razprav o osnutku novega občinskega statuta v hrastniških delovnih organizacijah. — k.

ZAGORJE OB SAVI — V zadnjih dneh sta zasedala predsedstvo in plenum občinskega sindikalnega sveta. Na razširjeni plenarni seji sveta so se udeleženci dogovorili, da bodo začeli z letnimi konferencami sindikalnih organizacij po novem letu, zaključili pa jih bodo predvidoma sredi meseca februarja. Na letnih konferencah naj bi mimo organizacijskih vprašanj prvenstveno razpravljali o pripravah za prehod na 42-urni delovni teden (doslej je vpeljan osmurni prehod le v industriji gradbenega materiala), o 7-letnih planih gospodarskega razvoja, ocenili naj bi poslovanje v letu 1963 ter razpravljali o izdelavi osnutkov statuta. — k.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

Izdelovati moramo kvalitete izdelke

Dovolite mi, da povem nekaj misli v zvezi z zelo aktualno temo, to je o rentabilnosti in ekonomiki našega podjetja. Dejstvo je, da se že nekaj let nazaj borimo s problemi v zvezi s proizvodnimi stroški in ekonomiko naše železarne. Zato si upravičeno lahko postavimo vprašanje, kje je pravi razpored izhod iz te težke situacije.

Zaenkrat v glavnem naskakujemo, pri naših naporih za znižanje stroškov, tiste postavke v kalkulaciji za naše jeklo, kjer menimo, da ima največji vpliv direktni proizvajalec. Pri tem mislimo konkretno na zmanjšanje porabe sintermagnezita, kokila in drugih materialov, energije in pocenitev remontov, če govorimo o martinarni. Če pa pogledamo strukturo cene našega surovega SM jekla za devet mesecev letos, vidimo, da nas je stal kg jekla 76,3 din in pri tem so bili stroški vložka 54,9 din in stroški predelave 21,4 din. Če bi

bili mi z našimi predelavnimi stroški na isti ravni kot npr. italijanska železarska industrija z okoli 15 din na tono jekla, bi to pomenilo, da bi se naše SM jeklo pocenilo od sedanjih 76 na 70 din za kg. To se pravi, da če bi z ozirom na predelavne stroške obratovali res vzorno in glede na naše pogoje idealno, bi prihranili pri letni proizvodnji 330.000 ton jekla skoraj 2 milijardi dinarjev. Vendar bi bilo izdelano jeklo kljub temu še vedno močno predrago, tako v jugoslovanskem in še bolj v evropskem merilu.

Kaj hočemo povedati s tem? To, da je naše surovo jeklo bilo in bo tudi v bodoče vedno drago, ker imamo pač zelo neprimerno lokacijo z ozirom na surovinsko bazo. Zato je nujno, da smo usmerili našo borbo za znižanje proizvodnih stroškov v okviru predelave, ker nam bo ta prinesla pozitivne rezultate in zvišanje našega dohodka. Vendar to še ni vse, ker stroškov za vložek ne bomo v stanju bistveno znižati. Kajti pri tem smo odvisni od situacije v zvezi s cenami in zalogami starega železa ter grodja v državi in od stroškov transporta.

Iz vsega tega sledi, da bo potrebno poleg mobilizacije subjektivnih sil ukreniti še nekaj drugega, če bomo hoteli izboljšati položaj naše železarne. Mislim, da bomo morali biti pri tem nekoliko trdi in ne sentimentalni, kajti tudi ekonomski,

ki nas stiska za vrat, nas ne boža, niti ni sentimentalna. Po mojem mišljenju bomo morali kmalu napraviti odločen preokret v zvezi z našim proizvodnim asortimentom. Izdelovati bomo morali res samo tisto, za kar nam bo ekonomsko računica pokazala, da je pri sedanjih specifičnih pogojih za Železarno Jesenice rentabilno in ekonomsko upravičeno. Pri tem mislim na to, da bo treba izdelovati tiste izdelke, ki s svojo visoko kvaliteto, stopnjo predelave in primerno prodajno ceno omogočajo kritje izredno visoke cene vložka za naše surovo jeklo.

To dejansko pomeni, da bomo postopoma morali opustiti proizvodnjo izdelkov, ki za naše specifične razmere niso rentabilni, kar bo brez dvoma privedlo do stanja, ko bomo morali določeni oddelki ali obrati skriti svojo proizvodnjo ali pa sploh prenehati obratovati. Zavedam se, da so to trde in ne-simpatične besede, vendar drugače najbrž ne bo šlo. Pri tem nam bo močno pomagala tudi naša rekonstrukcija, saj je usmerjena tako, da bomo brez dvoma lažje dosegli racionalno in ekonomsko utemeljeno proizvodnjo.

Vse kaže, da bo v takšnih ukrepih naša rešitev. Njihova uspešna izvedba pa zahteva temeljito in vsestransko analizo situacije ter pripravljenost nas vseh, da pri tem konstruktivno sodelujemo. Nujno se moramo

zavedati, da takšno stanje z ozirom na rentabilnost našega podjetja, kot je sedaj, dejansko ne bo moglo trajati še dolgo časa.

Ing. AVGUST KARBA

Statut naj bo spodbuda proizvajalcem za večjo proizvodnjo

Rad bi povedal nekaj besed o statutu našega podjetja ter o nadaljnjem razvoju sistema delavskega samoupravljanja. Ne mislim obravnavati nov statut v poglavjih, rad pa bi obravnaval sedanjí ekonomski položaj in kako bi s statutom vplivali, da bi lažje izboljšali sedanjí položaj v podjetju.

V času, ko smo imeli milijardo oziroma 800 milijonov skladov, je ta sistem upravljanja in organizacije podjetja kakor tudi pristojnost samoupravnih organov v delitvi dohodka odgovarjal stanju podjetja. Toda položaj se je v zadnjih dveh letih precej menjal in narekuje, da sistem upravljanja spremenimo ter dopolnimo. Pred dvema letoma, ko smo se odločili za ekonomske enote s samoupravnimi organi, smo napravili v tej smeri precej velik korak naprej. Toda ekonomski položaj nas opozarja, da moramo ta sistem še bolj utrjevati in razvijati ter na ekonomske enote prenesti še več

pristojnosti. Če vse to pogledamo s stališča novega statuta, potem mora ta vsebovati vsa načela, da bomo čim bolj učinkovito dosegli in izboljšali sedanjí ekonomski položaj. Ugotavljanje in delitev dohodka je nova pristojnost, ki jo bomo prenesli na raven ekonomskih enot. Možni sta dve varianti, in sicer:

— delitev osebnega dohodka na nivoju podjetja in

— delitev osebnega dohodka na nivoju ekonomskih enot.

Komisija se bolj zavzema za drugo varianto, ker ta pomeni utrjevanje delavskega samoupravljanja in širšega delovanja na področju gospodarjenja.

V zadnjem času ugotavljamo, da je zanimanje za delo organov samoupravljanja v ekonomskih enotah nekoliko manjše. To je tudi razumljivo, kajti ob začetku decentralizacije smo uvedli delitev osebnih dohodkov in je bila ta pristojnost za samoupravne organe privlačna.

Toda pozneje so nastale težave, ker so stroški proizvodnje narasli, ugotovljene pa so tudi razlike v startnih osnovah in cenikih. Ceniki so bili izdelani na osnovi kvantitativnega programa, ko je imela prednost tonaza pred kvaliteto. Sedaj je stanje obratno in treba bo napraviti ustrezno korekturo cenikov. Torej vse kaže, da bomo morali sistem dopolniti, da bo vzpodbudnejši za proizvodnjo kvaliteten jekel. Sama delitev dohodka je morda premalo za-

nimiva in tudi ni dovolj, če delimo samo izkupiček, ampak je treba delitev osebnega dohodka povečati z ekonomskimi rezultati dela. Ne moremo se dovoljiti samo z ugotavljanjem, koliko proizvodnje smo ustvarili in kako kaže z osebnimi dohodki. Pač pa se moramo zanimali tudi za to, koliko stroškov smo imeli v zvezi s proizvodnjo. Večkrat ugotavljamo, da so nekateri naši izdelki deficitarni, kar pomeni, da moramo v bližnji prihodnosti naš program spremeniti in izdelovati le tiste kvalitete in izdelke, ki so za naš ekonomski položaj rentabilni. Tudi naša organizacija podjetja zaostaja za problemi in na učinkovitim reševanjem notranjih težav. Zato menim, da moramo v statutu vsa načela bolj konkretno napisati in jih izvajati.

Statut naj ne bo samo pravno formalni akt, ampak naj uredi prihodnost podjetja. Statut naj tudi vzpodbudi proizvajalce za večjo proizvodnjo, s pomočjo boljše organizacije dela pri osvojitvi tehničnih in sodobnih metod, tehnoloških postopkov, ker bomo le tako dosegli pomembnejše rezultate na področju gospodarjenja. Število zaposlenih delavcev ne ustreza količini naše proizvodnje in imamo za sedanjo količino proizvodnje zaposlenih preveč delavcev. Da bi dvignili produktivnost dela, moramo proizvajalci vedno več na enega zaposlenega delavca

AGROKOMBINAT MARIBOR:

Velika skrb za strokovno izobraževanje

Sedemletni načrt razvoja Agrokombinata Maribor predvideva v naslednjih letih precej večjo proizvodnjo. Zato, da bodo lahko opravili vse naloge, skrbe za izobraževanje. Kot je razvidno iz sedemletnega perspektivnega načrta razvoja kombinata, bodo za izobraževanje kadrov v naslednjih sedmih letih namenili 97 milijonov dinarjev. O tem, kaj predvidevajo v Agrokombinatu Maribor glede izobraževanja, so povedali takole:

»Strokovnost zaposlenih je v našem kombinatu izredno slaba, saj je od skupnega števila zaposlenih le 16% usposobljenih za razna strokovna opravila. Samoupravni organi so že lani sklenili, da pričnemo z načrtnim izobraževanjem članov kolektiva, kakor tudi novih strokovnih delavcev, ki jih bomo potrebovali v kombinatu.«

Tako so lani že imeli tečaje za sadjarje, vinogradnike, živinorejce in poljedelce. Udeležilo

se jih je okoli 450 članov kolektiva. Rezultati lanskega izobraževanja so se pokazali tudi pri letošnji proizvodnji, saj je bilo marsikatero delo prav zaradi izpopolnjenega znanja boljše, kvalitetnejše in pravočasno opravljeno.

Tudi letošnji zimski čas so sklenili v mariborskem kombinatu temeljito izkoristiti za izobraževanje članov kolektiva. S prvimi tečaji so že pričeli v začetku tega meseca, trajajo pa 6 do 12 dni. Tečaji so specializirani in to za sadjarje in vinogradnike v Svecini ter za živinorejce in poljedelce v Radvanju. Ob koncu vsakega tečaja bodo morali tečajniki opraviti preizkus znanja pred posebno komisijo.

Računajo, da bo v tej zimi v tečajih najmanj 500 članov kolektiva. Seveda pa bodo za izobraževanje nadaljevali tudi v poletnih mesecih in to na delovnem mestu.

Razen tega so precej sredstev namenili tudi za štipendiranje kadrov na nižjih kmetijskih šolah, srednji šoli ter na višjih in visokih šolah. V kombinatu se namreč zavedajo, da bodo lahko vse naloge uspešno opravili le, če bodo imeli dovolj usposobljenih strokovnjakov. — L. Z.

VELENJE:

Razprava o izostankih in trošenju sredstev

Občinska skupščina v Velenju in sindikalni svet sta sklicala nedavno posvetovanje vseh direktorjev delovnih organizacij in predsednikov sindikalnih podružnic ter predstavnikov zdravstvenih organizacij ter socialnega zavarovanja. Razpravljali so o staležu bolnikov v zadnjem času in sploh o trošenju sredstev komunalne skupnosti socialnega zavarovanja za obdobje januar—september.

Lanskoletne izkušnje so opozorile, da je mogoče s stalnimi ukrepi proti neupravičenim izostankom, zmanjšanju bolezenskih izostankov ter odpravljanju vzrokov zanje doseči lepe rezultate. Seveda je za to nujno tesno sodelovanje zdravstvenih ustanov in delovnih organizacij.

Tudi letos v prvem polletju je bilo število bolnikov tolikšno kot lani. V drugem polletju pa jih je bilo več. V novembru je bilo še slabše. Tako je bilo v rudniku lignita 6,5%, v Mizarstvu 12,1, v Toper Šoštanj 7,26% v Vegradu 6%, v Galanteriji Šoštanj 11,2%, v LIK Šoštanj 6% bolniških izostankov, v Hotelu Paka jih je bilo celo 13%.

Prizadevanje za nižji stalež bolnikov je v tesni zvezi z racionalnim trošenjem sredstev socialnega zavarovanja. To je imelo lani v drugem polletju kar 70 milijonov deficita, vendar je znašal deficit do konca leta le še 15 milijonov dinarjev. Letos je položaj mnogo boljši. Celoten primanjkljaj v prvih devetih mesecih znaša le 2.805.574 dinarjev, kar je v primeri z lanskim letom malo, vendar še veliko, če vemo, da so celokupni izdatki na zavarovanca v Velenju 28.043 dinarjev, medtem ko so v drugih krajih, razen v Trbovljah, občutno manjši. (Celje 23.703 din, Zalec 21.097 din itd.) Tudi glede uporabe zdravil je Velenje na prvem mestu, in sicer 1407 dinarjev na zavarovanca medtem ko Celje troši 878 din, Maribor 978, Trbovlje 751 din itd.

Na posvetovanju so v prvi vrsti govorili o subjektivnih vzrokih za sorazmerno visoke stroške zdravstvenega zavarovanja in omenili primere izkoriščanja bolniškega staleža, primere obremenjevanja zdravstvene službe brez potrebe, primer, ko zavarovanci uveljavljajo pravice zaradi nesreč pri delu, pa so se ponesrečili doma ali kje drugje. Precej je tudi nezgod na poti v službo in prometnih nesreč. Na posvetovanju so predlagali uvedbo laične kontrole. Smatrali so tudi, da je zdravstvena služba še vedno preveč tolerantna v pogledu predpisovanja zdravil.

Razen laične kontrole so predlagali delovnim organizacijam, naj bodo v stalnem stiku z zdravstvenimi ustanovami oziroma službo. Zdravstveni dom v Velenju bo izdelal ustrezne

Ljubljanski trg...

Foto: M. ŠPAROVEC

predloge in programe za izpopolnitev preventivne dejavnosti v gospodarskih dejavnostih. Sistematično bodo začeli spremljati gibanje dohodkov in izdatkov zdravstvenega zavarovanja. S tem naj bi tudi dosegli racionalno koriščenje teh sredstev — v tesnem sodelovanju z zdravstveno službo.

Posebno pozornost bodo v bodoče posvetili invalidskemu zavarovanju, zaposlovanju invalidov, iskanju primernih delovnih mest zanje ter financiranju invalidskega zavarovanja, ki predstavlja veliko deficitno postavko v proračunu sredstev za socialno zavarovanje.

Na posvetovanju so priporočili, da bo treba najti takšno obliko finansiranja zavarovanja, da bi stimulirala tiste organizacije, ki bodo znižale stroške zdravljenja na najnižjo mogočo mero s tem, da bodo s svojo HTV službo zmanjšale število nesreč ter sploh obolenj.

V. V.

»ROG« LJUBLJANA:

Novi »desetletniki«

V tovarni transportnih sredstev in izdelkov precizne mehanike »Rog« Ljubljana vsako leto ob dnevu republike pripravijo skromno, vendar prisojno slavo za tiste člane kolektiva, ki so dopolnili deset let dela v tej tovarni. Tokrat je bilo slavljenec petnajst, med njimi tudi direktor podjetja tovariš Zvone Tanko, ki se mu je kolektiv še posebej zahvalil za njegovo delo in trud pri prizadevanjih za razvoj in napredek podjetja.

Sicer v tovarni »Rog« radi poudarjajo, da so njihovi delovni uspehi v dobru meri tudi posledica homogenosti kolektiva. Več kot tretjina zaposlenih namreč dela v tej tovarni že več kot deset let; večina izmed teh pa že od ustanovitve tovarne. — mG

ZASAVJE:

Vse večje medobčinsko sodelovanje

V vseh štirih zasavskih občinah dobiva sodelovanje vedno večji razmah. Začetek medobčinskega sodelovanja v Zasavju sega v obdobje, ko so se začele razprave o gradnji prepotrebne nove Zasavske ceste. Potem, ko so v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju ob Savi in Litiji spoznali vse prednosti sodelovanja pri reševanju posameznih problemov, so se odločili še za druge oblike medobčinskega sodelovanja.

Za področje vseh štirih zasavskih občin deluje Zavod za prosvetno-pedagoško službo; za

področje občin Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi pa je ustanovljena skupna Zavarovalnica, Zavod za izmero in kataster zemljišč, Komunalna skupnost in Komunalni zavod za socialno zavarovanje, Občinsko sodišče in skupni oddelek medobčinskih inšpekcijskih služb. Zasavske občine so sodelovale še pri financiranju novega otroškega oddelka Bolnišnice v Trbovljah. Omeniti še velja, da so začeli tesneje sodelovati tudi vsi štirje Zavodi za zaposlovanje delavcev, in sicer na področju poklicnega usmerjanja mladine. V teku pa so še priprave za ustanovitev prepotrebne medobčinskega Zdravstvenega centra za vse štiri zasavske občine.

-k-

Novo leto se bliža in nekatera trgovska podjetja v Ljubljani že krase svoje izložbe
Foto: M. ŠPAROVEC

LOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIV

Statut je treba res preštudirati in se o njem pogovoriti ter ga ne moremo ocenjevati kot pravi akt, ki nima nobene vrednosti. Z njim moramo odločno premostiti vse ostanke preteklosti, zato sem tudi prepričan, da se bodo komunisti v razpravi še bolj zavzeli, tako da bo novi statut res pripomogel k izboljšanju težkega ekonomskega stanja.

BRUN BERTIH

Zakaj nam že toliko časa šepajo norme?

V predzadnji številki »Save« ste brali zanimiv članek z naslovom »Norme moramo uskladiti in odpraviti sorazmerja v osebnih dohodkih«. Res, norme so tisti element, ki igra odločujočo vlogo pri formiranju naših osebnih dohodkov. Če so ne-realne, potem je razumljivo, da prizadeji kritizirajo; žal pa najraje očitajo napake tistim, ki so sami pri tem pravzaprav brez moči. Za nas, normirce in za naš oddelek pa ta trditve še posebej velja.

Ce hočemo odgovoriti na vprašanje, zakaj nam norme že precej časa šepajo, moram seči nekoliko v preteklost ter v kratkem orisati razvoj našega normirskega oddelka.

Normiranje je staro toliko kot sama tovarna. O predvojnem načinu ne morem govoriti, ker ga ne poznam. Vem pa, da se je po vojni bistveno spremenilo. Menjavali so se ljudje, ki so delali v normirskem oddelku, menjavale so se norme — vse kot aprilsko vreme! Ljudje niso dolgo vzdržali, ker so bili njihovi osebni dohodki glede na odgovornost dela, ki so ga morali opravljati, prenizki. Stanje se je malo izboljšalo z uvedbo analitične ocenitve delovnih mest. Vendar so se posledice stalnega menjavanja ljudi v normirskem oddelku hitro pokazale. Popustil je pregled nad normami, realni normativi za posamezne oddelke so se začeli izrajati.

Vzporedno s tem pa se je bolj in bolj čutilo zapostavljanje normirskega oddelka. Za primer naj navedem, da še doslej nismo dobili nobene specifikacije za katerikoli izdelek niti ne potrebne normative porabe materiala, kaj šele predpisane vulkanizacijske čase! Si potem lahko zamišljate uspešno delo normirske službe? Kdo je kriv? Tisti, ki so normirsko službo postavili, ljudem, ki so delali v njej, pa izkazovali nezaupanje! Namesto, da bi imel oddelok vsestransko oporo, se je dogajalo, da so normirski zaradi resnih groženj prizadetih proizvajalcev, češ da »jih bodo dobili s količkom po glavi« itd., odstopali od načel sodobnega normiranja in puščali norme nespre-

menjene tudi tam, kjer to sploh ni bilo več vzdržno! Stvar se je še bolj izrodila, ko so pričeli potrjevati norme nismo centralnega delavskega sveta delavski sveti oziroma zbori delavcev ekonomskih enot samih. Ti so pač vlekli vsak po svoje — tako, da so se osebni dohodki neupravičeno poviševali. Svoj delež so dali še šefi ekonomskih enot, ki so se upirali izpopolnjevanju in poviševanju normativov, ker so si »za vsak slučaj« hoteli zagotoviti nekakšno »zlato rezervno«.

Normirski oddelek lahko v sedanjih kadrovski zasedbi samo spremlja nove izdelke, ki prihajajo v proizvodnjo. Organi upravljanja — upravni odbor in skupščina kolektiva — so že nekajkrat sklenili, da se bo kvaliteta normirskega dela izboljšala, če to službo kadrovsko okrepimo. Žal pa organizacijsko — kadrovske službe niso prisločile na pomoč. Iz meseca v mesec se je stvar zavlačevala — seveda na škodo nas vseh!

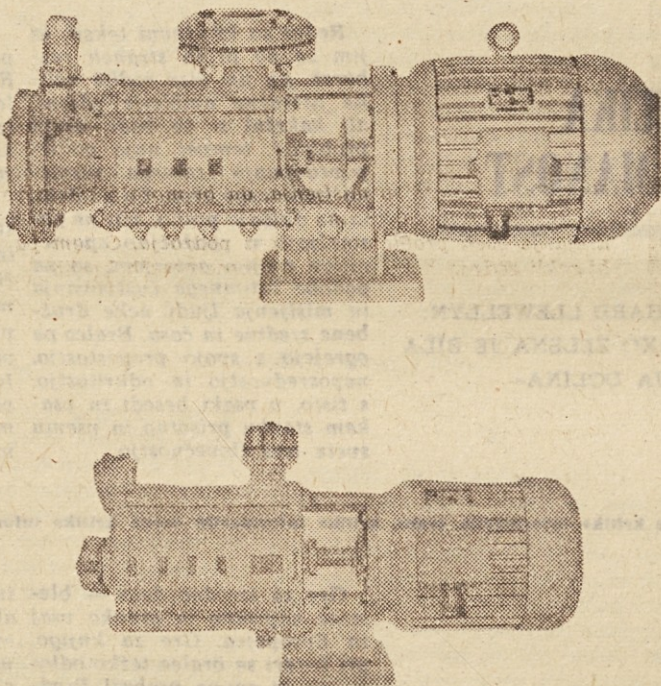
Vprašanje zase pa je delovna in tehnološka disciplina. Ker je večina delovnih mest brez kontrolnih naprav, se dogaja, da ljudje ne upoštevajo delovnih predpisov. Zaradi težnje, da bi naredili kar se da veliko, skrajšujejo izdelovalne postopke, itd. Tako se dogaja, da dosega mešalec z minimalnim manipulacijskim časom po 600 delovnih minut v sedmih urah in pol ter prekoračuje normo za okrog 35 odstotkov. Le kje dobi toliko

časa, ko vemo, da ima sedem ur in pol samo 450 minut! Odgovor je preprost. Ne upošteva tehnološkega predpisa ter skrajšuje mešalne čase! No, podobno je pri vulkanizaciji in še marsikje drugje. Zatorej ne moremo govoriti o nerealnosti norm, ampak o nedisciplini.

Lahko ustanovimo ne vem koliko gumarskih institutov, kontrolno — tehnoloških birojev in postavimo kdo ve koliko kontrolorjev, če ne bomo pričeli ukrepati tam, kjer je to nujno potrebno. Ugotoviti moramo za vse izdelke ter vse njihove proizvodne faze izdelovalne čase, ugotoviti zmogljivosti posameznih strojev in naprav ter vseh delovnih mest, izračunati normative za material in surovine, pa bomo lahko realno planirali proizvodnjo, postavljali prave cene in ugotavljali resnične delovne učinke posameznikov ter ekonomskih enot! To ve vsak naš strokovnjak — toda ko bi morali enkrat za vselej udariti ob mizo in dejati odločno »konec familiarnosti in konec nedopustnim načinom dela«, takrat se vsakdo raje umakne v ozadje. Če je to potem samoupravljanje in umno gospodarjenje, pa res ne vem!

Toliko v premislek vsem članom kolektiva, zlasti pa še tistim, ki so doslej kakor koli onemogočali uveljavitev sodobnega normiranja.

ALOJZ ZALAR

»ELKO« črpalni agregat

se odlikuje po ekonomičnosti,
enostavni konstrukciji, kvalitetni
izdelavi, lahki montaži
in po primernih cenah.

Zahtevajte prospekte in ponudbe
pri svoji krajevni zadrugi,
trgovini s tehničkim materialom,
v naših predstavništvih ali v tovarni.

Organizacija in psihologija dela

»Srečno, Kekec!«

NOV SLOVENSKI FILM

Te dni smo v slovenski filmski ustvarjalnosti doživeli nov uspeh: na naših filmskih platnih je ponovno zablistela prikupna podoba malega Kekca in njegovih prijateljev. Ivo Ribič je po Vandotovi pravljici o Kekcu, slepi Mojci, hudobni Pehti in drugih pravljčnih junakih napisal scenarij, ki nam pod vodstvom režiserja Jožeta Galeta oživlja pravljčni svet in budi gledalčovo fantazijo. Glasbo je za film napisal Marijan Vodopivec, v glavnih in stranskih vlogah pa nastopajo naši znani in neznanji junaki, kot je Velimir Gjurin, Martin Mele, Blanka Florijan, Ruša Bojčeva, Stane Sever, Bert Solter, Marija Goršičeva in drugi.

Za gledalca, ki ne pozna prve verzije o pogumnem Kekcu, strašnem Bedancu, Mojci in Kosobrinu, bo film posebno doživetje, kajti pravljčni svet je tokrat poln barvitosti, naravnih lepote naše Gorenjske in v tem svetu bodo junaki pravljice zaživeli izraziteje in s svojimi dobri in slabimi dejanji, s svojo otroško preprostostjo in prirodnostjo prevzeli srca mladih gledalcev. Za tiste pa, ki se še spominjajo prvega Kekca in ki jim v ušesu še tu in tam zazveni njegova pesmica o dobri volji, bodo ob primerjavi obeh del bolj kritični. Opazili bodo, da je nova verzija osredotočena bolj na zunanje, vizualne efekte, da dejanje ni tako dinamično in da zapletom manjka tiste značilne dramatičnosti in napetosti, ki nas je spremljala pri prvem fil-

mu. Scenarij je usmerjen v otroška trojka. Manj simpatično bo žela teta Pehta, ki jo je solidno upodobila Ruša Bojčeva, manj opazni pa bodo ostali igralci v manjših vlogah. Predvsem pa bo v spominu otroka ostalo barvito okolje, naše planine in pogumni Kekec s svojo pesmico. Vsem tistim pa, ki poznamo zdao oba filma, dopustite ugovoritev, da nam je ljubša prva obdelava, ne zato, ker je prva in ker je nastala v času, ko je bilo takih del še zelo malo in smo si jih vroče želeli, temveč zato, ker je bila v marsičem boljša.

IVA BOZOVIČAR

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

VELIKA HUMANOST

RICHARD LLEWELLYN:
»KAKO ZELENA JE BILA MOJA DOLINA«

Redki so književni teksti, ki jim že po prvih straneh razbereš, da jih niso rodile velike literarne ambicije, idejni, ali kakršni si že bodi, drugi problemi, temveč nujna po izpovedovanju lastnega, resničnega humanega srca. To so dela, ki ne dvigajo prahu, niti ne postavljajo v zgodovino spomenikov svojim avtorjem, so pa podoba intimnega čustvovanja in misljenja ljudi neke družbene sredine in časa. Bralca pa ogrejejo s svojo preprostostjo, neposrednostjo in odkritostjo. S tisto, v vsaki besedi in v vsakem stavku prisotno in vsemu svetu isto človečnostjo.

Takšen je roman pri nas nepoznanega angleškega avtorja Richarda Llewellyna »Kako zelena je bila moja dolina«, ki je izšel pri Cankarjevi založbi v Ljubljani v knjižni zbirki »Mozaik«.

Njegova vsebina je preprosta. Huw Morgan, otrok, deček in mladi mož, preživlja svoje življenje v toplem okrilju domače hiše v Waleski dolini premogovnikov in rudarjev v viktorijanski Veliki Britaniji. In vse kar doživi, je na prvi pogled drobno in vsakdanje, morebiti bi bilo celo nepomembno, če bi Huw ne poznal

tega, čemur pravimo ljubezen, spoštovanje in pravičnost do vsega, kar nas obdaja. In če bi Huw tako globoko ne veroval v ljudi in tako vztrajno ne poslušal tistega drobnega, kar nosi v sebi.

Knjigo je prevedla Majda Stanovnik-Blinc, katere včasih za uho nekoliko nenavadna kompozicija stavkov se Llewellynovemu romanu, ki izzvani kot avtobiografski refren o izgubljenih ljudeh in minulem času, zelo lepo prilega. Za knjižno opremo je poskrbel Karl Hrovatin.

A. P.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Knjiga o humanizmu

FRANTZ FANON:
»UPOR PREKLETIH«

Gre za izredno delo — blesteče napisano in grenko vsaj za Evropejca. Gre za knjigo, pri kateri se bralec težko odloči, ali bi znoval prebrati Predgovor znamenitega avtorja »Spoštovanja vredne vlačuge« Jeana Paula Sartra ali Fanonov tekst. Vsebinska tega dela, ki bi jo lahko najbolj na kratko označili za problem sodobnega (evropskega) humanizma, je namreč obdelana pri Sartru s pravo francosko stilistično bleščavo, prizadeto in boleče ostro, kakor to zmore le pošten intelektualec brez iluzij o tisočletni kulturni večvednosti — še več: napreden francoski intelektualec v letu 1961. Predstava sama: njena odrska podoba je dovolj neredna, mišljenja, ki ga ne zadržujejo oziri

in privzgojeno spoštovanje, ali, kot pravi Sartre: Evrope »ne svari, pač pa daje diagnozo. Ta zdravnik je ne želi ali, kot pravi Sartre: Evrope ugotavlja, da umira. Nepristransko in na podlagi simptomov, ki jih je ugotovil. Da pa bi jo zdravil, ne: dovolj ima drugih skrbi. Naj crkne ali se izliže, to mu je vseeno.«

Taka je torej ta knjiga o evropskem »humanizmu« in ljudeh Tretjega sveta, se pravi Črna kontinenta, Afrike — o boju zatiranih narodov za svobodo, za samostojnost, človeške pravice — za humanizem, ki bo enak za vse barve kože. Zato je pisatelj v Sklepu svoje knjige jasen in trden: »Za Tretji svet je važno, da znova prične zgodovino človeka... Če hočemo, da človeštvo

napreduje le za las, če ga hočemo popeljati na višjo raven. Kakor jo razkazuje Evropa, potem je treba izumljati, odkrivati... Če hočemo ustreči pričakovanju Evropejcev, potem jim ne smemo zrealiti podoče — čeprav idealne — njihove družbe in njihove misli, ob kateri sami začutijo kdaj pa kdaj neznanstveno gnusobo.«

»Upor prekletih« Frantza Fanona je redka knjiga, delo, ki pusti v bralcu mnogo sledi in mu odkrije mnogo bridkih resnic. S Sartrovim Predgovorom vred prebujajo udobno spravljeno zavest o našem visokem človekoljubju ter jo postavlja pred ogledalo zgodovinske resničnosti. — Cankarjevi založbi in prevajalcu Maksu M. Veselku gre zanj polno priznanje.

I. S.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene informacije ocene kritike informacije ocene kritike

PESNITEV O SVOBODI

LUDWIG VAN BEETHOVEN:
»FIDELIO«

Ena velikih prednosti te premiere (Ljubljanska opera, četrtek, 12. decembra) je gotovo v močnem odmevu, ki ga je precej zbudila med občinstvom. Res ne vselej najbolj laskavega — vendar že dejstvo, da ga je, zveni dovolj razveseljevalo v razmerah mirnega počivanja na železnem repertoarju. Vzrok je seveda predstava sama: njena odrska podoba je dovolj neredna, mišljenja, ki ga ne zadržujejo oziri

logo, dosegel nekaj izrednih mest (začetek prizora z jetniki iz 2. slike) pa tudi nekaj zelo povprečnih, zlasti tam, kjer se je hotel ogniti zahtevam že takole revnega, na golo »odrske« resničnosti navezanega besedila. Ti momenti so zameglili njegov sicer jasni režiserski koncept, čeprav je še vedno nedvoumno poudarjal osnovno misel in poslanstvo opere: osvoboditev človeka.

Manj enovit je bil glasbeni del predstave... v celoti in v posameznih vlogah. Celota je trpela predvsem zaradi orkestralnega deleža, ki je bil na premieri (zlasti v prvem dejanju) premalo homogen in tudi tehnično precej labilen; izboljšal se je šele v drugem dejanju. Vprašanje stila — kot v

mariskaterem solističnem paru — pa je ostalo odprto do konca in nerešeno. To je največja pomanjkljivost uprizoritve, ki se ji dirigent Ciril Cvetko ni mogel izogniti. Med solisti velja omeniti predvsem Rudolfa Franclo (Florestan) in Sama Smerkolja (Don Pizarro): ustvarila sta igralsko in pevsko dognana lika. Vanda Gerlovičeva v naslovni vlogi ter Nada Vidmarjeva (Marcelina) sta izoblikovali nekoliko manj zaokroženi podobi, čeprav glasbeno-stilno (zlasti Vidmarjeva) zelo zanesljivo. Ladko Korošec (Rocco) pa je to pot ostal — žal — samo na pol poti. Zbor je pripravil Jože Hanc.

BORUT LOPARNIK

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Knjigo s tem naslovom je pred kratkim izdala založba »Življenje in tehnika« kot prvi zvezek bodoče zbirke »Človek in delo«, napisal pa jo je Pavle Kogej, psiholog in sodelavec Zavoda za zaposlovanje delavcev SRS, ki je pred tem več let delal na področjih organizacije podjetij, poklicnega svetovanja itd.

Knjiga je ne le pionirsko, marveč tudi v veliki meri izvirno delo. Do sedaj namreč še ni bilo v vsej tovrstni jugoslovanski literaturi takega dela, v katerem bi bila povezana v skladno celoto dogajanja znanosti o organizaciji, psihologiji in sociologiji dela (menda bi s težavo našli kaj podobnega tudi v inozemski literaturi). Dogajanja teh znanosti je avtor istočasno uporabljal pri analizi konkretnih primerov iz vsakodnevnih praks naših delovnih organizacij. Sam poudarja uporabno plat svoje knjige in upa, da bo mogla služiti ne le pri reševanju problemov, ki se pojavljajo v naših delovnih organizacijah sedaj, marveč celo pri tistih, ki se bodo predvidoma pojavljali v bodoče. Zato pa je ob prikazanih problemih dal tudi vrsto nasvetov odnosno predlogov za njihovo reševanje. Pri tem je na eni strani uporabil dogajanja zgoraj navedenih znanosti, na drugi strani pa svoja bogata organizacijska in psihološka izkustva. Vse probleme pa je vedno postavljaval v okvir delavskega samoupravljanja.

Marsikateri bralec knjige bo presenečen, ker praktično avtor sploh nikdar ni v zadregi za možnosti reševanja posebnih problemov, niti za reševanje problematike naših delovnih organizacij na splošno. Tovrsten optimizem je prav gotovo v veliki meri utemeljen. Znanosti o organizaciji, psihologiji in sociologiji dela so dosegle že tako visoko stopnjo razvoja, da bi moralo dosledno uveljavljanje dognanj v vsakodnevni praksi delovnih organizacij voditi do njihove največje možne učinkovitosti, če bi bili ostali pogoji ugodni. V kapitalističnih podjetjih odnosno v pogojih meznega dela so možnosti za dosledno uporabo in uveljavljanje teh dognanj omejene. V pogojih »osvojenega dela« in delavskega samoupravljanja pa bi praviloma ne smelo biti ovir za popolno uveljavljanje teh dognanj in načel, saj so za to podani pogoji, ki bi si jih želeli nekateri napredni tuji raziskovalci in misleci. Prav zato poudarja avtor na eni strani pomen in nujnost uporabe in uveljavljanja teh dognanj ter na drugi strani izredne možnosti, ki jih nudi delavsko samoupravljanje. Da bi pa naše delovne organizacije postale kar najbolj vsestransko učinkovite in da bi čimbolj zdravo ter skladno delovale, bi morali odgovorni ljudje v njih vedeti, kako je treba ukrepati ob pojavljanju različnih problemov in tudi kako je mogoče njihov nastanek sploh preprečiti. Prav ta načela, navodila in napotila za ustrezno ravnanje in najbolj učinkovite akcije jim je želel dati avtor v tej knjigi. Pri tem je vedno izhajal iz obstoječih pomanjkljivosti in napak ter tudi nakazoval možnosti in načine za njihovo odstranitev ali pa dal celo konkretne rešitve.

Zavoljo tega se bo temu ali onemu zdelo knjiga nekakšna zbirka »receptov« za reševanje organizacijskih, psiholoških in drugih problemov v naših delovnih organizacijah. Avtor prav gotovo tega namena ni imel, saj tovrstnih »receptov«, ki bi veljali za vse delovne organizacije in za vse mogoče okoliščine, pač ni mogoče dati. Avtor je bolj kot to želel dokazati, da je mogoče mnoge probleme rešiti ob dosledni in premišljeni uporabi določenih organizacijskih, psiholoških in družbeno-političnih načel, kar je pač ponazarjal na konkretnih primerih. Prav zato pa je knjiga nadvse živa in prav nič »papirnata«. S pridom jo bodo mogli uporabljati organizatorji, psihologi in družbeni delavci v naših delovnih organizacijah in tudi izven njih. Ob njej bodo mogli razmišljati in iskati boljše načine organizacijskega dela ter dela z ljudmi.

Čeprav knjiga ni ravno obsežna, vsebuje vendarle skoraj vse probleme, ki se morejo pojavljati v naših delovnih organizacijah. Lahko bi rekli, da je celo nekoliko prenatrpana. Poleg tega pa je več ali manj sestavljena iz delov, ki niso povsem povezani med seboj. Navzlic temu pa med samim branjem to ne moti v tolikšni meri, da bi ne bilo mogoče ugotavljati povezav med posameznimi poglavji.

Izhodišče in temelj knjige je človek, proizvajalec in upravljalec, ki ga avtor označuje kot odločujočega činitelja vsega dogajanja v delovnih organizacijah. Prav zato podaja avtor v prvem poglavju knjige, ki ima morda le delno ustrezen naslov »Človek in delo«, kratek uvod v nekatera dogajanja psihologije, v katerem obravnava na kratko človekove duševne lastnosti, t. j. potrebe, motive, temperament, karakter in sposobnosti.

V drugem poglavju z naslovom: »Človek in delovno mesto« obravnava najprej problematiko delitve odnosno »drobne« dela, ki je za nas zanimiva v zvezi s prehajanjem iz polobratniške v serijsko proizvodnjo. Posebej zanimiva so izvajanja o »bogatih« deljenega

dela, ki naj prepreči neugodne pojave, kot se pojavljajo vseh povsod v zvezi s preveliko »drobnavostjo« dela. Teh pojavov kapitalistična industrija ni mogla obvladati, za kar pa obstajajo v pogojih delavskega samoupravljanja mnoge možnosti, ki pa jih je treba ustrezno organizacijsko in psihološko pripraviti.

Zanimiva so nadalje razpravljanja o zaposlovanju žensk v industriji, ki nam postavlja mnoge probleme. Dokazi o enakovrednosti žensk v delovnem procesu, ki jih navaja avtor, so dokončni. Važni so nadalje podatki o sedanjih kvalifikacijah žensk, ki bi jih bilo treba povišati, za kar daje avtor ustrezne predloge. Tudi vloga žensk v delovnem procesu je osvetljena in je na tem mestu ponovno poudarjeno, da je skorajda v celoti podrejena.

Analično oceno delovnih mest kot bistveni sestavni del sistemov razdeljevanja osebnih dohodkov obravnava avtor zelo podrobno. Istočasno podaja tudi prikaz postopkov, ki naj vodijo do čimbolj objektivne in za ves delovni kolektiv sprejemljive analitične ocene.

V obširnem tretjem poglavju z naslovom »Delovna skupina« je avtor navedel najprej različne probleme v zvezi z normami, z analizo delovnega učinka skupin, pa še z organizacijo tekočega traku, za katerega predlaga celo določene izboljšave. Istotam obravnava tudi ekonomske enote, ki jih analizira po organizacijski, psihološki in sociološki plati ter s stališča delitve osebnih dohodkov.

Vodje delovnih skupin in ekonomskih enot bi morali biti na primeren način izbrani, predvsem v skladu s člani delovnih skupin ter ustrezno šolanje, da bi znali uporabljati psihološka načela vodenja.

Avtor obravnava tudi »mojstrsko miselnost«, nakazuje njene vzroke ter možnosti za odstranitev problemov, ki se pojavljajo v zvezi z mojstri ob prehajanju naših delovnih organizacij na industrijski način proizvodnje.

Izvore slabih odnosov v delovnih skupinah ne išče avtor toliko v osebnih pomanjkljivostih posameznika, kolikor v organizacijskih pomanjkljivostih ter v pomanjkljivem vodstvenem znanju vodilnih oseb.

Da bi se mogli delavci vrstiti v kolektiv, je potrebno uveljaviti vrsto organizacijskih, psiholoških in izobraževalnih ukrepov, ki so podrobno naštetje.

V četrtem poglavju z naslovom »Praktična kritična presoja naprej tako znanstveno formalno organizacijo podjetja in njene različne oblike, ki jih označuje kot »oblastniške«. »Oblastniški« tip piramidalne zgrajene organizacije, ki praktično se prevladuje v naših delovnih organizacijah, kritizira in navaja njegove pomanjkljivosti. Smatra, da bi morala biti organizacija podjetij v pogojih delavskega samoupravljanja zgrajena »vodoravno«. S tem bi odpadle »nadrejenosti« in »podrejenosti« in bi bila v večji meri osigurana samostojnost vodij delovnih skupin ter soodločanje delovnih skupin in poedincev.

Nadalje osvetljuje avtor vlogo in naloge strokovnjakov v delovnih organizacijah. Njihove naloge natančno določi. Organizacija podjetja in medsebojnih odnosov v njem bi morala biti takšna, da bi omogočala delavcem vračanje v kolektiv. V zvezi s tem podaja avtor nekatera navodila za razvijanje in krepitev zavesti pripadnosti k delovni organizaciji. Organizacija delovnega časa z ozirom na trajanje, delovni urnik, odmori itd., tako zvana prikrita brezposelnost ter specializacija, kooperacija in integracija so prav tako obdelane iz organizacijskih, psiholoških in širših družbenih vidikov.

Peto in ob enem zadnje poglavje »Delavsko samoupravljanje« povzema nekatere znane ugotovitve, poleg tega pa še navaja nekatere možne vzroke za pomanjkljivosti in neučinkovitost delavskega samoupravljanja, ki se pojavljajo v posameznih delovnih organizacijah. Pri tem poudarja avtor na eni strani pomembno vlogo strokovnjakov v razvijanju delavskega samoupravljanja, na drugi strani pa vlogo organiziranosti podjetij, njihove kadrovske strukture ter načinov in metod informiranja kolektivov odnosno upravljalcev. Prav ti morejo v veliki meri vplivati na zmanjšanje upravljalcev za samoupravljanje in s tem tudi na njegovo učinkovitost in funkcionalnost.

S tem smo podali le kratek prikaz vsebine te zares bogate knjige. Po strokovni plati bi jo bilo treba seveda posebej podrobno razčleniti in oceniti. Prav gotovo se bo ob njej razvila živahna razprava in bodo o njej, predvsem posameznih problemih področij, ki jih vsebuje, prav gotovo spregovorili različni strokovnjaki, družbeni delavci in praktiki iz delovnih organizacij.

Končno lahko rečemo še, da bi bilo koristno, če bi knjigo ne le prebrali, temveč tudi prebralo čimveč ljudi, so kakorkoli v zvezi z našo industrijo. Le tako bo dosegla svoj namen in bo pomagala uresničiti tiste cilje naše družbe, ki jih je imel pred očmi avtor, ko jo je pisal, to je povečanje produktivnosti, humanizacijo dela ter poglavitno delavskega samoupravljanja.

MARIJAN MATKO

Krog, v katerem se vrti kolektiv TEHNIŠKE ŠOLE ZA ELEKTROTEHNIŠKO STROKO

ENA ALI DVE ŠOLI?

Ob razpravi o statutu Šolskega centra za trgovino in gostinstvo

Zgodilo se je, da se je občni zbor sindikalne podružnice na Tehniški šoli za elektrotehniško stroko v Ljubljani spremenil v široko medsebojno obtoževanje, kjer se je sprva iz splošnih interesov prešlo na osebne spopade, ki se vlečejo že mesece in se bržčas nadaljujejo še danes in bodo aktualni še v prihodnje.

Samo do kdaj bo vse to trajalo, se vprašuje 50-članski kolektiv šole.

Čeprav direktor meni, da je kolektiv šole sam dovolj zrel, da bo rešil težave in ne potrebuje nobenih »policajev«, pa bo kolektiv šole moral dokazati to zrelost. Če na občnem zboru sindikalne podružnice manjka najmanj polovica članov in ni niti tistih, ki bi morali podati poročilo o delu te ali one komisije, potem je tudi videti, da se nekateri člani kolektiva sami izogibajo kraju, kjer naj se uveljavita konstruktivna kritika in dogovor, ki bi morda le privedla h kaki rešitvi. Ali pa se jim ne zdi vredno, kajti kot pravijo nekateri člani učnega kolektiva: pri nas je vsaka beseda odveč.

PROBLEMI STAREGA DATUMA, DATUM PA KOT DA JE VEDNO ISTI

ZAKAJ SO BESEDE ODVEČ?

Na šoli postavlja delovni kolektiv v ospredje predvsem tri probleme:

- gre za preobliko vodstvenega kadra na šoli

- za neusklajenost med osebnimi dohodki vodilnih kadrov in učnega osebja

- gre za zapostavljanje učnega kolektiva, predvsem pa mlajših učnih moči.

Glavne težave in nasprotja se pridenjajo prav zaradi preoblikovanja vodstvenega kadra, kajti na šoli, ki ni velika (36 predavateljev), imajo kar pet vodilnih uslužbencev, večina učnega kolektiva pa meni, da bi bila dovolj dva.

S tem prvim problemom pa se povezuje takoj drugi: če bi zmanjšali vodilni aparat na šoli, potem bi kaj kmalu lahko rešili tudi drugi problem — delitev osebnih dohodkov, ki je po mnenju učnega kolektiva nepravilno.

In tretje, kar tudi ni brez pomena in bi predvsem vplivalo na kvaliteto pouka: Če bi rešili ta dva problema, bi vse to brez dvoma pripomoglo k pristnejšemu odnosu v kolektivu in k uspešnejšemu delu v razredih in na šoli sploh.

Torej dva problema, ki silita kolektiv k iskanju rešitve. Da bo slika sedanjega stanja jasnejša, se bom pri svoji primerjavi opiral na točkovno listo z dne 4. oktobra 1963, ki je bila (kot je povedal predavatelj, ki je navedel tudi številke), nekaj dni sicer izobešena v šolski zbornici, kasneje pa iz nepojasnjenega vzroka odstranjena. (Direktor šole pravi, da so točkovno polo potrebovali v računovodstvu — menda niso imeli samo ene! — nekateri člani kolektiva pa pravijo, da so točkovno polo odstranili zaradi tega, ker se je razvila burna debata med kolektivom.) Celoten kolektiv šole doseže 25.320 točk, točka je vredna 100 dinarjev, kar pomeni, da znašajo skupni netto osebni prejemki 2.532.000 dinarjev. Od te skupne številke pa odpade samo na 5 vodilnih uslužbencev 327.000 dinarjev. Ker pa imajo na šoli predstojniki in pomočniki (ne upoštevajoč direktorja), zmanjšano učno obveznost, mora kolektiv iz lastnih sredstev kriti 232 honorarnih ur samo zunanjim honorarnim sodelavcem. Če pa sedaj upoštevamo še to, potem vidimo, da poraste cena vodilnih delovnih mest iz zgornje vsote kar na 458.400 dinarjev.

Torej na eni strani relativno preveč zaposlenih, na drugi strani pa si je treba pomagati z zunanjimi predavatelji, ki pa so neprimerno dražji, kot tisti, ki so stalno nastavljeni. (Za zunanjo honorarno uro se odvaja 105 %, za domače le 70 %.)

Na eni strani imajo vodilni uslužbenci na šoli zmanjšano učno obveznost, izkazalo pa se je, da lahko prav ti vodilni uslužbenci poleg svojega dela opravljajo še precejšnje število honorarnih ur, nekateri celo kar 17 na teden (samo na matični šoli, koliko jih je še drugod, še ni znano), kar znaša v denarju mesečno 34.000 dinarjev. Iz tega je razvidno, da jim je na račun zmanjšane učne obveznosti bilo omogočeno zviševanje osebnih dohodkov.

Ali ne bi bilo potem bolje te ljudi stalno nastaviti na šoli kot učni kader in ne kot vodilni kader?

Na eni strani ima pet vodilnih uslužbencev tudi brez honorarnih ur zelo visoke osebne prejemke, medtem pa imajo predavatelji mnogo nižje osebne dohodke (čeprav so si po izobrazbi enaki), kajti povprečje med vodilnimi uslužbenci in člani učnega kolektiva znaša v denarju 91.500 : 45.600 dinarjev, kar pomeni, da imajo vodilni uslužbenci za več kot dvakrat višje osebne dohodke in to celo brez honorarnih ur, medtem ko je pri učnem kadru všteta še dopolnilna dejavnost.

Tako se pokaže, da je sama funkcijska ocena pomočnikov in predstojnikov celo višje v denarju ocenjena, kot pa imajo nekateri profesorji in inženirji na šoli sploh osebnih dohodkov.

Tako velike razlike med vodilnimi uslužbenci in učnim kolektivom seveda znašajo nezaupanje in nezadovoljstvo med kolektiv. Nekaj bi bilo treba spreminiti, to vedo vsi, čeprav rešitve iščejo na dveh straneh.

KAKO IN KAJ SPREMENITI.

Učni kolektiv meni, da bi pomočniki in predavatelji morali imeti polno učno obveznost, za delo na njihov položaj pa funkcionalni dodatek, ki pa je bil doslej več kot previsok.

Predlogov je seveda več kot dovolj, a učnemu kolektivu se zdi, da bi bila kljub vsemu najbolj sprejemljiva taka delitev dela, kot so jo uspeli uveljaviti na Gradbeni srednji šoli v Ljubljani, kjer ima direktor šole v sorazmerju z ostalimi stalen osebni dohodek, ki je tudi nižji celo od povprečnega osebnega dohodka vseh vodilnih uslužbencev na šoli za elektrotehniško stroko, njegov pomočnik osebni dohodek in še 200 točk pribitka in je brez učne obveznosti, pet predstojnikov oddelkov pa ima 7000 dinarjev dodatka in celo učno obveznost. Na tej šoli skorajda nimajo zunanjih predavateljev.

In če učni kolektiv išče rešitve v zmanjšanju vodilnega aparata, jo vodilni aparat išče v smotrnejši razporeditvi dela učnega kadra, kajti po njihovem mnenju so profesorji neracionalno razporejeni, čakajo, medtem ko jim drugi v laboratorijih pripravljajo vaje itd.

Toda, če vodstvo šole ve, da bi bilo moč učne moči racionalneje zaposliti, pa ni napravilo ničesar, da bi do tega tudi res prišlo? In, ali ni to njegova naloga? Dejstvo je, kot pravi eden od predavateljev, da vodstvo šole ni poskrbelo, da bi bili laboratoriji v redu in tri leta v njih praktično samo eksperimentirajo, v četrtem letniku pa slušatelji visokotočnega oddelka odhajajo v poklic celo brez prakse, brez vaj na šoli. Potlej je tu še problem mlajših učnih moči, ki jim po mnenju učnega kolektiva ni bilo dano, da bi jih uvedli v šolsko delo in so pri svojem delu v razredu in laboratorijih reševali probleme v glavnem sami s pomočjo kolegov iz učnega zbora. Podpora uprave je bila po mnenju predavatelja, ki je na sestanku o tem govoril, mnogo prešibka.

Po vsem tem je seveda vprašanje, zakaj je potem potrebno kar pet ljudi, če se tiste naloge, ki so bile pred vodstveni aparat dane, niso bile tudi izvršene.

NACRTI

Toda če se vsi vrtijo v istem krogu — nekaj bi bilo treba izboljšati, nekaj bi bilo treba spremeniti — pa je treba povedati, da se v tem krogu lovijo že dolgo in nič ne kaže, da bodo kaj kmalu s tem prenehali. Upravni odbor na šoli je izvolil komisijo, ki naj bi še enkrat pregledala in uskladila pravilnik o delitvi osebnega dohodka. Toda komisija do pred dnevi ni napravila ničesar.

Tudi osnovna organizacija ZK na šoli kot politična organizacija ni odigrala svoje vloge, kajti svojih članov ni pripravila, da bi se v sindikalni podružnici kaj več, predvsem pa bolj premišljeno zavzemali za sprejemljive načine reševanja težav in nasprotij, ki se vlečejo v kolektivu.

Značilno je, da vsi nekaj čakajo, vsi bodo nekaj pregledali, uskladili, upoštevali... Bodo, toda kaj?

Predsednik upravnega odbora pravi, da bi bilo dobro počakati interno ustavo, se pravi statut šole. Da bi v njem najprej jasno pokazali, kakšne so naloge direktorja, kakšne so naloge njegovih pomočnikov in ostalih članov kolektiva. In če bi se potem pokazalo, da je nalog manj, kot pa je interesov zanje, bi bil to znak, da je nekaj ljudi preveč.

Pa bo to res lahko pokazal statut šole? Bo ta dovolj precizen v svojih določilih? So se člani kolektiva dovolj angažirali okoli njegovega nastanka? Značilno za dosedanje obdobje statutarne razprave je, da je večji del kolektiva stal ob strani. Zakaj?

Zaključimo s povsem drugačno mislijo. Začeti bo treba prav na začetku. Prav na začetku, in sicer tam, kjer bi sicer morali pričeti že tedaj, ko so šole šele ustanovili. Treba bo napraviti analitično oceno delovnih mest. Izpeljati bo treba resnično delitev dela. Napraviti bo treba...

Sicer pa je res, da bo sam kolektiv moral sam najti najboljše pot, kako začeti, kako nadaljevati, kako urediti, da med kolektivom ne bo sporov, da ne bo neskladja itd. Upajmo, da bo to pot vendarle našel. Moral jo bo najti.

JANEZ GOVC

I.

Ob pripravljanju statutih delovnih organizacij v družbenih službah (v pričujočem članku imam v mislih šolstvo) močno izstopa vprašanje pristojnosti njihovih samoupravnih organov. S tem namreč, ko ustava predvideva tri samoupravne organe in s tem, ko si resnično prizadevamo, da bi samouprava v družbenih službah ne ostala zgolj na papirju, in da bi se načeloma samouprava kolektiva izenačila s samoupravo v gospodarskih organizacijah, še vendar le ni povedano o teh samoupravnih organih ničesar konkretnega. Če pa želimo postaviti naše šolstvo na učinkovite temelje je nujno, da v razpravah v kolektivih in v javnih debatah temeljito proučimo obliko, pravice in dolžnosti ter namen in vsebino samoupravnih organov ob sočasni proučitvi okolja, pogojev, v katerih šola dela, stopnjo izobraževanja, ki ga opravlja ter poveže v svojem statutu teorijo s prakso.

Da bi videli, kako pravzaprav potekajo te reči v družbenih službah na določenem primeru, smo se pomudili v Šolskem centru za trgovino in gostinstvo v Ljubljani. Ze na samem začetku je treba povedati, da smo ga obiskali prav za to, ker stoji zaradi svoje dejavnosti kot šolsko izobraževalni zavod na eni strani in center za strokovno izobraževanje delavcev na drugi, ter zaradi lastnega ustvarjanja dohodkov (mnogo večjih in v drugačni obliki kot nekatere druge, zlasti strokovne šole) in financiranja iz družbenega prispevka za šole, nekeje na prehodu med gospodarskimi organizacijami in klasičnimi šolami. Zato ima delovni kolektiv na tem zavodu, kar se samouprave tiče menda večje praktične izkušnje. Te je nujno terjati tako status same šole kot pa struktura in organizacija celotnega zavoda.

II.

Šolski center za trgovino in gostinstvo ima na svojih dveh oddelkih (sektor za trgovino in blagovni promet; gostinski oddelki), sedem rednih šol: Šola za prodajalce s posebnim oddelkom za odrasle; te analogno Gostinsko šolo za kuharje in natakarje; Poslovodsko šolo za trgovince; Poslovodsko šolo za gostinstvo; Komercialno šolo za trgovinske komercialiste in aranžersko šolo. Poleg tega opravlja v okrajnem merilu naloge dveh centrov za strokovno izobraževanje v trgovini in gostinstvu, ker pač trgovinska in gostinska podjetja teh centrov nimajo. Zaradi zahtevnosti tovrstnega izobraževanja glede na prostore, pripomočke... je tak način tudi gotovo bolj smotern.

Medtem ko plačujejo izobraževanje v centru za strokovno izobraževanje

udeleženci sami ali podjetja, ki pošiljajo te udeležence na tečaje in seminarje, se financira šolsko izobraževalna dejavnost v šolskem centru iz družbenega prispevka za šole, ker ima pač status strokovne šole.

V sestavu šolskega centra za trgovino in gostinstvo v Ljubljani so vključeni tudi trije gostinski obrati, v katerih se učenci izpopolnjujejo v praktičnem delu. Hotel in restavracija »Bellevue«, restavracija s prenočišči »Urška« in bife »Jadran«, tvorijo samostojne poslovne enote z razliko od obeh šolskih oddelkov, trgovskega in gostinskega ter uprave in računovodstva, ki so tri organizacijske enote.

III.

Na razglabljanje o samoupravnih organih na zavodu pa prihaja trenutno ob pripravljanju statuta do neke težave. Niso mi sicer omenili, da dejansko vpliva nanj, vendar se zdaleč ni obrobne pomena.

Ta center je namreč največja šola v Ljubljani. Predosnutek statuta, ki ga je Šolski center izdelal že aprila letos in dal v javno razpravo kolektivu, še govori o Šolskem centru z dvema oddelkoma, oddelkom za trgovino in gostinstvo, ki delata strokovno in pedagoško vsak zase, skupno imata le administracijo in računovodstvo, stavbo in reševanje širših družbenih vprašanj.

Zdaj pa so v kolektivu pričeli razmišljati, da bi bilo bolj smotno, če bi se oddelka osamosvojila v dve samostojni šoli, kar bi bilo za njuno delo učinkovitejše.

Vse lepo in prav. To je njihova stvar in stvar ustanovitelja, Gospodarske zbornice. Ne vem pa, kako je mogoče napisati statut, če s trenutno organizacijo šole niso zadovoljni. Rok za sprejemanje statutih se res hitro bliža. Toda, če bo statut upošteval zdajšnjo organizacijo zavoda, pa se bo ta v bližnji bodočnosti razdelil v dve različni samostojni šoli, bo statut neuporaben in ga bo treba napisati znova.

Ta osnovna pomanjkljivost, saj jo menda lahko tako imenujemo, kaže na premajhno razumevanje in upoštevanje kompleksnih vprašanj. Zato moremo vsa njihova nadaljnja razmišljanja o samoupravnih organih jemati z nekim pismikom.

IV.

Naloge sveta centra, pravijo, naj bi bilo nekako take: svoje delo naj omeji na naloge posebnega pomena. Za nas je predvsem zanimivo, katere so te naloge posebnega pomena, zakaj, diskusije v kolektivih in politično teritorialnih in gospodarskih skupnostih jih še niso povsem jasno opredelile. Res je namreč,

V.

Mislím, da je razumljivo, da v Šolskem centru za trgovino in gostinstvo v Ljubljani manj razmišljajo o samoupravljanju kolektiva v zavodu kot pa o družbenem organu. Samouprava kolektiva se je pri njih že močno uveljavila, nekaj zaradi samega značaja dejavnosti Šolskega centra, nekaj zaradi dosedanjega delovanja družbenega organa. V treh poslovnih enotah imajo na primer samoupravo kolektiva po zgledu gospodarskih organizacij: z delavskim svetom, upravnim odborom in upravnikom. V bifeju »Jadran«, kjer kolektiv ne presega 30 uslužbencev, tvori ves kolektiv delavski svet. V upravne odbore so voljeni tudi učenci, ki se v teh enotah praktično izpopolnjujejo. Kompetence teh treh samoupravnih organov kolektiva pa se razumljivo sučejo le okrog notranjega gospodarjenja in ne morejo odločati o pedagoških in izobraževalnih vprašanjih.

Pristojnosti direktorja v šolah so po novi ustavi v načelu domala izenačene s pristojnostmi direktorja v gospodarskih organizacijah, samo da je direktor v gospodarski organizaciji dolžan skrbeti za organizacijo proizvodnega procesa, medtem ko direktor v šoli za učnovzgojno in izobraževalno delo. Kompetence direktorja v Šolskem centru za trgovino in gostinstvo v Ljubljani so po njihovih lastnih izjavah prav zaradi posebnosti zavoda dvojne ali še boljše, mešane. Direktor Centra, v katerega so vključene tri poslovne enote, sodeluje na primer pri adaptaciji novih prostorov in podobnih gospodarskih problemih v teh enotah. Tako je neke dobesedno izenačen z direktorjem gospodarske organizacije. Drugo pa so njegove pristojnosti kot direktorja šolskega zavoda, ki posluje gospodarsko neodvisno od poslovnih enot in so torej v vsakem pogledu močno odvisne od družbene skupnosti oziroma gospodarskih skupnosti.

Natančno bo razmejil pristojnosti direktorja novi statut. Se prej pa, kot vidimo, čaka kolektiv zaradi osnovnih ne-rešenih vprašanj o organizaciji zavoda še mnogo dela.

ALA PEČE

Igre v zimskem jutru

Foto: M. SPAROVEC

77 let litijske predilnice

- Čeprav velja za uradno letnico ustanovitve litijske predilnice leto 1886, pa omenjajo viri za začetek predilniške dejavnosti v Litiji že letnico 1880.
- 1909: Iz prejšnjega kombinata predilnice in tkalnice ostane v Litiji le povečana predilnica, ki je zalagala poleg vse tkalnice družbe Ritter Rittmayer & Co. s sedežem v Gorici.
- 1916 je prišla v sklop največjega avstrijskega koncerna; vse do druge svetovne vojne pa prestaja številne gospodarske krize.
- Vlada FRJ je 23. oktobra 1946 ustanovila zdajšnje podjetje »PREDILNICA LITIJA« V LITJI.
- Po obnovi in načrtnem gospodarjenju je prevzel vodstvo Predilnice leta 1950 delovni kolektiv; doslej so v Predilnici izvolili že osem delavskih svetov in 10 upravnih odborov.

Sedemdesetletnica ni ravno jubilejno leto, vendarle pa je spoštovanja vredna doba, odkar je začela obratovati največja samostojna predilnica v Sloveniji in ena največjih v Jugoslaviji — PREDILNICA LILIJA. Litijski veteran v naši tekstilni industriji, ki sodi med najstarejše industrijske obrate na Slovenskem, proizvode vsako leto za tkalnice doma in v zamejstvu, na milijone kilometrov bombažne preje. Zdaj dela v litijski predilnici, v treh izmenah okrog 780 ljudi, ki so lani proizvedli za 3 milijarde 200 milijonov dinarjev preje, obrati oziroma vretena so predelala 4200 ton bombažnih in staničnih vlaken.

Pomemben prispevek ob praznovanju občinskega praznika Litije 24. decembra bo pa izpolnitev letošnjega plana, kar pomeni preko 4000 ton proizvedene bombažne in stanične preje (leta 1939 približno 2000 ton).

Ker je litijska predilnica ena izmed redkih samostojnih predilnic pri nas — večina predilnic je povezanih s tkalnicami v tekstilnih kombinatih — zalaga s svojo proizvodnjo številne tekstilne tovarne v Jugoslaviji. Okrog eno tretjino svoje preje pa izvaža direktno ali indirektno, preko tkalnic v Zahodno Nemčijo, Anglijo,

Italijo, Burmo in še v nekatere druge dežele.

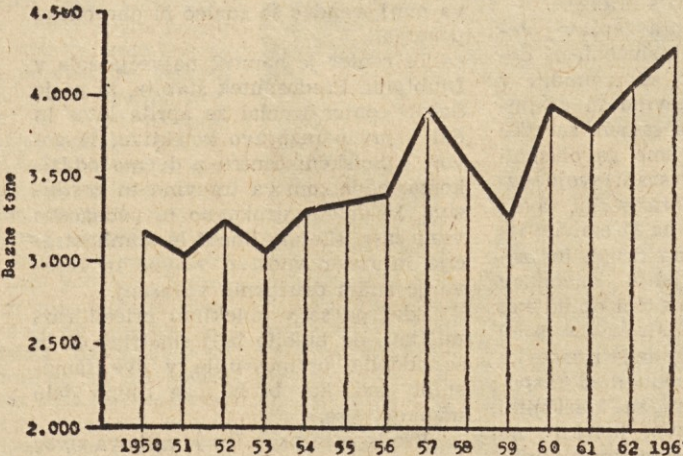
Rekonstrukcija tovarne, ki so jo bili zastavili pred dobrih šestimi leti, se pravi leta 1957, je zdaj v glavnem zaključena. Na obnovljenem strojnem parku je moč zdaj proizvajati z manjšimi napori

vilne težave. Na tržišču ni bilo dobiti bombaža, ali kvečjemu zelo slabe kakovosti, pa še tega ne v zadostnih količinah. Navzlic temu je morala proizvajati predilnica kakovostno prejo, kajti konjunktura na tržišču je ob vse večji potrošnji finejših tkanin terjala kvalitetno prejo tudi iz litijske predilnice. Zategadelj so zmanjšali hitrost strojev, uredili formate, delno preuredili predilni načrt ter zaostri kontrolno izdelkov na vseh fazah dela. Razen tega so nabavili več, že rabljenih predilnih in sukalnih strojev, ki so jih obnovili sami, z njimi pa opremili nov obrat predilnico III s 3944 vreteni in kompletirali sukalnico.

Tako povečane zmogljivosti bodo pokazale večje proizvodne uspehe pravzaprav šele prihodnje leto, letos pa so zagotovile izpolnitev letnega plana in celo več, tako da bo kolektiv, predilnice letošnje poslovno leto zaključil ugodno.

OBRAČUN PROIZVODNJE PREDILNICE

v letih 1950 - 1963

in z znatno manjšo delovno silo kot poprej, več in bolje.

Vendarle pa so prizadevanja kolektiva za izpolnitev letošnjega plana, kot večina prejšnjih let, zadevala na šte-

in v prihodnje?

Perspektiva je spodbudna. Organi upravljanja so že obravnavali plan gospodarjenja za leto 1964. Dobro pripravljenu in proučenemu gospo-

darskemu načrtu za krajša, oziroma daljša obdobja, namenijo v predilnici vselej največ pozornosti. Tudi letos je tako. K uspešnim pokazateljem letošnjega leta, so v plan za prihodnje leto primaknili še nadaljnje povečanje proizvodnje za 17,9 %. Tolikšen porast proizvodnje pripisujejo predvsem povečanju strojnih zmogljivosti.

Pri povečani proizvodnji se bo zlasti odražala tudi predvidena sprememba proizvodnega programa, pri čemer nameravajo poleg bombažne preje presti tudi stanično in sintetično vlakna, ki imajo v primerjavi z bombažem znatno ugodnejšo ceno na tržišču.

Ravno tako pa je predviden porast narodnega dohodka, in sicer za 24,9 %, kar nameravajo doseči s finalizacijo proizvodov. Računajo namreč, da bo leta 1964 predilnica posukala in previla že 42 % vse proizvedene preje, s čimer bodo pričeli uresničevati že perspektivni program, ki predvideva vso proizvodnjo predilnice posukati in previti doma.

Ker terja ta proces predvsem povečanje vloženega dela, bodo zaposlili več novih delavcev, tako da se bo število zaposlenih povzpelo na približno 800. Pri tem velja omeniti, da računajo povečati proizvodnjo za 17,9 % ob 42-urnem tednu, ki ga bodo bržčas uvedli 1. julija 1964.

Navzlic relativnemu zmanjšanju delovne sile, bodo hkrati s povečano proizvodnjo, povečali tudi produktivnost.

Tudi prihodnje leto bodo uresničevali investicijska vlaganja, ki so jih bili načrtali v minulih letih, ter povečali vrednost svojih osnovnih sredstev še za nadaljnjih 200 milijonov dinarjev.

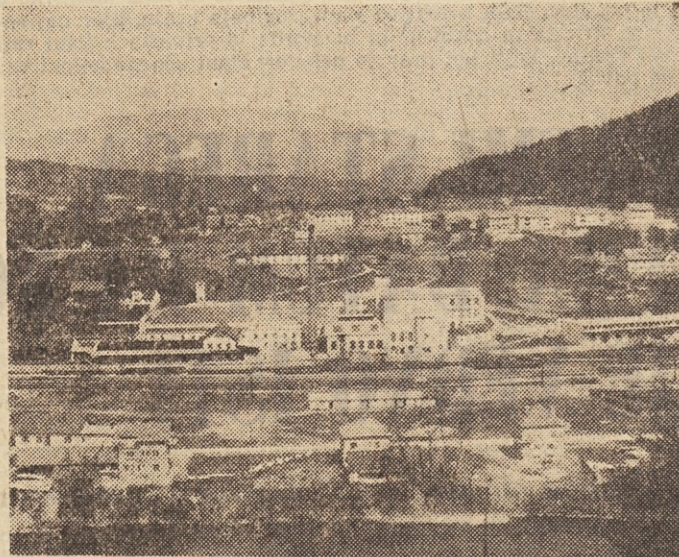
Razen tega bodo potrošili večje vsote za povečanje družbenega standarda zaposlenih, predvsem pa za gradnjo stanovanj.

Naposled pa še pomemben izvir iz gospodarskega na-

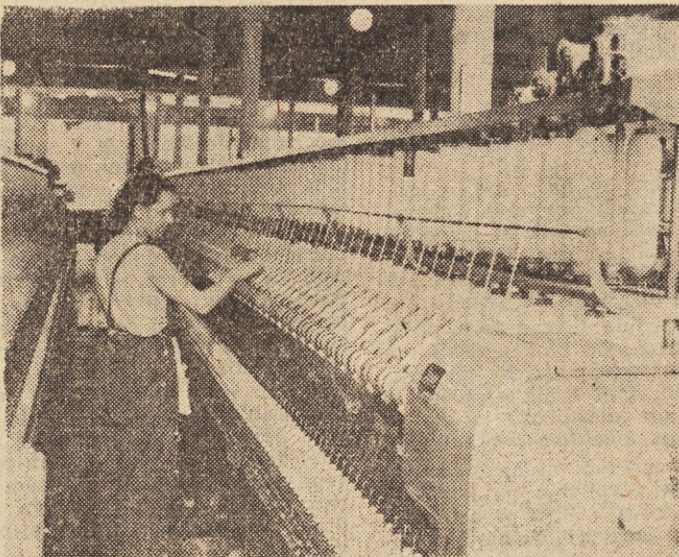
črta Predilnice za leto 1964: Mimo izvoza preko posrednikov bodo izvažali prejo tudi neposredno predvsem v dežele s čvrsto valuto. Medtem ko cenijo letošnji neposredni izvoz po količini na 140 ton, pa računajo, da bodo prihodnje leto izvozili že 300 ton preje; razen bombažne tudi stanično in sintetično prejo.

Z roko v roki, preko težav in ovir, s trdim korakom na

pot k nenehnemu napredku — to je prisposoba zastavljene poti, ki jo obiskovalec tega kolektiva ponese s seboj. Dosedanji gospodarski dosežki delovnega kolektiva Predilnice (predvsem pa ne gre prezreti skoka povečane proizvodnje v tem letu), so prizadevnemu kolektivu bržčas najboljši porok za optimistični pogled v prihodnost ter hkrati najlepši prispevek občanom in komuni za njen letošnji praznik.

Predilnica Litija

Rekonstruiran prstančni predilni stroj

SREČNO in z zaupanjem V LETO 1964!

Ljubljansko gradbeno podjetje »MEGRAD« ima svojo preteklost, ki je dokument milijardne vrednosti. 800 stanovanjskih, poslovnih in industrijskih objektov je zapisano v tem dokumentu in med njimi dela, ki so delovnemu kolektivu v upravičen ponos:

Otroška klinika, Savsko naselje, Zavod za rehabilitacijo invalidov, Centralne mlekarne, poslopje Občinskega ljudskega odbora Šiška, Zdravstveni dom Šiška, Hotel »Ilirija«, stanovanjski blok za Slovenijo projekt, podjetje »Les«, »Tesar«, gimnazijsko poslopje v Polju, več industrijskih objektov v papirnici Vevče, Kmetijski posesti Jesenkov in Bistra, šola v Vodicih, stanovanjski blok v Sentvidu, separacije v Podutiku, upravno poslopje Bombažne tkalnice Vižmarje.

Diagram proizvodnje, ki zajema razdobje od danes pa tja do leta 1946, do leta ustanovitve »MEGRADA« je neprekinjena beležka o vsakoletnih uspehih. V minulim letu podjetje dodaja nova dela že ustvarjenim: na območju komune Šiška dograjuje tri stanovanjske bloke s 300 stanovanjskimi enotami, industrijska objekta »Aviotehna« in »Libis«, upravno poslopje za PTT, v občini Center pa dograjuje sodobno infektorsko kliniko, stanovanjski blok na Poljanah ter opravlja razna manjša prenovitvena dela. V močlanski komuni grade Megradovi delavci dva stanovanjska bloka na Studencu in stolpič v Zalogu. Njegova legitimacija sta že doslej podpisani dve milijardi in pol iz računa naročil raznih investitorjev za dela, ki jih bo »Megrad« uvrstil v svoj delovni program v prihodnjem letu.

Daleč je zdaj leto 1946, ko je komaj ustanovljeno podjetje razpolagalo s pičimi 133.000 dinarji v osnovnih sredstvih in nekaj nad 360 tisočaki v obratnih sredstvih; lanska proizvodnja se je že približala poldrugi milijardi in realizaciji ter je bila njena osnova v 270 milijonih osnovnih in malone 162 milijonih obratnih sredstev.

Te številke vsekakor opozarjajo na temeljite notranje izpremembe v podjetju, ki je preraslo svojo otroško dobo tipičnega obrtnika v dobro organizirano gradbeno podjetje z vsemi značilnostmi industrijske delovne organizacije. Pet ekonomskih enot podjetja predstavlja pet samostojnih tovarn pod vedrim nebom, katerih dejavnost še dopolnjujejo pomožni obrati: opekarna, mizarstva delavnica, strojno-mehanični obrat in avtopark. Letos pa so prevzela ime »Megrade« gradbeno podjetje Sentvid, splošno mizarstvo Dravilje in podjetje »Komunala« Vodice.

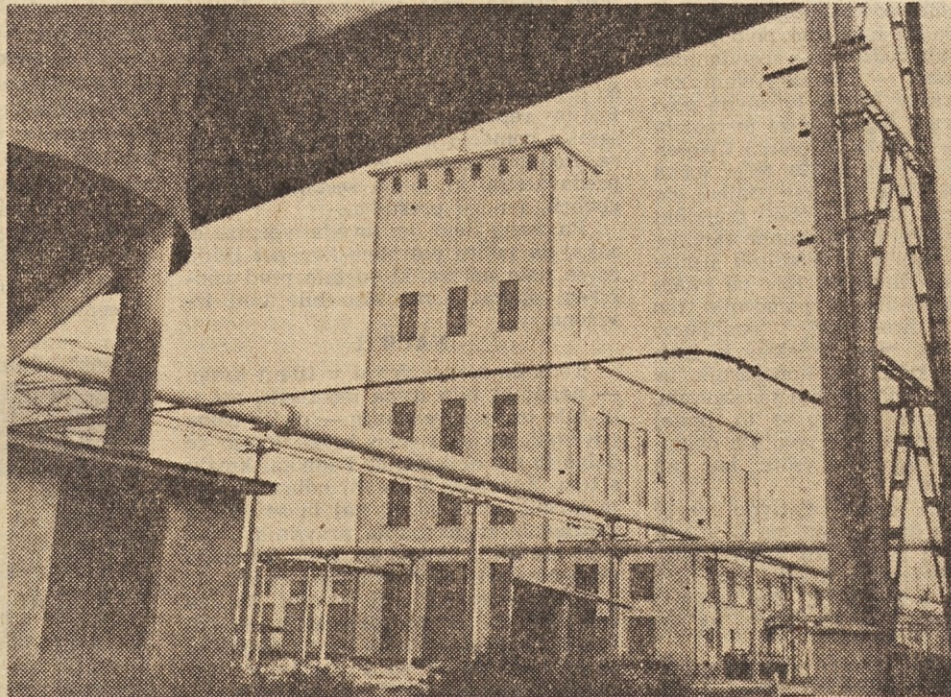
Potemtakem imamo opravka z gigantom, ki združuje pod eno streho vse tiste dejavnosti, ki izpopolnjujejo osnovno, gradbeniško dejavnost. Tako organizirano podjetje je lahko industrija, ki s svojim načinom proizvodnje ter organizacije dela ugodno vpliva na hitrost posameznih gradenj, na kvaliteto opravljenih del in ne naposled z doslednim uveljavljanjem gradbenih elementov, tipске gradnje, standardnih oken in

vrat, na zmanjševanju gradbenih stroškov. Takšno podjetje upravičeno poziva interese, da si ogledajo dokumentacijo, ki jo je pripravilo za začetek gradnje stanovanj za tržišče, da izrazijo svoje želje ob morebitnem sklepanju pogodb.

Poziv je hkrati začetek novega obdobja v dejavnosti »MEGRADA«. Stanovanja za tržišče so imperativ časa! Po zasnovah lastnega projektivnega biroja bo podjetje gradilo stanovanjske bloke z eno, dvo in trosobnimi enotami. Projekt je studiozno prilagojen raznim variantam, ki jih je lahko doseči z manjšimi izpremembami. Variante upoštevajo koristne površine od 20 do 78 kvadratnih metrov. Stanovanja načrt sodobno urejuje, opremljena so s centralno kurjavo in z vsemi priključki ter napravami, ki jih terja današnji standard sodobno opremljenega stanovanja.

Stanovanja za tržišče gradi »Megrad« na območju Šiška, na Jami in bodo vseljiva že v prihodnjem letu.

Informacija o podjetju je čestitka delovnega kolektiva »Megrad« delovnim ljudem naše skupnosti. Bežen pogled doslej opravljenega dela je izhodišče za načrtovanje za prihodnje leto, katerega gospodarski pomen še podčrta začetek uresničevanja sedemletnega plana.

Tovarna glinice in aluminija

»Boris Kidrič« Kidričevo

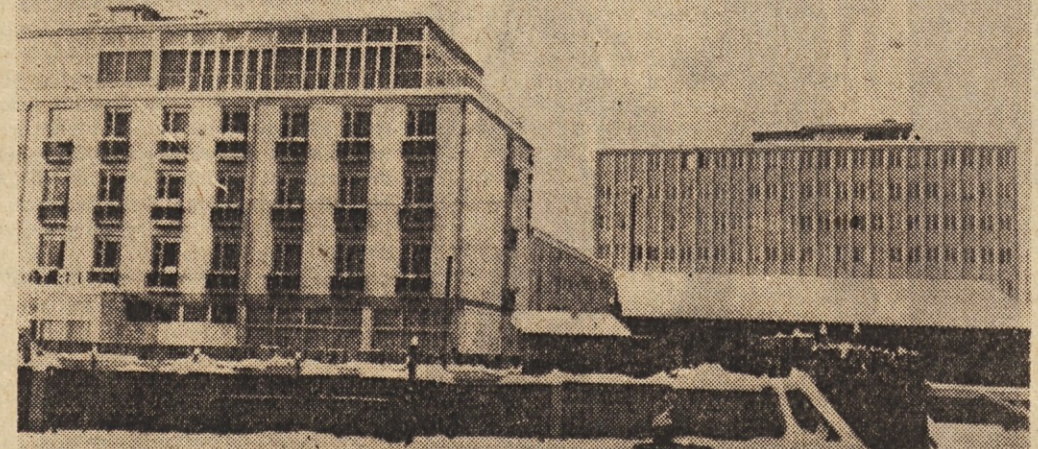
Proizvajamo:

surovi aluminij v valjarniških formatih ingotih
kalcinirano glinico Al₂O₃
katran in mešanice fenola

Telefon: 23-12, 27-69 Maribor, Kidričevo 2, 10

Telex: Kidričevo 033-16

Pošta Kidričevo, železniška postaja Kidričevo, industrijski tir

FAKŠNE STAVBE GRADIJO DELAVCI MEGRADE — Novo središče ljubljanske občine Šiška. Na sliki novi hotel »Ilirija«, v ozadju stavba občinske skupščine

SIMBOL

Ze dobro, tovariši. Amaterizem je lepa stvar, zato naj živi... bi lahko zapeli. Toda ta amaterizem naj bo potlej res amaterizem in ne nekaj tretjega.

Na olimpijskih igrah v Tokiu se bodo zbrali seveda sami amaterji. In ko se bodo zbrali, bodo položili tudi zakletvo. Vsega ne bom našteval, toda v tej zakletvi bo med drugim rečeno, da se bodo športniki — amaterji hlabro borili, v športnem duhu seveda, tako da bodo s tem dokazali, kakšen je lik športnika amaterja, da...

Toda, roko na srce. Bodo ti športniki res amaterji?

So res amaterji? Ljubitelji športa, da tako rečem.

Vsaj trideset med njimi jih gotovo ni. In ker jih trideset ni, so zdaj tudi pri nas sklenili, da bodo vse naše olimpijske kandidate pred tekmovalni dodobra oskrbeli in jim nudili vse... Da pa trud ne bo zastoj, bodo tisti, ki bodo dobili na tej olimpijskih igrah kakšno od medalj, tudi nagrade.

— Zlato bo vredno 400.000 dinarjev.

— Srebro 150.000 manj.

— Bron pa so pri nas ocenili za 150.000 dinarjev.

Kdo ve, kaj so mislili tisti, ki so se za ta korak odločili, morda pa so imeli v vidu, da naši športniki v Tokiu ne bodo dobili niti zlata, niti srebra, pa tudi bron bo menda zmanjkalo.

Te nagrade so torej samo tako, za spodbudo. Kaj pa če niso samo za spodbudo?

Da bodo športniki še naprej ostali amaterji (če tudi dobijo katero od gornjih nagrad), to je menda odveč ponavljati. In da so tudi tiste zakletve le še simbolične, to pa drži kot pribito. Kajti tudi amaterizem v športu postaja simbol.

VZROKI

»Naši otroci imajo na telesu te ali one deformacije. In koliko je teh otrok! Nekateri med njimi imajo ploske noge, še več jih ima povešena ramena, koliko jih ima samo...«

In naštevati so šolniki v občini Idrija procenite o teh deformacijah, da se je človeku kar zameglilo.

Da manjka v občini na šolah vsaj pet predavateljev telesne vzgoje in da zdaj poučujejo ta predmet kar nekateri nestrokovnjaki, to seveda z gornjim nima nobene zveze. In da so telovadnice, v kolikor jih šole sploh imajo, zastarele in večkrat nehygienske, tudi to ni omemba vredno.

Ali pa vendarle je?

ŠLO

Prvi sneg — prvi ljubitelji bele prirode

Bomo ostali ob strani?

Gradnja zimskega bazena v Vevčah bi rešila že desetletja staro vprašanje rekreacije in plavalnega športa

Takole, na minimum bi lahko dejali, da so v teh mrzlih in kaj malo prijetnih zimskih mesecih zmanjšane možnosti za športno razvedrilo in osvežitev utrujenih ter sprostitev željnih državljanov.

Brez pretiravanja: peš v službo, peš domov, peš po opravkih — to je danes edini šport, pristopen res vsakomur. Kdor je smučar (ter ima denar) preživi nedeljo na snegu. Kdor pa ni (in nima denarja) ... pa ničesar — do pomladi, do poletja. No, situacija za nas športnike res ni rožnata. Obzirno povedano — nadvse skromna. Realno rečeno — porazna.

V Ljubljani sicer imamo nekaj lepih športnih objektov, toda, kaj bi z njimi, ko pa nismo kandidati za Innsbruck, še manj za daljni Tokio, ko pa smo le preprosti ljudje, brez ambicij.

Ze desetletja sanjamo v slovenski metropoli o pokritem bazenu, ki bi bil na voljo vse leto, ki bi služil vsem ljudem. V Evropi skoroda ni več mesta, ki bi ga že ne imel in vse kaže, da bomo prav kmalu tudi doma med redkimi izjemami, brez pokritega zimskega bazena.

Idealna priložnost, da bi prišli do lepega tovrstnega športnega objekta, se danes kar sama od sebe ponuja v Vevčah. Sicer par kilometrov iz Ljubljane, toda za razmeroma tako majhno vsoto denarja, da si manj še misliti ne moremo.

S SEJE ODS

Nedavno je imel obratni delavski svet Tovarne celuloze in papirja iz Vevč svoj sejo, na kateri je bilo rečeno:

»Pred dvema letoma smo začeli razpravljati o gradnji potrebnih športnih objektov v neposredni bližini vevške tovarne. Pred očmi smo imeli, da bo s povečanjem tovarne v bližini prihodnosti čedalje bolj naraščala potreba po možnostih za razvedrilo in rekreativno dejavnost zaposlenih, da bo tudi število prebivalstva v okolici naraščalo, da so v neposredni bližini idealna zemljišča za športne objekte in končno tudi, da na vsem področju bivše občine Polje ni zadovoljivih športnih objektov. Razen vevškega kopališča so le nekateri provizoriji, ki ne ustrezajo današnjim pogojem tekmovalnega delu športnih društev. Zavedamo se tudi, da je vendarle čas, na neki način obnoviti bogato tradicijo športne aktivnosti našega področja, ki je ob postopnem odstranjevanju starih objektov ter nerazumevanju domačega zamra. Razprave športnih delavcev znotraj tovarne so povzročile mnogo polemik med poklicnimi in nepoklicnimi, kje, kdaj in kako naj se lotimo tako zaželenih gradnje. Po dvoletnem tavanju med težnjami, željami in možnostmi, je razprava zaključil prvi osnutek regulacijskega načrta občine Moste-Polje, v katerem so locirane

športne naprave na jugovzhodnem koncu vevške papirnice ob Ljubljani.

Idejni osnutek, ki obstaja že dalj časa, predvideva gradnjo športnih naprav na obeh bregovih Ljubljane. Na levem bregu so predvideni naslednji objekti: nogometno igrišče z lahkoatletskimi napravami, kegljišče, čolnarna in strelišče za malokalibrsko puško, na nasprotni strani pa naj bi pokrili obstoječi 33-metrski bazen, tako da bi ga usposobili za uporabo skozi vse leto. Poleg tega naj bi bila na tej strani še ploščad za košarko, roket, odbojko in perjanico in letni 50-metrski

zaradi izredno ugodnih pogojev vzdrževanja in ogrevanja, je pravzaprav že stara, vendar so nekateri odvrčali lokacijo, zaradi oddaljenosti Vevč. To je bilo pred desetimi leti razumljivo, danes pa bi morali ti pomisleki spriti ugodnih prometnih zvez odpasti (predvsem zaradi naravnost idealnih pogojev za gradnjo).

V Vevčah je možno že obstoječi letni bazen (33 metrov dolg) pokriti in zapreti brez kakršnihkoli izjemnih gradbenih posegov. Po predvidenem načrtu bi kopališče povsem ustrezalo široki rekreativni dejavnosti in pa seveda zimskemu

80 milijonov dinarjev. Če upoštevamo še minimalne stroške vzdrževanja, potem ni težko razumeti, da je to zares lepa priložnost, ki jo kaže podpreti in seveda tudi realizirati.

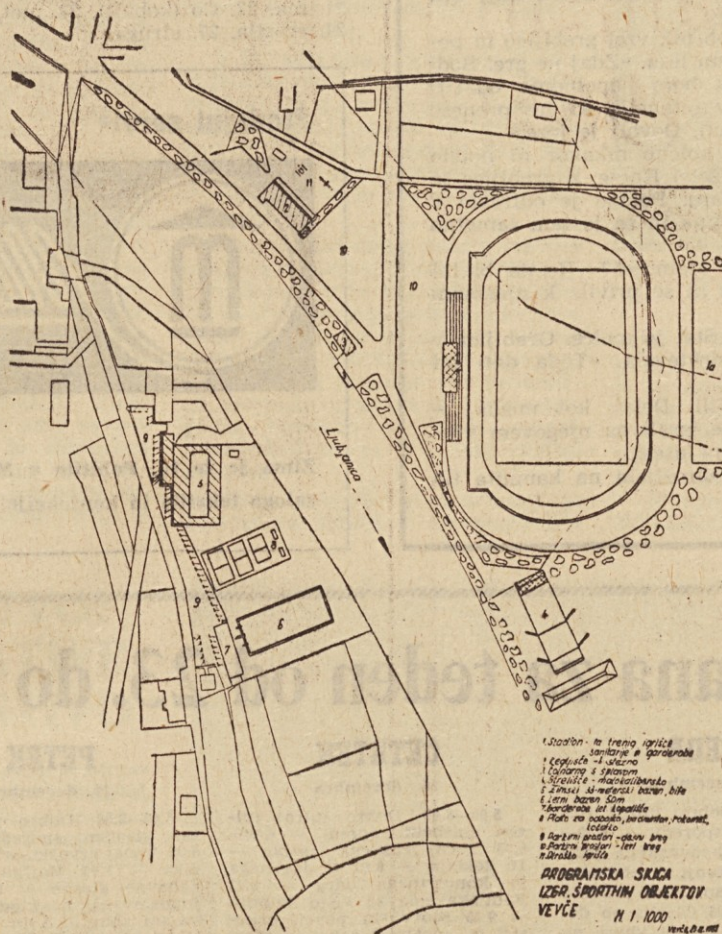
ZA SEDAJ LE ODOBRAVANJE

Plavalni klub »Slavija« iz Vevč ima danes 200 mladih in talentiranih plavalcev. Trenutno si skušajo pomagati z ljubljanskim »koritom«, sicer pa čakajo na tople dni in — na svoje pokrito kopališče. Vendar, tudi ostali športniki v Vevčah, Polju in okolici niso prav nič na boljšem. Razen letnega kopališča in nekaterih improviziranih ter zaslonih odprtih igrišč, nimajo ničesar. Zastonj so posvetovanja o zdravi rekreaciji, o koristnem razvedrilu delavcev iz papirnice, zastonj so lepi načrti o lepi sedemletni plavalni akciji — ko pa za vse to dejansko ni osnovnih pogojev.

Tega se vsi v Vevčah in okolici dobro zavedajo ter razumejo, kaj bi jim pomenilo zimsko kopališče, ki bi ga lahko uporabljali skozi vse leto, od jutra do večera, ne glede na vreme, ne glede na letni čas. Ljudje so pripravljeni zastonj prijeti za lopato, obrtniki so obljubili, da udarniško opravijo obrtniška dela. Skratka, povsod je naletel načrt na odobranje, tako na seji obratnega delavskega sveta vevške papirnice, kot na občinski skupščini v Mostah. Plavalni zvezi Slovenije in Zvezi za telesno kulturo Slovenije.

Vendar, odobranje še ni rodilo potrebne akcije. Pripravljanje v izredno priložnost in cenene načrte, katerih realizacija bi odpravila že desetletja pereče vprašanje, še ni tolikšno, da bi kdo vložil v zamišljeno delo potrebna sredstva. Zdi se, da še nimamo posluha za stvar, ki so utemeljene, ekonomske, neke potrebne in da smo se že nekako zviželi v to, da bomo imeli nekoč v svoji prestolnici impozanten kopališki objekt, na katerega bomo lahko ponosni — pa čeprav še ne vemo, kje bomo zanj dobili milijardo (ali več), čeprav še ne vemo, kdo bo prevzel skrb za drago vzdrževanje in čez koliko let (ali deset let) bodo te iluzije postale stvarnost.

A. ULAGA

Eden izmed najpomembnejših bodočih športnih objektov v neposredni bližini vevške papirnice bo 33-metrski zimski bazen — na sliki označen s št. 5

(olimpijski) bazen. Znano je, da je Ljubljana brez primerne zimskega bazena in da na tako cenjen način, kot je izvedljiva gradnja v Vevčah, še zlepa ne bo prišla do takega objekta.

IZJEMNA PRILOŽNOST

Znano je, da zahteva vzdrževanje zimskega bazena dnevno ogromne vsote denarja, če ta ni grajen v neposredni bližini industrijskih obratov, s prosto odpadno vodo. Vsi pogoji za to so v Vevčah, kajti obrat proizvodnje papirja troši letno 132.000 ton pare ter 1800 ton odpadne (tope) vode dnevno (!), ki odteka v Ljubljano.

Zamisel o adaptaciji vevškega letnega bazena v zimskega

treningu plavalcev iz Vevč in Ljubljane, ki so letno, zaradi pomanjkanja objektov, po več kot šest mesecev brez pravega treninga. Tako pozimi počivajo, namesto da bi plavalci, v poletnih mesecih, to je v času tekmovalni, pa zaradi prezahtevne vadbe — nadoknaditi želijo izgubljeno v zimskih mesecih — spet nimajo uspehov. Torej, z dograditvijo novega objekta bi ubili dve muhi na mah: zadovoljili bi potrebe ljudi od najmlajših do najstarejših, po rekreativni dejavnosti, plavalcem pa bi nudili pogoje za nemoten reden trening skozi vse leto.

Bazen z garderobami in sanitariji bi stal predvidoma

• »TGA« KIDRIČEVO:

Športno sodelovanje

Če smo še do nedavnega ugotavljali razne pomanjkljivosti športnega življenja v delavskem naselju Tovarne glinice in aluminija v Kidričevem, moramo danes zabeležiti, da se je le nekaj premaknilo na tem področju, kar daje slutiti, da se bo v bodoče polagalo več pozornosti rekreaciji in športnemu življenju članov kolektiva.

Nedavno so bili gostje sindikata TGA, člani sindikata iz sosednje kemične tovarne, iz Ruš pri Mariboru. Pomerili so se med seboj v kegljanju, streljanju in šahu. V vseh teh panogah so zmagali gostje iz Ruš. Čeprav rezultat pri tem ni najbolj pomemben, saj gre predvsem za medsebojno sodelovanje, spoznavanje ter za izmenjavo športnih in drugih izkušenj, pa se vseeno vidi iz rezultatov dvoboja, da so bili gostje iz Ruš v vseh disciplinah boljše, predvsem zaradi dobre organizacije in pozornosti do športnega življenja. Vse to manjka športnikom iz Kidričvega, toda zadnje čase je kljub vsemu mnogo boljše.

Prihodnje srečanje bo v Rušah 8. januarja 1964 v spomin na legendarni Pohorski bataljon. Prav gotovo pa je predvsem najbolj hvaljevredno prizadevanje sindikalnih funkcionarjev obeh delovnih kolektivov, ki so sklenili, da bodo skupno poskrbeli, da se tako medsebojno športno srečanje razširi na Slovensko Bistrico, Maribor in Celje in da bi bila potem podobna srečanja izmenoma v vseh naštetih krajih, kar bi nedvomno mnogo koristilo vsem sodelujočim, ki bi poleg široke športne aktivnosti lahko tudi v marsičem ostalem izmenjali svoje izkušnje. Prepričani smo, da bodo navedeno zamisel sprejeli ostali kolektivi in da vložili trud ne bo zaman. Tako bi bili prav gotovo športni in rekreacijski problemi v Kidričevem zadovoljivo rešeni.

-ce

Črmošnjice — dolenski zimskošportni center

Konec meseca januarja bo na obronkih znanega Partizanskega Roga v Črmošnjicah smučarsko tekmovalje gozdarjev, tesarjev in lovcev iz vse Slovenije v teh in alpskih disciplinah. Letošnje tekmovalje bo imelo še posebno obsežnost, saj se ga bodo udeležili predstavniki vseh strokovnih podjetij omenjenih strok iz naše republike in številni visoki gostje, ki so bili v teh krajih v času revolucije.

Tekmovalje naj bi številnim obiskovalcem odprlo pogled na izredno lepo dolino s prav posebnim planinskim videzom, ki ga nimamo takorekoc nikjer drugje na Dolenjskem. Dolina, ki je nadaljevanje doline Krke in se oddvoji pri Dolenjskih Toplicah, je edinstven primer na Dolenjskem, in je v zimskih mesecih s svojimi tereni kot nalašč za razvoj zimskega turizma. V kolikor se bo v celoti povezal kompleks turističnih objektov, ki so danes že dogrjeni in če bi nam uspelo napraviti povezavo med termalnimi kopališči in smučišči, bi vse to nedvomno na široko odprlo vrata razvoju domačega in tujega turizma na Dolenjskem.

V prvi fazi, to je do samega tekmovalja v januarju, bo izročena v uporabo vlečnica, dolga 400 m. Pripravljena bo tudi 1800 m dolga veleslalom proga. Okoliški tereni so izredno primerni za smučarje začetnike, da ne govorimo o boljših smučarjih, ki imajo tam vse možnosti za zahtevnejšo smuko.

Organizatorji, ki pripravljajo teren za to veliko prireditel, žal doslej niso dovolj propagirali tega kraja, ki ima zelo lepo lego ter sneg tja do meseca marca.

sd

Razpis natečaja fotografij oddiha in rekreacije podaljšan do 31. decembra 1963

Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri Republiškem svetu ZSS je sredi avgusta razpisala natečaj fotografij s področja oddiha in rekreacije, ki se ga je lahko udeležil vsak državljan SFRJ. Pred dnevi je posebna komisija pregledala vse poslane fotografije in sklenila, da podaljša razpis do 31. decembra tega leta. Doslej poslana dela žirije namreč niso povsem zadovoljila.

-a

Hans Hellmut Kirst: TOVARIŠI

107

»O svojem drznem poklicu. Razložil sem mu, kako ravnam s trupli, posebno koliko načinov obdelave poznamo. Pri tem sem pričel takoj z naglavnimi ranami. Mnoge od njih so popolnoma smrtne. Na primer: strel v usta in sicer v smeri proti zgornji, zadnji ustni votlini. Ali: strel v sence — ki naj bo naperjen, da bo učinkovit, točno v nasprotno sence. Bistveno manj siguren je gotovo najbolj dekorativen vseh strelav strel med oči. Ta se kaj lahko ponesreči, posebno, če se ga loti absolutni laik.«

Bennicken je bil pozoren poslušalec: »Takale glava je videti hvaležen objekt.«

Frammler, strokovnjak, je odločno odkimal. »Tovrstno smrt načeloma in popolnoma odklanjam... iz čisto estetskih razlogov. Taka trupla preveč terjajo od mojega poklica. Prednost dajem lepi smrti.«

»Na primer?« Bennicken je zgovorno kazal zanimanje.

»Sicer mi je po volji vsaka smrt, ki pusti kolikor mogoče malo nelepih sledov.

Najlepši pa je še vedno soliden strel v srce.«

Bennicken je nekaj zagodrnjal. Z dvomom je stresel z glavo. »Dolgo traja? Mislim: če tisti, ki dobi kroglo, kriči...«

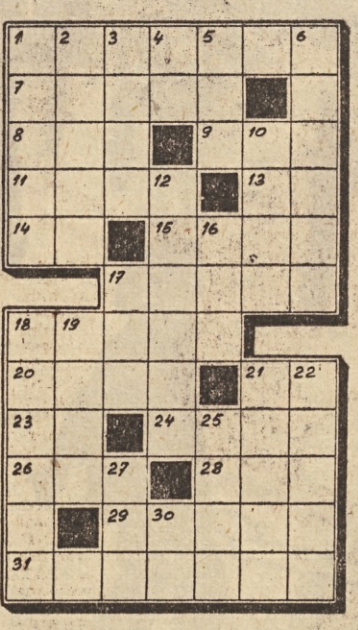
»Sploh ne! Dragi Bennicken, lahko mi verjameš — najbolj hitra, zanesljiva in obenem lepa je vedno tista smrt, ki preki- ne utripanje srca.«

»Svetlika se mi,« je zatrdil Bennicken. Frammler pa si je zadovoljno mel dlan. »In vidiš, stari, vse to sem pripovedoval Siegertu... in še malo bolj podrobno. Uspeh? Fant se je podvzval in zdirjal na policijo. Skoraj ponižno je prosil, če bi smel umakniti ovadbo. Nobene besede več o tem, da sva ga pretepla! Skratka: bil je eden najlepših uspehov v mojem življe- nju.«

Bennicken je zamišljeno pokimal. »Od tebe se lahko človek marsikaj nauči.«

»Če hočeš vedeti še več...«

»Ne. Za danes zadostuje.« Bennicken je vstal. »Imam še nujen opravke.« Stopil je

Križanka

Vodoravno: 1. nadomestek, 7. napad, 8. muslimansko pokri- valo, 9. daljša časovna enota, 11. silovita jeza, 13. del kopne zemlje, 14. egiptčanski bog, 15. glavno mesto Latvijske SSSR, 17. ujeta, 18. vonj, duh, 20. otoč- je med Borneom in otokom Mindanao, 21. kratica za opom- bo, 23. latinski veznik, 24. nad- strešje, streha nad odprtim og- njiščem, 26. ribiška potreščina, 28. pripadnik nemškega pleme- na, 29. ledvice, 31. prekapnica.

Navpično: 1. drag kamen (modra vrsta korunda), 2. tola- žba, 3. uspevanje, poganjanje, 4. angleška kratica za vse v redu, 5. strupenjača, 6. težka kovina srebrastobele barve, tudi baje- slovni lidijski kralj, 10. cehovski jezik, latovščina, 12. pripadnik balkanskih Romanov, Cincar, 16. letoviški kraj pri Lovranu, 17. začimba, 18. prisednik, 19. naglavno pokrivalo, 21. snežni zamet, 22. leščilo, maža, 25. go- rata pokrajina na jugozahodu Saudske Arabije, 27. geometrijs- ki lik, 30. italijanski književni kritik in esejist (Carlo).

REŠITEV PREJŠNJE UGANKE

Vodoravno: 1. celibat, 8. ele- gija, 9. pivo, 10. iti, 11. Rab, 13. na, 14. Lido, 15. velur, 16. premet, 18. rakec, k, 20. opaž, 21. ma, 22. Co (kobalt), 23. met, 24. erozija, 27. strugar.

— Ali vas ni sram, prepisovati tuje statute...?!

— ... Da boste vedeli, da imam do tega vso pravico! Ze meseca julija sem pri vas vplačal denar za premo!

k vratom. Potem pa je obstal in nekaj časa pozorno zrl na stensko uro, ki je visela nad izhodom.

»Ti, Frammler.« Obrnil se je in s ka- zalcem pokazal preko ramena. »Lahko da tvoja ura zelo prehitava. Morebiti je že mnogo bolj pozno.«

»Kaj je...? Se ti blede?« Frammler se je nekajkrat udaril po čelu.

»Nee, čisto v redu sem. Ti si se vendar hotel odločiti... za tračnice, ki ti jih bom položil.«

»Bennicken, ne razumem nobene bese- de...«

»Tudi ni treba. Samo ne pozabi, da je zdaj pravzaprav že mnogo bolj pozno. Lah- ko da bom rabil alibi.«

»Zeliš skrivaj oditi?«

»Točno! Samo ne pravi naprej.«

Ob istem času, ko je Bennicken zapustil hišo svojega prijatelja Frammlerja, je Kerze sedel v dnevni sobi pred kaminom. Njegov pogled se je mirno ustavil na pa- menečem lesu in popotavo nato k podna- jennici Marlene Sonnenberg.

Marlene, zamaknjena v droban plamen, je vzdihnila: »Kako lepo je pri tebi.«

Kerze se je podvzval in patetično odvr- nil: »To občutim tudi sam... zaradi tvoje bližine.«

»Will, vse, kar se naju tiče, je tako harmonično.«

Pravila mu je »Will«, kot ga še ni ime- noval nihče in nikoli poprej in kar je zve- nelo skorajda mednarodno. Bila je pač iz- najdljiva. In ne samo kar se učinkovitih besed nežnosti tiče. Naj se je Kerze počutil doslej še tako izkušnega, poleg nje mu je bilo, ko bi šele prvič doživljal resnično ljubezen.

»Ti mi nadomeščaš toliko reči,« ji je zatrdil.

»Ce bi bilo res, bi bila srečna! Toda pri- šlo bo do nasprotij. Tvoji prijatelji...«

Tovariši

108

»Zakaj? Mi držimo skupaj. Vseeno, kaj pride.«

»Čudovito mora biti, imeti prijatelje, na katere se lahko obrneš vsak trenutek.«

»Da, čudovito,« je zamrmral Kerze. Vstal je in stopil h kaminu.

»Nikoli nisem imela človeka, ki bi mu bila lahko čisto vse zaupala...« Marlene je govorila kot sama sebi. Vendar dovolj glasno, da jo je mogel slišati.

»Zdaj imaš vendar mene!« Zastrmel se je v njena okrogla kolena. Kratko, spodre- cano krilo jih je izzivalno razkrivalo.

»Will, si moj prijatelj? Mislim: ne samo danes in jutri?« Nogi je potegnili podse v naslonjač. Krilo je zdrknilo še za spozna- nje kvišku.

»Ce nisi opazila, Marlenica...« Zmanj- kalo mu je sape.

»Naredila bova čedno party, Will, ja? Za vse tvoje prijatelje. Videl boš, kako od- lično bom vse pripravila. Jutri, kaj? Ali pojutrišnjem...«

Kerze se je obrnil, vzel grebljico in po- brskal po gorečem lesu. »Zdaj ne gre. Bodi potrpežljiva. Da bom popolnoma odkrit: trenutno sem v situaciji, ki ne prenese novih komplikacij. Dovolj je jeze.«

Neko leseno poleno nikakor ni hotelo obležati, kot je želel Kerze. Z grebljico je z jezo butnil vanj. Poleno je odfrčalo v zunanji kot kamina in se je tam samotno dimilo naprej.

»Will, se me sramuješ?« Ne da bi bil opazil, je vstala in se privila k njegovim ramenom.

»Neumnost!« Stal je molče. Grebljica v roki mu je podrhtevala. »Toda dati mi moraš časa.«

»Naravno, Will. Delaj, kot misliš...«

Njeni prsti so se igrali na njegovem vra- tu... z njegovimi ušesi.

Grebljica je zarožljala na kamnita tla pred kaminom.

Prodajni servis

Modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

Zima je že tu. Pohitite v Modno hišo in si ogledite bogato zalogo tekstila in konfekcije!

— Naš direktor ima pa prav rad, da ga kri- tizirajo... na ta način rešuje vprašanje odve- nih delovnih moči!

Spored RTV Ljubljana za teden od 23. do 29. decembra 1963

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
23. decembra	24. decembra	25. decembra	26. decembra	27. decembra	28. decembra	29. decembra
5.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 8.05 Dvajset minut s sekretom bratov Pirnat iz Jarš — 8.25 Sestanek z zabavnimi orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz oper hrvaških skla- dateljev — 10.15 Instrumental- na glasba Felixa Mendelsso- hna — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 13.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pri- jetne melodije — 13.15 Obve- stila in zabavna glasba — 13.30 —14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in po- zdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega tr- ga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka št. 5 —18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zve- neče kaskade — 18.45 Dru- žba in čas — 19.00 Obve- stila — 19.05 Glasbene razgled- nice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00—22.00 Simfonični kon- cert orkestra Slovenske filhar- monije — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Plesna glas- ba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	5.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 6.20— 6.35 Začetni tečaj angleščine — 8.05 Vedri zvoki — 8.35 Har- monika Josko Mali in citraš Marko Udovič — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 20 minut z orkestrom »101 Strings« — 9.45 Ljudski moti- vi v samospetih hrvaških skladateljev — 10.15 Majhni zabavni ansambli — 10.40 Drobni prizori iz Hoffmanno- vih pripovedk — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Za- bavna glasba — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 V paviljonu zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Simfonične rap- sode in plesi — 14.05 Ra- dijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Z zborovskimi skladbami po slovenskih pokrajinah — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torku na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Kon- cert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 In- strumentalni solisti zabavne glasbe — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi so- listi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Skupni program JRT — studio Novi Sad — 20.20 Radijska igra — 21.20 Večer skladb Lu- cijana Marije Škerjanc — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd	5.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 6.20— 6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimen- to — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba ob de- lu — 10.15 S tujimi zbori po svetu — 10.45 Človek in zdrav- je — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš predno- sti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Radijska kmečka univer- za — 12.25 V Novem letu mno- go sreče — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Kon- certni plesi iz raznih dežel — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 V novem letu mnogo sreče — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Dvajset minut s Komornim zborom RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Tako igra pla- nist Claudio Arrau — 17.35 Iz fonoteke Radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri or- kestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Lepe melodije z orkestrom Ray Martin — 20.10—23.00 Wolf- gang Amadeus Mozart; Carob- na pisčal — Opera v dveh de- janjih — 23.05 Literarni nok- turno — 23.15 Plesna glasba današnjih dni — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	5.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 6.20— 6.35 Tečaj ruskega jezika — 8.11 Ilekaj — 8.05 Z opesnega in koncertnega odra — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Slovenski pevci, orke- stri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 Pihalni ansambel RTV Ljubljana — 10.30 Pet mi- nut za novo pesmico in Po- zdravi mladim risarjem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Le- pe melodije iskrene želje — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Portret an- sambila McKenzie — 17.15 Tu- ristična oddaja — 18.00 Poro- čila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncertita Vi-olinist Nathan Milstein z orke-strom »Philharmonia« — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Ob- vestila — 19.05 Glasbene raz- glednice — 19.30 Radijski dne- vnik — 20.00 Četrto večer do- mačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Li- terarni večer — 21.40 Jutri- danje Simfonietta — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd — 23.05 Plesni orke-ster Xavier Cugat — 23.20 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 24.00 Zadnja po-ročila in zaključek oddaje	5.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 6.20— 6.35 Tečaj hrvaško-srbskega je- zika — 8.05 Majhni ansambli zabavne glasbe — 8.30 Pesmi jugoslovanskih skladateljev iz- vajata zbor JLA in Zbor RTV Beograd — 8.55 Pionirski ted- nik — 9.25 Med suitami — 10.15 Tri ansambelske scene iz Verdievega »Trubadurja« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Zabavna orkestra tega tedna — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski na- sveti — 12.25 Vedre melodije pred novim letom — 13.15 Ob- vestila in zabavna glasba — 13.30 Majhna revija instrumen- tov — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Glasbeno da- rilo za novo leto — 15.15 Na- potki za turiste — 15.20 Za- bavna glasba — 15.45 Jezikov- ni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkovo glas- beno popoldne pri starih itali- janskih mojstrih — 18.00 Poro- čila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Veselje in trp- lenje v ljubezni — 18.30 Pri- poveduje Borut Lesjak — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zadnja sobota starega leta — a) Novosti iz reportorija Bor- isa Kovačiča — b) »Novoletni lov« — c) Ura za ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in za- ključek oddaje	6.00—8.00 Dobro jutro! (pi- san glasbeni spored) — 6.30— 6.35 Napotki za turiste — 7.40 —7.45 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.05 Glasbena medigra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdra- vlajo — I. — 10.00 Se pomni- tovarši... — 10.30 S tujin- koncertnih odrov — 11.30 Ne- deljska reportaža — 11.50 Soli- stična zabavna glasba — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in po- zdravljajo — II. — 13.10 Obve- stila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij — nekaj ritmov — 15.05 Strani iz španske glasbe — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.05 Hammond orgle igra Ashley Miller — 17.15 Glasba iz znanih oper — 19.00 Obve- stila — 19.05 Glasbene razgled- nice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Sergej Prokofjev: Ro- meo in Julija — 22.10 Zaple- site z nami — 23.05 Pisana pa- šeta — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	

20. komuna SLOVENSKA BISTRICA

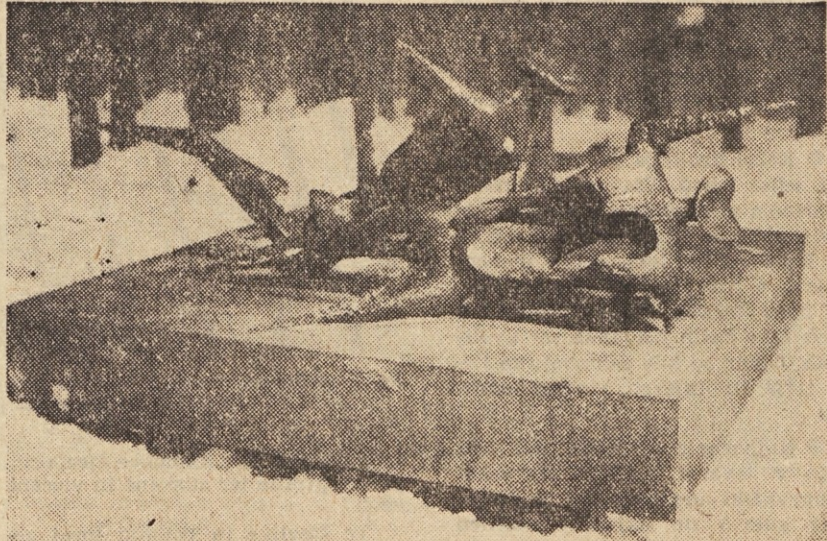

DEDIČI POHORSKEGA BATALJONA

Kaj naj zapišemo o komuni Slovenska Bistrica in njenih delovnih organizacijah, kjer bodo v prvih dneh novega leta ob spominih na legendarni boj Pohorskega bataljona ter junaško smrt Šerha in njegovih borcev proslavljali njihov občinski praznik? Naj spregovorimo o dosedanji rasti te komune, kjer živi nekaj več kot 30.000 občanov in kjer bodo letos ustvarili dobrih 18 milijard dinarjev celotnega dohodka ali za 12% več kot v minulemu letu? Ali pa naj zabeležimo predvsem podatke in načrte za prihodnjo rast slovenjebistriškega gospodarstva in njegovih družbenih služb; vse tisto, kar občane v sedanjem času najbolj zanima? Najbližji dediči hotenja in žrtev, za katere je v borbi za lepšo prihodnost izkrvavel tudi Pohorski bataljon, radi pritrdijo, naj v reportaži o njihovi komuni in o njihovih delovnih organizacijah spregovorimo predvsem o njihovem delu in načrtih.

še štipendirajo. Ne bi pa čutili tolikšnega pomanjkanja kadrov — z višjo in s srednjo izobrazbo — če bi zanje lahko lažje zagotavljali tudi stanovanja.

Z novim letom je predvideno, da se bodo vse zdravstvene ustanove v občini združile v enotni zdravstveni dom, ki se bo lažje usmeril na sodobnejši dispanzersko patronažni način zdravljenja. Hkrati naj bi razširili sedanjí zdravstveni dom v Slovenski Bistrici in v njem uredili vse potrebno tudi za preventivno zdravstveno varstvo. Tako bi lažje vplivali na splošne zdravstvene razmere v občini in odpravljali vzroke in posledice premajhne zdravstvene prosvetljenosti prebivalstva nekaterih področij občine, zavoljo česar imajo pri svojem delu precej težav.

Spomenik Pohorskemu bataljonu — Osankarica na Pohorju

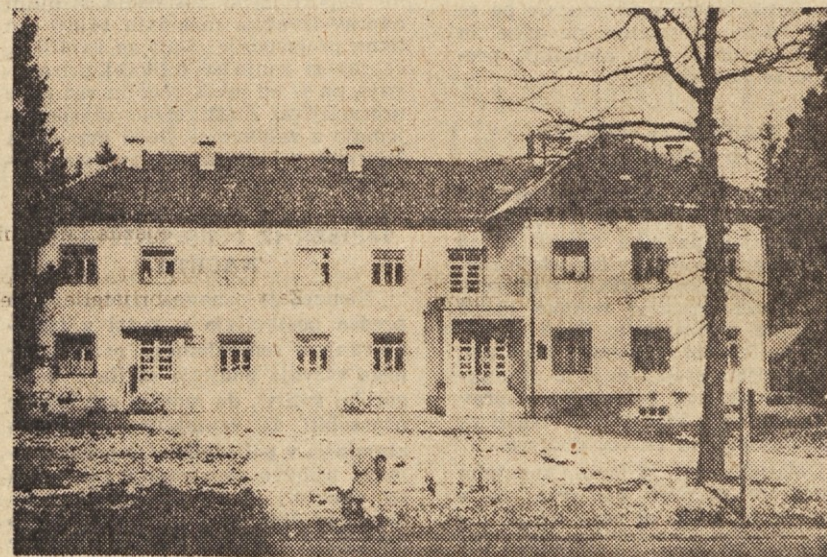
PROIZVAJALCI OLJA IN IZVOZNIKI

TOVARNA OLJA Slovenska Bistrica je že celih šest desetletij znana kot soliden proizvajalec bučnega olja. Odkar pa so v letu 1956 začeli z rekonstrukcijo (nova kotlovnica, rafinerija, ekstrakcija, novo skladišče surovin), si ustvarjajo pogoje tudi za proizvodnjo rafiniranih jedilnih olj vseh vrst, tehničnih olj (lano, plamino, repično) ter oljnih tropin, ki so surovina za predelavo v močna krmila.

V Tovarni olja v Slovenski Bistrici je zdaj zaposlenih 120 ljudi. Bruto produkt, ki ga ustvarjajo, je že dosegel milijardo in 300 milijonov dinarjev. To, več kot petkrat višjo proizvodnjo kot pred rekonstrukcijo pa dosegajo ob 75% višjem številu zaposlenih.

Po perspektivnem načrtu razvoja podjetja nameravajo podvojiti zmogljivosti rafinerije in ekstrakcije olja. Za to, med drugim, potrebujejo novo kotlovnico. Samo te investicije bodo veljale okoli 400 milijonov dinarjev. Vendar so ta vlaganja zelo rentabilna, ker bodo do konca 1970 leta omogočila bistveno povečanje obsega proizvodnje ter za 70% višji celotni dohodek.

Glede preskrbe s surovinami je **TOVARNA OLJA** v Slovenski Bi-

Poslopje Zdravstvenega doma in lekarne v Slovenski Bistrici

strici v znatni meri navezana na uvoz. Prav zato, da bi poravnali svoje obveznosti do družbe, že zdaj izvažajo (samo na zahodna tržišča) 23 odstotkov celotne proizvodnje. Predvidevajo pa, da bodo izvoz še povečali v naslednjih letih.

Mnoge proizvodne probleme bi **TOVARNA OLJA** lažje premagova-

la, če bi imela dovolj strokovno usposobljenih kadrov. Toda v naši republiki ni ustrezne šole. Zato se skupaj z ostalimi oljarnami v Sloveniji dogovarjajo za ustanovitev skupnega izobraževalnega centra. S tem bi vsa podjetja prišla do večine tistega višjega strokovnega kadra, ki ga potrebujejo.

Velja poudariti ugotovitev in trdno odločenost, da nameravajo v tej komuni ustvariti predvsem pogoje za rentabilnejšo proizvodnjo in povečan izvoz, obenem pa zagotoviti bolj učinkovito delo družbenih služb, saj je — v končni posledici — od skladnega razvoja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti še najbolj odvisen nadaljnji razvoj in procvit njihove komune.

Za industrijska podjetja v občini je značilna zastarelost in iztrošenost proizvodnih naprav. Prav zato je v prihodnjem letu predvidena rekonstrukcija v vseh tovarnah: v IM-POL, tovarni olja, Opekarni Pragersko, obratu Steklarne »Boris Kidrič« Rogaška Slatina, obratih LIP Konjice ter obratu granitne industrije INGMAG v Cezlaku. Razen v tovarni IMPOL in v steklarni bosta modernizacija in rekonstrukcija v naslednjem letu tudi zaključeni.

Čeprav industrijska podjetja ustvarjajo več kot 60% celotnega dohodka — njihov delež pa bo približno tolikšen ostal tudi v naslednjih letih — kmetijstvo in gozdarstvo nista nepomembni gospodarski dejavnosti v občini, kjer kar polovico od 32.000 hektarjev površine pokrivajo gozdovi in kjer so še velike možnosti za napredek kmetijske proizvodnje. Tako se bosta že prihodnje leto združili Kmetijski zadrugi Slovenska Bistrica in Poljčane. Prav zato z vso upravičenostjo pričakujejo, da bo — razen drugega — hitreje potekala tudi regulacija Loznice. Tam naj bi pridobili ob vzporednih agro in hidromelioracijskih delih več kot 1500 hektarjev novih rodovitnih površin. Da pa bi uveljavili enotno politiko gospodarjenja z gozdovi in tako dosegli bolj strokovno nego, varstvo, vzdrževanje, obnovo in izkoriščanje gozdov, so skrb za gospodarjenje z gozdovi že zaupali obratoma Gozdnega gospodarstva Maribor v Oplotnici in Slovenski Bistrici.

Gostinstvo in turizem imata pred seboj še številne možnosti. Zato bodo v občini ustvarjali pogoje predvsem za večjo uveljavljanje tranzitnega, lovskega in ribolovnega turizma. O prvih zametkih slednjega bi že lahko spregovorili v zvezi z razvojem letovišča Grad Štatenberg. Nova možnost večjega priliva domačih in tujih gostov odpira tudi turistična ureditev južne strani Pohorja. Modernizirane ceste, novi in modernizirani gostinski obrati, kar tudi predvidevajo, bodo seveda samo v pozitivnem smislu vplivali na razmah gostinske turističnega prometa. Razumljivo pa je, da izgradnja novih in modernizacija ter razširitev sedanjih tujstke prometnih postojank pomeni investicije širšega družbenega interesa in zato računajo na kredite tudi iz drugih, ne zgolj lokalnih sredstev.

Ostale storitvene dejavnosti, predvsem obrt in trgovina, še vedno preveč bolehalo na splošno znanih slabostih in težavah. Zato težijo k temu, da bi zanje izdelali take koncepte, nadaljnega razvoja, ob katerih bi te dejavnosti lažje zadovoljevale potrebe občanov, hkrati pa ustvarjale večja sredstva za ob-

novo in razvoj. Sicer je na primer v zvezi z obrtjo trenutno najbolj aktualna politika nadaljnega razvoja predelovanja aluminija.

V zvezi z nadaljnjim razvojem družbenih dejavnosti bi se zaustavili predvsem ob šolstvu in zdravstvu. V občini občutno manjka šolskega prostora, tako da vse šole delajo v 2 izmenah, medtem ko imajo v Slovenski Bistrici pouk celo v treh izmenah.

Zaradi učinkovitejšega dela zdravstvene službe se bodo z novim letom združile vse zdravstvene ustanove v enotni Zdravstveni dom s sedežem v Slovenski Bistrici. S tem naj bi preprečili drobljenje sil in sredstev, dosegli pa, kar je najvažnejše: večjo skrb tudi za preventivno zdravstveno varstvo.

Obsežni so torej načrti in nameni glede nadaljnega razvoja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti v občini; vse z namenom, da bi prišli do še večjih gospodarskih uspehov. Brez zadostnega števila strokovno usposobljenih kadrov bi bil ta razvoj seveda otežkočen in počasnejši. Prav zato velja njihova posebna skrb tudi smotnejši kadrovski politiki.

Ob koncu teh uvodnih misli samo še to-le: Izognili smo se podrobnejšim številkam in zapisovali le smernice in težnje. O vseh podrobnostih pa govorijo naslednji zapisi o vsaki delovni organizaciji v komuni posebej.

ZDRAVSTVO: OD KURATIVE V PREVENTIVO

Za zdravje občanov skrbijo **zdravstveni domovi v Slovenski Bistrici, Poljčanah in Oplotnici**, samostojna zdravstvena postaja na Pragerskem ter pomožna postaja v Makolah, medtem ko za tovarno »IMPOL« posluje samostojna obratna ambulanta. Odročnejše kraje v občini pa še posebej in vsaj enkrat mesečno tudi obišče zdravnik. Poskrbljeno pa je tudi za reševalno postajo, ki razpolaga s tremi avtomobili.

Na vseh sedežih zdravstvenih domov so navzlic pomanjkanju kadrov poskrbeli za popolno zdravstveno ter zobotehnično varstvo in pomoč. Pomanjkanje kadrov posebej omenjamo zato, ker vse zdravstvene ustanove zdaj — poleg ostalega kadra — zaposlujejo le pet zdravnikov, ki so lani opravili kar 83.000 pregledov. Če pomislimo, da v občini živi več kot 30.000 prebivalcev, je preobremenjenost zdravstvenega kadra več kot očitna. Prav tako ni nič čudnega, da tako kot povsod drugod tudi zdravstvene ustanove v tej občini skrbijo predvsem za kurativno delo, medtem ko jim za preventivno zmanjkuje časa. Vendar se bodo razmere prav kmalu izboljšale. Občani sami so pričča, da so v zadnjih nekaj letih sodebneje uredili in bolje opremili vse zdravstvene ustanove v občini. Že do konca prihodnjega leta bosta pričela z delom še dva nova zdravnika, dobro leto pozneje še dva, nekaj pa jih

Pogled na središče Slovenske Bistrice

TRIJE MEJNIKI INDUSTRIJE METALNIH POLIZDELKOV »IMPOL«

Pripoved o včerajšnjem, današnjem in jutrišnjem dnevu industrije metalnih polizdelkov »IMPOL« v Slovenski Bistrici ne bi smela obiti treh mejnikov. Vsak izmed njih po svoje osvetljuje dosednji razvoj in perspektive tega podjetja; vsak izmed njih se v posledicah povezuje z naslednjim mejnikom. Zato bodo čez leta postavili nov, že četrti mejnik; ugotovili, da so izpolnili načrte, in načeli pomenek, kako bo s tovarno v desetletju od leta 1970 naprej.

To seveda pomeni zelo oddaljeno perspektivo. Toda vedo, kakšna bo njihova tovarna ob koncu 1970. leta in zato zanje ni skrivnosti, kaj pomenijo sedanji trije mejniki:

● **IMPOL**, podjetje s stoletno tradicijo predelave bakra je vsa povojna leta postopno preusmerjal proizvodnjo na predelovanje aluminija. Tako so v letu 1959 pretopili in zvaljali zadnjih 90 ton bakra, kar je pomenilo le še 0,7% proizvodnje po teži. Vsa ta leta pa so ugotavljali, da je njihovo podjetje tehnološko zastarelo, strojne naprave pa iztrošene. Torej...

● **Rekonstrukcija** je zanje pomenila edini izhod. Prav ta razširitev, obnova in modernizacija tovarne začena zdaj, da bi bila zaključena do konca 1970. leta. Sicer pomeni mejnik v razvoju tovarne; obdobje, ko bodo tržišču lahko postregli z vsem in v tistih količinah ter kvaliteta, kakor bo kdo zahteval; ko bodo lažje izpolnjevali izvozna naročila.

● **Najpozneje v štirih letih** pa bodo v tovarni **IMPOL** razvzivali stanovanjski problem. To je tretji, prav gotovo ne najmanj značilen mejni kamen v razvoju tovarne in življenja v njej ter okoli nje.

Kakšen bo naslednji mejnik, seveda lahko samo uganemo. Če pa se vam zdi neverjetne navedbe in podatki o prvih treh mejnikih, preberite še naslednje:

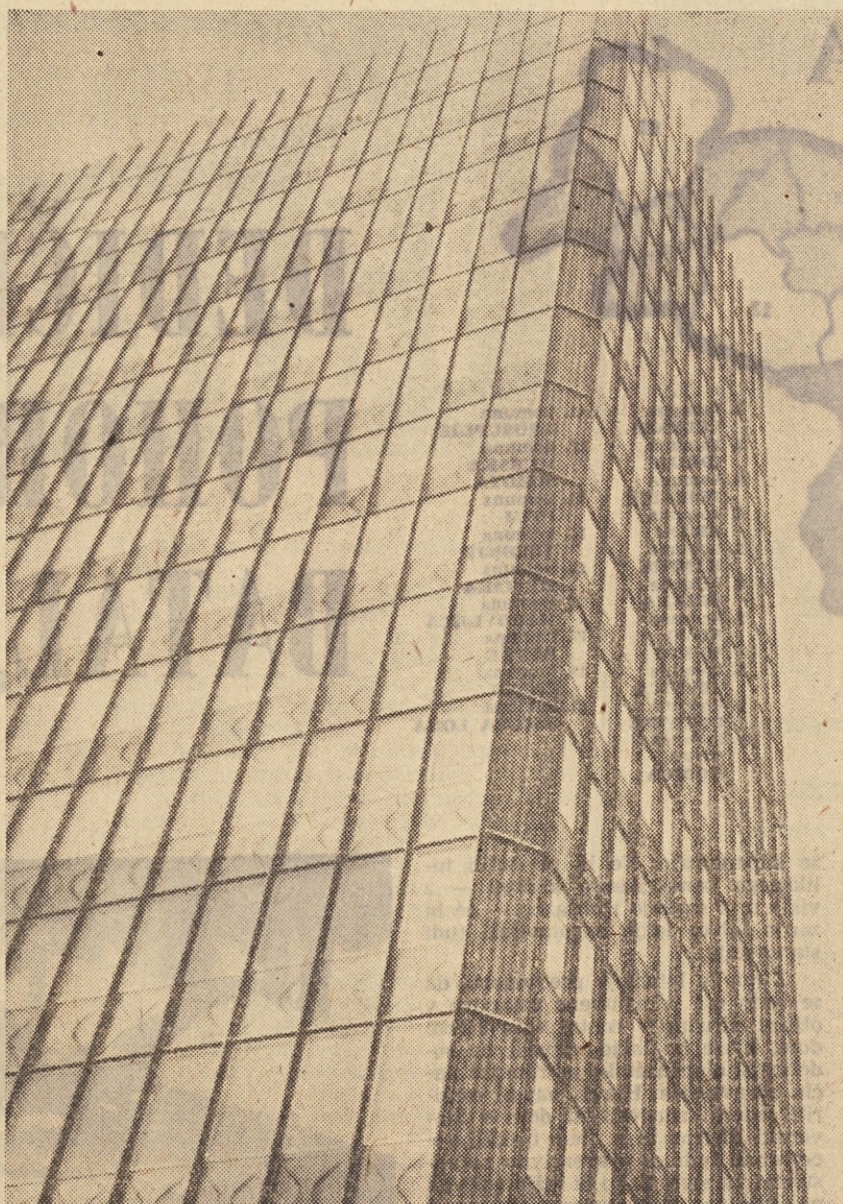
DANAŠNJI »IMPOL« V ŠTEVILKAH

Zadnja štiri leta ob približno istem številu zaposlenih (1160 delavcev, številka pa nima največ za 10 navzgor ali navzdol) v industriji metalnih polizdelkov **IMPOL** v Slovenski Bistrici dosegajo nekako 14.000 ton letne proizvodnje. Če bi sodili samo po tem, bi nedvomno ugotovili, da podjetje s proizvodnjo in produktivnostjo stopica na mestu, čeprav so vsa povojna leta precej vlagali za modernizacijo in razvoj podjetja.

Dejansko je in ni tako. Omenjena ugotovitev namreč opozarja predvsem na to, da so se verjetno približali optimalnim zmogljivostim. Podrobnejše proučevanje bi razkrilo, da je res tako. O tem govori naslednje:

● **Strojne naprave** in oprema so tudi po revalorizaciji odpisani v povprečju z 58 odstotki. Najbolj pa sta prizadeta valjniški in žični obrat (z 84, oziroma 62%), ki sicer prispevata največji del proizvodnje.

● **Zavoljo spreminjajočih se razmer na tržišču** morajo premagovati vedno večje težave, da lahko ustrezajo željam kupcev. Za bolj zahtevne izdelke pa je seveda potrebno več vloženega dela. Navzlic enaki količinski proizvodnji in istemu številu zaposlenih torej vseeno gredo naprej. Podatki o delovnem času, potrebem za izdelavo 1 tone katerega koli njihovega izdelka še dodatno potrjujejo, da produktivnost v njihovem podjetju ne stagnira. Še leta 1960 so na primer potrebovali za proizvodnjo ene tone pločevine 106 delovnih ur, leta 1961 že 5 ur manj, lani pa mo še 94 delovnih ur. Podobne podatke pa bi lahko našli tudi o ostalih njihovih proizvodih, ki jih je precej. Proizvodni program tovarne **IMPOL** namreč vključuje tako pločevino kot

Nova poslovna stavba Metalke v Ljubljani, obložena z aluminijevimi fasadnimi ploščami — izdelek tovarne »Impol«

trakove, rondelice, rondelice, žice, vrvi, palice, profile ter stiskane in vlečene cevi.

Te številke in podatki torej govorijo tudi o tem, da kolektiv industrije metalnih polizdelkov **IMPOL** v Slovenski Bistrici samo z izjemnimi napor izpod zastarelih strojnih naprav izvalja magičnih 14.000 ton letne proizvodnje. Skrb za kvaliteto, čeprav si zanj še tolikanj prizadevajo, pa je ob takih pogojih vse težje uresničljiva. Zlasti težko se spoprijemajo z zahtevami glede dopustnih toleranc pri posameznih vrstah izdelkov.

IZPISEK IZ PERSPEKTIVNEGA NAČRTA

Nemara je osnovna naloga, ki jo predse postavljajo v zvezi z izpolnjevanjem sedemletnega perspektivnega razvoja podjetja skrita v kategorični trditvi, da morajo vse obrate usposobiti za rentabilno predelavo aluminija v polizdelke. Ob preusmerjanju njihove proizvodnje od bakra na aluminij so bili namreč vse do zadnjega časa prisiljeni v to, da so morale biti mnoge strojne naprave prilagojene tako za proizvodnjo bakrenih, kakor tudi aluminijevih polizdelkov. To pa ni vselej omogočalo tudi rentabilnega poslovanja.

Prav zato je po njihovih načrtih ob istočasnem povečanju zmogljivosti predvidena tudi rekonstrukcija in modernizacija celotnega podjetja. S tem naj bi v podjetju ustvarili pogoje za rentabilno proizvodnjo zahtevnejših in vrednostno donosnejših izdelkov. Glede na sedanjo strukturo proizvodnje in prodaje izdelkov pa je seveda predvideno, da bodo najprej rekonstruirali, oziroma modernizirali tiste obrate, ki so najbolj iztrošeni. Po predvideni rekonstrukciji podjetja naj bi v naslednjih sedmih letih proizvodnjo po fizičnem obsegu povečali za 141%, vrednostno pa za 178 odstotkov. Pri tem bi zaposlovali le 200 delavcev več kot zdaj.

PODROBNEJE O NOVOSTIH

Program razvoja industrije **IMPOL**, ki bi ga tokrat skoraj lahko istovetili tudi z rekonstrukcijskim načrtom te tovarne, predvideva —

Razširjene proizvodne prostore bo dobil tudi stiskalniški obrat. Ta in vsi ostali obrati pa bodo pridobili precej nove opreme, medtem ko bodo sedanje strojne naprave modernizirali in rekonstruirali.

Omenili smo že, da bodo za rekonstrukcijo in modernizacijo podjetja porabili več kot 9 milijard dinarjev. Več kot tretjino teh sredstev bodo prispevali sami. Nekaj manj kot ena tretjina odpade na inozemski kredit. Ostalo bosta v obliki kreditov prispevali Splošna gospodarska banka SR Slovenije in Jugobanka. Pri tem je financiranje valjniškega obrata vezano na inozemski kredit in kredit Gospodarske banke ob udeležbi lastnih sredstev. Financiranje stiskalniškega obrata bo potekalo ob inozemskem kreditu in kreditu Jugobanke. Vsa ostala investicijska dela pa bodo izvršili na osnovi samofinanciranja.

Tudi glede na odobreni inozemski kredit za opremo, razen tega pa tudi zavoljo potrebe po naglejši in večji vključitvi v mednarodno delitev dela je predvideno tudi bistveno povečanje izvoza. Medtem ko zdaj ob približno 14.000 tonah letne proizvodnje izvozijo eno tretjino izdelkov, pretežno na zahodna tržišča, bo **IMPOL** ob deležu v izvozu ob koncu 1970 leta znatno večji. Pri 35.000 tonah letne proizvodnje je kar 43% namenjeno za izvoz!

V zvezi z izpolnjevanjem sedemletnega razvoja tovarne **IMPOL** samo še dvoje podrobnosti: povečanje števila zaposlenih vključuje zaposlitev novih kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov. Težav v zvezi s tem ne predvidevajo, ker kadre vzgajajo sami, oziroma jih štipendirajo. V sedemletnem programu izobraževanja kadrov pa so natančno predvidene vse potrebe glede novih kadrov.

V tako razširjenem in moderniziranem podjetju bo seveda treba natančno skrbeti za znanstveno raziskovalno dejavnost. Slednjo nameravajo organizirati skupaj s Tovarno glinice in aluminija »Boris Kidrič« iz Kidri-

Letos so ob naselju začeli z gradnjo obrata družbene prehrane. Vanj bodo vložili nadaljnjih 70 milijonov dinarjev. Prihodnje leto, predvidoma v juliju, naj bi ta obrat postregel prve goste. Vključeval bo pokrit restavracijski prostor s 120 sedeži ter večji restavracijski vrt in seveda vse potrebne stranske prostore. V kuhinji tega obrata bodo lahko pripravili do 500 obrokov dnevno; posebej pa še 1000 toplih malic.

Med stanovanjskim naseljem tovarne **IMPOL** in mestom Slovenska Bistrica pa so naposled vidni prvi zametki predvidenega športno-rekreacijskega središča. Ob telovadnici, ki je že zgrajena, bo zrased še telovadni dom z upravnim poslopjem in sanitarijami. Uredili pa bodo tudi športna igrišča za razne športne panoge. Tekališče in druge lahkoatletске naprave že urejajo. Tudi pri teh zadnjih investicijah je tovarna **IMPOL** že doslej vložila in tudi za prihodnje predvidela znatne naložbe iz lastnih sredstev.

MOZAIK PODATKOV O PRETEKLOSTI, SEDANJOSTI IN PRIHODNOSTI INDUSTRIJE METALNIH POLIZDELKOV »IMPOL« V SLOVENSKI BISTRICI JE ZAKLJUČEN. KONČANA JE TUDI PRIPLOVED O TREH MEJNIKIH TE TOVARNE, KATERE GOSPODARJI S SVOJIM DELOM V NAJVEČJI MERI VPLIVAJO TUDI NA POLOŽAJ IN RAZVOJ KOMUNE SLOVENSKE BISTRICE.

NJIHOVO DESETLETJE

V prvih dneh po novem letu 1964 bo minilo deset let, odkar je bilo ustanovljeno elektroinstalacijsko in montažno podjetje »EMI«, **POLJČANE**. Ta delovna organizacija do letos ustvarila za približno 200 milijonov dinarjev celotnega dohodka, medtem ko za prihodnje, jubilejno leto predvidevajo, da se bosta obseg in vrednost izvršenih del ter uslug povečala še za približno 10 odstotkov. Nekako ena tretjina prometa odpade na proizvodno dejavnost.

Če so takšni tisti najbolj sunoparni podatki o delu in prizadevanjih tega 63-članskega delovnega kolektiva, pogledjmo podrobneje, s čim lahko ustrezajo poslovnim prijateljem in drugim odjemalcem. Zvedeli bi, da je »EMI«, Poljčane organizacijsko razdeljeno na 4 obrate. Prvi trije: v Slovenski Bistrici, Mariboru in Rogški Slatini prevzemajo vsa elektroinstalacijska dela na ožjem in širšem krajevnem območju; torej skoraj po celotnem mariborskem bazenu in tudi onkraj Sotle na Hrvaškem. Razen tega obrat v Slovenski Bistrici vključuje še radio servis in oddelek za proizvodnjo svetlobnih teles, ki je organizacijsko in tehnološko povezan s četrtim, proizvodnim obratom tega podjetja, ki pa je v Poljčanah. V tem, oziroma v teh dveh obratih pa »EMI«, Poljčane izdeluje najrazličnejša svetlobna telesa, to je lestence, zidne, stenske in stropne svetilke, česar bi lahko prodali precej več, kot pa zmorejo izdelati. Razen tega so v enem izmed oddelkov obrata v Poljčanah začeli s proizvodnjo električnih kaloriferjev različnih tipov in velikosti, s katerimi so se tudi z uspehom uveljavili na tržišču.

OPREMA IZ ALUMINIJA

Tudi kovinsko podjetje »ALMONT« v Slovenski Bistrici se je v zadnjem letu preusmerilo na specializirano proizvodnjo. Izdelujejo aluminijasta okna, vrata in ostalo aluminijasto opremo. Zaradi uvedbe take proizvodnje so adaptirali dosedanje neprimerne prostore, opremili pa se bodo tudi s primernejšimi stroji. Doslej so za to že porabili 22 milijonov dinarjev in bodo imeli še precej stroškov, zato pa se bo obseg proizvodnje že ob letu povečal za 50%. Podjetje posluje po vsej Sloveniji in tudi v vseh ostalih republikah in se tudi vedno bolj vključuje v proizvodno sodelovanje s sorodnimi podjetji.

Montaža lestencev v EMI Poljčane

ob več kot 9 milijardah dinarjev investicij — pravzaprav vse, s čimer bi lahko vplivali na čim večjo ter kar najbolj rentabilno proizvodnjo. Izračuni o rentabilnosti poslovanja na primer povedo, da bo le-ta ob koncu 1970. leta za približno 40% višja kot zdaj. Podrobnosti o proizvodnji, investicijah in ostalem pa so naslednje:

Glede na strukturo izdelkov bodo leta 1970 proizvajali 4 krat več pločevine, dva in polkrat več rondel, žice in profilov, 5,5 krat več trakov, 5,2 krat več rondelice, 2,8 krat več cevi, 2,3 krat več palic. Edinole pri proizvodnji aluminijevih vrvi bodo ostali pri približno enakem obsegu proizvodnje kot jo dosegajo zdaj. Ti podatki torej pričajo o tem, da težijo k najvišjemu povečanju proizvodnje pri tistih izdelkih, ki že po svoji naravi predstavljajo višjo stopnjo predelave.

Sicer pa bo **IMPOL** zgradil povsem novo valjarno in jo opremil z najsodobnejšimi proizvodnimi napravami. Hkrati bodo rekonstruirali, modernizirali in razširili obstoječo valjarno.

čevega. Skupni tovarniški inštitut naj bi služil tudi celotni predelovalni industriji.

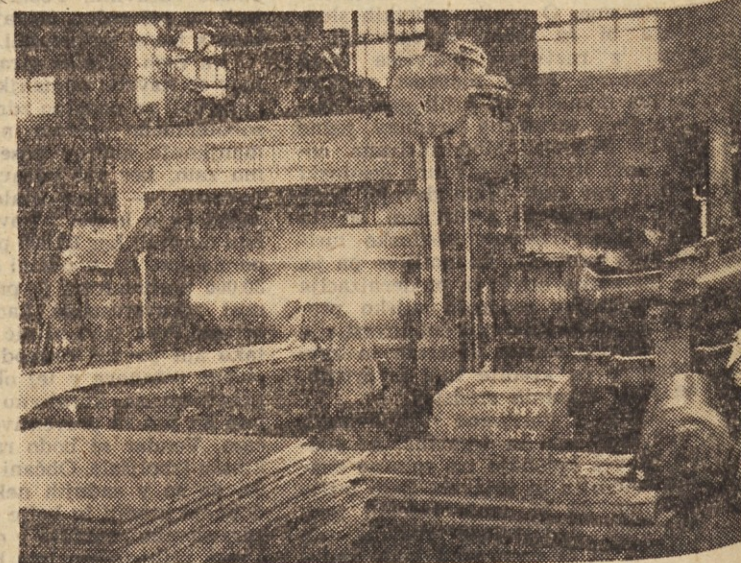
TRETJI MEJNIK: STANOVANJA IN STANDARD

Že v uvodu smo zapisali, da bo Industrija metalnih polizdelkov **IMPOL** v naslednjih štirih letih razvzvala stanovanjski problem. To bo hkrati pomenilo tudi najlepši izraz skrbi za človeka in življenjski standard proizvajalcev tovarne **IMPOL**.

Ne gre namreč samo za gradnjo novih stanovanj. Res je, da bodo morali zgraditi še okoli 300 stanovanj, s čimer bo ustrezno sedanjim prislencem za stanovanja; mnogim izmed tistih, ki se zdaj vozijo na delo iz okolice in bi radi živeli bližje tovarne; strokovnjakom, ki bodo prišli v podjetje. Večino teh stanovanj naj bi zgradili v sklopu sedanjega naselja tovarne **IMPOL**, ki je zrased ob cesti med tovarno in mestom Slovenska Bistrica. V tem naselju je zdaj že 208 stanovanj, ki so veljala skupaj 745 milijonov dinarjev. Samo za ureditev naselja, za ceste, kanalizacijo in zelenice pa so še posebej porabili 45 milijonov. Razen tega so — prav tako v naselju — lani dogradili samski dom s 60 posteljami.

Pogled na del stanovanjskega naselja tovarne »Impol«

Delovni motiv iz valjarne tovarne »Impol«

NA POTI DO UREJENE KMETIJSKE PROIZVODNJE

Obe kmetijski zadrugi v občini KZ SLOVENSKA BISTRICA in KZ POLJČANE sta v zadnjih letih težili k temu, da bi čim bolj zaokrožili lastne kmetijske površine, razvijali specializirano proizvodnjo ter z različnimi oblikami vključevali tudi zasebne kmetijske proizvajalce. Pri tem sta, navzlic težavam, že dosegli lepe uspehe. Še več pa si jih obe ta v prihodnje, saj perspektivni načrti razvoja kmetijstva v občini obetajo, da bodo res poskrbeli za urejeno in rentabilno kmetijsko proizvodnjo. Da bi ta razvoj pospešili, dosegli še bolj smotno investicijsko politiko, boljše izkoriščanje osnovnih sredstev in ustreznejšo zaposlitev kadrov, predvidevajo, naj bi se obe zadrugi v kmetkem združili v enotno in gospodarsko trdnjše kmetijsko zadrugo.

Toda — vseeno naj spregovorimo nekaj podrobnosti o dosedanjem delu obeh zadrug!

Kmetijska zadruga »Dravinjska dolina« Poljčane predstavlja zaokroženo kmetijsko enoto z 260 ha kmetijskih površin in 230 hektari gozdov. V precejšnji meri, skupaj z zasebnimi kmetovalci, opravlja tudi kooperacijsko pridelovanje: zlasti pšenice, sena in pitane živine. Zadruga se usmerja v proizvodnjo pitane in plemenske živine ter v sadjarstvo, čeprav prideluje tudi žitarice in krmne rastline. Vsa razpoložljiva sredstva vlagajo v razširjeno reprodukcijo, predvsem v vzrejo živine, gradnjo hlevov, mehanizacijo in osvajanje novih površin. Vzpostavljajo izvajanje sedemletnega načrta razvoja kmetijstva — v tem času bo treba poskrbeti tudi za regulacijo reke Dravinje — predvidevajo, da bodo imeli na njihovem področju 1100 hektarov arondiranih in odkupljenih kmetijskih obdelovalnih površin ter petkrat več živine kot zdaj. Na svojem področju pa je KZ »Dravinjska dolina« Poljčane že poskrbela za lastno klavnico in prodajalno mesnih izdelkov. Vključuje tudi dve odkupni postaji v Makolah in v Poljčanah, kjer bo naslednje leto odprla prodajalne sadja in zelenjave, mleka in mlečnih izdelkov ter mesnico.

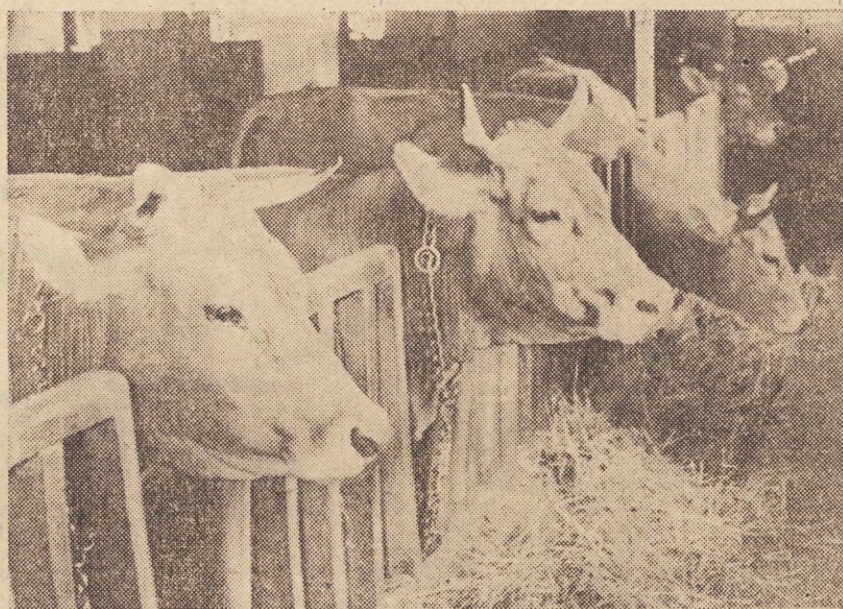
Preden je KZ SLOVENSKA BISTRICA pričela odkupovati zemljišča, je vključevala 1300 hektarov lastnih površin. Odkup zdaj poteka tako, da bo zadruga lastnik celotnega področja doline Ložnice, kjer nastaja njihov poljedelsko živilorejski kompleks. Naslednji sklop zemljišč zaseda na področju Ritoznja, Kokočarje vasi in Bukovca. V tem centru sadjarstva in vinogradništva že upravljajo 150 hektarov vinogradov, manj pa tudi 50 ha plantažnih sadjarov jabolk, breskev in hrusk. V živilorejsko poljedelskem kompleksu je dalje predvidena ureditev novega pitališča za 1000 govedi blizu Laporja. KZ Slovenska Bistrica vključuje 2500 zasebnih kmetovalcev, ki skoraj vsi kooperirajo z zadrugo. Tako z uspehom realizirajo kooperacijske pogodbe, po katerih zdaj vključujejo proizvodnjo pšenice na 300 hektarjih polj ter vzrejo 1000 glav pitane živine in 300 bekovov. V sklopu zadrug deluje še lastna mesnica močnih krmil, vinska klet za 50 vagonov, klavnica s predelovalnim obratom in 7 mesnic.

ZMERAJ ŽIVA PESEM GOZDOV

Z vsemi družbenimi ter s pretežno delom zasebnih gozdov na območju občine Slovenska Bistrica gospodarijo in upravlja GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR Z OBRATOM V SLOVENSKE BISTRICI IN OPLOTNICI.

Obrat v Slovenski Bistrici zdaj skrbi za 3832 hektarov gozdov v družbeni lastni in skoraj trikrat večji zasebnih gozdov na pobočjih Bohorja, Boča in nižinskega predela Slovenske Bistrice. Razen gozdnogostov, vzdrževalnih in negovalnih del, opravljajo tudi eksploatacijo lesa, ki ga letno posekajo okoli 55.000 kubikov. Da bi svoje delo čim bolj opravičali, so po vojni zgradili okoli 30 kilometrov gozdnih cest. Predvidevajo nadaljnje gradnje cest na Boču ter povezavo Poljskave z Bojckim grabnom in Vranjekovim ter še ureditev ceste Ratkovec—Modrič. Vsa dela so že precej mehanizirali in razpolagajo z motornimi žagami, traktorji ter tovornjaki. Nadalje bodo reševali z nadaljnjo mehanizacijo. Sicer kolektiv, ki je v rešil šest stanovanjskih problemov, za prihodnje pripravlja še ureditev obrata družbene prehrane in povečanje logarnic in gozdarskih koč.

Nadaljnje uvajanje mehanizacije je ena najvažnejših nalog tudi za OBRAT OPLOTNICA. Predvsem potrebujejo za izvleko hlodovino ter za strojne žage. Ob doslej 29 km zarajenih cest jih novih 10 km še gradijo. 15 km pa jih bodo uredili po perspektivnem planu razvoja njihovega obrata.

KZ Poljčane — pitališče za govejo živino v Zgornjih Poljčanah

PRIZADEVANJA ZA CENEJŠO IN HITREJŠO GRADNJO

Naš zapis o OPEKARNI PRAGERSKO bi sicer lahko začeli s tem, da bi govorili o njeni 60-letni razvojni poti, o postopnem naraščanju proizvodnje in o tem, da je ob 160 stalno zaposlenih ter 60 sezonskih delavcih OPEKARNA PRAGERSKO dosegla zmogljivost 10,5 milijonov opečnih enot v letošnjem letu. Vendar ti in še drugi podatki, pa čeprav bi bili zelo zanimivi, vseeno malo povedo o današnjem času, ko se tudi opekarne vključujejo v prizadevanja za pocenjeno in pospešeno gradnjo.

V zvezi s tem pa prispevek OPEKARNE PRAGERSKO nikakor ni majhen. V kooperaciji z mariborskim gradbenima podjetjema »Stavbar« in »Konstruktor« so že pred leti začeli pripravljati načrte, kako bi tržišču dobavljali čim večje opečne elemente, ki bi dopuščali naglejše delo na gradbiščih stanovanjskih in drugih objektov. Tako je lani stekla proizvodnja stropnih nosilcev na osnovi prednapetega betona. Že v začetku prihodnjega leta bodo po njihovih izračunih že lahko začeli z izdelovanjem vezanih opečnih stropnih plošč.

Razširjena uporaba tovrstnih prefabriciranih opečnih elementov torej omogoča hitrejšo in zategadelj tudi cenejšo gradnjo, saj bo postopoma prišlo tako daleč, da bo mogoče graditi stanovanjske in druge stavbe na način, ki mu gradbinci pravijo sistem suhe montaže.

SPECIALISTI ZA VISOKE GRADNJE

Gradbeno podjetje »GRANIT« Slovenska Bistrica je preživljalo enak razvoj kot podobna manjša in srednja podjetja gradbene stroke. Podjetje izvršuje dela predvsem na visokih gradnjah, zvečina na stanovanjskih zgradbah. Delovno področje podjetja je sektor Slovenske Bistrice in mesta Maribor. Značilno za podjetje je raztresenost gradbišč, ki terja veliko več truda v zvezi z organizacijo dela. Da bi podjetje lažje urejalo kadrovske probleme, so že začeli z gradnjo petih stanovanj za tehnični kader. V naslednjem letu pa bo v Mariboru steklo delo na gradbišču samskega doma za njihove delavce.

Poleg osnovne dejavnosti se podjetje ukvarja tudi s teracerstvom, izdelavo betonskih zidakov iz poroznega materiala in z izdelovanjem betonskih cevi. Obrat, kjer izdelujejo cevi, bodo morali mehanizirati. Sredi letošnjega leta pa se je priključilo k njihovemu podjetju še obrtno podjetje kamnolom »BOC« Poljčane, ki zdaj posluje kot samostojna ekonomska enota. Kamnolom ima še veliko prihodnost, saj je edini v mariborskem bazenu, kjer pridobivajo kvalitetni fasadni pesek, vendar ga bo tudi treba temeljito mehanizirati.

»REMONT« MAKOLE

Je obrtno podjetje za zadovoljevanje krajevnih potreb po gradbenih, opekarskih, mizararskih, žagarskih in kovaških uslugah. Glede na potrebe je najmočnejša njihova gradbena skupina, ki je doslej izvršila mnoge večje in manjše adaptacije stanovanjskih ter drugih stavb in uspešno zaključila tudi nekatere novogradnje. Sedemdesetčlanski kolektiv bo letos ustvaril 60 milijonov dinarjev prometa. V 1964. letu pa naj bi dosegli za 17 % višji celotni dohodek.

OBRTNO MIZARSTVO SPODNJA POLSKAVA

Enajsto leto je minilo, odkar je bilo ustanovljeno in je od prvih začetkov specializirano na izdelovanje gradbenega pohištva po naročilu. Okna in vrata, ki jih tržišču dobavlja zdaj 51 članski kolektiv, tudi sami vgrajujejo. Sicer pa je bila razvojna pot tega podjetja nagla in uspešna. Začeli so s šestimi delavci in poltretjim milijonom dinarjev prometa, da bi zdaj dosegli nekako 120 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Pred štirimi leti so se vselili v lastne proizvodne prostore, ki so jih opremili tudi s stroji, tako da gradbeno pohištvo izdelujejo na tekočem traku. V naslednjih letih bodo postavili novo sušilnico, uredili ogrevanje, montirali odpraševalne naprave ter sedanji betonski tlak po-

Pogled na Opekarno Pragersko, kjer bodo z novimi sušilnimi lopami v kratkem odpravili najhujše ozko grlo v proizvodnji

PRED REKONSTRUKCIJO

Že več kot dve leti je minilo, kar se je STEKLARNA V SLOVENSKE BISTRICI priključila STEKLARNI »BORIS KIDRIČ« V ROGAŠKI SLATINI ter posluje kot njen obrat. Proizvodnja se je preusmerila samo na izdelavo razsvetljavnega stekla ter obrat eno tretjino svoje proizvodnje izvaža na tržišča s čvrsto valuto. Tehnične naprave v obratu so zelo zastarele. Kolektiv stremi za tem, da bi prišlo čimprej do rekonstrukcije. Povpraševanje po njihovih izdelkih je na domačem kot na tujem trgu izredno veliko ter obrat z zdajšnjo kapaciteto teh potreb še zdaleč ne krije. Rešitev iz te situacije bi bila samo zgraditev nove steklarne.

V NOVIH PROSTORIH

Več kot zanimiva je razvojna pot obrtnega podjetja »EMMI« Slovenska Bistrica, ki tržišču postreže z najraznovrstnejšo embalažo ter z mizararskimi deli in uslugami. Podjetje si je namreč s solidnim poslovanjem in dobro kvaliteto izdelkov pridobilo lep sloves ter zagotovilo — kar je zanje najvažnejše — pretežno stalno delo. Po kooperacijski pogodbi s tovarno IMPOL namreč izdelujejo raznovrstne zabojne, bobne za žico ter oboje za aluminijeve proizvode. Po drugi pogodbi s podjetjem Elektroindustrija in splošna montaža Maribor pa tej tovarni dobavljajo zgornje plošče za HIMO hladilnike. Razen tega za krajevne potrebe dobavljajo stavbeno in sobno pohištvo ter opremo za lokale po naročilu.

Zaradi gradnje novih obratov tovarne IMPOL se bo podjetje EMMI v kratkem preselilo v nove prostore, ki jih že urejajo v centru Slovenske Bistrice. Za gradnjo in opremo so doslej vložili 55 milijonov dinarjev lastnih sredstev.

V te prostore se bo prav kmalu preselilo podjetje »EMMI« Slovenska Bistrica

do lahko v komuni zbrali dovolj sredstev. Gre za okrog milijardo dinarjev stroškov, da ne govorimo o rekonstrukciji celotnega omrežja, vodovodov, s katero so že pričeli in o urejanju vodovodov v vsej bližnji okolici mesta, za kar so letos že porabili okrog 70 milijonov dinarjev.

KAJ BI BREZ ELEKTRIKE?

Za dragoceno električno energijo, brez katere bi prav gotovo zastalo življenje — v slovenjebistriški komuni skrbi ELEKTRO MARIBOR s svojim obratom v Slovenski Bistrici. Pravzaprav ta obrat z elektriko ne preskrbuje samo slovenjebistriške občine, pač pa tudi sosednjo občino Konjice ter del občin Ptuj in Maribor-Tezno. Zgolj to kaže, da je njihovo delo pri vzdrževanju omrežja in izvrševanju drugih del ter uslug dosti večje, kot ga kaže podatek, da letno prodajo 42 milijonov Kwh električne energije. Sicer pa je

krili s parketom. Tudi te izboljšave bodo precej vplivale na produktivnost in povečanje proizvodnje.

VODO INDUSTRIJI IN OBČANOM

KOMUNALNI ZAVOD v Slovenski Bistrici se je ves posvetil reševanju akutnega problema preskrbe prebivalcev in industrije z vodo, čeprav skrbi tudi za kanalizacijo, cestno službo in ostale komunalne dejavnosti. Ta problem tare Bistričane že dolga leta. Situacija pa je postala letos tako kritična, da je pomanjkanje vode vplivalo že tudi na realizacijo proizvodnje v industriji. Da bi zagotovili potrebnih 38 litrov vode v sekundi in ne samo 7, kolikor je sedanja zmogljivost izvirov, iščejo nove izvore, ki pa jih žal ni v neposredni bližini mesta.

Studija preskrbe z vodo bo izdelana v štirih variantah in o njej bodo razpravljali občani, ki se bodo tudi odločili za tisto, ki jim bo najbolj všeč in za katere uresničitve bo-

krili s parketom. Tudi te izboljšave bodo precej vplivale na produktivnost in povečanje proizvodnje.

OBRAT ELEKTRO MARIBOR v Slovenski Bistrici lani ustanovil tudi servis za popravila gospodinjstskih aparatov.

TELEGRAMI IZ TRGOVSKEGA PODJETJA »PLANIKA«

Za trgovsko podjetje »PLANIKA« Slovenska Bistrica velja oznaka, da predstavlja tipično podeželsko trgovsko podjetje mešane stroke in za prodajo blaga na drobno; vendar hkrati tudi podjetje, ki je za tukajšnje razmere potrebno v današnjih pogojih poslovanja. Podjetje namreč vključuje 36 prodajal in v samem mestu Slovenska Bistrica in na podeželju teritorialnega območja slovenjebistriške občine. V letošnjem letu bo ustvarilo 1 milijardo in 500 milijonov dinarjev prometa. V samem mestu Slovenska Bistrica in v drugih večjih centrih občine poslujejo s specializiranimi trgovinami, drugod pa s prodajalnami, ki so založene z mešanim blagom.

V prodajalni Trgovski dom podjetja »Planika«

152-članski kolektiv tega podjetja — od tega 27 trgovskih vajencev — dobro ve, da mora kot posrednik med industrijo in potrošnikom skrbeti za to, da bi poiskal najugodnejših poti, ki bi kupcu zagotavljale čim večji izbor blaga in po čim dostopnejših cenah. Prav zato so kulturna postrežba, postopna modernizacija prodajal in rast gospodarske moči podjetja tisto, čemur posvečajo največ skrbi. Če pravimo, da temu posvečajo vse svoje moči, je s temi besedami mišljen ves kolektiv, ki je organizacijsko razdeljen na deset delovnih enot s svojimi samoupravnimi organi. Razprava v zvezi z novim statutom podjetja pa je pokazala, da je organizacijsko podjetje preveč razdrobljeno, delovne enote pa imajo premajhne pristojnosti. Zato bodo poslej imeli le 4 delovne enote, vendar pa bodo na svete teh enot prenesli večje pravice in seveda tudi dolžnosti.

KOMUNALNA BANKA SLOVENSKA BISTRICA

Osnovna naloga **KOMUNALNE** **BANKE** v Slovenski Bistrici je pač v tem, da zagotavlja nemoten potek proizvodnje v gospodarskih organizacijah s tem, da daje kredite za obratna sredstva in drugič, da s politiko koncentracije in prelivanja akumulacije usmerja sredstva v tista področja in za tiste naloge, ki v danih razmerah zagotavljajo čim hitrejši gospodarski razvoj.

KB Slovenska Bistrica na ta način kreditira 34 gospodarskih organizacij. Njen kreditni potencial predstavlja 4 milijarde dinarjev, od česar dobra tretjina odpade na kredite za obratna sredstva. Od plasmana teh sredstev največ kreditov odpade na blagovni promet in sicer za izvoz blaga, za nakup blaga in za sezonske zaloge reprodukcijskega materiala ter gotovih izdelkov.

Sicer ta banka opravlja še vse ostale vrste bančnih uslug in storitev. Posebej naj omenimo službo hranilnih vlog na odpovedni rok, ki vlagateljem zagotavlja načrtno varčevanje, višjo obrestno mero in še druge ugodnosti.

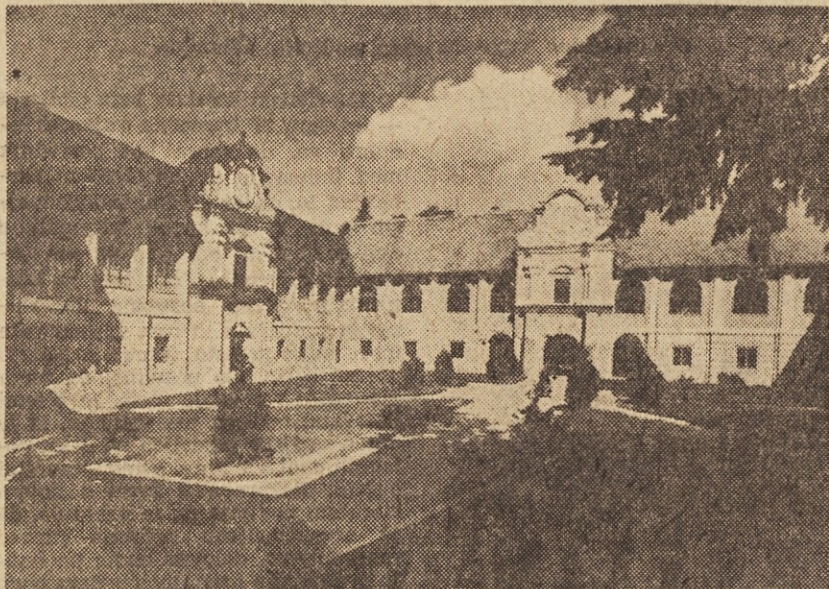
GTP »PRESKRBA« POLJČANE

Ob ustanovitvi pred 12 leti je to grosistično podjetje brez večjih osnovnih sredstev doseglo okoli 400 milijonov dinarjev prometa. V teh letih pa se je razvilo v podjetje, ki bo letos doseglo blizu 2,3 milijarde dinarjev blagovnega prometa, medtem ko nabavna vrednost osnovnih sredstev dosega 100 milijonov. V sklopu podjetja posluje 12 prodajalnih in drobno. Podjetje sicer oskrbuje trgovsko mrežo na področju celjskega in mariborskega okraja in delno tudi sosednje SR Hrvatske. Lani so si zgradili sodobno skladišče za tekstilno in živilsko blago. Letos so poskrbeli za bencinsko črpalko za vse vrste tekočih goriv v Poljčanah, adaptirali in modernizirali prodajalno z živili »Boč« v Poljčanah, zgradili lastno mehanično delavnico in za svoj avtopark kupili 3 nove kamione TAM 4500.

V zvezi z nadaljnjim razvojem in modernizacijo maloprodajne mreže bi bilo nujno potrebno obnoviti stavbo, kjer imajo trgovini z železnino in tekstilnim blagom. To brez pomoči iz sredstev občinskega stanovanjskega sklada ne bo šlo. Sicer so glede na dosedanj razvoj vse prodajalne v Poljčanah in Makolah specializirane. Navzlic temu sedanji prodajni prostori v Makolah ne ustrezajo njihovemu namenu in zato predvidevajo gradnjo novih lokalov paviljonskega tipa. Že v naslednjem letu naj bi uredili novo skladišče na železniški postaji ter preuredili in povečali predpakirnico blaga. Podjetje še zdaj posluje v neprimernih prostorih, vendar ureditev novih odlagajo zavoljo drugih nujnih investicijskih del. Tudi v tem se kaže skrb, kako bi čim boljše postregli in zadovoljili svoje potrošnike.

RAZVOJ KOVINSKEGA PODJETJA »MONTER« POLJČANE

Za seboj imajo petnajst let napornega dela. Začeli so s petimi delavci. Z lastnimi sredstvi so postopoma zgradili montažno halo in kupili potrebna osnovna sredstva. Tako so dosegli sedanji obseg poslovanja, ko s 60 delavci in 15 vajenci ustvarjajo 230 milijonov dinarjev prometa. Že v letu 1965 pa pričakujejo, da bodo zaposlovali 120 delavcev in do-

Letovišče grad Štatenberg postaja vse bolj privlačna postojanka za lovski in ribiški turizem. Dostop do gradu bo še olajšan, ko bodo prihodnje leto do konca asfaltirana cesta Makole—Štatenberg

segli pol milijarde bruto dohodka. Za to bi potrebovali 20 milijonov dinarjev kredita (poleg lastnih sredstev), da bi razširili delovne prostore in dopolnili opremo.

Podjetje zdaj vključuje ključavničarsko aluminijški obrat ter mehanski in kleparski obrat. Izdelujejo pa aluminijške izdelke; to je izložbena okna, vrata, predelne stene, kioske, gostinske pulte in drugo po naročilu. Posebej so ponosni na kioske, ki so bili z uspehom razstavljeni na mednarodnih sejmih v Indiji, Gani, na Poljskem in v Bolgariji. Sicer svoje izdelke prodajajo po vsej državi. Razumljivo pa je, da v svojih obratih naročnikom nudijo tudi vse vrste uslug.

POSTOJANKE ZA PREHODNI TURIZEM

Zdaj 45-članski kolektiv gostinskega podjetja »Hotel PLANINA« v Slovenski Bistrici je že pripravil načrte sedemletnega razvoja njihove

Novi skladiščni prostori Grosističnega trgovskega podjetja »Preskrba« Poljčane

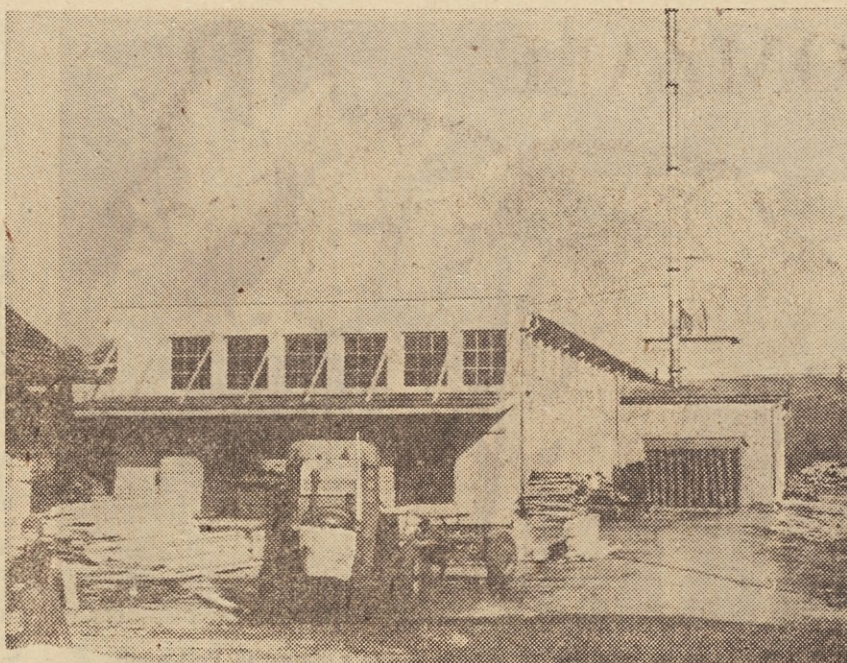
delovne organizacije. V teh letih bodo postopno modernizirali, delno razširili ter na novo opremili vseh sedanjih osem obratov ter uredili nekaj novih. Predvidena je adaptacija in razširitev hotela, gradnja motela na Videžu ob novi cesti Maribor—Ljubljana, ureditev vile Pohorje—Visolah, Doma v Smartnem na Pohorju — da omenimo le nekatere novosti. Za razvoj in modernizacijo podjetja naj bi vložili 231 milijonov, predvidevajo pa, da se bo promet v tem času podvojil.

GOSTINSKO PODJETJE »KOLODVOR« PRAGERSKO

Petnajstčlanski kolektiv tega podjetja je najbolj ponosen na dvoje: v zadnjih letih so precej modernizirali tako kolodvorsko restavracijo na železniški postaji v Pragerskem kot drugi njihov obrat v Zgornji Polskavi in drugič: v restavraciji na Pragerskem prodajajo jedila po najnižjih cenah izmed vseh gostinskih obratov v občini.

TUDI NJIHOVE USLUGE SO POTREBNE

MIZARSKO KOLARSKA DELAVNICA v Slovenski Bistrici je obrtno podjetje, ki za krajevne potrebe po naročilu izvršuje vsa mizarstva in kolarska dela, obenem pa sprejema tudi popravila. V tem podjetju je zdaj zaposlenih 11 delavcev, ki bodo letos ustvarili 22 milijonov dinarjev bruto dohodka.

V občini obratujejo tudi trije obrati LIP Konjice — v Oplotnici, Poljčanah in v Slovenski Bistrici, ki ga kaže slika

je. Vsak dan spečejo okoli 18.000 kg kruha in 3000 žemelj. Tako njihov 15-članski kolektiv doseže okoli 50 milijonov dinarjev prometa na leto.

VODNA SKUPNOST SLOVENSKA BISTRICA

Stiridesetčlanski kolektiv **VODNE** skupnosti v Slovenski Bistrici že pet let vrši melioracijo potoka Ložnica in pritokov. Zaključili so nekako polovico vseh del, ki so zanje letno vlagali po 25 milijonov dinarjev. Da bibila dela hitreje zaključena, bo treba začeti še s hidromelioracijo zemljišča v sklopu KZ Slovenska Bistrica.

OBRTNO TAPETNIŠTVO IN SEDLARSTVO OPLOTNICA

Komaj lani ustanovljeno bo s 26 zaposlenimi letos izdelalo za 50 milijonov dinarjev najrazličnejših tapetniških in sedlarskih izdelkov, medtem ko za prihodnje leto predvidevajo že 80 milijonov dinarjev skupnega dohodka. Razen vseh vrst tapetniških izdelkov (kavči, fotelji, žimnice, platnene rolete in drugo) so si pridobili poseben sloves z usnjeno galanterijo, zlasti z ženskimi torbicami ter raznovrstnimi zaščitnimi sredstvi, ki jih zvečine prodajajo tovarni IMPOL v Slovenski Bistrici.

MOŠKO IN ŽENSKO KROJAŠTVO POLJČANE

Pred 15 leti sta se v Poljčanah združili dve zasebni krojaški delavnici in tako je nastalo sedanje obrtno podjetje. Trenutno imajo 12 zaposlenih, izmed katerih so trije mojstri. Izdelujejo moška in ženska oblačila po meri in bodo letos dosegli 6 milijonov prometa.

KRUHA NE ZMANJKA

Slovensko Bistrico in okolico preskrbuje s kruhom, pecivom in slaščicami **PARNA PEKARNA**, ki je v novi zgradbi povečala svoje zmogljivosti za več kot sto odstotkov. Delovni kolektiv se je zavzel tudi za razširitev prodajne mreže in odprl nove prodajalne v mestu, Pragerskem in Polskavi. V Slovenski Bistrici pa so odprli tudi novo slaščičarno. Tako je občanom zagotovljeno vedno dovolj kruha, peciva in slaščic, v primeru nujne pa lahko spečejo še tudi znatno več kruha, kot ga trenutno prodajo. Da bi vse to uredil, je delovni kolektiv porabil 55 milijonov dinarjev in zaposlil precej novih delavcev.

PEKARNA POLJČANE

Še preden je bila v Slovenski Bistrici zgrajena nova pekarna, se je moral kolektiv **PEKARNE POLJČANE** truditi predvsem za to, da je napekel dovolj kruha in drugih pekarskih izdelkov, ki so jih tistikrat še s konjsko vprego vozili malone v vse sosednje kraje in tudi v Slovensko Bistrico. Zdaj razpolaga **PEKARNA POLJČANE** s sodobnimi furgoni za prevoz pekarskih izdelkov, s katerimi zalaga Poljčane, Makole, Studenice in po potrebi tudi druge kra-

ZAVID ZA ZAPOSLOVANJE SLOVENSKA BISTRICA

posluje že od 1. januarja 1961. leta in organizira službo zaposlovanja v občini. S tem opravlja — tako za delovne organizacije kot za vse tiste, ki iščejo zaposlitve ali bi se radi izučili nekega poklica — izredno potrebno, družbeno koristno, glede na problematiko pa precej nehalno poslanstvo. Zavod sicer, če govorimo o vsebini njegovega dela, na splošno organizira službo zaposlovanja delavcev, skrbi za zaposlovanje začasnih zaposlenih in delovnih invalidov. Da bi ob tem ustregel tako delovnim organizacijam, ki potrebujejo kader, obenem pa vsem, ki bi se želeli zaposliti, zavod sproti opravlja vse analize o potrebah po kadrih in po želenem kvalifikacijskem sestavu. Ob enem imajo seveda natančne pregledne o tistih, ki bi se želeli zaposliti. Tako kot povsod drugod tudi v tej občini ženske, po strokovnem znanju skoraj v celoti nekvalificirane, predstavljajo največji del nezaposlenih. Sicer po svojih močeh skuša omogočiti povečano zaposlovanje s tem, da delovnim organizacijam pomaga s krediti za odpiranje novih delovnih mest.

Naslednja in ne najmanj pomembna naloga Zavoda pa je poklicno usmerjanje mladine. To in ostale dolžnosti **ZAVID ZA ZAPO-SLOVANJE** v Slovenski Bistrici precej lažje izpolnjuje, odkar si je lani z lastnimi sredstvi uredil ustrezne delovne prostore.

DOM UPOKOJENCEV POLJČANE

Dom posluje kot zavod s samostojnim financiranjem, razpolaga z 246 posteljami. 34-članski kolektiv — med njimi medicinska sestra in 2 bolničarki — se trudi, da bi kar najbolj ustregel vsem starejšim osebam, ki sta jim potrebna zdravstvena nega in pomoč zaradi starosti. Za razvedrilo oskrbovancev so v domu uredili prijeten kotiček s televizorjem, radio aparatom in dnevnimi ter drugimi časopisi, naposled pa še s knjigami iz domače knjižnice. Doslej so v domu uredili tudi sodobno pralnico. Zdaj bi radi modernizirali še kuhinjo in zamenjali pohištvo v sobah, ki z belimi železnimi posteljami preveč spominjajo na bolniške sobe.

DVE STANOVANJSKI SKUPNOSTI

V občini delujeta dve stanovanjski skupnosti. Medtem ko **stano-vanjska skupnost** v Oplotnici glede

na krajevne potrebe skrbi le za pomoč hišnim svetom, **STANOVANJSKA SKUPNOST V SLOVENSKI BISTRICI** razen tega vključuje še krpalnico, pralnico in gradbeni servis z vsemi potrebnimi dejavnostmi.

VETERINARSKA POSTAJA SLOVENSKA BISTRICA

Pretežni del prebivalstva slovenjebistriške občine živi od kmetijstva in tako ni čudno, da ima precej dela tudi **VETERINARSKA POSTAJA** v Slovenski Bistrici. Njen kolektiv skrbi za zatiranje in preprečevanje živalskih kužnih, vzrejnih in zajedalskih bolezni, izvršuje veterinarske higienske ukrepe, zdravi bolno živino ter skrbi za kafilerijsko službo.

LEKARNA SLOVENSKA BISTRICA

Kolektiv **»LEKARNE«** v Slovenski Bistrici, ki šteje 5 zaposlenih, je doslej z lastnimi sredstvi poskrbel za vso tisto opremo in pripomočke, ki jih potrebuje pri izvrševanju njihovega poslanstva. Čeprav lekarna nepretrgoma posluje 11 ur dnevno, v ostalem času pa je poskrbljeno za dežurno službo, kadrovskih težav ne čutijo, ker so ves čas skrbeli tudi za potrebno osebje. Z novim letom bodo k **»Lekarni«** Slovenska Bistrica, vključili še lekarniško postajo v Poljčanah in hkrati iz lastnih sredstev odplačali ves inventar. Sicer pa ostaja njihova največja želja, da bi dobili prostore bližje mesta, s čimer bi bilo ustrezno predvsem potrošnikom.

»KEMOCID« SLOVENSKA BISTRICA

Čeprav ta zavod za deratizacijo, dezinfekcijo in dezinfekcijo posluje poldrugo leto, si je s svojim solidnim delom v protiepidemiološki službi pridobil in utrdil dober sloves po vsej Sloveniji in deloma tudi na področju SR Hrvatske. Poslovni partnerji zavoda so bolnice, zdravilišča, industrija, kmetijstvo ter trgovska, gostinska in obrtna dejavnost, ki se v vedno večji meri zavedajo gospodarske škode, ki jo povzročajo glodalci in insekti; obenem pa sicer nevidnih posledic v zdravstveni preventivi.

KEMOCID skrbi za učinkovitost storitev tudi po letnih časih. Tako poleti dajejo prednost uničevanju raznih insektov v objektih množičnih bivalistič.

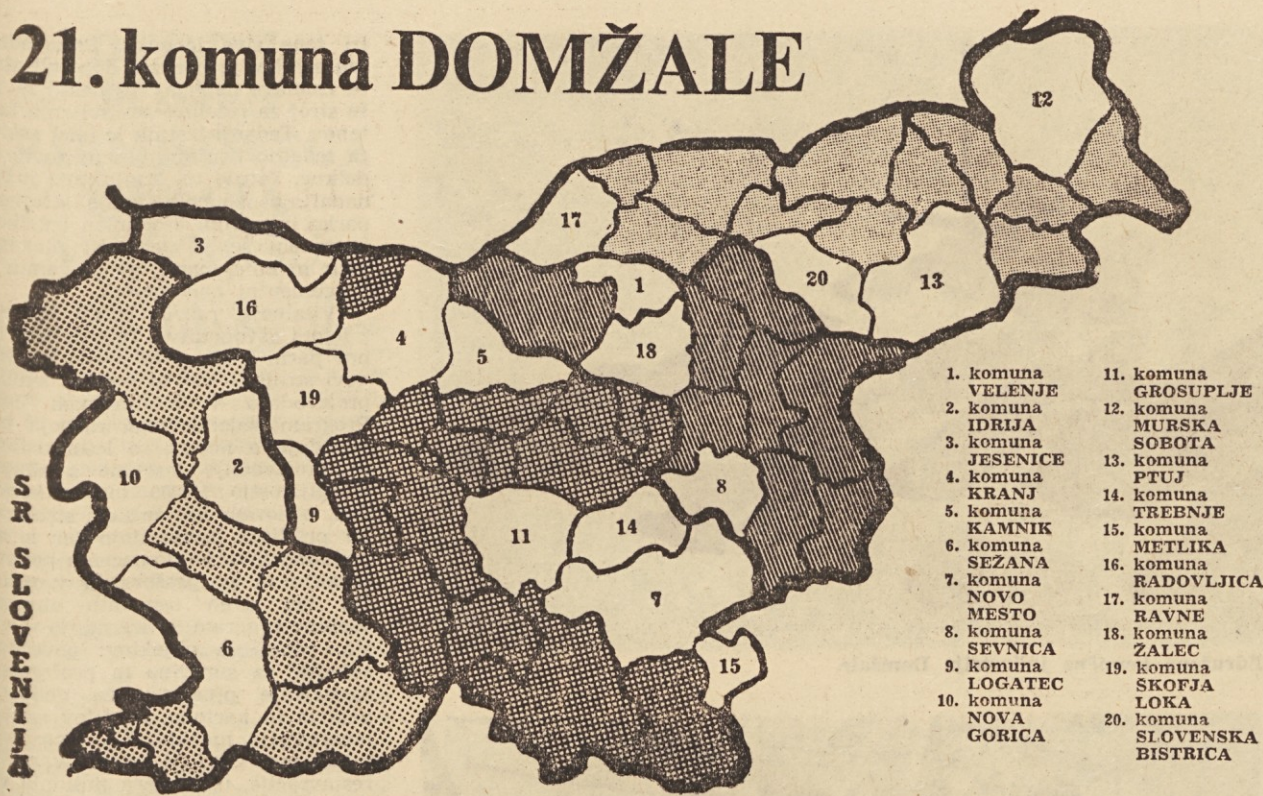
Zavod si je že ustvaril lastna sredstva za opremo strokovnih ekip in za nakup zaščitnih sredstev. Po perspektivnem planu razvoja pa naj bi v naslednjih letih zgradili lastno upravno gospodarsko poslopje s stanovanji za delavce in nakupili še več sodobne opreme.

Spomenik NOB v Slovenski Bistrici

Ob prazniku občine Slovenska Bistrica čestitajo občanom in jim želijo kar največ delovnih zmag tudi v prihodnje. Občinska skupščina Slovenska Bistrica, vse družbeno-politične organizacije v občini ter v reportaži opisane delovne organizacije. Njim se pridružujejo še kolektivi Kmetijskega kombinata Ptuj — obrat Pragersko, Granitne industrije INGMAG Pohorje — obrat Cezlak ter vsa druga, predvsem trgovska podjetja, ki imajo v občini svoje poslovvalnice

21. komuna DOMŽALE

1. komuna VELENJE
2. komuna IDRİJA
3. komuna JESENICE
4. komuna KRANJ
5. komuna KAMNIK
6. komuna SEŽANA
7. komuna NOVO MESTO
8. komuna SEVNICA
9. komuna LOGATEC
10. komuna NOVA GORICA
11. komuna GROSUPLJE
12. komuna MURSKA SOBOTA
13. komuna PTUJ
14. komuna TREBNJE
15. komuna METLIKA
16. komuna RADOVLJICA
17. komuna RAVNE
18. komuna ZALEC
19. komuna SKOFJA LOKA
20. komuna SLOVENSKA BISTRICA

OB OSNOVAH SEDEM-LETNEGA NAČRTOVANJA

Domžalsko komuno odlikujeta dve izraziti dejavnosti: **INDUSTRIJSKA** in **KMETIJSKA** proizvodnja. Obe sta si enakovredni v ritmu razvoja ter v povečevanju narodnega dohodka, četudi je delež industrijskih podjetij pri oblikovanju narodnega dohodka komune znatno večji. Industrijska proizvodnja namreč predstavlja malone 80 odstotkov v narodnem dohodku, vendarle pa uveljavljanje sodobnih agrotehničnih pridobitev v kmetijski proizvodnji še kaže na dosegljivo maksimalno stopnjo izkoriščanja rodovitnih obdelovalnih površin, ki s tržnimi presežki predstavlja zadovoljivo ravnotežje naporom delovnih kolektivov v industrijskih proizvodnih organizacijah. Vse to pa seveda govori v prid opazni rasti družbenega standarda, ki po svojem zunanjem videzu že skoraj uvršča DOMŽALE — kot središče komune — med izrazita ljubljanska predmestja.

Že sama bežna presoja o razvoju posameznih gospodarskih dejavnosti kaže na ugoden diagram: ob polletju se srečamo z 18 odstotkov višjo realizacijo (plačano!) kot v lanskem polletju, pri čemer velja poudariti, da je fakturirana realizacija še za 10 odstotkov višja. Res, materialni stroški so v prehodu lanskega v letošnje gospodarsko obdobje dokaj narasli, vendarle pa končni rezultat pripoveduje o 14-odstotnem porastu narodnega dohodka. Hkrati je tu komaj zaznaven porast števila zaposlenih (nekaj nad 2 odstotka!), kar je spet legitimacija produktivnosti, ki zaznamuje 9-odstoten porast. Če upoštevamo pri tem nevsklajen porast osebnih dohodkov — za 18 odstotkov — in skladov — za 14 odstotkov — potlej ne smemo mimo ugotovitve, da so gospodarske organizacije v komuni ob skrbi za mehanizacijo, boljšo organizacijo dela, posameznikovo produktivnost malce znižale od delitvi čistega in osebnega dohodka, nedvomno pa v korist delovnim kolektivom, ki prav te dni razmišljajo o sedemletnih proizvodnih planih in bodo lahko, če je količjak zamujenega, zamujeno tudi dohiteli.

Z uspehi v kmetijski proizvodnji nas lepo seznanja primerjava proizvodne stopnje družbenega s stopnjo zasebnega sektorja. Če je zasebni kmetovalec pridelal na hektar 19 centov pšenice, jo je družbeni 31, detelje 50, družbeni 70, če je zasebni pridelal na hektar 170 centov krompirja, je bilo to še zmerom slabo nasprotje proizvodnim uspehom družbenega sektorja, kar potrjuje še številke o vrednosti skupne proizvodnje: indeks 168 je mikavna številka za uspehe družbenega sektorja lani ob primerjavi s predlanskim kot tudi indeks 121 in več, ki primerja letošnje uspehe z lanskimi. Enakovredni indeksi v neorganiziranem zasebnem sektorju so najpoprej 91, zatem 101, v organiziranem pa 75 in nato 140. Grobe številke še povedo o dvakratnem povečanju tržnih viškov pri vzreji goved, o 11-kratnem pri prašičereji, o 1,6-kratnem povečanju v proizvodnji mleka, kar je spet zrcalo specializacije proizvodnje in iskanja boljših delovnih metod.

S podrobnostmi v dejavnosti posameznih gospodarskih organizacij seznanja reportaža. Uvod pa ne sme mimo očitnega odraza gospodarskih dejavnosti komune v vsakdanjem življenju občanov: v letih 1960 in 1961 je bilo potrošeno za potrebe osnovnih šol 48, lani skoraj 55 milijonov. Izračun potrdi v letu 1960 dobrih 23.000, 1961 že 32 in lani 43.000 dinarjev na enega učenca. Kulturno-prosvetno dejavnost označuje že samo zapisek o letošnjem potrošniškem sejmu, uveljavljeni manifestaciji gospodarske moči v Domžalah, ki je zabeležil okoli 20 dramskih prireditev in 15 glasbenih nastopov. V dopolnitev še odstavek, ki pripoveduje o zdravstveni službi v komuni: blizu 75.000 ambulantnih pregledov, 33.700 storitev, 42.000 laboratorijskih pregledov, 23.800 dispanzerskih pregledov in nad 8.000 raznih cepljenj — je vsekakor precejšnja skrb komune ter njenega

zdravstvenega omrežja za dobro počutje prebivalcev, da posebej ne omenjamo delo zobnih ambulant, obiske pri otrocih, nosečnicah... Bržkone niti ni potrebno človeku, da se posebno zamisli nad omenjenimi številkami; te številke so nedvomno osnovane v rastočem diagramu gospodarskih organizacij, ki iz leta v leto povečujejo lastno proizvodnjo, ustvarjajo z uveljavljanjem svojih proizvodov na domačem in na tujem tržišču ugoden narodni dohodek, ki je ob osebnem dohodku delavcev nepogrešljiv oblikovalec celotnega družbenega standarda, vsakdanjega življenja v naseljih komune.

SORAZMERJE MED INDUSTRIJSKO IN OBRTHO PROIZVODNJO

Nekaj prijetnih ugotovitev za uvod v ilustracijo dela in proizvodnje **TOVARNE USNJE GALANTERIJE »TOKO«** Domžale: na letošnjem Sejmu mode v Beogradu je kolektiv podjetja prejel »Zlato košuto« (drugo leto zapored!) za domiselni vzorec ženske torbice. Tisočlanski delovni kolektiv je zadovoljivo realiziral 9-mesečni proizvodni program, plan izvoza pa je znatno presegel. Osnovna rekonstrukcija tovarne je v zadnji fazi. 22 novih strojev za potrebe proizvodnje usnjene galanterije je pred durmi. Kolektiv je uvedel drugo delovno izmeno.

Te ugotovitve govore v prid 7-letnega plana tovarne »TOKO«, ki namerava v tem času povečati proizvodnjo za 77 %, pri čemer velja poudarek na daljnem prehajanju iz obrtnega v industrijski način proizvodnje.

Industrijski način proizvodnje in z njim večja delitev dela pa si v mejah možnosti za to stroko kljub težavam hitro utirata pot. V sedemletnem programu predvidevajo proizvodnjo na tekočem traku ali krogu vsaj za tiste grupe izdelkov, ki jih je mogoče plasirati v takih količinah, da se ta način izplača. Količina posameznega artikla pa je vsekakor odvisna od tržišča in seveda od predmetov, ki so ob določenem času konjunktorno blago na trgu. Nedvomno je industrijski način proizvodnje izvedljiv, terja le zajetnejšo surovinsko osnovo, ki je temeljni pogoj za nemoteno proizvodnjo večjih serij enakih ali vsaj zelo podobnih izdelkov.

Obrtni način proizvodnje zaradi modnega vpliva na tovrstne izdelke ter široke prodajne mreže na tu in inozemskih tržiščih pa je še nadalje potreba obdržati precej obširen asortiment izdelkov. Tako stanje in pa raven razpoložljive mehanizacije za usnjeno galanterijsko stroko pa še nadalje narekuje znaten del izdelkov proizvajati na obrtni oziroma polobrtni način. Delež

dela je v strukturi cene omenjenih proizvodov izredno visok. Toda tržišče zahteva takšen način proizvodnje: podjetje ima usposobljene številne delovne ekipe, ki vsaka zase ter skladno s proizvodnim programom izdelujejo posamezne izdelke od prirezovanja do prvih šivov in do končnega oblikovanja. Pri tem opravilu lahko ekipa prihrani na času edino le ob pomoči hitrejših prirezovalnih in šivalnih strojev, zanesljivejšem lepilu, ob okretnejših rokah.

Pogovor o surovinski osnovi pa je podoben kočljivim vprašanjem brez odgovora: specializirana proizvodnja ženskih torbic in druge usnjene galanterije upošteva in ceni predvsem — galanterijsko svinjsko usnjo.

Tega usnja pa ni na pretek. Dve tovarni za proizvodnjo svinjskega usnja — Vrhnika in Kamnik — izkoriščata komaj polovico vseh svojih strojnih zmogljivosti, ker pač ni surovine, surove kože. Obe tovarni sta pomembna izvoznika strojne kože v dežele čvrste valute: tam v Ameriki cenijo svinjsko kožo kot antilopino, krokodilovo... Kamnik in Vrhnika lahko izvozita, kolikor hočeta in kolikor moreta. Ti dve tovarni pa seveda zadovoljujeta potrebe domače usnjarske industrije, med vsemi potrebe domžalske tovarne »TOKO«. To zadovoljevanje pa nikakor ni superlativ; je komaj zadostno in četudi zelo preprost izračun pove, da je svinjska koža, predelana v galanterijski proizvod, natančno petkrat dražja na zunanjem tržišču kot zgolj ustrojeno, metrsko blago.

Vzroki so globlji. Začenjajo pri živinorejski proizvodnji. Čas negovanih prašičev, večjega odkupa surovih svinjskih kož, je mimo. Farmarska proizvodnja pujskov, bekonov, klavnice in prehranska industrija, izredne možnosti izvoza, nagljava v proizvodnji mesne industrije — ne dovoljujejo nikakršne pozornosti do surove svinjske kože, ki so za proizvajalca zanimivejše blago kot meso, kot pa industrijska surovina za nadaljnjo predelavo. Zategadelj je svinjskega usnja malo, iz leta v leto manj.

In vendar je surova svinjska koža nadvse potrebna: industriji usnja, industriji usnjene galanterije!

Drugo so razni boksi iz govejih kož. Teh je sicer dovolj, vendar pa več tako imenovanih čevljarških boksov, ki spet ne ustrezajo proizvodnji usnjene galanterije.

Osnovno vprašanje se potemtakem resnično suče okoli surovinske baze, ki ima neprecenljivo vrednost za planiranje v proizvodnji usnjene galanterije. Ta baza je zaenkrat nepopolna: bržkone je umevna želja kolektiva »TOKO«, da prevzame neka naša tovarna za proizvodnjo strojnega usnja specializirano proiz-

Toko Domžale — izdelava torbic

Toko Domžale — po končanem delu — domov!

vodnjo galanterijskega usnja. Ampak — samo galanterijskega usnja, bodisi iz surovih svinjskih, bodisi iz govejih ali drugih kož. Semkaj seveda sodi vse ostalo: od barv do lakov, od načinov strojenja do prešanja.

Konkretno: gre za 50.000 kvadratnih metrov gladke svinjske kože, za 30.000 kvadratov prešane in za 15.000 metrov svinjskega spodnjega usnja. Tej količini, ki jo tovarna letno potrebuje, lahko dodamo še 35.000 kvadratnih metrov govejih boksov, katerih proizvodnja pa velja samo potrebam domačega trga. Ta osnova predstavlja dosegljivo letno realizacijo podjetja, ki se že približuje dvema in pol milijarde prometa, pri čemer je vredna pozornosti vsota petsto tisoč dolarjev, kar je možen izvoz v zdajšnjih delovnih pogojih in bo še toliko močnejši ob izpolnjenju notranji organizaciji dela, ob novih strojih, ob drugi izmeni.

Vse tole razmišljanje je iz računa delovnega kolektiva. 1000 mladih deklet in žena, med vsemi je le ne-

znatno število moške delovne sile, ki se vozi na delo v tovarniška obrata iz raznih naselij in krajev iz domžalske ter tudi iz sosednjih komun (poslednja informacija: podjetje bo uvedlo avtobusno progo na relaciji tovarna—Vransko!) vsekakor hoče kot prizadeven proizvajalec vplivati na vsakoletni diagram proizvodnje, na rast skupnega dohodka in osebnih prejemkov. Vse njihovo prizadevanje pa je dokaj ničevno ob počasnem reševanju osnovnega problema: pomanjkanja odgovarjajočih kvalitet surovin. Zaradi tega je toliko pomembnejše razpravljanje o surovinah, o možnostih povečanja surovinske osnove, o zbliževanju proizvodnih programov živinorejske, prehranske, usnjarske industrije s programom industrije usnjene galanterije. To razpravljanje je prav zdaj nadvse pomembno, ko teko pogovori o sedemletnem načrtovanju, ko si kolektivi kot skupnost, komuna in posamezniki upravičeno obetajo od daljnjih vloženih naporih višji nivo družbenega in osebnega standarda.

Domžale

PROIZVODNJA JE ENO — UPORABA BISTVENO

Marlux, poliester, kazeinske barve, laki in premazi, oljnati minij, svinčevo belilo — so vsakdanja imena vsakdanjih proizvodov **Združene kemične industrije Domžale** — ki uvrščajo delovni kolektiv te tovarne med proizvajalce v posebni panogi sodobne kemije.

Široka potrošnja, usnjarska in živilska industrija, proizvodnja avtomobilov in pohištva, kovinska industrija — so naslovi v spisku odjemalcev, katerih končni proizvodi so v precejšnji meri odvisni od dobavitelja barv in lakov, tesnil in premazov. Če dodamo tej začetni informaciji še škrob, ki je prav tako proizvod **Združene kemične industrije** v Domžalah, potem že izstopa predstava o življenjskem prostoru tovarne, ki ji pripada v organizirani verigi vseh naših centrov kemične industrije. Predstavo lahko še dopolnimo s širokim asortimanom umetnih smol in lepil, katerih proizvodnja je podčrtano poglavje v nadaljnji proizvodnji.

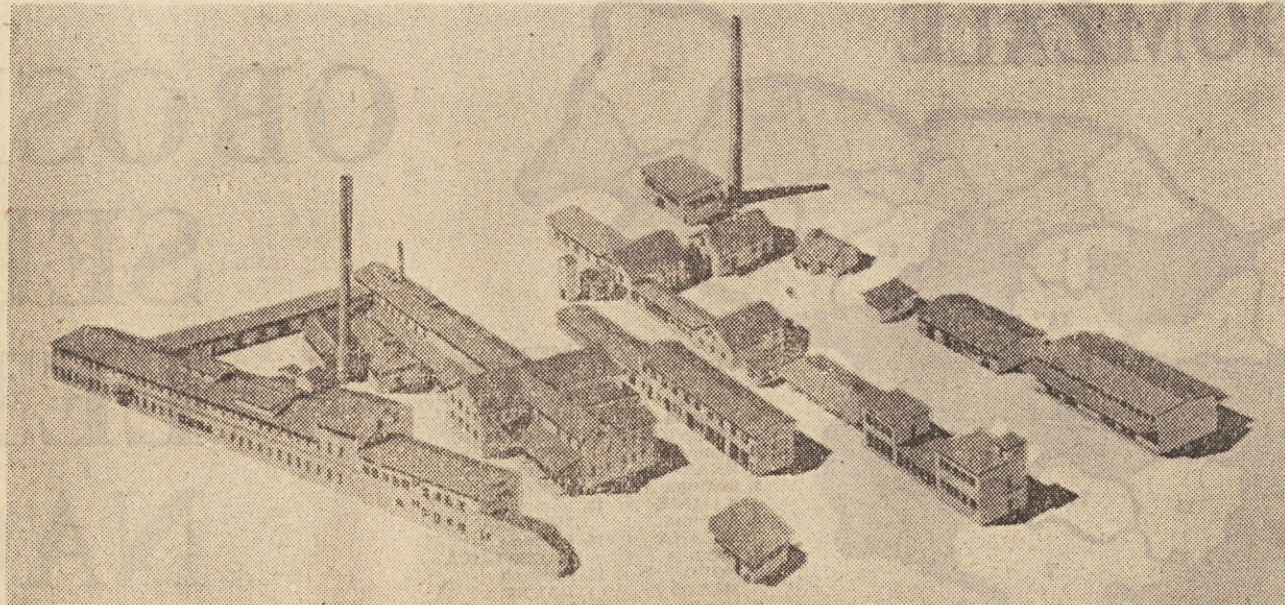
Razmišljanje o tej proizvodnji pa nas seznani s problemi, ki jih bazična kemična industrija malone ne pozna. In med njimi je morda na prvem mestu: spreminjajoči se modni ukus potrošnika in sploh spreminjajoče se zahteve tržišča. Včeraj so bili mikavni laki z visokim sijajem, danes so tako imenovani mat-laki iskan proizvod; včeraj je bilo povpraševanje naklonjeno nitro-lakom, danes predvsem poliesterom; včeraj je imela svojo ceno klasična barva, danes sodobnejša, sintetična... Ta včeraj in danes narekujejo tovarni dokajšnjo mero sposobnosti hitrega prilagajanja potrebam trga in hkrati domiselno okretnost pri spreminjanju tehnologije dela glede na iskan proizvod.

Ta pečat proizvodnje glasno opozarja na vrednost proizvodov, ki po kaže svoj obraz šele po uporabi. Ne zgolj poostrena kontrola proizvodnje in finalnih izdelkov, dobra priprava dela, intenzivnost pri uveljavljanju standardizacije surovin in proizvodov, skrbno atestiranje, pač pa briga tovarne in proizvajalca za popolna navodila pri uporabi in doslednost kupca pri uporabi navodil — je legitimacija podjetja in njegovih proizvodov. Majhna malomarnost se hitro mašuje! Toda to maševanje gre navadno na račun proizvajalca in ne na račun koristnika. Od tod precejšnja mera prizadevanosti domažalske tovarne, da z nenehno inštruktažo uporabnikov njenih proizvodov uveljavlja nedotaknjeno vrednost blaga, ki ga nudi tržišču. Dejstvo zadeva ob splošno raven: ni dovolj samo proizvajati (recimo dvokolesa!), znati je treba tudi koristiti, smotrno koristiti (kaj mi koristi kolo, če ga ne znam voziti!) in ravno v tem je globok smisel tehnične kulture, ki sega od proizvajalca do potrošnika.

V podjetju je zaposlenih 400 delavcev; 14 med njimi je inženirjev. Lepo število na videz, a vendar še zmerom ne povsem vsklajeno s potrebami. Predvsem: s perspektivnim razvojem! Misel velja trojni dejavnosti: raziskovalnemu delu, organizaciji proizvodnje, delu z odjemalci, s koristniki proizvodov. Raziskovalno delo je odločilnega pomena. Sodelovanje z inštituti presega s svojim znanstveno raziskovalnim delom vsakdanje potrebe proizvodnje, saj sega doli, obenem pa med številnimi raziskavami izbira najugodnejša dognanja za potrebe tovarniške proizvodnje, manj ugodna dognanja pa odklanja in prepušča času. Zatem je tu proizvodnja: tehnološki postopki so sicer mehanizirani, vendar pa predpriprava dela zahteva visok kvalifikacijski nivo delavcev, saj so v rokah njihovega znanja, njihove sposobnosti milijoni. Zanimiva je primerjava nekaterih indeksov! Ob izhodišču leta 1959, ko spoznamo indeks 100 ob preseženih dveh milijardah skupnega dohodka, je indeks lani 159, letos bo 202 in prihodnje leto 270, kar spet predstavlja blizu šest milijard skupnega dohodka. V tem času se število zaposlenih ni bistveno spremenilo, saj je indeks trenutno zaposlenih v primerjavi s številom zaposlenih pred štirimi leti — komaj 123, naslednje leto pa bo bržkone 130. Podatki gredo v prid izpopolnjeni mehanizaciji, notranji organizaciji dela, produktivnosti in delovni usposobljenosti. Vsak delavec v tovarni je usposobljen za delo na dveh delovnih mestih.

Značaj kemične industrije je takšen, da terja premišljeno razporejanje delovne sile. Delavec ima lahko le tri mesece opravka s svinčevimi oksidi (za primer!), potem mora zaradi skrbi za zdravje zamenjati delovno mesto z drugim. Potemtakem mora biti delavec usposobljen za opravljanje dveh, pogosto med seboj dokaj različnih opravil. Znanje delovnega kolektiva pa ni samo izmera usposobljenosti na delovnem mestu, ampak si podjetje prizadeva, da izpopolni delovni kolektiv s čim večjim številom tehnikov, ljudi s srednjo in višjo šolsko izobrazbo.

Pri kraju so tu še prepotrebni kadri — visokokvalificirani — ki

Združena kemična industrija Domžale

preverjajo uporabo tovarniških izdelkov na terenu. Ta teren pa ni brez zahtev! Delo v usnjarski industriji zahteva človeka, ki ima usnjarske veščine v malem prstu, svetovalec pri uporabi laka in poliestra v lesni industriji mora poznati les ter njegove lastnosti, predstavnik tovarne v kovinski industriji mora biti kovinar, skratka, inštruktaža na terenu, pri odjemalcih, ne sme in ne more biti brez zadovoljivega števila ljudi z znanjem, ki je enako nivoju znanja visokokvalificiranega delavca. Takšnih ljudi pa tovarna potrebuje iz leta v leto več, njihovo število raste s proizvodnjo, s številom odjemalcev, z asortimentom proizvodov.

In mora rasti. Presodimo mimogrede o odločilni vlogi **Združene kemične industrije** pri uveljavljanju naših proizvodov lesne, usnjarske, kovinske in živilske industrije na tujem tržišču! Presodimo pač o odgovornosti posrednega izvoznika, ki je enako soudeležen pri oblikovanju solidnosti naše ponudbe v tujini kot neposredni izvoznik. Občutek soodgovornosti in z njim uveljavitev kvalitete naših proizvodov pa očitno spodmika tla škodljivi miselnosti, ki še prerada predpostavlja tuje proizvode domačim, ki brezglavo občuduje vse, kar je tujega, domače blago pa zavrača.

Znanje za uporabo, uporaba doma proizvedenega blaga, povpraševanje na domačem trgu in sploh predvidevanja v razvoju domače industrije pa je temelj predpostavke, da se bo vrednost blagovne proizvodnje **Združene kemične industrije** Domžale povečala v prihodnjem letu za 45 odstotkov, v letu 1970 — ob koncu sedemletnega plana — pa natanko za 4,5-krat. Pri tem bo delež obeh obratov — Domžale in Količevo — enak, poudarek pa bo predvsem na proizvodnji oljnih ter sintetskih lakov in emajlov, vodotopnih barvah in razredčilih, na raznih smolah, kromovih solih...

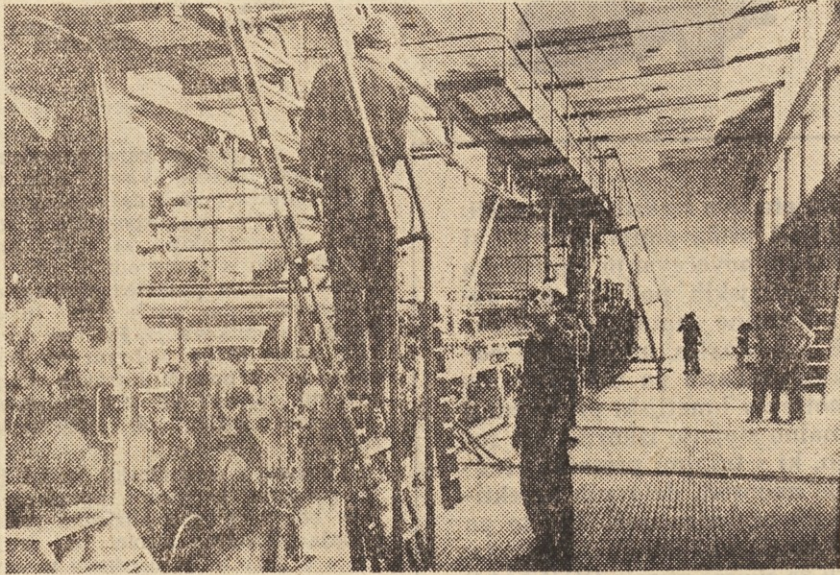
Informacijo o proizvodnji dopolnjujejo urejeni notranji odnosi. Pet ekonomskih enot ima s statusom podjetja zagotovljene pravice in podčrtane dolžnosti. Soodgovornost vsakega posameznika pri upravljanju ni le posameznikov delež pri formiranju narodnega dohodka, ampak tudi njegov delež pri oblikovanju njegovega osebnega dohodka in hkrati tistih razpoložljivih sredstev, ki jih menja kolektiv vsako leto za rast družbenega standarda. Podjetje je že doslej namenilo nad 145 milijonov za stanovanjske zgradbe ter za objekte družbenega standarda — in prav te dni, ko teko v kolektivni pogovori o statusu, drami pozornost članov delovnega kolektiva vsi tisti člen v statusu, ki zagotavlja posameznikom in kolektivu iz ustvarjenih skladov tovarne vnaprej določene koristi.

NENAVADEN BAROMETER DRUŽBENE POTROŠNJE

Malce iz Domžal v smeri proti Celju stoji ob cesti skromno oporozilo: **PAPIRNICA KOLIČEVO**. Preskromno nemara v primerjavi z gladkim asfaltem, ki se tik pred Virom sproži v levo ter popelje popotnika med svetlimi pročelji novih stanovanjskih hiš, med ograjenimi vrtovi, sadovnjaki, pred dveri tovarne, ki sodi med naša največja središča papirne industrije.

Visok dimnik izdaja tovarno. Brez njega spominja Količevo na veliko naselje. Visoka drevesa, zelenice, cvetje — vse to je značilnost tega naselja. Velika ploščad pred vhodnimi vrati je svojevrsten vhod v tovarno: tudi tu dominira cvetje in tu zamenjuje arhitektova domselnost običajne tovarniške dveri z razkošnejšim portalom, z umito cesto, pločnikom, z mikavnim licem.

Tu torej proizvaja edinstvena jugoslovanska tovarna za izdelavo — kartona. Brez te proizvodnje bi se zaman ogledovali za uspehi domače ambalažne industrije, ne bi bilo varnega transporta, ne bi bilo navadnih železniških vozovnic, ne bi bilo načrtovanj v naših kartonažnih to-

Papirnica Količevo — novi kartonski stroj

varnah. Osnova za njegovo proizvodnjo so lesovina, celuloza, star papir... 24.000 ton je zdajšnja proizvodnja **PAPIRNICE KOLIČEVO**. V tej količini so zajeti kartoni, lepenske in papirji raznih kvalitete. Sedemletni plan nadaljnjega razvoja tovarne pa predvideva porast celokupne proizvodnje na 56.000 ton, pri čemer bo samo delež dveh gigantskih strojev za proizvodnjo kartonov — 34.000 ton letno. V tej proizvodnji gre prvo mesto tako imenovanim kromonadomestek — kartonom, ki so iskan proizvod na domačem in na tujem tržišču.

Sploh je domače in tuje tržišče tisto, ki narekuje tovarni poviševanje proizvodnje. Potrebe so iz dneva v dan večje, skladno z rastjo in z razvojem drugih proizvodnih središč raste povpraševanje in ponudba »Količevega« žepa zaostaja. Vsekakor, pomembna pridobitev za kolektiv je bila pred tremi leti gigantska aparaturna za proizvodnjo kartona. To je avtomatski mehanizem, ki sam regulira gostoto in razporeja surovinsko kašo v ustrezne plasti, sam pomika zamotano kolesje, suši in lika, obrezuje in skoraj bi lahko dejali — skladišči proizvodno blago.

Temu orjaku pridružuje sedemletno načrtovanje še enega. Njegova proizvodnja bo čez sedem let natanko takšna, kakršna je trenutna proizvodnja vseh ostalih mehanizmov v tovarni, vseh strojev za proizvodnjo raznih kvalitete. Novi stroj naj bi sam proizvedel 24.000 ton kartona.

Povečana proizvodnja seveda kaže na potrebo povečanja surovinske osnove: zategadelj je umevna odločitev delovnega kolektiva »**PAPIRNICE KOLIČEVO**«, ki je razporedil razpoložljiva investicijska sredstva tudi v korist razvoja surovinske baze — tovarne celuloze v Goricanah in rudnikov kaolina v Črni. Upravičenost takšne raporeditve je naglasil ob izdaji prvega skupnega glasila papirniške industrije (Količevo, Vevče-Medvode) tov. Ivo Sone, direktor podjetja: »Oba delovna kolektiva sili k skupnemu sodelovanju skupno prizadevanje za čimprejšnjo trajno rešitev osnovnega problema obeh papirnic: izgradnja in razširitev celuloznega obrata v Medvodah,

tri tone sive lepenke. Proizvodnjo teh strojev je pozneje dopolnil stroj za izdelavo papirja, čez nekaj let pa še stroj za izdelavo sestavljenih kartonov. Tedanji lastnik je imel posluh za tedanje konjunkturo njegovih izdelkov. Zrcalo tej konjunkturi je bilo nadaljnje izpopolnjevanje strojnega parka in z njim asortiman izdelkov: kartonom se je pridružil plakadni, pelir in kuler papir, pa pergamin in pergamentni nadomestek.

Vitalnejši razvoj beleži podjetje z letom osvoboditve. Industrijski tir, nov parni kotel, nova parna turbina, novi stroji — vse to podvoji skupno proizvodnjo v minimalnem času. Program sedemletnega razvoja pripoveduje o novem: o lesobrusilnici za proizvodnjo lesovine s skupno zmogljivostjo 15.000 ton v končni fazi, o novem kartonskem stroju, ki bo približal proizvodnjo ter z njo ponudbo tovarne domačemu povpraševanju in povpraševanju v tujini. Ob teh dveh osnovnih objektih vsebuje program še izgradnjo manjših, pomožnih objektov: povečanje skladišč za surovine in proizvodov, razširjenje prostorov za dodelavo papirja in kartona, ureditev novega laboratorija, mehanizacijo transporta in ob tem gradnjo nove tovarniške restavracije, upravnega poslopja vse do ureditve parkirnega prostora.

Vas ta načrtovanja izpopolnjevanja strojnih mehanizmov in povečevanja proizvodnih prostorov so ključna načrtovanja o povečanju števila zaposlenih. Zdaj šteje kolektiv 650 delavcev, ob koncu sedemletke jih bo štel 950. Tristo novih ljudi predstavlja nemajhen problem: v komuni je delovne sile premalo in **PAPIRNICA KOLIČEVO** bo razvzlozila omenjen problem le s premišljeno politiko pridobivanja novih delovnih moči. Poglavje v tej politiki je nedvomno sodelovanje delovnega kolektiva s šolami. Obiski v tovarni so malone na dnevnem redu, hkrati pa je prevzela tovarna patronat nad osnovno šolo v Radomljah. Začetek je tu: z začetno perspektivo papirniške šole v Ljubljani je še posebej podkrepljena potreba daljnovidnejše politike kadrovske-socialne službe v podjetju, ki bo moralo prej ali slej izpopolnjevati število zaposlenih z novimi člani kolektiva. In ne le to: doberšen del skrbi velja organizaciji raznih seminarjev, usposabljanju na delovnem mestu, oblikovanju splošnega in specifičnega znanja bodočih papirničarjev, katerih delo bo ob novih strojih sicer fizično manj naporno, zato pa umsko toliko zahtevnejše.

Program razgrinja naposled še nadaljnji razvoj družbenega standarda. Uvedeni 42-urni delovni teden in četrta delovna izmena ugodno vplivata na počutje delavcev in na proizvodnjo. Določen odstotek celotnih letnih investicij v proizvodnjo — kakršnega bo predvidel in utemeljil statut — pa bo postal zgovoren spremljevalec pri oblikovanju družbenega in osebnega standarda članov delovnega kolektiva. Formulacija tega člena v statusu, o kateri teko pogovori, je pravzaprav napoved nadaljnje rasti naselja okoli tovarne, je napoved o hitrosti nadaljnega izpreminjanja vizualne razglednice, na katero opozori popotnika skromen napis ob cesti proti Celju.

Induplati Jarše — menza

Papirnica Količevo — šport krepil

DVOJNI POMEN FARMISOVEGA OBRATA V MENGŠU

Proizvodnja v obratu farmacevtske industrije »FARMIS« — natančneje v **OBRATU LEK MENGŠ** — ima dvojno karakteristiko: proizvaja za potrebe farmacevtske industrije in se njegovih proizvodov poslužuje ob drugih ostala dva Farmisova obrata, v Ljubljani in v Novem mestu ter proizvaja za potrebe kemične industrije, dobavlja surovine industriji gume, papirja, emajla. Obrat Lek je v obeh primerih oskrbovalec domačega in tujega trga.

Poslopja, ki ležijo malce oddaljeno od naselja Mengeš, so razdeljena na pet proizvodnih oddelkov. Prvi štirje — oddelek za organsko sintezo, anorganski oddelek, oddelek za narkozna sredstva in oddelek za ekstrakcijo — sodijo v izrazitejšo kemično stroko, peti oddelek pa je predvsem farmacevtski v pravem pomenu besede. Vseh pet oddelkov, v katerih je ob modernih strojih zaposlenih 104 delavcev, spominja s svojo proizvodnjo na številna mesta v Jugoslaviji. Proizvodnja je namreč vezana na živo srebro iz Idrije, na bizmut iz Trepče, na barijev klorid iz Šabca, pa na magnezit iz Makedonije, skratka, rudno bogastvo naše države je ključ nemotene proizvodnje v obratu Lek Mengeš, ki s svojimi 700 milijoni dinarji vredno realizacijo kemične proizvodnje in 1 milijardo farmacevtske proizvodnje spet vrača svoje izdelke industrijskim središčem v Jugoslaviji.

Podrobnejše srečanje z obratom v Mengšu nas seznani z zanimivo kroniko podjetja, ki je še v času Glavne uprave medicinske proizvodnje dobila osnovo za zdajšnje obsežnejše proizvodnje. Ze tedaj je začelo podjetje z galensko proizvodnjo, s proizvodnjo narkoznega in tehničnega etra. Pozneje je podjetje dopolnilo svoj delovni program s proizvodnjo bizmutovih soli, magnezijevega subkarbonata, živosrebrnega oksida, kalcijevega in magnezijevega stearata. Po letu 1948 organizira oddelek za organske sinteze, ki danes proizvaja soli glukohaptenske kisline, derivate 8-oksikinolina, spojine organsko vezanega živega srebra. V anorganskem oddelku pa se uveljavljajo proizvodnja soli magnezija, bizmuta, živega srebra in barijevega sulfata, v galenskem oddelku izolacija glikozidov digitalisa in alkaloidov iz rženih rožičkov. Prav proizvodnja organskih živosrebrnih soli je uvrstila obrat Lek med naše pomembnejše izvoznike.

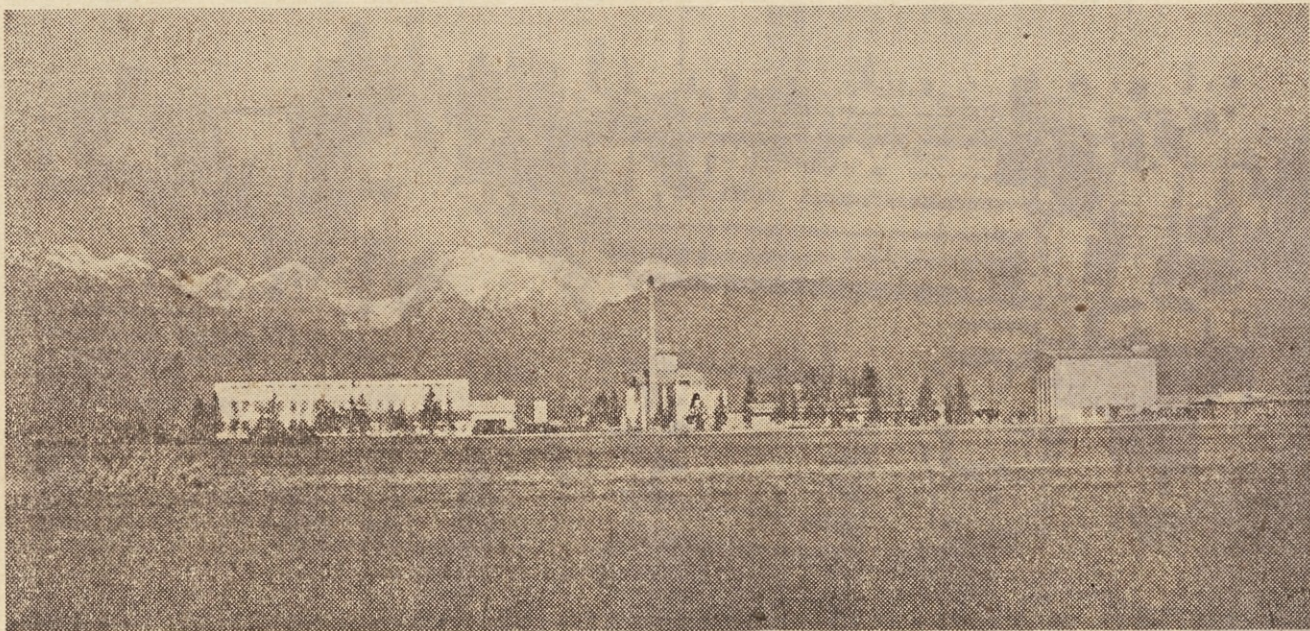
Vsa tale imena niso neznanka človeku s kemično ali farmacevtsko izobrazbo. Povprečnemu bralcu pa povedo le malo ali nič in je zategadelj bržkone dobrodošla vsaj skop informacija o uporabnosti omenjenih proizvodov, ki nosijo zaščitni znak FARMISA.

O uporabnosti narkoznih sredstev v medicini imamo predstavo. Bizmutove in magnezijeve soli v raznih oblikah služijo v medicini kot prašek za posipanje ran, kot sestavni del preparatov za razna obolenja na želodcu, pa tudi v raznih panogah industrije, od gumarske do kovinske. Kalcij je prepotrben element v človekovem organizmu. Predvsem ga potrebuje telo v rasti. Sodobna medicina ga uporablja za zoževanje ožilja, za zaustavljanje krvavenja, za zdravljenje alergičnih pojavov, raznih zastrupitev in vnetij.

Oddelek za organske sinteze je s svojimi proizvodi močno izpolnil surovinsko osnovo in je pomemben za nadaljnji razvoj kemične in farmacevtske proizvodnje. Z izolacijo glikozidov digitalisa uvršča Lek med farmacevtske proizvode vrsto zdravil izdelanih iz aktivnih snovi, ki se nahajajo v rastlinah iz rodu digitalisa. Naposled je tu še proizvodnja rastlinskih zaščitnih sredstev. Sem sodijo organske živosrebrne spojine, bakrov oksidul, derivati 8-oksikinolina ter derivati fosforne kisline. Ta proizvodnja je predvsem pomembna za razvoj poljedeljstva.

Razvoj medicine, raznih industrijskih panog, tehnike in tehniških procesov, poljedeljske ter živinorejske proizvodnje in navsezadnje porast življenjskega standarda, je potemtakem tesno vezan na proizvodne uspehe kemične in farmacevtske industrije. Obe dejavnosti sta v medsebojni odvisnosti. Vsekakor, dobre farmacije ni brez dobre kemije in če so proizvodni programi farmacevtske industrije ozko usmerjeni, je program kemične industrije nevarno obsežen. Zato je tudi umevno prizadevanje FARMISA, da s tem, ko večja ter pogloblja lastno kemično sintezo, zagotavlja nemoteno proizvodnjo v svojih farmacevtskih obratih. Z njo pa hkrati odklanja številne vrzeli v razpoložljivem asortimanu vseh tistih surovin, ki so dnevno potrebne ostalim industrijskim panogam.

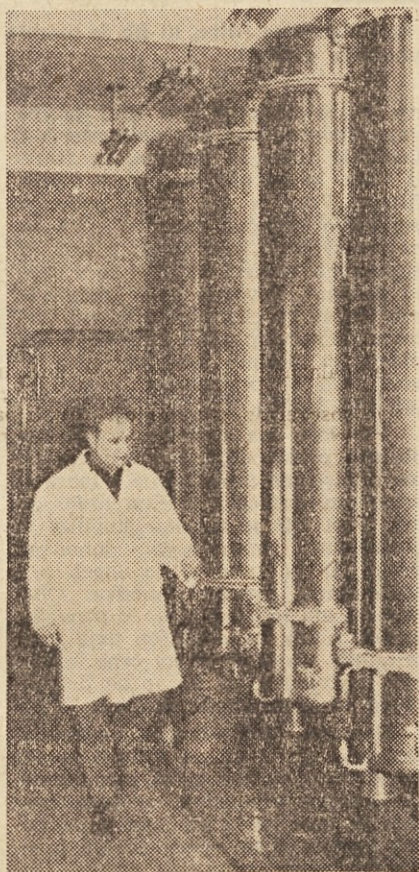
V obratu je zaposlenih 213 delavcev od tega 84 žensk. Razmerje že v naprej opozarja na nemajhne probleme tamkajšnjega delovnega ko-

»Farmis« Menges

»Farmis« Menges — laboratorij

»Farmis« Menges — oddelek za proizvodnjo dušikovega oksidula N₂O

lektiva, ki jih ima z razmeroma dokaj živim diagramom izostankov. Zdravju škodljivo delo terja dobro pozornost pri razporejanju delovne sile, pogoste zamenjave in v mnogih primerih tudi skrajšani delovni čas. V kolektivu je lepo število inženirjev ter tehnikov; tega kadra je dovolj, primanjkuje predvsem kvalificiranih delavcev za potrebe pomožnih obratov. Teh bržkone ne bo tako kmalu na pretek, saj v domaški komuni na splošno primanjkuje delovne sile in si tudi

OBRAT LEK V MENGŠU pomaga z organiziranimi prevozi delavcev z dvema lastnima avtobusoma.

Z obratom družbene prehrane zagotavlja Lek normalno prehrano ljudem, ki so sicer od daleč, v neposredni bližini tovarniških objektov pa ni nobenega gostišča. K obratu sodi še prijetno urejeno dvorišče, ki predstavlja s svojimi zelenicami ter košatim drevjem v poletnem času udoben kraj za kratek dopoldanski ali pa popoldanski odmor med delovnim časom.

»FARMIS« pomeni za komuno in njene prebivalce, ki prebivajo na območju Jarš, Mengša in Radomeli, pomembnega oblikovalca družbenega standarda. Za rekonstrukcijo asfaltna ceste Mengeš-Jarše je tudi obrat Lek precej prispeval in tako pomagal ustvariti prepotrebno prometno vez, saj ravno ta cesta omogoča boljšo povezanost vseh okoliških podjetij s posameznimi naselji vzdolž dveh magistral, mengeške in jarške, ki se spajata pred Duplico v kamniški komuni. Vsako leto pa LEK precej prispeva za izgradnjo cerkljanskega vodovoda, velikega zajetja, ki bo oskrboval obsežno vodovodno omrežje na območju treh komun, kranjske, kamniške in domaške.

MENGŠKI FARMISOV OBRAT ima dve podobi: s sodobnimi stroji opremljen farmacevtski oddelek in manj sodoben opremljen oddelek za kemijo, kateremu namenja Farmis precejšnja investicijska sredstva. Lani je podjetje že investiralo 146 milijonov, letos in prihodnje leto namenja novih 550 milijonov ter tudi milijonska devizna sredstva kemični proizvodnji, predvsem proizvodnji spojin živega srebra, kar bo povečalo bruto dohodek podjetja za dve in pol milijardi. Prav ta investicija bo ugodno vplivala na možnost povečanega izvoza; saj je mehanizacija ob povečani produktivnosti nepogrešljiva osnova za vključevanje v mednarodno delitev dela, z uspešno prodajo izdelkov na tujih tržiščih.

NELOČLJIV SPREMLJEVALEC TEŽKE INDUSTRIJE

Sedemletni plani železne industrije, industrije jekla in stekla, Ravne na Koroškem, Jesenice, Stora, Zenica, Sisak, Smederevo, večje in manjše livarne, industrija motornih vozil, skratka sedemletna načrtovanja naših pomembnih proizvodnih središč so močno vezana na vsakoletne zmogljivosti industrijskega objekta »TERMIT« DOMŽALE, tovarne za proizvodnjo kremenčevega peska in pomožnih livarskih sredstev.

Prozračnost kremenčevega peska, ki ga podčrtuje njegova prav nič skrita in tajinstvena nahajališča, plemeniti vrsta lastnosti, brez katerih bi bil ničvedno blago: propusten za pline, z zadostno trdnostjo, plastičen in odporen proti vročini, prožen in gladke površine. Dober livarski pesek se siplje med prsti kot najfinejša pšenična moka. In takšnega peska — kremenčevih slojev — je na pretek v Moravčah, ki so od

vodnje ima potemtakem že zdaj svojega odjemalca, ki je pripravljen podpisati pogodbo za dobrih 15 let.

Odlika je torej ključ za koristnost investicij v povečevanje zmogljivosti separacije, v povečevanje odkopa, v hitrejšo eksploatacijo malone neizčrpnih kremenčevih slojev, pri čemer bi bile potrebe nadaljnje razvoja domače težke industrije povsem zadovoljene. Tisoč ton ali kaj kremenčevega peska več na leto domači proizvodnji jekla in železa pač ne bo belilo las! Investicije v povečanje zmogljivosti ter seveda izpolnjevanje izvoznih obveznosti pripovedujejo o vloženem dinarju, ki bi v enem samem letu vrnil pet lir. Račun je preprost in nobena ekonomika ne more zanikati njegove laskave vrednosti.

Ne zanikajo je tudi v »TERMITU«, kjer je vsebina malone vseh razgovorov polna intenzivnega razmišljanja o nadaljnjem razvoju njihove industrije, ki ni le industrija kremenčevega peska kot osnovnega in nepogrešljivega spremljevalca proizvodnje v težki industriji, ampak že tudi industrija pomožnih livarskih sredstev — za zdaj 7.000 ton letno — ki zlasti v zadnjem času odločno zamenjuje enakovredna sredstva iz uvoza.

Prirodni kremenčev pesek sive barve je eno, izpran in klasificiran je drugo, tretje pa so livarska sredstva, katerim osnova je spet kremenčev pesek. Med te sodi na prvo mesto livarski posip (s podobnimi lastnostmi sta še mineralna črna iz oglja in premaz), ki omogoča boljše izhlapevanje plinov in ohranjanje površine odlitka gladko, preprečuje poroznost. Omembe vreden je vsekakor premaz za jeklene odlitke: izredno ognjvzddržan služi za odlivanje večjih in srednjih odlitkov. Teh premazov je vrsta: šamotni, magnezitni, kvarciti, koksov, grafitni in njihova proizvodnja je redni delovni program »TERMITA« v Domžalah.

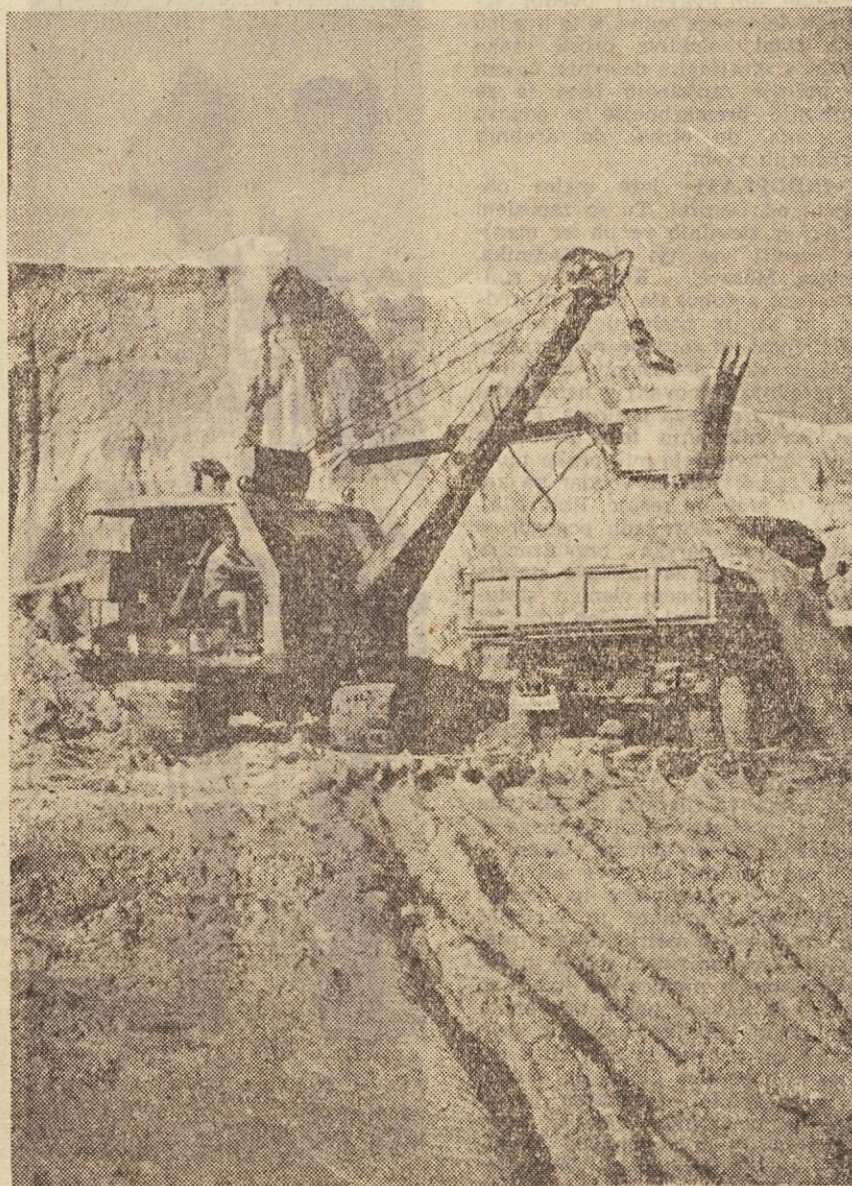
Poglavje zase so eksotermna sredstva. Najpoprej omenimo lunkeit, eksotermni prah, ki zadržuje na vsej površini ingota enako temperaturo in sploh stopnjo ohlajevanja, s čimer preprečuje nastanek tako imenovane skorje. Lunkeit danes uporabljajo v industriji železa in aluminija, sivih litin in jeklenih proizvo-

dov. Posebno mesto v uporabnosti dodeljuje podjetje termitu, zmesi za varjenje, po kateri se tovarna imenuje. Brez termita in njegovih lastnosti bi si bržčas težko zamišljali uspehe varjenja večjih, tudi kompliciranih odlitkov, ki dajo s pomočjo termitnega spajanja zeleno celoto, raznih popravil pri zlomljenih strojnih delih, popravil pri defektnih odlitkih, pri varjenju železniških tračnic... Naposled so tu še termitne mase. Njihova uporabnost je namenjena izdelavi oblog ali prstanov, ki se polagajo v glavo kokile ali kalupa.

Z novim odstavkom še niso izčrpana vsa livarska sredstva, pridobljena iz termita ali z njegovo prisotnostjo. Za čiščenje bakra, mešinga, bronz in ostalih legur bakra in nikla, je primeren »batop«, ki ščiti litino pred izogrevanjem in pred plini, veže nečistočo ter nepotrebne primesi, osvobaja litino raznih plinov, predvsem vodika, katerega prisotnost lahko škodljivo deluje pri nastajanju odlitka. »Batop« odlikuje vrsta superlativov: ima nizko tališče, uporaben je v loncu ali v peči, primeren za taljenje odpadnega materiala ali novih litin, omogoča enakomernost v postopku topljenja. Potrebam topljenja bronz je prilagojen »brinox« s svojimi lastnostmi, a za topljenje aluminijeve bronz namenja proizvodnja »termita« bronat, spet spremljevalca livarskega postopka s specifičnimi lastnostmi.

Se bi lahko naštevali: altop, rafinator, degazator, siltop, eltop, naslove kemičnih preparatov, ki spremljajo visoko tehniko večšin in najsist bo beseda o jeklu, železu, aluminiju, bakru, naj imamo v mislih giantske železarne ali livarne skromnejšega obsega. Tole naštevaje je pač namenjeno vsaj splošni informaciji bralcu, ki si lahko s skromno navedenimi podatki zgradi predstavo o pomembnosti »TERMITA« kot spremljevalca proizvodnje v težki industriji. Ta pomembnost pa ni osnovana le v neizčrpnosti kvalitetenega kremenčevega peska, ki ga je v okolici Moravč, tam v Soteski in Drtiji na pretek, ampak predvsem v posluhu delovnega kolektiva v Ihanu, ki je znal bogastvo zemlje prilagoditi primernejši uporabnosti, ki je znal z osvojitvijo zamotanih kemičnih postopkov podeseteriti vrednost kremenčevega peska, ki daje domačemu trgu nepogrešljive materiale, doslej pristopne domačim proizvajalcem edinole iz uvoza. V tem je pomembnost »TERMITA« in njegove proizvodnje; v tem postaja nekdaš skromen peskopop v Moravčah živa kal nove industrijske dejavnosti, enakovredne po svojem diagramu proizvodnje ostalim, že uveljavljenim industrijskim panogam v domaški komuni.

Letošnja razširitev pralnice peskov v Moravčah in rekonstrukcija obrata v Ihanu sta dosegli svoje: indeks 111 v polletju glede na oblikovanje narodnega dohodka je kazipot nadaljnji proizvodnji, dogovori s predstavniki tujih tržišč in rastoče domače potrebe pa imperativ za hitrejšo povečevanje obsega proizvodnje. Pri tem je poostrelega posluha vredno dejstvo, da je »TERMIT« osvojil formule visoke kemije, da se ne ukvarja več z abecedo začetnikov ter mu potemtakem gre ob družbenem priznanju tudi razumna družbena pomoč pri uresničevanju njegovih načrtovanj.

»Termit« Domžale — odkop kremenčevega peska

SINTETIKA ZAMENJUJE KONOPLJO, DAJE VRED- NOST LANU IN BOMBAŽU

40 let TOVARNE »INDUPLATI« JARŠE ima svojevrstnega kronista: tovarniška poslopja! Letnice na posameznih objektih, že neločljivo povezanih proizvodnih dvoranah, začnajo svojo pripoved z letom 1923. (Od tistega časa ali natančneje — od leta 1924 — je ostal v tovarni en sam delavec, danes že upokojen!) Potlej se vrste leta kot diagram, ki vse do vojne raste počasi, med vojno se umiri, po vojni pa pohiti navzgor. Vsako desetletje je dalo tovarni svoj pečat, še najbolj izrazitega — zadnji dve desetletji, če jih dopolnimo še z gospodarskim planom za leto 1964 ter z začetkom načrtovanja sedemletnega plana.

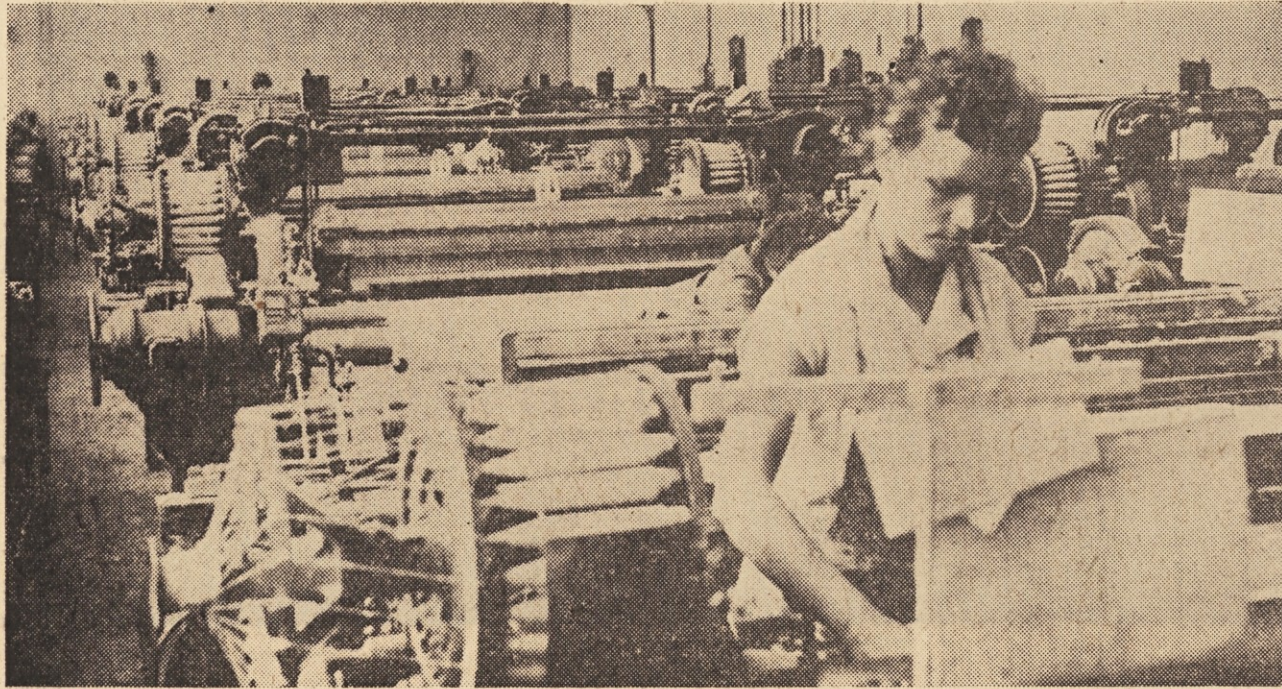
A značilnost zadnjih dveh desetletij je v uveljavitvi vsesplošne uporabnosti lanu in konoplje. Sprva je potrošnja ti dve rastlini malce podcenjevala; zdaj jim dodeljuje opazno mesto med ostalimi proizvodi tekstilne industrije. Tehnika oplemenjevanja dosega svoje: nič več ni oblika blaga odvisna od količine preje, ki gre skozi statve, pač pa vse bolj od tehnološkega postopka, skozi katerega gre že skano blago v oplemenitilnici. Ravno tehnika oplemenjevanja je uvrstila proizvode iz lanu, bombaža in konoplje med iskano blago. Semkaj sodi še iznajdljivost: živo-barvne tkanine z domiselnimi vzorci, širok asortiman blaga glede na njegovo uporabnost, izpopolnjena proizvodnja predilnice in tkalnice, z lastnim konfekcijskim oddelkom, posluh in prilagajanje proizvodnje njegovim potrebam — vse to so lahko superlativi, ki so uveljavljali proizvode »Induplati«.

Indeksi primerjav med posameznimi leti so vselej od 110 do 112. Minulo polletje beleži 538 milijonov v narodnem dohodku, lansko polletje le 511. Uporna rast diagrama se zrcali v počutju 1130 članskega delovnega kolektiva.

80 odstotkov zaposlenih žena — kar je vsekakor značilno za tekstilno stroko — terja posebno pozornost kolektiva za njihove probleme. Predvsem je tu urejen obrat družbene prehrane, ki je v oskrbi tovarne ter s svojimi storitvami predstavlja del osebnega dohodka posameznih koristnikov. Potlej sta dva domova za oddih: na morju in v planinah! Predvsem pa je tu še dalj časa uveljavljen 45 urni delovni teden. Vsaka zaposlena žena je prosta vsako drugo soboto, kar ji nedvomno omogoča skromno mero posvetitve domu, otrokom, gospodinjstvu. Trenutno je aktualna tema razgovorov: prehod na 42-urni delovni teden! Pogoj za takšen prehod so dani. Predvsem ne gre tu za skrajšanje delovnega časa za polnih 6 ur tedensko, pač pa le za tri ure in še tu velja poudariti doslej vsak teden določeno uro, ki je bila namenjena delavčevemu delu v organih samoupravljanja, v družbenih organizacijah. Potemtakem sta vprašanji le dve uri in vsi izračuni proizvodnje ter produktivnosti kažejo na ugodne rezultate ob morebitni uvedbi 42-urnega delovnega tedna. S to uvedbo bodo člani kolektiva prosti vsako soboto, s skrajšanim delovnim časom bo počutje zaposlenih žena še za spoznanje brezskrbnejše v odnosu do doma, do otrok, do drobnih vsakdanjih skrbi.

»INDUPLATI« leže malce oddaljeni od Domžal. Tu so zaposleni delavci iz številnih večjih ter manjših naselij vse tja do Kamnika, Mengša, Moravč... Kolo in v zimskem času avtobus sta prevozniki sredstvi, ki se jih poslužujejo delavci. Oddaljenost od tovarne potemtakem narekuje skrb delovnemu kolektivu za izgradnjo stanovanj v neposredni bližini tovarniškega poslopja. Počasnost pri reševanju tega problema seveda opravičujejo milijonske investicije v proizvodnjo, vendar pa kolektiv ta problem rešuje. Prav zdaj, ko so na dnevnem redu pogovori o statutu gospodarske organizacije, razsoja komisija za izdelavo statuta o bržkone potrebnem členu v statutu, ki bi zagotavljal določen odstotek od investicij v proizvodnjo za investicije v družbeni standard. S tem vnaprej določenim odstotkom bi bila zagotovljena perspektivna izgradnja stanovanj in sploh objektov družbenega standarda.

Sicer pa mora veljati dobršen del skrbi kolektiva znatnim investicijam lahkega moškega blaga, skanega iz bombažnih in sintetičnih vlaken — je tesno vezana na nove ali vsaj izpopolnjene predilniške in tkalske zmogljivosti. Vsekakor je še daleč dan, ko bodo sto metrov dolgim predilniškim mehanizmom s 1000 in več vreteni stregle predice na kotaljках — tako je namreč nekje na Japonskem, kjer kotaljke sodijo k delu predice kot pri nas za zdaj ruta, saj je na njih predica gibčnejša, hitrejša, zanesljivejša — nikakor pa ni daleč za horizontom čas, ko bodo polavtomatski in avtomatski predilni ter tkalni stroji začeli zamenjati obrabljene mehanizme. O tem času že pripovedujejo novi proizvod-

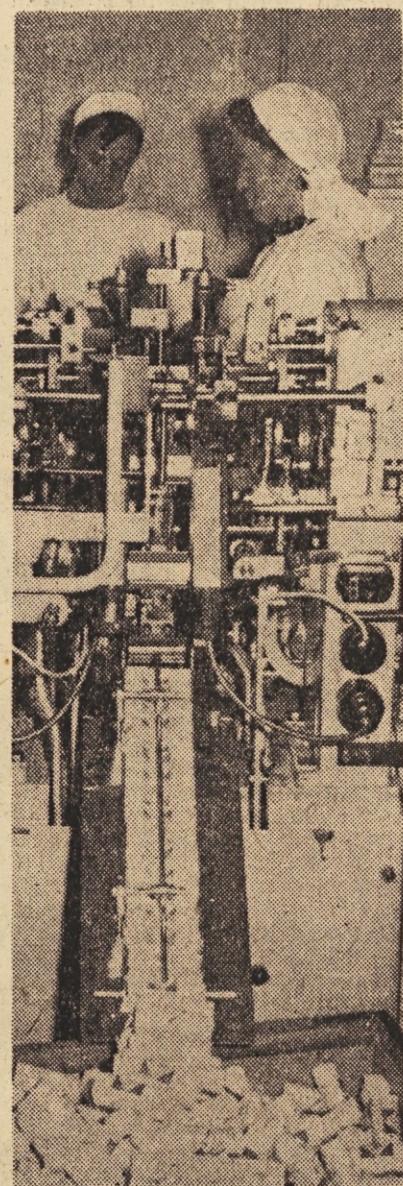
induplati Jarše — novi obrat — tkalnica

ni prostori z novimi, doma izdelanimi stroji.

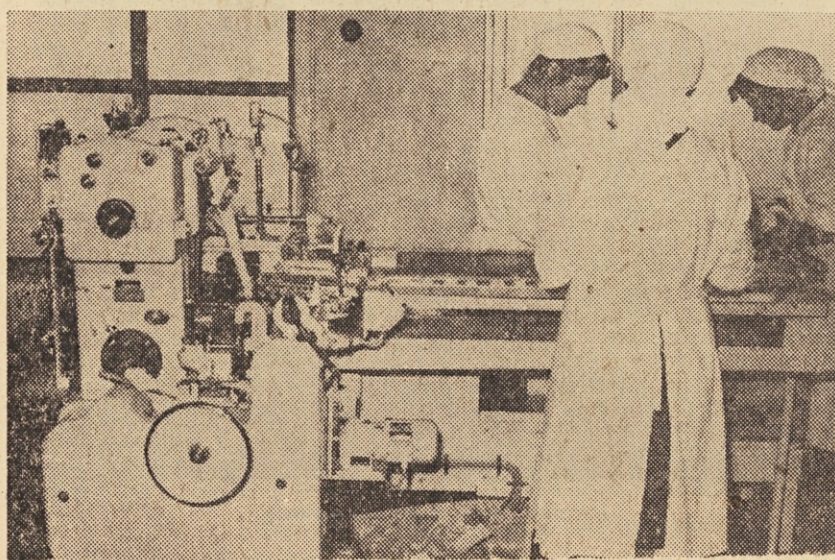
A ne le novi stroji, v tovarniško proizvodnjo si utira pot tudi nova surovina. Konoplja bo prej ali slej črtana iz spiska surovin; dogovor poslovnega združenja poudarja sorodno tovarno v Grosuplju, ki naj se specializira v proizvodnji blaga iz konoplje, Jaršam bo ostal le še bombaž in seveda lan ter kot novost v tekstilni industriji — sintetična vlakna. Lanu pri nas ni veliko! Potrebe tekstilne industrije so 890 ton letno, domača zemlja ga da le kakšnih 420 ton in še to ne zavidljivih kvalitete. Razumljivo torej, pri lanu smo vezani na uvoz. Njegovo vrednost v tekstilnem blagu podvojuje sintetika. »INDUPLATI« je prešla eksperimentalno fazo pri uporabljanju sintetike. »Letos sto tisoč metrov leakrila«, zatrjujejo v tovarni in dodajajo: »Ob koncu sedemletnega plana bo obsegala naša proizvodnja dobro tretjino sintetike, lan in bombaž pa bosta prevladovala le v industriji izrazito gospodinjkega blaga!«

O vsem tem govori rekonstrukcijski elaborat. Zraven poudarja: uvedba sintetike bo zahtevala prekalifikacijo kadra. Lan in konoplja sta grobi surovini, dokaz tega so roke zaposlene predice ali tkalke, sintetika je mehka in nežna surovina, ki malone zahteva rokavice na rokah, ki imajo z njo opravka. Predvsem pa zahteva izpopolnjeno znanje. Zatorej so umevna predvidevanja v elaboratu, ki seznanjajo s seminarji, katerih naloga bo usposobitev lepega števila mladih delavk za uspešno delo s sintetiko.

Zdajšnji razgovori o delovnem programu za prihodnje leto so v »INDUPLATI« odlična osnova za načrtovanje v sedemletnem obdobju, saj predstavljajo odločilno kretnico, katere premik bo preusmeril tovarniško proizvodnjo v koriščenje novih, sodobnejših surovin, ki bodo ob tradicionalni uporabnosti lanu in bombažu ustrezale široki potrošnji ter njenim iz leta v leto naraščajočim zahtevam.

»Vata« Vir — proizvodnja sodobnih higienskih potrebščin

»Vata« Vir — lani so začeli izdelovati tudi cigaretnne filtre, ki jih je morala doslej tobačna industrija uvažati

Z RASTJO STANDARDA — ZNAČILNA POTROŠNJA

Vsekakor je zanimiva ugotovitev, ki izvira iz asortimana proizvodov TOVARNE SANITETNEGA MATERIALA DOMŽALE: proizvodnja klasičnega blaga za potrebe farmacevtske in medicinske službe ostaja iz leta v leto malone neizpremenjena, proizvodnja blaga za potrebe drogerijske trgovine pa narašča skladno z osebnim standardom številnih odjemalcev, skladno z vsakdanjo potrošnjo. Tem potrebam prilagaja podjetje svojo proizvodnjo, jo izpopolnjuje ter približuje kvalitetnemu maksimumu.

Tovarna je znan proizvajalec raznega blaga za potrebe medicine. Njene proizvode lahko razdelimo v več skupin. Najpoprej velja omeniti sanitetne ovojje raznih dimenzij, obrobjene in rezane, elastične in vrsto specialnih za posebno uporabo. Potlej so tu gaze, med njimi sterilne in nesterilne, spet raznih velikosti. Opazno količino v proizvodnji predstavlja vata. Od sanitetne, sterilne in nesterilne do proizvodov za potrebe ženske higiene, sanitetne konfekcije za konfekcioniranje sanitetnega materiala. Naposled: lepljivi obliži, zahteven medicinski pripomoček, ki ga proizvaja tovarna v kooperaciji s tujo tovarno.

Osnovna surovina za večji del proizvodnje je — bombaž. Že od nekdaj dominira v tej proizvodnji in se sintetika in umetno vlakno le počasi utirajo pot v sanitetno proizvodnjo. Tovarna s svojimi vsakoletnimi proizvodnimi plani ne vpliva na zmanjšanje uvoza bombaža, ki ga dobiva po ključu delitve, pač pa v zadnjih letih znatno povečuje svoj delež pri ustvarjanju izvoza. Lani je podjetje doseglo 40.000 dolarjev, letos jih bo 100.000, naslednje leto pa jih bo moralo 150.000, če si bo hotelo s participacijo pri ustvarjanju deviznega priliva zagotoviti surovinsko osnovo za potrebe razpoložljivih strojnih zmogljivosti.

Stalni odjemalci tovarne so večja grosistična podjetja specializirane stroke: drogerije in sanitete. Umevno, večji del potrošnje gre skozi dejavnost domačega zdravstvenega omrežja. Manjši del potrošnje, ki pa je v nenehnem porastu, pa sodi mimo specializiranih detaljističnih trgovin v roke široke potrošnje.

Široko potrošnjo ne predstavljajo edinele proizvodi za žensko higieno, tako imenovana cik-cak vata, damski vložki in podobno, ampak že tudi priročni medicinski pripomočki od obližev do žepnih lekarn, ki so domiselni komplet obliža, gaze, dezinfekcijskega sredstva...

Med specializirane proizvode tovarne sodijo v poslednjem času še filtri za cigarete. Lani smo potrošili v naši državi na račun uvoza filtrov okoli 500.000 dolarjev. Letos so ti stroški po zaslugi domače proizvod-

nje le še neznatni. Za zdaj proizvaja Tovarna sanitetnega materiala Domžale filtre iz papirja, in filtre iz vate, ki so akvivalenti tovrstnih filtrov. Prav te dni pa je podjetje podpisalo licenčno pogodbo s tujino za proizvodnjo kvalitetnih filtrov iz sintetičnih vlaken. Ti filtri so v svetu poznani. Tovarna bo s proizvodnjo filtrov za cigarete krila vse potrebe domače tobačne industrije. To blago bo postalo nov proizvod v vrsti ostalih proizvodov, namenjenih tudi izvozu.

Vse tole nas seznanja z izredno obširno proizvodnjo. Primerjava letos realizirane proizvodnje z lanskolletno nas spozna z dvema indeksom. Prvi 129 je ugodna številka v oblikovanju narodnega dohodka, drugi 118 pa predstavlja uspeh pri oblikovanju čistega dohodka. Oba indeksa sta toliko boljša, če pomislimo ob njima na dokajšen dvig materialnih stroškov in na cene končnih proizvodov, ki pa so že dobrih deset let skoraj nedotaknjene.

Tovarna sanitetnega materiala Domžale je tekstilna industrija in četudi nosi opazen pečat farmacevtske proizvodnje. Zavoljo tega pečata je karakteristika dela nekoliko zahtevnejša v tej specializirani proizvodni panogi tekstilne stroke. Ob tem velja poudariti pomen tovarne in njenih proizvodov za uspešnost preventive in kurative ter sploh so-

»Trak« Mengeš — tkalnica

dobne medicine in higiene, ki sta rezultat družbenega standarda in nivoja kulture prebivalstva.

Tovarna nenehno skrbi za modernizacijo in avtomatizacijo proizvodnje in se s tem resno pripravlja na prehod na 42-urni delovni teden.

Glede notranje organizacije dela in interne zakonodaje pa je podjetje napravilo velik korak naprej, saj imajo izdelan statut, ki bo sprejet med prvimi v občini.

Vse to pa je garant, da bo s takim delom kolektiv uspešno izvršil vse naloge, ki jih pred njega postavlja naša družbena skupnost za dobrobit vseh naših delovnih ljudi.

INDUSTRIJA FILCA V BODOČNOSTI

TOVARNA FILCA V MENGŠU prijetno preseneča s planom proizvodnje za prihodnje leto, saj predvideva dvig proizvodnje, pri čemer bo dohodek večji za 35 odstotkov. Pri tem ne pozablja na izvoz. S sklenjenimi pogodbami za leto 1964 si je tovarna za celotno proizvodnjo zagotovila tržišče. Razveseljiva je ugotovitev, da bo v celotnem proizvodnem planu udeležen nov iglani filc s 25 odstotki. Ta filc se bo uporabljal v tapetništvu, industriji pohištva, avtoindustriji, gradbeništvu in industriji obutve. V sedemletnem perspektivnem planu predvidevajo rekonstrukcijo tovarne, predvsem strojne parka. Po končani rekonstrukciji bo promet porasel na 900 milijonov dinarjev, to je za približno 300 odstotkov.

VZTRAJEN BOJ ZA KVALITETNO PROIZVODNJO

Podjetje »TRAK« v Mengšu sprecejno vztrajnostjo zmaguje in presega svoje vsakoletne plane, saj je dobra polovica njegovega strojnega parka že davno odslužila. Z letos nabavljenimi novimi trakostativami in z zamenjavo nekaterih strojnih delov ter z načrtovanimi investicijami v prihodnjem letu (zgolj za opremo 22 milijonov), bo diagram narodnega dohodka v podjetju porasel v prihodnjem letu za 37 odstotkov, kar je visoko nad povprečjem ostalih podjetij v komunih.

Porast narodnega dohodka pa ne gre toliko iz računa povečanega fizičnega obsega proizvodnje, ampak je rezultat izpremenjene strukture proizvodnje, je logična posledica boja za kvaliteto in za osvojitve novih proizvodov. Količinsko bo proizvodnja porasla za 10 odstotkov.

V predsoblju podjetja je zasteklena omarica, ki vzbudi radovednost. V njej so namreč razstavljeni prav vsi proizvodi podjetja in če bi jih hoteli označiti samo z besedico trak, bi povedali vse in premalo. Teh trakov je namreč na desetine in za različne namene. Raznobarvni, raznih širin, elastični in iz svile, iz sintetike, volne in bombaža, za domačo uporabo kot za uporabo v industriji konfekcije, klubokov, pohištva, zaves in pregrinj... Kot je besedica preprosta, je izdelek neverjetno pomemben in povsem opravičuje specializiranost podjetja tekstilne stroke in hkrati njegovo prizadevnost, da so sodobno mehanizacija še izboljša kvaliteto svojih proizvodov, poveča asortiman in zmanjša proizvodne stroške.

INDUSTRIJA Z ROKO V ROKI S TRGOVINO

Med soustanoviteljki ljubljanske Modne hiše je tudi domžalska tekstilna industrija **UNIVERSALE**, tovarna za proizvodnjo konfekcije, klobukov in slamnikov. Soustanoviteljstvo pa ni zgolj formalnost, enkrat podpisana, pač pa predstavlja za tovarno iz leta v leto trdnjšo osnovo za programiranje in načrtovanje.

Modna hiša ustanavlja svoje lo-kale v obsežnem trgovinskem omrežju Jugoslavije. Z vsakim novim lo-kalom povečuje možnost gospodarne proizvodnje v tovarni, ki preko nje posreduje svoje proizvode široki potrošnji. To povečanje — **UNIVER-SALE** predvideva v sedmih letih povečati proizvodnjo za dobrih 65 odstotkov — je hkrati pot v specia-lizacijo. Že zdaj je odlika domžal-ske konfekcije športna konfekcija. Te bo čedalje več, čim obsežnejše bo tržišče in sčasoma bo tovarna lahko izbrala v svoji panogi specia-lizacije le nekaj izdelkov, katerih proizvodnja bo povsem izrabljala razpoložljive strojne zmogljivosti. Ozka specializacija pa pomeni manjše proizvodne stroške, dognanejšee delo, boljše kakoviteto in ne naposled pristopnejšo ceno.

Povezanost s trgovino ima svoje ravnotežje še v povezanosti tovarne z njenimi dobavitelji. Poudarek ve-lja modi, ki ne izpreminja samo kroja, ampak tudi vzorce blaga. Zato-rej je odločilnega pomena za tovar-no konfekcije njeno sodelovanje s proizvajalci blaga in kolikor hitrejši in domisleknejši so ti proizvajalci kar zadeva modo in letni čas, toliko bolj v korak z modo je konfekcija.

Ob športni konfekciji pa **UNI-VERSE** proizvaja klobuke in slamnike. S proizvodnjo tulcev se je podjetje letos predstavilo tujini in je zabeležilo uspeh. Že v planu za prihodnje leto predvideva podjetje izvoz, ki je za tekstilno stroko, ki je odvisna od surovine iz uvoza (vol-na) še posebnega pomena, saj si mora z lastnim izvozom zagotavljati vsaj 30 odstotkov surovin iz uvo-za.

Kot druga podjetja v domžalski komunici je tudi 350-članski delovni kolektiv **UNIVERSE** v dnevni zagati kar se tiče priliva novih de-lovnih moči. S stroji sicer lahko na-domešča skromno število delavcev, povsem nadomestiti jih pa ne more. Problem postane zlasti očiten ob razmišljanju o uvedbi skrajšanega delovnega časa ter o povečanju pro-izvodnje. Oboje je namen tovarne kot je to namen vseh ostalih delov-nih organizacij v komunici.

Že v prihodnjem letu namerava **Universe** povečati število zaposle-nih za 6 odstotkov, skladno s tem po-večuje produktivnost, saj načrtuje za 11 odstotkov višjo realizacijo ter z njo delež pri oblikovanju narod-nega dohodka.

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Ne le problemi materialnega obe-ležja, ampak problemi uvajanja so-dobne tehnologije v proizvodnji usnja sodijo v delokrog **USNJAR-SKEGA INSTITUTA DOMŽALE**, ki je specifična strokovna delovna organizacija. Njena osnovna funk-cija je — laboratorij vseh domačih tovarn usnja — prilagojena vsakda-njim potrebam usnjarske tehnike in perspektivnim načrtovanjem posa-meznih delovnih kolektivov. Tovar-ne oskrbujejo to ustanovo s potreb-nimi sredstvi ter mu s tem omogo-čajo nemoteno dejavnost v njihove korist: načini strojenja, uporabnost kemikalij, odlike posameznih vrst usnja, uporabnost, trpežnost — vse to je širok spisek strokovnih opravi-lj, ki sodi v delovni program **Usnjarskega inštituta**.

Inštitut za usnjarstvo je samo-stojna ustanova, ki opravlja kemi-čne in fizikalne analize za potrebe razvijajoče se usnjarske, galanterijs-ke in čevljarke industrije. Hkrati pa je njegov delež pri razvoju ke-mične industrije enakovredna de-javnost, saj sta usnje in kemija v tesni medsebojni odvisnosti. Prav je, če omenimo poslednji uspeh inštitu-ta na tem delovnem področju: Zdru-žena kemična industrija Domžale že osvaja serijsko proizvodnjo domo-sala, kromove spojine za strojenje kože, kar je skupno delo strokovnjakov **ZKI** in strokovnjakov inštituta. Enakovrednost tega strojila uvože-nemu lahko narekuje jugoslovanski kemični industriji osvojitve tehnolo-gije pridobivanja, saj je kromove rude tudi v naši državi dovolj.

Sicer pa je dejavnost v vseh pa-nogah, kjer je osnovna surovina usnje, vezana na raziskave in do-gnanja inštituta. Njegovo pomemb-nost podčrtuje dejstvo, da je samo v Sloveniji zaposleno v teh strokah 9000 delavcev in da je vrednost bruto proizvoda usnjarske, čevljar-ske in galanterijske industrije ma-lone enaka vrednosti bruto proizvo-da kovinske industrije.

Inštitut pa se ne omejuje samo na analize v laboratoriju. Njegovo delo so tudi kompleksna načrtova-nja novih objektov za usnjarsko in-dustrijo. Trenutno izdeluje tehnolo-

»Univerzale« Domžale — šivalnica

loški, gradbeni in inštalacijski elab-orat za tovarno usnja, ki jo bo Ju-goslavija gradila v Indiji ter tehnološki elaborat za tov. usnja v Alžiru. Zrcalo vsakdanjim ugotovitvam in-štituta sta učna programa **SREDNJE TEHNIČNE USNJARSKE IN SRED-NJE TEHNIČNE GALANTERIJSKE SOLE**. Obe šoli povezujeata teorijo s praktičnim delom. Doslej je usnjarsko šolo končalo že dvanajst generacij, letos pa bodo zapustili galanterijsko šolo prvi maturanti.

Pouk v šoli je internatskega tipa. Učenci imajo tedensko do 48 učnih ur, razmeroma zahtevne predmete in še tedensko osem ur prakse v delavnicah, ki so pravzaprav usnjars-ka tovarna v miniaturi. V teh de-lavnicah sodeluje v redni proizvod-nji 70 izkušenih usnjarskih delav-cev, ki so na svojem delovnem me-stu učitelji učencem na praksi. V tej šoli pridobiva svoje znanje tudi 18 Alžircev, ki bodo kot strokovnja-ki predstavljali vodilno jedro v to-varni usnja, kakršno načrtuje inšti-tut v Domžalah.

DALEČ OD ZAČETNIH TEŽAV

V starem poslopju sredi Mengša, kjer se je rodil znameniti slovenski pripovednik Janez Trdina, si delo in veselje segata v roke. Repot žag in brusilcev sicer preglašajo nežne melo-dije, vendar pa zvoki harmonike in prebiranje strun na kitari ostanejo v spominu. Takšen je vtis obiskoval-ca menške **Tovarne glasbil »ME-LODIJA«** in bržkone je takšen vtis nezamenljiv.

V tem starem poslopju kvadrata-ste oblike z obširnimi dvoriščem, s prostornimi hodniki, s premajhnimi okni v primerjavi z mogočnim pročeljem — nastajajo instrumenti: harmonike, kitare in ustne harmo-nike... V pritličju poslopja začenja proizvodnja. Najpogrejš v strojnih delavnicah! Javor in renesančna smreka sta osnovni surovini. Dreve-si raste v naših gozdovih. Pred-vsem smreko odlikujejo goste let-nice, enakomerno razdeljene v kroge. Takšna raste visoko v gorah. Odlika javorjvega lesa pa mora biti čistost, nedotaknjenost njegove lesne mase. Delo v mizarskih delavnicah je mehanizirano. Ob nastajanju posa-meznih elementov nastajajo polpro-izvodi, katerih funkcionalnost je ne-ločljivo povezana z nastajajočim instrumentom. Sopotnik proizvodnje v mizarskih delavnicah je proizvodnja v oddelku za oblikovanje kovin. Tu nastajajo številni drobni izdelki, poklopici, jekleni vzvodi, drobne vzmeti.

Vse to se sreča v montaži; delav-ke ob mizah, založenih z raznimi elementi, sestavljajo posamezne dele v vse bolj očitno podobo instru-menta — harmoniko — ki je enake veljave glede na tradicijo pri nas kot sta narodna pesem in folklorni ples.

Pri vsem tem bežnem popotova-nju skozi proizvodnjo srečamo en sam izdelek, ki nosi pečat tujine, tujega proizvajalca. To so — glasil-ke, nežno oblikovana tanka kovinska ploščica. Toda pečat tujine počasi izginja; tovarna začenja lastno pro-izvodnjo glasilk in že prihodnje leto bo zmanjšala uvoz glasilk (kot tudi ostalih materialov) za dobrih 35.000 dolarjev. Doma izdelane gla-silke so na las podobne tujim, njihova kvaliteta pa je na tehnični pri-merjave popolnoma enakovredna tuji kvaliteti.

»**MELODIJA**« za zdaj izdeluje vrsto harmonik, mikavnih instru-mentov domiselnih imen: »Aida«, »Marina«, »Traviatta«... Pred nami se zvrščajo »glasbene skrinje« od 12 do 120 basov, instrumenti za zahtev-nejšega glsabenika, instrumenti za začetnika. Med vsemi prevladujejo klavirske harmonike (diatoničnih je manj, le nekaj nad sto pa je bilo kromatičnih, ki jih je »**MELODIJA**« izdelala pred leti). Umevno, proi-zvodnja ustreza povpraševanju: Beo-grad, Zagreb in Reka ter vsekakor Ljubljana so potrošna središča, kjer ima tovarna svoje stalne odjemalce.

Ob proizvodnji harmonik pa je »**MELODIJA**« močno uveljavljen proizvajalec kitar. Ne le povsem na-

vadnih in za vsako ceno, pač pa že tudi električnih instrumentov, ka-terih vabljivi prototipi so do potan-kosti izdelani ter napovedujejo serijs-ko proizvodnjo. Kitare so zanimivo izvozno blago tovarne; samo ameri-ško tržišče bi odkupilo celokupno proizvodnjo, ki jo zdaj »**MELODI-JA**« razdeljuje med razna tržišča na zahodu. Prav tole neučakano po-vpraševanje v tujini pa je opravič-ljiva osnova za načrtovanje tovarne, ki namenja lastna razpoložljiva sredstva nadaljnji razširitvi proi-zvodnje.

O realizaciji proizvodnje po fak-turirani vrednosti govori podatek o proizvodnji v letošnjem polletju, ki dosega v primerjavi z lanskim ob-dobjem prvih šestih mesecev indeks 140. Pri tem smemo podčrtati izvoz-no uveljavljanje, ki se postavlja z indeksom 171 glede na primerjavo z lani ustvarjenimi deviznimi sred-stvi in letošnjim, povsem uresničljiv-im planom. Oba podatka potem-takem pričata o indeksu 140, ki pri-merja letošnja proizvodna načrtova-nja z lansko leto doseženim fizičnim obsegom proizvodnje. V deležu pri oblikovanju narodnega dohodka sre-čamo indeks iste vrednosti, ki je na-posled zrcalo še produktivnosti in diagramu osebnih dohodkov zapo-slenih.

Vse te številke ob izrednih ugod-nostih povečevanja izvoza so tesno vezane na razsojanje o dejanskem povečanju proizvodnje, pi čemer predstavlja najvišjo stopnico izrazito pomanjkanje delovne sile v domžal-ski komunici. Zatorej razmišlja »**MELODIJA**« o organizaciji obrata v Moravčah, kjer je znanokrat delovne sile dovolj (upoštevaje relativnost v ocenjevanju višja delovne sile, saj mnoge domžalske tovarne pri po-večevanju števila zaposlenih računa-jo na dotok delovne sile iz Moravč), hkrati pa bi izgradnja obrata v Moravčah predstavljala doprinos k oblikovanju družbenega standarda tamkajšnjih domačinov.

POLTRETI MILIJON NA ZAPOSLENEGA

18 članov delovnega kolektiva obrtnega podjetja »**SLAMNIK**« v Mengšu predstavlja z letno 44 mili-joni realizacije soliden delež pri oblikovanju narodnega dohodka komu-ne. Pri tem je upoštevanja vreden izračun odnosa med ustvarjenim dohodkom in posameznikom. Kljub težkočam, ki jih ima podjetje z uvo-zom surovine, je v letošnjem pol-letju znatno preseglo ustvarjeni plan v lanski polovici leta, narodni do-hodek pa povečalo za polna dva mi-lijona.

»Melodija« Mengeš — oddelek za izdelavo harmonik

in salonitom. Vse to nehoti zmanj-šuje gradbeno operativno domačega podjetja, ki približuje svojo letno realizacijo milijardi dinarjev. Pri njegovi operativi velja poudariti za-četek gradnje stanovanj za tržišče, ki se približuje letos 80-milijonski inve-sticiji.

Posebna pozornost pa velja pod-jetju komunalnega obeležja — »**RE-MONT**« Domžale — ki je letos opravi-lo za dobrih 60 milijonov dinarjev storitev. Podjetje se ukvarja s samo-stojnimi gradnjami kot tudi s po-pravili. Značilnost njegove dejavnosti je v uveljavljanju cenejše tipske gradnje skladno z doslednim korišče-njem standardnih tipov vrat in oken. Za zdaj tarejo kolektiv delovni pro-stori, ki jih sicer rešujejo s skrbnej-šim obračanjem sredstev, namenje-nih za sklade, vendar pa terja to reševanje precejšnjo strpnost delov-nega kolektiva, ki je dokaj hitro na-klonjen pogosti menjavi delovnega mesta.

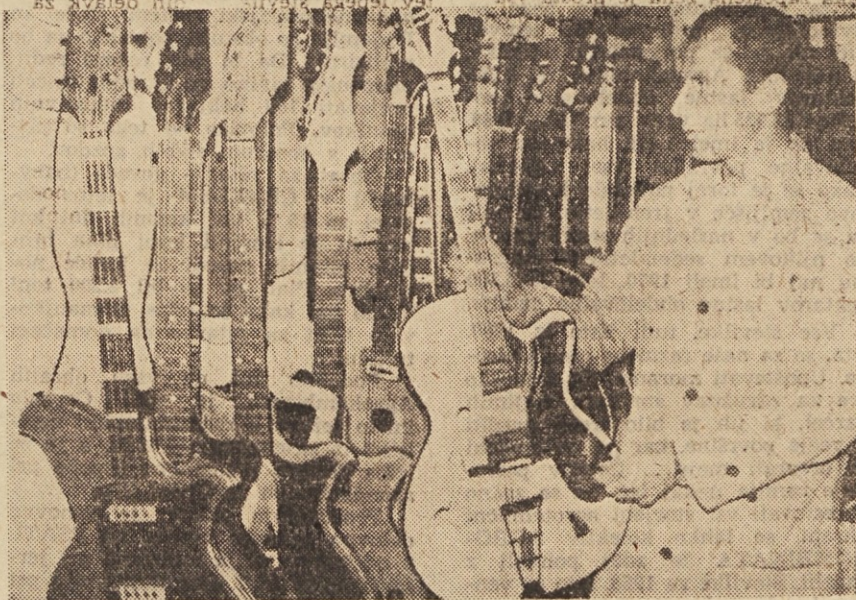
TROJANSKI KLANEC NE PREDSTAVLJA OVIRE

Vsakoletna zima nalaga Upravi za ceste Ljubljana ter njenemu obratu v Domžalah odgovorno dolž-nost pri vzdrževanju pomembne prometne žile, ki mora biti prevozna ob vsakem času in ob vsakem vremenu. Ta žila je vez med Ljub-ljano in Celjem, med Trstom in Du-najem in vodi preko Trojanskega klanca. Obrat v Domžalah ima v oskrbi še druge magistrale, ki so enako pomembne za nemoten pro-metni utrip; to so ceste prvega, dru-gega in tretjega reda.

Omenjeno obsežno cestno omrež-je oskrbuje približno 100-članski delovni kolektiv obrata v Domža-lah, ki je razdeljen na štiri delo-vodstva.

Oskrba prevoznosti cesta je tesno vezana na mehanizacijo, ki jo pod-jetje uporablja: kamioni s čelnimi plugi, posipači, specialni rezalci le-du, takojimenovani »zili« za odme-tavanje snega, so osnovna sredstva kolektiva, ki so smotno razporeje-na po vseh cestnih odsekih. Dopol-njuje jih še lepo število traktorjev, ki jih v zimskem času odstopajo zadruga in kmetijska posestva sku-paj z vozniki urejevanju cesta.

Posluha vredna je organizacija oskrbovanja in pluzenja. Telefonska veza in nenehna dežurna služba omogočata intervencijo obrata ob katerikoli času.

»Melodija« Mengeš — med najnovejše proizvode tega podjetja sodijo tudi električne kitare

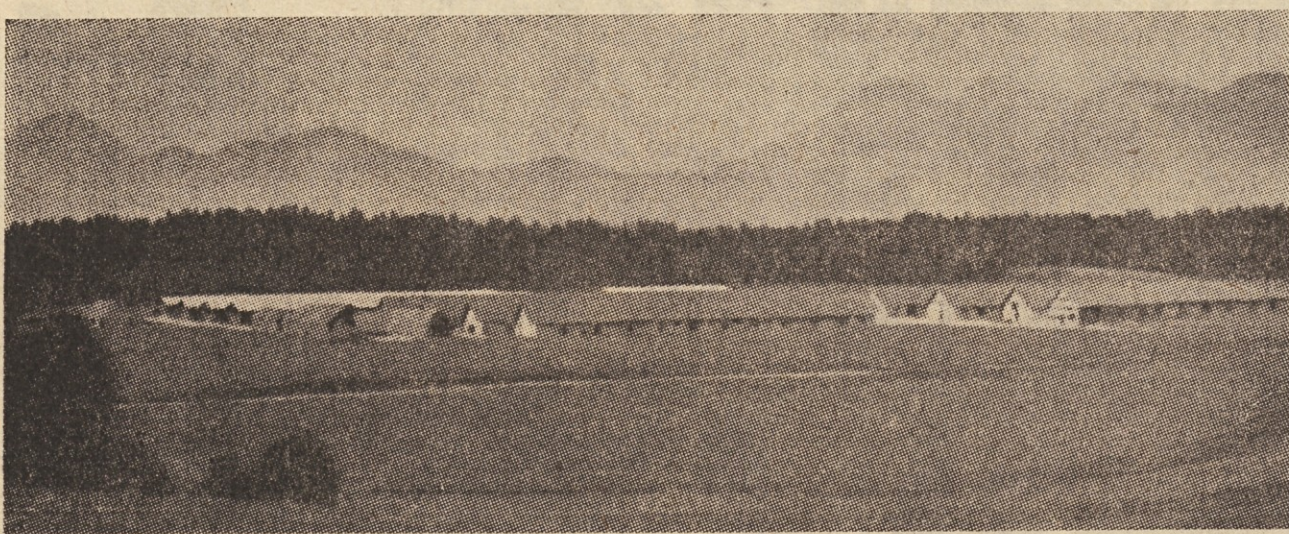
Srečanje z **AGROKOMBINATOM** pomeni srečanje z obsežnim, specializiranim kmetijskim gospodarstvom, ki ima mnoge značilnosti industrijske proizvodnje. Te značilnosti niso zgolj v notranji organizaciji dela, pač pa predvsem v načinu proizvodnje, ki z izrabo velikih kompleksov rodovitne zemlje ustvarja v proizvodnji mesa, mleka in lemskega živine rastoče diagrame saškoletnih uspehov. Kot temeljni proizvajalec je »AGROKOMBINAT« anesljiv dobavitelj svojih izdelkov nesni industriji »EMONA« te »LJUBLJANSKIM MLEKARNAM« in nas razmišljanje o njem in o teh lavih njegovih stalnih odjemalcih pominja na kombinat, katerega elo je od »setve do žetve« najejmo široki potrošnji, domačemu in ujemu tržišču.

Srečanje z **AGROKOMBINATOM** pomeni srečanje z obsežnim, specializiranim kmetijskim gospodarstvom, ki ima mnoge značilnosti industrijske proizvodnje. Te značilnosti niso zgolj v notranji organizaciji dela, pač pa predvsem v načinu proizvodnje, ki z izrabo velikih kompleksov rodovitne zemlje ustvarja v proizvodnji mesa, mleka in plemenske živine rastoče diagrame vsakeletnih uspehov. Kot temeljni proizvajalec je »**AGROKOMBINAT**« zanesljiv dobavitelj svojih izdelkov mesni industriji »**EMONA**« te »**LJUBLJANSKI MLEKARNAM**« in na razmišljanje o njem in o teh dveh njegovih stalnih odjemalcih spominja na kombinat, katerega delo je od »setve do žetve« namenjeno široki potrošnji, domačemu in tujemu tržiču.

Ta organizacija je smotno zaporedje med seboj odvisnih dejavnosti: najpoprej je tu skrb za krmo na osnovu, ki jo dopolnjuje industrija močnih krmil, potem so tu sodobni hlevi in farme za proizvodnjo bekonov in govedi. Zatem smo pri mesno predelovalni industriji, ki začenja v klavnicah in končuje v proizvodnji raznih mesnih izdelkov, od svežega mesa do konzerv. Naposled moramo omeniti še mlečno proizvodnjo, ki zadovoljuje vsakdanjo potrebo po Ljubljani z mlekom s številnimi mlečnimi proizvodi.

Vse številke, tudi tiste iz 1960. leta, so za naše razmere precej visoke. Upoštovati moramo, da dejanske gre za združitev številnih majhnih parcel, ki jih je bilo treba urediti v večje površine, kar pa ne pomeni le preorati meje... Čeprav potrebuje zemlja nekaj let, da se začno obrestovati vsi storjenji agrotehnični ukrepi, se lahko kolektiv AGRO-KOMBINATA že zdaj pohvali z uspehi. Številke za 1963. leto so vendar dovolj zgovorne: jarega ječmena so pridelali 30 centov na hektar, ovsa 24 centov, rži 23 centov, ozimnega ječmena 19, travniškega sena 65, krmnih rastlin 450, koruze za silo pa 500 centov na hektar. Pridelki so nad slovenskim povprečjem; povejmo še, da so v Agrokombinatu dosegli letos ca. 10–15 odstotkov večji hektarski donos kot 1962. leta. Temu kar dodajmo še uspeh v osnovni proizvodnji Agrokombinata: tržni viški govedi (gre za pitana teleta, med domačimi potrošniki se je tudi že uveljavil naziv baby-beef) so letos za 70 % večji v primerjavi z lanskim oziroma za 150 % s predlanskim letom. Proizvodnja mleka je letos na isti ravni kot lani, toda — proizvodnja na kravo je za 15 % večja kot lani. Čreda krav je namreč letos manjša, ker kolektiv Agrokombinata, v skladu s svojimi prizadevanji za pomenitev mleka redi krave le z nadpovprečno mlečnostjo, druge pa izloča. Letos bodo proizvedli 7 milijonov 200 tisoč litrov mleka, za 1970. leto pa imajo planiranih 10 milijonov litrov mleka. Naj še tu povemo da bo prihodnje leto proizvodnja mleka enaka letošnji, toda mlečnost krav bo spet za 15 % večja. Besede, ki se jih potrošniki samo vesele!

Že letos je Agrokombinat vzredil za 91 % več prašičev kot lani oziroma za 165 % več kot 1961. leta. Tako pomembna proizvodnja si je morala utreti pot na tuja tržišča: letos so izvozili za poldrug milijon dolarjev nadaljnje investiranje v melioracije v razširjanje krmne osnove, v gradnjo novih hlevskih kapacitet pa bo omogočil nadaljnji porast izvoza.

Agrokombinat Ljubljana — **zora smlednik** — **pitališče govedi**

Cilj je okrog treh milijonov dolarjev.

V opisani dejavnosti AGROKOMBINATA imajo lež delež njegovi obrati v domžalskih občinah. Agrokombinat ima svoje obrate na področju treh ljubljanskih občin (Moste-Polje, Bežigrad in Šiška) ter občin Domžale in Kamnik. V domžalski občini je dobra polovica agrokombinatov kmetijske proizvodnje. Tu je vsa proizvodnja bekonov, polovico pitanih telet, 60 % poljedelske proizvodnje, 40 % mlečne proizvodnje in približno 50 % agrokombinatove vzreje plemenske živine.

Preden podrobneje opišemo obrate v domžalski občini, še nekaj splošnih podatkov: v AGROKOMBINATU je leto ca. 1070 zaposlenih (od tega 5,8 % z visokošolsko izobrazbo), ki so v letošnjih devetih mesecih realizirali že za 3 milijarde 250 milijonov dinarjev bruto produkta, kar zagotavlja, da bodo postavljeni plan za 1963. leto presegli za skoraj 20 %!

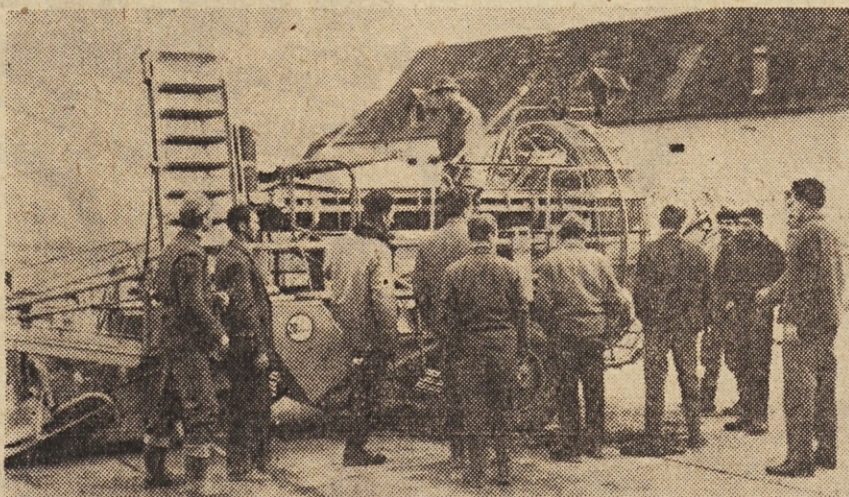
Agrokombinat ima v MENGŠU trdno poljedelsko proizvodnjo. Na območju domažlske in kamniške občine so veliki kompleksi že arondirane zemlje, namenjene proizvodnji žit in krmnih rastlin. Z zgraditvijo novega gospodarskega posloplja z vsemi pomožnimi objekti v Drnovem, dobi Mengš prirodnosejše središče za 600 ha (dokončni arondacijski načrt). V mlečni proizvodnji je ta obrat dosegel lepe uspehe — letos je, na primer, dosegel za 25 % večjo količino mleka kot lani — vendar pa mlečna proizvodnja počasi zastaja za rastlinsko proizvodnjo, za katero se bo obrat specializiral.

KRUMPERK je specializiran obrat za vzrejo plemenskih telic jersey in sivorjave pasme za mesni kombinat, višek pa prodaja na domačem in tujem tržišču. Krumperk ima malo rodovitnih površin in dosti močvirne zemlje. Projekt za hidromelioracijski sistem Rače in Radomlje že obstoja, potrebno ga bo realizirati. Da bi čim večje redilce plemensko živino, so že letos pričeli urejevati 100 hektarov intenzivnih pašnikov. Polovico od tega so pridobili s posekom slabih gozdov.

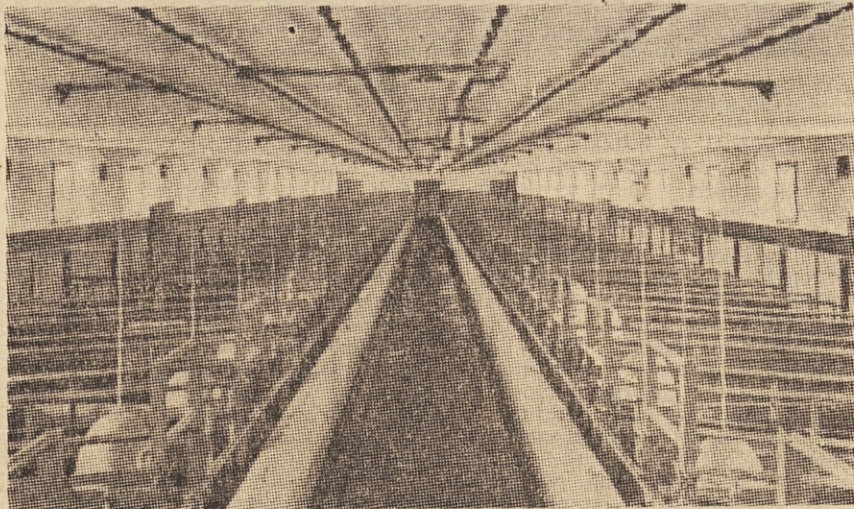
Obrat za pitanje govodi (baby-beef!) v CRNELEM je letos dosegel za 15 % več krmlnih dni kot lani in je izpolnil letni plan prodaje pitanih govodi že konec novembra. Plan pa je bil 2.200 ton! Vemo pa, kako je letos primanjkovalo telet za pitanje na domačem tržišču!

Podobno kot na vseh obratih Agrokombinata je tudi Černelo imelo težave z razdrobljenimi zemljišči iz zasebnega sektorja, a je že letos doseglo pomembne uspehe pri arondaciji teh zemljišč.

Proizvodnja mleka je osnovno delovno obeležje obrata na PSATI. 9 odstotkov večja molznost pri jersey govedu in 7 odstotkov večja pri guvedu sivorjave pasme, kar izpričuje primerjava letošnja z lanskim doseženim planom, je v prid odločitvi Pšate, da postopoma dopolni svoje hleve z donosnejšo jerseyko. Povečevanje mlečne proizvodnje pa je hkrati boj za zmanjševanje proizvodnih stroškov. Glede na proizvodni učinek je sicer na dlan ugotovitev, da so povprečni stroški letos manjši kot so bili lani, kljub temu pa še zmerom pomeni nezadostna preskrba z dobro krmno me, usklajene proizvodne stroške s prodajno vrednostjo proizvedenega mleka. Zato je umljiva težnja obrata na Pšati, da dokončno uredi z arondirano zemljišče ter izvede me

Jable pri Trzinu — Kmetijski poizkusni center. Tečajniki za kmetijske strojnike pri kombajnu za izkopavanje krompirja

Agrokombinat Ljubljana — obrat Ihan — pitališče prašičev

lioracijo na 100 hektarjih zamočvir-
jene zemlje. Temu planu dodaj
obrat še plan oskrbe z mehanizaci-
jo, zlasti s kombanji, brez katere s-
ne more zamišljati času primerne-
gospodarjenja.

Najbolj znan Agrokombinativ obrat pa je nedvomno farma bekono v IHANU zaradi resnično industrijske proizvodnje prašičev, katere urejenost in učenost je deležna priznanja domačih in tujih obiskovalcev. Z novimi, že odobrenimi investicijami, bo IHAN še za 100 % povečal svojo proizvodnjo, se pravi, da bo dajala ta farma letno dobrih 60.000 bekono!

Krog je zaključen: začeli smo pri poljedelstvu, pri proizvodnji krme, končali smo pri proizvodnji mesa.

Razširimo ga lahko s proizvodnjo ljubljanske mesne industrije Emona, ki je vsekakor močno odvisna od proizvodnih uspehov Agrokombinata. Ta 'odvisnost' pa zdaj razširja krog: odločitev delavskih svetov obeh podjetij, da združita svoji delovni organizaciji v eno, je nedvomno v korist nameram, ki jih načrtujeta oba kolektiva s svojim sedemletnim planom.

Agrokombinat pa se pripravljajo na ustanovitev še enega obrata in sicer za kooperacijo z zasebnimi kmetovalci. Tudi ta obrat se bo uveljavljal v domžalski komunitali, ko kot drugod. Nismo napisali, da Agrokombinat daje že danes okrog 1000 ton broilerjev (piščancev za cvrčenje) in da bo dal prihodnje leto tudi okrog 9 milijonov jajc letno. No, v načrtu je, da bo tudi ta proizvodnja večja (22 milijonov letno). Tudi broilerje bodo odslej proizvajali kooperanti — kmetje, prav tako pitali teleta in drugo. Agrokombinat jim bo — razen osnovnega materiala — zagotovil trdne cene, krmila, ne nazadnje pa tudi strokovno pomoč svojih številnih strokovnjakov.

TAKO AGROKOMBINAT EMONA nastaja z novim letom močnejše podjetje, katerega naloga bo vključiti v svojo dejavnost celotno kmetijsko področje, na katerem delujejo **AGROKOMBINAT EMONA** — po tem imenom bo poslovalo — bo za gotavljal dovolj živinorejskih proizvodov (mesa, mleka) za večja in manjša industrijska središča v bližini (Ljubljana, Kamnik, Domžale, in tudi Slovensko primorje), pri čemer pa si bo še uspešneje skušalo vključiti v mednarodno trgovino, v proizvodni, ki so si že pridobili sloves v nekaterih državah (na primer v Italiji in Angliji).

Nemajhno vlogo pa bo imel AGROKOMBINAT EMONA pri posredovanju svojih bogatih izkušenj drugim kmetijskim proizvajalcem.

Kmetijski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta za agronomijo, biologijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani sta zaradi nujnosti in izkušenj ustanovila **KMETIJSKI POSKUSNI CENTER** v neposredni bližini Ljubljane v Javlah pri Trzinu.

Kmetijski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta za agronomijo, biologijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani sta zaradi nujnosti in izkušenj ustanovila **KMETIJSKI POSKUSNI CENTER** v neposredni bližini Ljubljane v **Jablah pri Trzinu**.

Z ustanovitvijo tega centra sta ustanovitelja vključila v delovno področje tudi izobraževanje in praktično usposabljanje vsega kmetijskega kadra. Z lastno ustanovitvijo poskusnega centra sta si ustanovitelja zagotovila vsakoletno usposabljanje kmetijskega strokovnega kadra, kar je bilo vsa leta po vojni zelo oteženo na proizvodnih obratih in v mnogih primerih tudi neizvedljivo. Ustanovitelja imata sedaj na KMETIJSKEM POSKUSNEM CENTRU možnost nuditi študentom fakultete študijsko prakso in praktične vaje.

Glavne naloge centra so: znanstvena raziskovalna dejavnost na področju poljedelskih kultur, praktično usposabljanje študentov fakultete in kmetijskega strokovnega kadra, proizvodnja izhodiščnega semenskega materiala, progenotestiranje plemenskih živali in kmetijska proizvodnja.

Prva naloga predstavlja znanstveno raziskovalno dejavnost na področju poljedelskih kultur. V mikro- in makroposkuse so vključena vsa žita in okopavine, nadalje travnišтво in leguminoze, vse vrtnarske kulture in kompleksna zaščita. Razen v vsem poljedelstvu poskuse iz-

vajajo tudi v sadjarstvu in v vsej sodobni mehanizaciji. Vse ugotovitve pri mikro- in makroposkusih so vezane na praktično delo študentov — slušateljev biotehniške fakultete, kar je tudi naloga poskusnega centra.

Proizvodnja izhodiščnega semen-skega materiala je nadaljnja naloga centra. Proizvajajo semena žit, trav, detelj, vrtnin in krompirja. Umestje je razmišljanje vodilnih uslužbencev o združitvi centra z ljubljansko semenarno. Z združitvijo bi lahko oba partnerja bolje izkoriščala dolgoletne praktične izkušnje pri semenski proizvodnji, sortiranju in skladiščenju. Tudi zaposlena delovna sila bi bila bolje izkoriščena, saj je poletno delo na prostem pri proizvodnji, jensi in pozimi pa v skladiščih. Problem sezonske delovne sile bi bil urejen z združitvijo obeh podjetij. Tudi zemlja v skupni izmeri 600 ha, ki je primerna za setev raznih semen, bi bila z združitvijo s Semenarno rentabilneje izkoriščena.

Progenotestiranje plemenskih živali izvajajo na Progenotestni postaji. Hkrati lahko obravnavajo 396 glav. Podatki te postaje so podlaga za izbor plemenskih živali, ki bodo dajale najboljše potomstvo za intenzivno vzrejo bekonov.

Poleg progenotestiranja izvajajo sterilno vzgajanje in poskusno križanje prašičev med pasmami in v incestu. Rezultati sterilnega vzgajanja in poskusnega križanja med pasmami so nove ekonomičnejše pasme, križanje v incestu pa ohranja čisto linijo in utrjuje dobre dedne lastnosti.

Vse živali (zdaj imajo 195 goved) so po skupinah vključene v posamezne poskuse: poskus krmljenja križanja med pasmami, kontrola prirasta pitancev in vzreja telet z zgodnjim odstavljanjem. Rezultati teh poskusov dajejo smernice za uspešnejšo selekcijo živine.

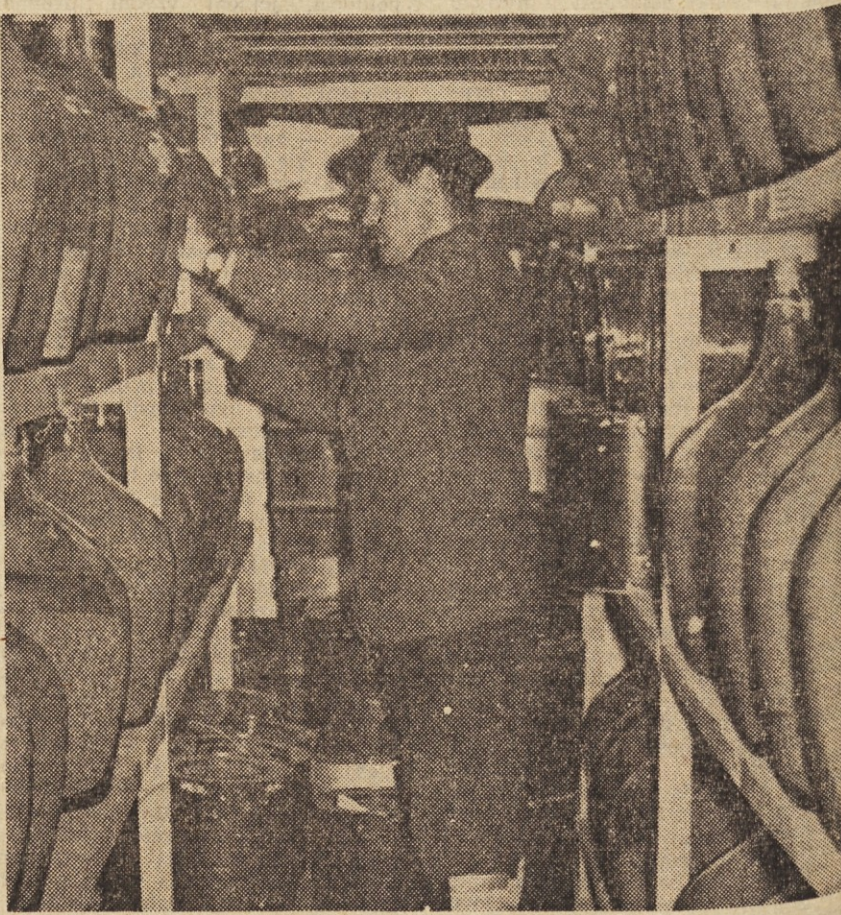
Poleg druge kmetijske proizvodnje je na vidnem mestu sadjarstvo. Sadovnjak je v zaključni fazi ureditve. Razen za vzgojo študentov in študentelj sadjarke smeri Biotehniška fakulteta služi za poskuse zaščite pri boleznih in škodljivcih na sadju, oddelek za predelavo pri Biotehniški fakulteti pa nudi raznovrstno sadje za konzerviranje in predelavo.

Letni plan v poljedelstvu in sadjarstvu dosega 85 milijonov dinarjev v proizvodnji bekonov 20 milijonov dinarjev, realizacija v proizvodnji mlade govede in mleka pa se približuje desetim milijonom. Prihodnje leto namerava center sodelovati z zadruge Komenda pri poskusni proizvodnji raznih vrst semenskega in merkantilnega krompirja.

Center Jable ima svojo strojno postajo. Sodobna mehanizacija omogoča študentom tudi usposabljanje pri uporabi raznih obdelovalnih strojev, kar je usklajeno z učnim programom fakultete.

Med investitorji v kmetijsko proizvodnjo je med vsem spodbudnim organizacijami v kmetijski na petem mestu podjetje "SEŠADIKAI" MENGEŠ, GOZDARNA MENARNA IN DREVENICA K. Z letošnjo arondacijo v znatni meri obogatila svojo proizvodnjo in članstvo je proizvodnje izprizadejstvo, da zahtevajo pogodbo, ki vse opušča nerentabilna kmetijska zemljišča. Letos je bilo obnovi ter pogozitvi uporabljeno 32.000 sadik in sicer: smrek 500, rdečega bora 24.000, črnega bora 2.800, meseca 6.600 in kostanjeva 9.100 kosov.

Med investitorji v kmetijsko in gozdarsko proizvodnjo je med vsem gospodarstvenimi organizacijami v komunah na petem mestu podjetje »SEMSADIKA« MENGES, GOZDNA SEMENARNA IN DREVESNICA K. J. iz letošnji arandaciji v znatni meri obogatila svojo proizvodnjo. Pomembnost te proizvodnje izpričuje dejstvo, da zahtevajo pogodbo vanje vsa opuščena nerenatibila kmetijska zemljišča. Letos je bilo pri obnovi ter pogozditvi uporabljeno 82.000 sadik in sicer: smrekov 39.500, rdečega bora 24.000, črnega bora 2.800, mesečna 6.600 in kostanja 9.100 kosov.

»Seme — sadika« Mengeš — Hladilnica za gozdna semena — edina
Jugoslaviji

VZDOLŽ VZHODNE MEJE KOMUNE

Gričevnat svet z gozdovi, pašniki in njivami je svet **KMETIJSKE ZADRUGE LUKOVICA**. Še do včeraj se je zadruga ukvarjala z gozdarstvom in z živinorejo, odslej pa obsega njen proizvodni program samo živinorejo in v manjši meri mlečno proizvodnjo. Osnova tega programa je kooperacija z zasebnimi kmetovalci, saj gričevnat svet ob vzhodni meji domžalske komune ne dopušča smotrnejšega gospodarjenja na večjih zemljiščih.

Zadruga daje letno tržišču okoli 200 pitanih goved, ki jih vzredi na lastni fermi v Moravčah in 200 piščancev, ki jih pridobi iz kooperacije. Hkrati z mlekom — 650.000 litrov letno — predstavlja proizvodnja zadruge letno 6 milijonov dinarjev na zaposlenega, kar vsekakor uvršča njen kolektiv med gospodarne delovne organizacije na tem področju.

Krmna osnova za vzrejo govedi je 14.000 ha zemlje v kooperaciji, pri čemer je v lasti zadruge 145 hektarjev. Vsa ta zemlja je v pretežni meri namenjena za setev krmnih rastlin, v manjši pa proizvodnji merkantilnega krompirja. Kmetje v kooperaciji prejema od zadruge vsa reprodukcijska sredstva od umetnih gnojil do močnih krmil. Pogodbeno vezani na zadrugo omogočajo svojo dejavnost z načrtnim usmerjanjem v specializirano živinorejsko proizvodnjo in že lahko naštejemo v posameznih domačijah od Doba do Moravc nekaj prizadevnih živinorejcev, ki reče po pet in več glav govedi hkrati. Skladno z vzrejo tudi kmetje sami namenja-jo rodovitne površine setvi krmnih rastlin.

Kooperacijski odnos z zadrugo postaja potemtakem svojvrstni poklic zlasti za tiste kmete, ki ob nenehnem zmanjševanju števila kmečkega prebivalstva ne utegnejo obdelovati zemlje po starem, po načelu vsak vse in vsakega po malo, ampak neprimerno smotrnejše razporede svoje moči v eno proizvodno panogo. Tako je zasebni kmetovalec v zagati s časom ter z delovno močjo edinole v času košnje, sicer pa zlahka zmore vzrejo govedi.

Na pristopnih poljedelskih in pašniških površinah se zadruga in njeni kooperanti poslužujejo mehanizacije, zlasti kombajnov, ki jih zadruga ima. Na gričevnatem svetu pa še zmerom velja star način obdelave, ki je le v toliko izpremenjen, v kolikor ga izpopolnjuje uporaba umetnih gnojil.

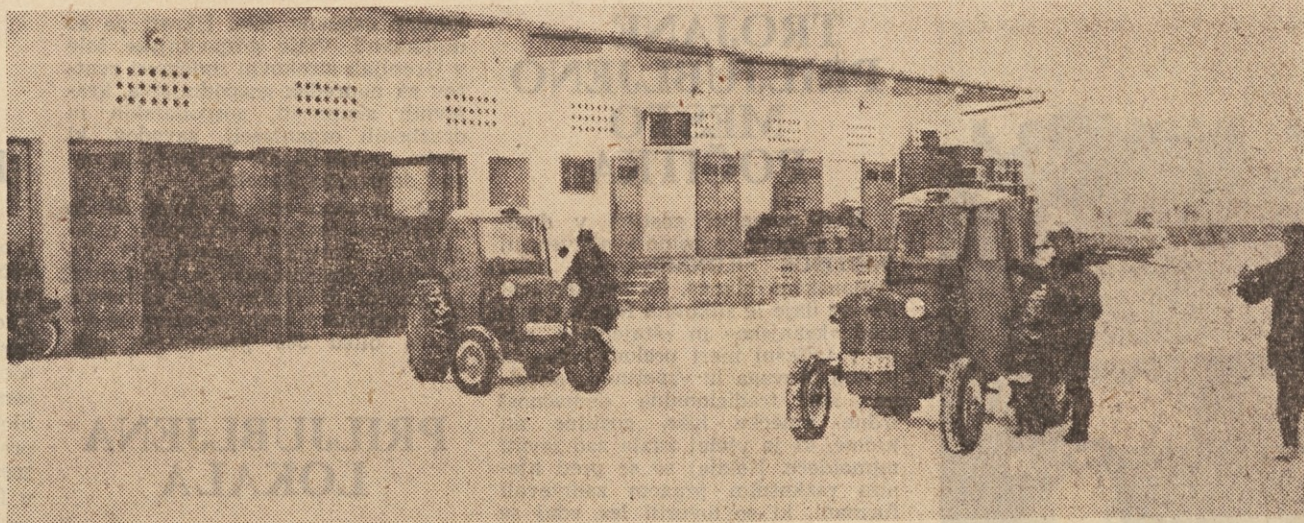
Pitjanje govedi in mlečna proizvodnja umevno narekujejo tudi skrb za nenehno bogatitev zaroda. Tako je vzreja telet dejavnost zadruge, ki jo ne zanemarija, vendar pa ta dejavnost ni najuspešnejša v kooperaciji, ker je predraga. Vzreja teleta do za zakol dopustne teže je izredno zahtevna in zasebni kmetovalci niso nič kaj naklonjeni tej vzreji. Zato pa poklanja ravno zadruga precejšnjo skrb tej panogi v živinoreji, saj si s tem zagotavlja vsakoletni prirast govedi v lastnih hlevih in govedi, ki jo oddaja v pitanja zasebnim kmetovalcem.

OBRAT RAŠICE V MORAVČAH

Moravče so malce odmaknjeno naselje v domžalski komuni. Do tja vodi cesta slabše kvalitete in v kolikor upošteva bežen obiskovalec gričevnat in gozdni svet, ki obdaja Moravče, potlej seznanja naselje s podobo tipičnega slovenskega trga. Tu je krčma, šola, je zadržni dom, tu je vrsta kmetij. V Moravčah vse do nedavnega ni bilo nikakršne gospodarske organizacije. Tamkajšnji domačini so zaposleni v industrijskih podjetjih daleč od domačega praga, domačinke pa so lahko zaposlene doma, v OBRATU RAŠICA, ki stoji ob robu naselja in pomeni za Moravče nepogrešljivo proizvodno organizacijo. Delo v tem obratu sodi v program matične tovarne v Gornjem Ljubljanu, saj s svojo specializacijo dopolnjuje asortiman izdelkov te naše znane pletilske in trikotne industrije. Poslopje v Moravčah je veliko in svetlo, prostori v njem pa omogočajo ustrezno mero delovnega udobja, ki je — kot pravijo v Moravčah — najodličnejša osnova za produktivnost.

NAGLO POVEČANJE POTROŠNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE

Indeks 100 za leto 1952 je osnova za indeks 174 v letu 1957 in za indeks 326 v letu 1962; samo ti trije indeksi predstavljajo diagram naglega porasta električne energije na območju domžalske komune, na območju, ki ga oskrbuje z elektriko **ELEKTRO LJUBLJANA**.

Kmetijska zadruga Lukovica — strojni obrat v Domžalah

Podrobneje ti indeksi govorijo o potrošnji električne energije v gospodarstvu: pred desetimi leti so domačije v domžalski komuni porabile 1 milijon 130 tisoč kilovatnih ur, leta 1957 že 3 milijone 450 tisoč in lani ob koncu leta 5 milijonov in 511 tisoč, kar nedvomno govori v prid naglemu porastu števila gospodinjstev, ki vsekakor nesorazmerno tekmuje s porastom števila novih domačij, novih gospodinjstev.

Vse večji potrošnik električne energije je tudi industrija. Pred desetimi leti je porabila letno komaj 5 milijonov 745 tisoč kilovatnih ur, leta 1957 je presegla porabo 8 milijonov 500 tisoč kilovatnih ur, lani pa je že močno presegla 16 milijonov 900 tisoč ur, kar je v skladu z rastjo proizvodnje, z uvedbo nove strojne opreme, z modernizacijo energetskega pogona.

Skupna poraba električne energije — 22 milijonov 426 tisoč kilovatnih ur — predstavlja domžalsko komuno kot močnega potrošnika energije ter hkrati potrjuje odgovorno oskrbovanje dolgih kilometrov visokonapetostnih in nizkonapetostnih električnih vodov, ki zlasti za potrebe vsakdanje industrijske proizvodnje ne smejo zatajiti. Potemtakem je umljivo naporno delo elektromonterjev, ki na področju domžalske komune grade nove elektroenergetske naprave in pri vzdrževanju obstoječih naprav bijejo vsakodnevni boj z elementarnimi prilikami v vlogi prizadevnega posrednika med izvorom ter potrošno električne energije.

TRI DEJAVNOSTI POD ENO STREHO

Mizarsko, tapetniško in kovinsko proizvodnjo usklajuje v svojem delovnem programu podjetje **»TAMIZ«** V MENGŠU. Njegov program je specializirana proizvodnja opreme za lokale, v manjši meri se ukvarja še s proizvodnjo stavbnega pohištva. S tem programom ustvarja 44-članski

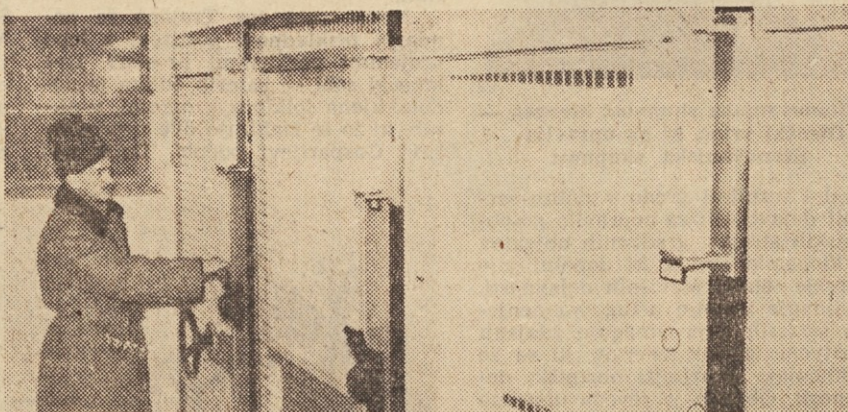
»Tamiz« Mengš — izdelava specialnih posteljnih vložkov — »MENGI«

delovni kolektiv 115 milijonov v letni realizaciji, kar je nedvomno visoka številka ob primerjavi z letom 1953, ko je podjetje realiziralo 18 milijonov.

Posebnost TAMIZOVE PROIZVODNJE SO MENGI, podobni so jogijem, le da imajo nekaj svojstvenih odlik. Notranje vzmeti so prevlečene z iglanim filcem, ki je prišit na juto ter s tem zadržuje svojo prvotno razporeditev. Zunanja prevleka je opremljena z zadrgo, kar omogoča čiščenje. Mengi so originalna domislica, ki bo vsekakor udobrovoljila potrošnika.

Sicer pa je podjetje proizvajalec oprem za lokale. V tej dejavnosti kombinira kovinske elemente z lesom in z blagom. Vse tri dejavnosti pod eno streho mu omogočajo solidno ter usklajeno delo. Svoje proizvode posreduje trgovini, opravi pa tudi storitve glede na posamezna naročila.

Tovrstna mizarska proizvodnja zahteva visok kvalifikacijski sestav delovnega kolektiva, saj izdelujejo

»Elektro« Ljubljana okolica — obrat Domžale — kabelska transformatorska postaja z visokonapetostnimi in nizkonapetostnimi celicami

posamezni mojstri izdelke od načrta do popolne izvedbe in montaže. Mizarjev pa je v Mengšu premalo, saj bi jih podjetje potrebovalo najpovpraševanju za svojimi izdelki.

RAST POTROŠNJE USMERJA PROIZVODNJO

Podjetje za proizvodnjo olja **»SONČNICA«** DOMŽALE je prilagodilo svoja načrtovanja v sedemletnem obdobju predvsem proizvodnji v rafineriji. Vsakdanja potrošnja olja je namreč v zanimivem porastu, kar je v precejšnji meri zaslug medicine, v znatni pa tudi pristopne cene, in povpraševanje že zmaga ponudbo ter terja povečanje zmogljivosti.

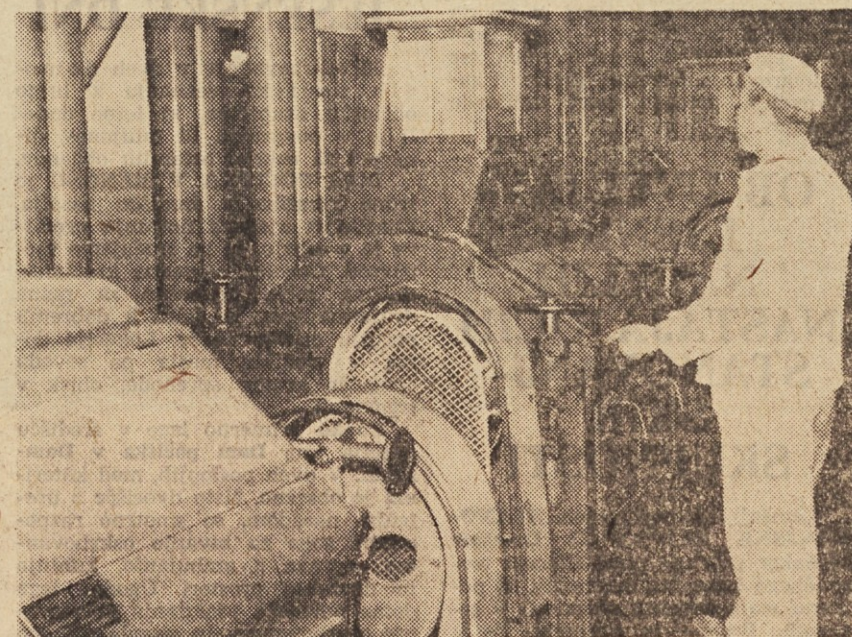
Zmogljivosti rafinerije pa so nekaj drugega glede na svoj obseg kot so začetno proizvodno sredstvo v proizvodnji olja — preše — ter je zategadelj umljiva orientacija domžalske **»Sončnice«**, ki lahko edinole od večjih zmogljivosti rafinerije pričakuje večji obseg proizvodnje in s tem višjo realizacijo. Plan omenja 45 odstotni porast celotnega dohodka v prihodnjem letu, pri čemer bo narodni dohodek višji za 38 odstotkov. Temu porastu seveda

tami, spominja na staro tradicijo ljudi ob Kamniški Bistrici. Pred sto in več leti je gnala bistra voda kakšnih petdeset mlinov, ki so mleli žito za potrebe takratne dežele kranjske in štajerske. Že tedaj so najpoprej vozili žito po Savi vse do Laz, od tam pa z vozom do mlinov. Moko pa so takratni mlinarji tovorili v sodih v Ljubljano, do Gorice in Trsta, celo daleč na Francosko.

Kanček te stare tradicije združuje zdajšnja ekonomska enota — Zito Domžale — s svojimi štirimi mlini ter s silosom. Res, njeni mlini so neprimerno modernejši in četudi so nekateri med njimi že malce zastareli, vendar pa opravljajo še zmerom prepotrebno vlogo posrednika med poljedelsko proizvodnjo in potrošnjo. V domžalske mline prihaja žito iz Banata, Vojvodine, iz tujine, od tod odhaja moka raznih kvalitete v trgovine, v pekarije, v tovarne testenin. 100 ton dnevno nameljejo mlini v Domžalah in njihovo kolesje, ki ga žene zdaj voda, zdaj elektrika, teče dan in noč, noč in dan. Temu ritmu neutrudnega dela sledi delo v laboratoriju: tu se nenehno kontrolira kvaliteta namlete moke, ki mora ustrezati predpisom jugoslovanskega standarda. Kontrola je preprosta in zanimiva: določeno količino moke laborant zažge v peči, kjer je 900 stopinj in nato ugotovi v pepelu odstotek anorganskih snovi. Teh snovi je največ v obodu žitnega zrna, najmanj ali nič pa v jedru. Pri nekaterih pšenicah je ta

»LIP« Radomlje

»Zito« Vir pri Domžalah — valjni stroji za mletje žita

odstotek dokaj visok, pri nekaterih pa malenkost.

Delo v mlinih je zahtevno in terja kvalificirane ljudi. Teh pa je iz leta v leto manj. Na Viru jih velja precej truda skrb za kadre. Za šolo te stroke se mladina odloča, zato si Vir pomaga z organiziranim usposabljanjem mladih na delovnem mestu. To usposabljanje pa ne obsega samo pot do mlinarskega poklica, pač pa tudi poti do poklicev, ki so z delom v mlinu povezani. Skladiščniki, delavci v transportu, v laboratoriju, so v sodobnem mlinu enakovrednega pomena kot je mlinarski poklic.

Po perspektivnem planu podjetja do 1965. leta, bo imela ta enota samo dva mlina, in sicer Homec in Vir ter silos na postaji, medtem ko bosta mlina v Bistrici in Domžalah ukinjena.

Prav pa je, da povemo, da bo po perspektivnem planu domžalske komune le-ta investitor moderne pekarnarstva ob mlinu Vir. Ta pekarna bo oskrbovala s kruhom občane kamniške in domžalske komune.

V MEHANIZACIJI ZRCALIMO PRO- DUKTIVNOST

Polnojarjenik je poudarjena beseda v nadaljnjem načrtovanju **LENO INDUSTRIJSKEGA PODJETJA V RADOMLJAH**, saj si od njega obeta vsa tisto osnovno zmogljivost, od katere je odvisna njegova vsakdanja proizvodnja.

Ta proizvodnja pa namenja dobršno pozornost izdelavi parketov raznih kvalitete. Klasično proizvodnjo zamenjuje sodobnejša: trenutno so v prvem planu takojmenovani mozaični parketi, sestavljene parketne plošče večjih dimenzij. Te plošče so dobrodošel izdelek za potrebe gradbeniške industrije, saj občutno zmanjšajo čas polaganja parketov, hkrati pa dramijo domselnost arhitektov, ki lahko s pomočjo mozaičnega parketa za malone enake dinarje bogatijo estetsko razglednico notranje stanovanjske urejenosti ali urejenost poslovnega prostora.

Nov polnojarjenik v podjetju lesne stroke v Radomljah je potemtakem osnova za intenzivno povečevanje plana proizvodnje v prihodnjem letu. 5 odstotna višja količinska proizvodnja je omembe vredna, saj njeno vrednost posebej potrjuje plan izvoza, ki bo v prihodnjem letu za polnih 14 odstotkov višji, kot je bil letošnji. To povečanje izvoza pa zmanjšuje odstotek uvoza, ki bo v prihodnjem letu dosegal komaj 3 odstotke od celotne vsote iz izvoza. Pri tem poklanja podjetje precejšnjo pozornost nadaljnjim investicijam v opremo: letos 13, v naslednjem letu 49 milijonov, kar bo vsekakor v popolnosti usposobilo funkcijo polnojarjenika, saj je njegova izkoriščenost predvsem odvisna od zmogljivosti ostalih strojev, ki uvrščajo podjetje med pomembne obrate domače lesne industrije.

BAROMETER DRUŽBENE POTROŠNJE

Karakteristika domžalske industrije omogoča **KOMUNALNI BANKI DOMŽALE** izredno razgibano politiko kratkoročnega investiranja. Ob tem seveda uveljavlja načelo, da omogoča potrošnji investicij predvsem v stroje, v proizvodna sredstva, ne pa v zidove, v poslopja. Značaj nekaterih tovarn v komunah je takšen, da potrebujejo znatnejša sredstva na pomlad, druga na jesen in obratno, prva podjetja vračajo na jesen, a druga na pomlad.

Ob investicijah v gospodarstvo so tu še investicije v negospodarsko dejavnost. Letos je banka dodelila 90 milijonov za izgradnjo sodobne osemletke v Radomljah, znatna sredstva za izgradnjo cestnega omrežja, razvoja o potrebni pomoči pri izgradnji zdravstvenega doma v Domžalah...

Vse do letos je banka obračala sredstva iz družbenega investicijskega sklada. Letos pa je že zmanjšala udeležbo teh sredstev na eno tretjino, dve tretjini celotnih investicij pa je banka dodelila kot lastna bančna sredstva. To nagibanje v prid višine lastnih sredstev — vročena sredstva gospodarskih organizacij, vezane vloge — omogoča hitrejši tempo v investicijski politiki ter dolgoročnejšega planiranja potrošnje kot vračilo. Vsekakor velja poudariti vlogo bančnega gospodarstva pri obnovi strojne opreme v komunah.

Banka pa ni le barometer družbene, ampak tudi osebne potrošnje. Trenutno beleži nad 6000 vlagateljev z 273 milijoni vložnega denarja. V tej vsoti je 43 milijonov dinarjev vložnih na principu vezane vloge. Med vlagatelji je 2000 šolskih otrok.

Ob vlaganju so tu še krediti: zadaj beleži banka 354 milijonov v potrošniških kreditih, pri čemer je le 6 milijonov vezanih na eno leto, 50 na dve ter nad 280 milijonov na tri in več let, kar zgovorno priča o strukturi potrošnje.

USKLAJEVANJE DOHODKOV Z IZDATKI

Medsebojno sodelovanje **KOMUNALNEGA ZAVODA** za socialno zavarovanje ter **ZDRAVSTVENEGA DOMA** v Domžalah predstavlja ob skupnosti zavarovancev in omrežju zdravstvene službe v domžalski komunah osnovo za potrebno usklajevanje sredstev za potrebe socialnega zavarovanja z izdatki na račun zdravstvene dejavnosti. Tesnost tega sodelovanja zlasti podčrta dejstvo, da je v komunah nad 50 odstotkov žena, ki so zaposlene v industriji ter so njihovi izostanki pogostnejši, 19 odstotkov zavarovancev pa je iz gorskih kmečkih predelov. Gospodarska računica Zavoda in zdravstvene službe govori v prid organizaciji medobčinskega zavoda ter medobčinske skupnosti zavarovancev za komunah Domžale ter Kamnik, saj bi obe komunah lahko bolje gospodarili na tem delovnem področju ob združenih sredstvih. Uresničitev te zamisli zadaj preprečuje nekaj še neurejenih formalnosti v medsebojnem dogovarjanju, vendar pa kažejo dosedanje ugotovitve na možnost te združitve, tega medkomunalnega sodelovanja na tem področju.

ZAVAROVANJE JE DEL SMOTRNEGA GOSPODARJENJA

Drugo leto dela **ZAVAROVALNICE DOMŽALE-KAMNIK**, ki je zamenjala takratni Doz, je vsekakor razveseljivo s podatkom, da Zavarovalnica zajema 100 odstotno področje Kamnika in Domžal. Njeno dejavnost — zavarovanje družbene in privatne lastnine, življenj in raznih uporabnih predmetov — dopolnjuje še s skupinskim zavarovanjem ter z zavarovanjem živine. Vrednost zavarovanja presega četrtil milijarde dinarjev.

OB UVELJAVLJENIH NAČELIH NASTAJAJOČIH STANOVANJSKIH SKUPNOSTI

Letošnji delovni uspeh **STANOVANJSKE SKUPNOSTI** Domžale vsekakor potrjuje premišljenost teoretičnega koncepta o funkciji in pomenu stanovanjskih skupnosti v soseskah. Promet te skupnosti je v lanskem polletju komaj presegel 15, v letošnjem pa že 22 milijonov.

Stanovanjska skupnost Mengeš — Otroški vrtec, ki ga upravlja Stanovanjska skupnost

Ugodni rezultati gredo v dobro servisni dejavnosti: za popravilo gospodinskih strojev, gradbenih objektov in kleparski servis, ki dopolnjujejo omrežje ostalih servisnih dejavnosti. Vsakdanje iskanje uslug v omenjenih servisih sicer zmaguje zdajšnji storitveni značaj servisov, ki se že približujejo izrazitejši obrtniški dejavnosti. Ob tem je seveda umestno razsojanje o morebitni organizaciji obrtnega centra, ki naj bi združil posamezne servisne dejavnosti, vendarle pa o takšni organizaciji, ki ne bi osiromašila dosedanja prizadevanja stanovanjske skupnosti.

Podobno vprašanje zahteva odgovor tudi v primeru dobrega poslovanja **»STANOVANJSKE SKUPNOSTI«** Mengeš, ki več kot samo opravičuje gospodarnost svojega obstoja z 2-odstotnim porastom v realizaciji. Tudi poslovanje skupnosti v Mengešu je zrcalo novim nastajajočim stanovanjskim skupnostim (npr.: Vir-Količevo!), ki so zlasti v tem letu pohitele z organizacijo raznih storitvenih dejavnosti v korist stanovalcev na območju svoje soseske.

ZAMENJAVA IZTROŠENIH STROJEV

Osnovna značilnost plana za leto 1964 podjetja **»MLINOSTROJ«** — »Mlinostroj« — je, da so investicije v iztrošeno strojno opremo. Realizacija teh investicij v prihodnjem letu povečuje vrednost proizvodnje za 18 odstotkov in predstavlja solidno osnovo za uresničitev sedemletnega plana. V podjetju podčrta tudi pomen gospodarjenja v prihodnjem letu kot v prvem letu sedemletke.

ZA 100 ODSOTKOV VIŠJA PROIZVODNJA

Ze naslov opozarja na razveseljivo resnico o očitnem delovnem uspehu podjetja **»MIZARSTVO«** v Domžalah, ki je povečalo realizacijo za polnih 100 odstotkov. V lanskem polletju je podjetje beležilo nekaj nad 11 milijonov dinarjev prometa, v letošnjem skoraj 23 milijonov; skladno s tem je porasel delež podjetja pri formiranju narodnega dohodka: lani nizko pod deset, letos visoko nad deset milijonov, kar hkrati informira o upravičenem porastu osebnega dohodka zaposlenih. Pri tem je seveda očitna skrb kolektiva za sklade, saj so delovni pogoji v zdajšnjih delavnicah izredno težavni in iz delava mlinskih strojev, kar je specialna dejavnost podjetja, vezana na precejšnje napore.

SKRB ZA BREZSKRBNE JESENSKE DNI

66 oskrbovancev v dveh domovih počitka seznanja z brigo občinske skupščine, ki letno dodeljuje v povprečju 13 milijonov dinarjev za oskrbo ostarelih občanov.

DOM POČITKA V MENGŠU je trdna zgradba v središču naselja. Značilnost njegove notranje ureditve je v cvetju, ki ga srečujemo vseh povsod. Časniki, skromna knjižnica, dnevna soba, primerna za razne družabne igre, je delež k dobremu počutju oskrbovancev. Lokacija doma v središču mesta pa seveda omogoča kratke sprehode, obisk v trgovinah...

Enako primerno lego v središču naselja ima **Dom počitka v Domžalah**. V dveh poslopih, med katerima je obsežno, čisto dvorišče z urejenim nasadom, so smotrno razporejene sobe za bivanje oskrbovancev, uprava z ambulantno, kuhinja in družabni prostori. Ugodna lega doma omogoča vsakdanje obiskovanje oskrbovancev in seveda njihovo spremljanje vsakdanjega življenja Domžal.

TROJANE — PRILJUBLJENO MESTO POČITKA

Med mnogimi gostišči v domžalski komunah je polno svojstvenosti **GOSTIŠČE »KONSEK«**, na vrhu Trojanskega klanca. To svojstvenost mu ne daje le slikovita lega na meji med »kranjsko« in »štajersko«, niti ne v tolikšni meri prelom ceste, ki se tod prevaga iz vzpetine v strmino, kot tradicionalna domačnost trdne kmečke hiše, gostilne ali krčme, ki je vselej znala zadrževati mimoidoče. Nekdaj so se pred njim razkošnim pragom zadrževali furmani, ki so tovorili les, zdaj se zadržujejo avtomobilisti, motorizirani izletniki in vsakdanji cestni veterani.

Nova cesta čez Trojane še poudarja prikladnost gostišča: z lepo urejenimi parkirnimi prostori. Dve kmečki sobi — katerih odlika je nedotaknjena folklorja v opremljeni, ki jo še zlasti dve neprecenljivi Gasparjevi podobi. Dalje ne-

Trojane — Gostišče »Konšek« — na desni novi objekti

Delikatesa — slaščičarna Domžale

prekinjeni delovni čas prijaznega osebja, ki sprejema in streže dan in noč, noč in dan. **»KONSEK«** je moral s časom: ob razsežni ploščadi, kjer je lep razgled na zasavsko grčevje, je gostišče zgradilo steklen paviljon z 80 sedeži in nočtvenimi objekti z 20 tujskimi sobami, z 32 ležišči. Z omenjeno povečano zmogljivostjo je **»Konšek«** v precejšnji meri povečal vsakdanji promet ter je že ob letošnjem polletju dosegel za približno 4 milijone ugodnejši poslovni uspeh kot lani v istem času, pri čemer moramo poudariti skoraj 60 odstotkov tujškega prometa. Osnovni dejavnosti gostišča se z letošnjo jesenjo pridružuje še hotelska dejavnost, ki je bila že dolgo vrsto let vprašanje brez odgovora. Ta dejavnost bo spet v prid prometa, kar vsekakor upravičuje načrtovanje, ki opozarja na možnost letošnje realizacije v višini 85 milijonov.

Med mnogimi značilnostmi turistične dejavnosti si je gostišče na Trojanah znalo odbrati sebi primereno: njegova odlika je skrb za tranzitni turizem. Hitra in solidna postrežba, bogata izbira hrane, posebno znani **»KROFI«** — v soboto 14. decembra 1963, je bil dosežen letni plan 200.000 krofov — in pijač, dobrovoljnost strežnega osebja, tople sobe — to so lastnosti gostišča, ki nikdar ne izbira med časom, med dnevom in nočjo. Negovanje teh lastnosti pa je pogoj, brez katerega se ne bi ljudje, domačini in tujci, zadrževali na vrhu klanca.

EDINSTVENA PROSVETNA USTANOVA PRI NAS

Predavanja, seminarji, vaje, strokovna in učna praksa to je učni program **VIŠJE GOSPODINJSKE ŠOLE V GROBLJAH PRI DOMŽALAH**, ki usposablja visokokvalificirane delovne moči za predmetne učitelje gospodinjstva za šole in druge vzgojne in izobraževalne zavode. Gospodinski pouk je samostojno vzgojno-izobraževalno področje, ki s posebnimi smotri s poučkom na vzgojo potrošnika pripelje k uresničevanju nalog reforme.

mirane osnovne šole. Hkrati pa so diplomanti Višje gospodinske šole v Grobljah strokovni sodelavci centrov za napredek gospodinjstva, krajevnih skupnosti, gospodarskih in družbenih organizacij, zavodov, ki skrbijo za izboljšanje življenjskih navad delovnega človeka.

O pomenu takšne šole, ki je edinstvena tovrstna prosvetna ustanova v Sloveniji, govori 189 dosedanjih diplomantov z zdajšnjimi potrebami Slovenije, saj potrebuje naša republika samo za osnovne šole še blizu 500 predmetnih učiteljev.

PRILJUBLJENA LOKALA

Če vas bo v Domžalah kdo povabil k »Lenčku«, se kar odzovite. Peljal vas bo v prijazen lokal **SLAŠČICARNE** podjetja **»BISTRICA«** in **»DELİKATESA«** v Domžalah. Kot rečeno, po domače pravijo tej slaščičarni pri Lenčku, po mojstru, ki je daleč znan po svojih slaščičarskih mojstrovinah. Razen njegovih izdelkov prodajajo v

NARAŠČANJE ŠTEVILA TRGOVSKIH POSLOVALNIC

Trgovsko podjetje **»NAPREDEK«** z organizacijo novih poslovalnic povečuje svoj promet, hkrati pa približuje razno blago široki potrošnji. Radomlje, Mengeš, Vir, Količevo so naslovi letos organiziranih poslovalnic, ki predstavljajo ob prometu samopostrežnega lokala v novem bloku v središču Domžal osnovo za precejšen dvig prometa (za dobrih 200 milijonov!) ob prehodu lanskega v letošnje leto. Rast prometa pa je seveda tudi ogledalo rasti osebnega standarda prebivalcev, ki svojo kupno moč usmerjajo v izkoriščanje ponudbe organizirane trgovske mreže.

UPRAVIČENA PRIČAKOVANJA

Izboljšano poslovanje **KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA Mengeš**, ki opravlja svoje gradbene storitve v domžalskem ter sosednjem kamniškem bazenu, karakterizira 4 in več milijonov višja realizacija v letošnjem polletju, kar pomeni ob porastu osebnih dohodkov zaposlenih še za poltretji milijon višji delež delovnega kolektiva pri narodnem dohodku.

ZAPAŽEN DIAGRAM PROIZVODNJE

S porastom proizvodnje pečnic, predvsem pa z organizacijsko utrditvijo delovnih ekip za postavljanje peči, je obrtno podjetje **»PEC«** v Mengešu doseglo zavidljive rezultate: lani je zabeležilo 22-odstotni porast v prometu, v letošnjem polletju pa v primerjavi s istim lanskim obdobjem zaznamuje za 3 milijone 300 tisoč dinarjev večji delež pri narodnem dohodku komune.

POTREBNA SERVISNA DEJAVNOST

»AVTOSERVIS« v Domžalah je potreben široki potrošnji s svojimi storitvami. Temu v prid govori že podatek, da je številčno majhen kolektiv dvignil svoj promet v polletju za dober milijon, pri čemer niso neuteleljene obeti, da bo v novih proizvodnih prostorih šele našel pravi in potrošniškovim zahtevam ustrezajoči delovni polet.

V SREDIŠČU DOMŽAL

Gostinsko podjetje **»POSTA«** stoji v sredini mesta in je sedaj v rekonstrukciji. Restavracija bo modernizirana. Predvsem pa bo renoviran in povečan hotelski del. V vseh sobah bo topla in mrzla voda, nove bodo 4 kopalnice, število postelj pa bo povečano za 100 %. Kljub temu, da se v stavbi vršijo dela, ki za potrošnika niso vabljiva, pa se je promet restavracije dvignil za okrog 40 %, nočnine pa za 100 %. Domžale bodo z rekonstruiranim podjetjem dobile obrat, ki bo lahko zadovoljil vsem zahtevam domačinov in potnikov.

Spomenik NOB Domžale